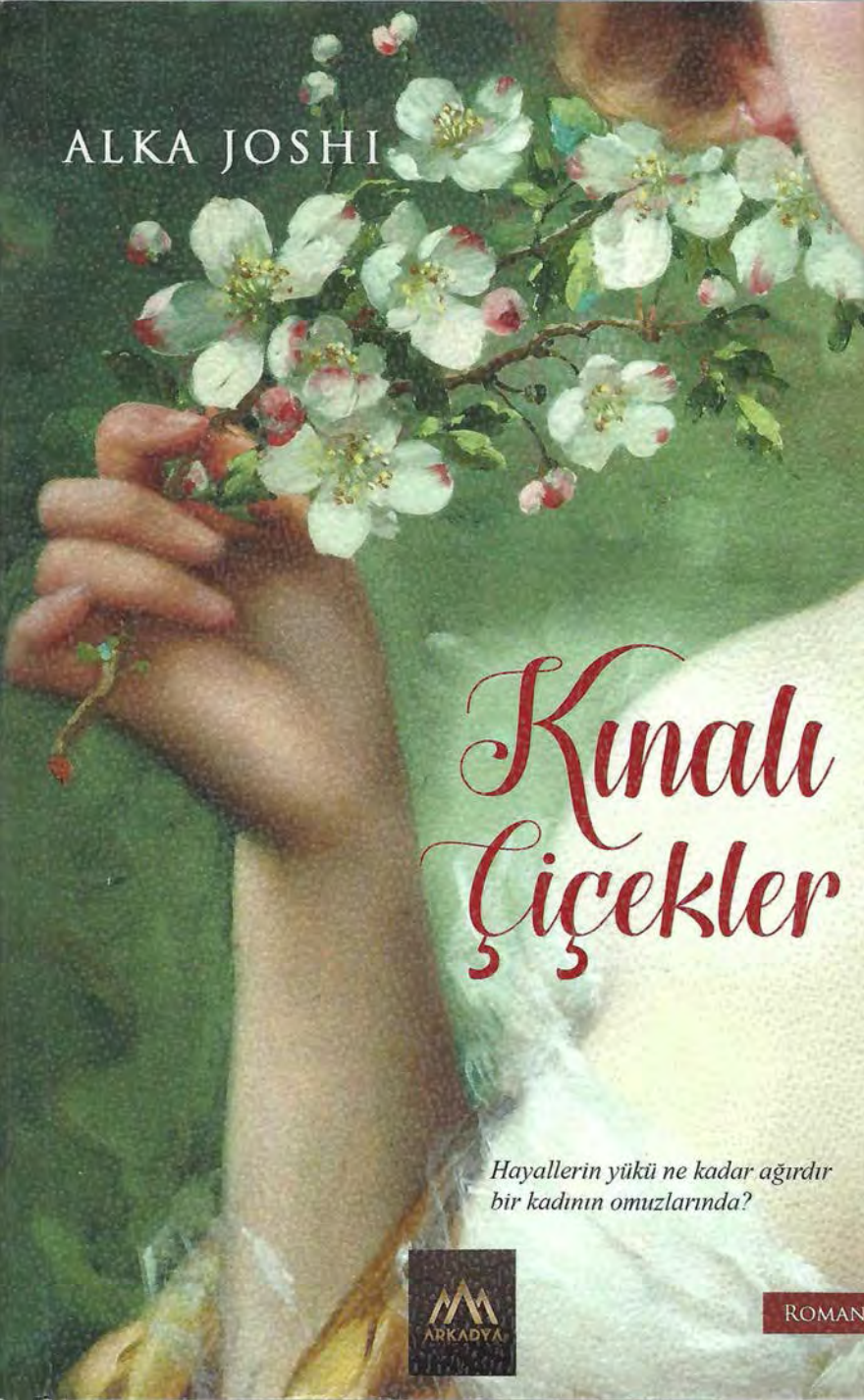

ALKA JOSHI
Kınalı Çiçekler
Hayallerin yükü ne kadar ağırdır
bir kadının omuzlarında?
ARKADYA
ROMAN

Hayallerin yükü ne kadar ağırdır bir kadının omuzlarında?

1950'li yılların Hindistan'ındaki ücra bir köyde, daha çocuk yaşta sevmediği bir adamla zorla evlendirilen Lakshmi, ona hayatı zindan eden eşinden kaçmayı ve bir gün kuşlar kadar özgür olmayı aklına koymuştur. Annesine ve ondan önceki tüm kadınlara kader olan bu yıkıcı düzeni bozmaya kararlıdır. Nihayet bir gün, yanına sadece hayallerini alarak yalın ayak çekip gider ve kendini Jaipur'daki Pembe Şehir'de bulur. Kayınvalidesinden öğrendiği becerilerle hayat kadınlarına kına yakmaya, hasta kadınlara şifa olmaya başlar. Çok geçmeden de zengin ve soylu bir mimar olan Samir'le kesişir yolları. Bu yakışıklı adamın desteği sayesinde ünlü bir kına sanatçısı olarak namı sosyeteye kadar ulaşır. Üst sınıfa mensup tüm bu zengin ve gösterişli kadınların evlerine girip sırlarına vakıf olurken, kendi sakladığı sırlarla beraber Samir'e beslediği aşkı da daha derinlere gömmeye çalışır.

Öte yandan ününe ün, servetine servet katarak hayalleriyle ördüğü merdivenleri çıkıyor olsa da kalbinin bir köşesinde ailesine yeniden kavuşabileceği günü hasretle beklemektedir. Ne var ki günün birinde kapısının önünde biten çok sevdiği annesiyle babası değil, en büyük kâbusu yani elinden canını zor kurtardığı kocası Hari'dir. Üstelik yanında Lakshmi'nin daha önce hiç görmediği ama kardeşi olduğunu iddia eden bir kızla çıkagelmiştir. Artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını anlayan Lakshmi bildiği, alıştığı hayat ve kurduğu tüm hayaller parçalanmak üzereyken gerçek sevginin, bağlılığın ve kadın olmanın gücünün ne demek olduğunu yeniden keşfetmek zorunda kalacaktır.

Alka Joshi'nin değerli kaleminde hayat bulan *Kınalı Çiçekler*, hayallerine yürekten inanan bir kadının güçlü mücadelesini gözler önüne seriyor.

ISBN: 978-625-44310-3-6
9 786254 431036

KDV'den muaftır.

instagram.com/arkadya_kitap facebook.com/ArkadyaKitap twitter.com/ArkadyaKitap

"Daha ilk sayfadan beni öyle bir içine çekti ki son sayfaya dek elimden bırakamadım."

Reese Witherspoon

"Alka Joshi, bir kadının kendi gücünü keşfetme yolculuğunu ve aile bağlarının önemini öyle dokunaklı bir dille işlemiş ki bu hikâyeyi kolay kolay unutamayacaksınız."

Publishers Weekly

Kınalı Çiçekler

ALKA JOSHI

ARKADYA YAYINLARI

KINALI ÇİÇEKLER
ALKA JOSHI

Yayın Yönetmeni: Bülent Oktay
Çeviren: Yasemin Büte
Editör: Çağla Dirice Çakır
Kapak Tasarım: Ayşe Çalışkan
Sayfa Tasarım: Kübra Yeşilyurt Çakır

EKOSAN MATBAACILIK
Maltepe Mah. Hastaneyolu Sok. No: 1 (Taral Tarım Binası)
Zeytinburnu - İstanbul

Cilt: My Matbaacılık, İstanbul

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 49238
MATBAA SERTİFİKA NO: 47939

1. Baskı: Kasım 2021
Yeni Baskı: 2023

ISBN: 978-625-44310-3-6

©Alka Joshi, 2020
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akcalı Telif ve Lisans Hakları Ajansı aracılığıyla Harlequin Books S.A.'dan alınmış olup Beyaz Balina Yayın Sanat Dağıtım Paz. San. ve Tic. Ltd. Şirketi'ne aittir. Yayınevinin izni olmaksızın kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ARKADYA YAYINLARI
Ömerli Mah. Harmantepe Cad.
No: 17 Kat: 4 Arnavutköy / İstanbul
Tel.: 0212 - 544 41 41
Faks: 0212 - 544 66 70
info@arkadya.net

Arkadya Yayınları, Beyaz Balina Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Kınalı Çiçekler

ALKA JOSHI

İngilizceden Çeviren
Yasemin Büte

Beni sonuna kadar destekleyen
annem Sudha Latika Joshi
ve
Bana en tatlı ninnileri söyleyen
babam Ramesh Chandra Joshi için...

Çalmalıdır yolcu her kapıyı,
Ki her yabancı kapıda kendi içine açılan kapıyı bulsun,
Dolaşmalıdır yolcu tüm dünyayı,
Ki sonunda içindeki mabede ulaşsın...

-Rabindranath Tagore'un
'Journey Home' (Eve Yolculuk) şiirinden

Zenginlik Tanrıçası seni kutsamaya geldiğinde, yüzünü yıkamak için odadan ayrılmamalısın.

-Hint Atasözü

Giriş

Ajar, Uttar Prades Eyaleti, Hindistan
Eylül 1955

Genç kızın ayakları sert toprağa basarken nasırlı tabanları, nehir kenarı boyunca devam eden yoldaki küçük çakıl taşlarını ve topaklanmış çamur parçalarını hissetmiyordu. Her gün kuyudan su taşımak için kullandığı aynı toprak testiyi içine yerleştirdiği *mutki*'yi, kafasında dengede tutmaya çalışıyordu. Ancak bugün içinde su değil kendi kişisel eşyaları vardı: İkinci el bir iç eteklik, bluz, annesinin düğünde giydiği sarisi, babasının ona okuduğu, artık karıştırılmaktan sayfaları yıpranmış *Krishna Masalları* ve o sabah erken saatlerde Jaipur'dan gelen bir mektup...

Genç kız, köy kadınlarının uzaktan gelen seslerini duyunca bir an duraksadı. Dedikodu tayfası sarilerini, yeleklerini, iç eteklerini ve bir peştamal türü olan *dhoti*'leri yıkarken birbirlerine bir şeyler anlatıp şakalaşıyordu. Onu fark ederlerse nefret dolu bakışlarını ona çevireceklerini ve onları bu Uğursuz Kız'dan koruması için Tanrı'ya dua ederek yere tüküreceklerini biliyordu. Testinin içinde emniyette olan mektubu

hatırlayıp kendi kendine, *bırak, ne yaparlarsa yapsınlar,* dedi. *Nasılsa, bu son olacak.*

Daha dün köy muhtarına dert yandıklarını duymuştu: *Yeni okul müdürünün eve ihtiyacı varken ne diye bu Uğursuz Kız öğretmen evinde yaşıyor?* Kadınlar içeri girip onu saçından sürükleyerek dışarıya çıkaracaklar korkusuyla kerpiç evin dört duvarı arasında nefesini tutarak sessizce saklanmıştı. Şimdiyse onu koruyacak kimse yoktu. Geçen hafta annesinin cenazesi ölü hayvanların kemikleriyle birlikte yanıp kül olmuştu. Fakirlere layık görülen tüm diğer cenaze törenleri gibi... Eski bir öğretmen olan babası, onları altı ay önce terk etmiş, kısa süre sonra da nehir kenarındaki sığ suda ölü olarak bulunmuştu. Öyle sarhoştu ki ölümü bile hissetmemiş olmalıydı.

Genç kız geçen hafta her gün, komşu köyden ara sıra bisikletle gelen postacıyı köyün eteklerinde bekleyip durmuştu. Bu sabah postacıyı görür görmez saklandığı yerden fırlayarak postacının korkmasına neden olmuş ve ailesine gelen bir mektup var mı diye sormuştu. Postacı, kalın camlı gözlüğünün ardından çapaklı gözleriyle onu incelerken kaşlarını çatıp yanağını ısırmıştı. Adamın bakışlarından ona acıdığını anlayabiliyordu ama aynı zamanda öfkeli de görünüyordu çünkü ondan, sadece muhtara teslim edebileceği bir şeyi istiyordu. Adam gözlerini kırpmadan ona bakmaya devam etmişti. Sonunda ailesinin adresinin yazdığı kalın zarfı hızla, yüzüne bile bakmadan kıza vermiş ve tekrar bisikletine atlayıp aceleyle uzaklaşmıştı.

Şimdiyse genç kız, omuzları dik bir şekilde nehir kenarında duran kadınların yanından geçiyor, kadınlar da ona öfkeyle bakıyordu. Kalbinin göğüs kafesini deli gibi dövdüğünü

hissetse de başında su testisiyle dimdik yürümeye devam etti. Kullanmasına izin verilen tek kuyu olan dört kilometre uzaklıktaki çiftçilerin kuyusuna gidiyormuş gibi yapıyordu.

Dedikodu tayfası artık fısıldamıyor, birbirine bağırarak konuşuyordu. *İşte, yine geldi şu Uğursuz Kız! Doğduğu yıl ağustos böcekleri buğdayları yedi! Büyük ablası kocasını terk etti, bir daha da onu gören kimse olmadı! Utanmaz! O yıl zavallı annesi kör oldu! Babası sarhoşun teki oldu çıktı! Rezil! Kızın zaten ten rengi bile şüphe uyandırıyor. Sadece İngilizlerin gözleri mavi olur. Bu kız bizden biri mi, o bile belli değil! O bu köye ait değil!*

Genç kız sık sık herkesin bahsettiği ablasını düşünür dururdu. Yüzünü sadece rüyalarında bir gölge olarak gördüğü, ailesinin ise varlığını asla kabul etmediği biriydi o. Dedikodu tayfası onun, on altı sene önce köyü terk edip gittiğini söylemişti. Neden? Nereye gitmişti? Dedikoducuların insanın her hareketini izlediği bir köyden nasıl kaçabilmişti? Hırsız olduğunu, para çaldığını söylüyorlardı ama köydeki kimsenin parası yoktu. Ablası onca zaman ne yiyip ne içmişti? Kimisi yolda çevirmemeleri için onun erkek gibi giyindiğini söylüyordu. Kimisi de sirkte çalışan bir çocukla kaçtığından ve Agra'da, kilometrelerce ötedeki eğlence bölgesinde dansçı olarak çalıştığından bahsediyordu.

Üç sene önce köydeki tek arkadaşı olan tek bacaklı, yaşlı Munchi, küçük evinden çıkmazsa muhtarın onu dul bir çiftçiyle evlendirmeye zorlayacağı ya da köyü terk etmesini isteyeceği konusunda genç kızı uyarmıştı.

"Artık seni buraya bağlayan bir şey yok," demişti Munchi ama on altı yaşında yetim bir kız, ailesi ya da parası olmadan nereye, nasıl giderdi ki?

"Cesur ol, kızım," demişti Munchi ve yakın bir köyde oturan, yıllar önce ablasının terk ettiği eşini, yani eniştesini bulmasını söylemişti. Belki eniştesi ablasını bulmasına yardımcı olurdu.

"Neden seninle kalamıyorum?" diye sormuştu genç kız.

"Uygun olmaz," diye yanıt vermişti yaşlı adam kibar bir dille. Munchi, kutsal Hint inciri yaprağına resim çizerek geçimini sağlıyordu. Küçük kızı teselli etmek istercesine ona bir resim vermişti. Genç kız öfkeden ona verilen resmi fırlatıp atacağı sırada resmin Lord Krishna'ya ait olduğunu görmüştü. Lord, genç kızla aynı isme sahip olan, hayat arkadaşı Radha'yı mangoyla besliyordu. Bu, hayatında aldığı en güzel hediyeydi.

Radha, köyün harman bölgesine yaklaşırken yavaşladı. Boyunduruk geçirilmiş dört boğa, buğday öğüten kocaman yassı bir taşın etrafında dönüp duruyordu. Boğalara göz kulak olan Prem, sırtını kulübesine yaslamış bir hâlde oturmuş uyukluyordu. Genç kız, aceleyle onun önünden geçip Ganeşa'nın tapınağına giden dar yola doğru yürümeye devam etti. Tapınağa dar bir kapıdan giriliyordu ve içeride de Lord Ganeşa'nın heykeli bulunuyordu. Fil Tanrısı'nın ayaklarının etrafına hediyeler yığılmıştı: Taze bir Hindistan cevizi, kadife çiçekleri, küçük bir kavanoz sade yağ, mango dilimleri... Bir sandal ağacı tütsüsünün dumanı kıvrılarak odada salınıyordu.

Genç kız, Munchi'nin Krishna resmini İyi Şans Tanrısı Ganeşa'nın önüne bıraktı ve Uğursuz Kız lanetini üzerinden kaldırması için ona yalvardı.

Eniştesinin batıya yirmi kilometre uzaklıkta olan köyüne vardığında akşamüstünü geçiyordu ve güneş ufuk çizgisine yaklaşmıştı. Üstündeki pamuklu bluz terden sırılsıklamdı.

Ayakları ve ayak bilekleri toz içinde kalmış, dudakları susuzluktan kurumuştu.

Köye girerken fazlasıyla temkinliydi. Çalılıkların arasına çömelip ağaçların arkasına saklanıyordu. Tek başına dolaşan bir kıza iyi davranılmayacağının farkındaydı. Bir yandan da Munchi'nin tarifine uygun bir adam arıyordu.

Ve nihayet onu gördü. İşte, oradaydı. Banyan ağacının arkasındaydı ve yüzü ona dönüktü. Evet, bu eniştesiydi...

Adamın kalın telli, kömür karası saçları yağlıydı. Alt dudağından çenesine kadar uzanan korkunç bir yara izi vardı. Ne gençti ne de yaşlıydı. Gömleği lekeliydi, peştamalı da tozdan kirlenmişti.

Sonra yerde, adamın önünde tozun toprağın arasında duran kadını fark etti. Kadın bir eliyle dirseğini tutarken, kolunun ön kısmı tuhaf bir şekilde bükülmüştü. Başında bir örtü vardı ve adamla fısıldayarak konuşuyordu. Radha, eniştesinin başka biriyle evlenip evlenmediğini merak ederken onları izlemeye devam etti.

Ardından küçük bir taş alıp ona doğru attı. Iskalamıştı. İkinci kez denediğinde onu baldırından vurabildi ama eniştesi, sanki bir böceği kovuyormuş gibi elini salladı. O sırada dikkatle kadını dinliyordu. Radha, ona birkaç çakıl taşı daha attı, her seferinde de başarılı olmuştu. Sonunda eniştesi başını kaldırıp etrafına baktı.

Radha, onu görebilmesi için saklandığı yerden çıktı.

Adamın gözleri Radha'yı görür görmez âdeta hayalet görmüş gibi iri iri açıldı. Tek söyleyebildiği ise bir isim oldu. "Lakshmi?"

BİRİNCİ KISIM

Birinci Bölüm

Jaipur, Rajasthan Eyaleti, Hindistan
15 Kasım 1955

Bağımsızlık hem her şeyi değiştirdi hem de bir bakıma hiçbir şeyi değiştirmedi. İngilizlerin çekilmesinden sekiz yıl sonra artık ücretsiz devlet okullarımız, suyumuz ve asfaltlı yollarımız vardı. Yine de Jaipur benim için tozlu yollarına ilk kez ayak bastığım on sene önceki hâliyle aynıydı. O sabah ilk randevumuza giderken aramızdan bir bisiklet geçince, Malik ile ben neredeyse başında çimento torbası taşıyan bir adamla çarpışıyorduk. Kolunun altında yaklaşık iki metrelik bir merdiven tutan bisiklet sürücüsü, at arabasının bir koyuna yandan hafifçe çarpmasına ve zavallı hayvanın ciyaklayarak dar bir patikaya kaçmasına neden oldu. Bir ara da kenara çekilip şen şakrak kahkahalar atan *hicra** grubunun geçmesini bekledik. Sarilerini boyunlarına dolamış dudakları boyalı adamlar, bir erkek çocuğunun doğumunu kutlamak üzere şarkı söyleyip

* Güney Asya kültüründe hadım edilen kişilere verilen isimdir. Hicralar genelde renkli giysiler giymekte, ağır bir makyaj yapmakta ve çeşitli takılar takmaktadırlar. (Çev. N.)

dans ediyorlardı. Şehrin inek gübresi, odun ateşi, Hindistan cevizli saç yağı, sandal ağacı esansı ve idrar karışımı kokusuna ise öyle alışmıştık ki dikkatimizi bile çekmiyordu.

Bağımsızlığın *değiştirdiği* şey, bizim insanımızdı. Bunu, sanki sonunda nefes alabiliyorlarmış gibi göğüslerini şişirerek ayakta dimdik durmalarından, tapınaklara gururlu bir şekilde yürümelerinden, pazardaki satıcılarla her zamankinden daha cesur bir şekilde pazarlık etmelerinden anlayabiliyordunuz.

Bir kamış kadar zayıf, ufak tefek bir çocuk olan Malik, faytonu ıslık çalarak durdurdu. Neredeyse Bombay'den duyulabilecek kadar güçlü çalabildiği ıslıklar beni her defasında şaşırtıyordu. Ağır sefer taslarımızı faytona yerleştirdikten sonra sürücü, gönülsüz bir hâlde bizi yaklaşık beş blok ötedeki Singh Malikânesi'ne götürdü. Araçtan inerken bekçi bizi izliyordu.

Çoğu Jaipur ailesi bağımsızlıktan önce, eski Pembe Şehir'de bulunan sıkış tıkış aile yerleşkelerinde yaşıyordu ama Singh Ailesi, nesiller boyu her zaman şehir duvarlarının dışındaki koca malikânelerinde yaşamaya devam etmişti. Bu aile küçük prenslerden, subaylardan, orduda görevli askerlerden oluşan bir sınıfa mensuptu. Uzun zamandır –Britanya yönetimi öncesinde, sırasında ve hatta sonrasında bile– imtiyazlı bir aile olmayı başarmışlardı. Singh Malikânesi, her iki tarafı Hint inciri ağacıyla çevrili geniş bir yol üzerindeydi. Yaklaşık üç metre yüksekliğindeki cam parçalarıyla kaplı duvarlar, iki katlı malikâneyi görüş alanından koruyordu. Begonviller ve yaseminlerle kaplı mermer veranda, her iki katı hem ön hem de yan cephelerden sarmalıyor, Jaipur'un âdeta ekmek fırını gibi cayır cayır yandığı yaz mevsiminde bile evin serin olmasını sağlıyordu.

Malikânenin bekçisi, faytonla geldiğimizi görünce eşyalarımızı indirmeye başladık. Malik, arkada kalıp bekçiyle dedikodu yaparken ben de her iki tarafı budanmış, geniş çimlerle kaplı kaldırım taşlı yoldan yürüyüp Parvati Singh'in verandasının merdivenini çıkmaya başladım.

Aylardan kasımdı ve akşam olmak üzereydi. Hava soğuk olsa da nemliydi. Uzun yıllardır Parvati Singh'in hizmetçiliğini ve oğullarının dadılığını yapan Lala, beni kapıda karşıladı. Bir saygı göstergesi olarak sarisini saçının üstüne çekmişti.

Gülümsedim ve iki elimi göğsümde birleştirip, "Namaste," diyerek selam verdim. "Manolya yağını kullanıyor musun, Lala?" Son ziyaretimde nasırlı ayak tabanları için hazırladığım ilaçtan ona bir şişe vermiştim.

Çıplak ayaklarından birini öne çıkarıp iyileşmiş topuğunu göstermek için arkasını çevirdiğinde, başındaki örtünün ucuyla gülümsemesini gizliyordu.

"*Hahn-ji*. Evet," diye yanıt verdi, hafifçe kahkaha atarak.

"*Shabash*. Harika!" diyerek onu tebrik ettim. "Yeğenin nasıl?" Lala, altı ay önce on beş yaşındaki yeğenini Singh Malikânesi'nde çalışması için buraya getirmişti.

Yaşlı kadının alnı kırıştı ve yüzündeki gülümseme soldu. Tam soruma yanıt vermek için ağzını açmıştı ki evin hanımı içeriden seslendi. "Lakshmi, sen misin?"

Lala, hemen yüz ifadesini toparlayıp zoraki bir gülümseme takındı, ardından başını yana yatırarak işaret etti. *O iyi*. Yaşlı kadın mutfağa yönelirken ben de Parvati Singh'in daha önce defalarca kez ayak bastığım yatak odasına doğru tek başına yürümeye başladım.

Parvati, gül ağacından yapılma çalışma masasının başındaydı. Yazdığı mektuba dönmeden önce ince, altın kol saatine bir göz attı. Dakiklik konusunda titizdi, geç kalınmasından nefret ederdi. Öte yandan ben Nehruji'ye yazdığı mektubu bitirmesini ya da Hint-Sovyet Birliği'nin bir üyesiyle telefon konuşmasını tamamlamasını beklemeye alışkındım.

Parvati mektubunu mühürleyip Lala'ya seslenirken, sefer taslarımı yere bırakıp krem rengi ipek divandaki yastıkları düzenlemeye başladım.

Yaşlı hizmetçi yerine Lala'nın yeğeni geldi. Genç kız iri, siyah gözlerini yere sabitlemiş, ellerini de mahcup bir tavırla önünde birleştirmişti.

Parvati kaşlarını çattı. Kızı düşünceli bir ifadeyle sessizce süzdükten sonra, "Öğlen yemeğine bir misafirimiz olacak," dedi. "Yoğurtlu nohut yemeğimiz *boondi raita* yapılsın."

Genç kızın yüzü kireç gibi beyazdı, sanki midesinde ne varsa çıkaracak gibi duruyordu. "Taze yoğurdumuz yok, hanımım."

"Neden yok?"

Genç kız huzursuz bir şekilde yerinde kımıldandı. Gözleri âdeta bir yanıt aracasına Türk halısında, başkanın çerçeveli fotoğrafında ve aynalı içki dolabında geziyordu.

Parvati konuşmaya başladığında sözleri âdeta bir cam gibi berrak ve sertti. "Öğle yemeğine *boondi raita* yapılacak."

Kızın alt dudağı titrerken yalvarırcasına bana bakıyordu.

Arka bahçeye bakan pencereye doğru yürüdüm. Parvati benim de hanımımdı ve bu kıza ancak duvarda asılı duran kaplan derisi kadar yardımım dokunabilirdi.

"Bugün çayı Lala getirsin," diyen Parvati, genç kızı kovdu ve divanına oturdu. Artık onun kınasını yakabilirdim. Divanın diğer ucundaki küçük iskemleye geçip ellerini, ellerimin arasına aldım.

Jaipur'a gelmeden önce hanımlarım ellerine ve ayaklarına kına yaktırmak için Shudra sınıfındaki kadınlara güveniyordu. Ancak alt tabakadaki Shudra kadınları, bu işi annelerinden gördükleri gibi yapıyorlardı. Basit noktalar, kesik çizgiler ve üçgenler... Bu kadarı kısıtlı gelirlerini kazanabilmeleri için yeterliydi. Benim desenlerim ise daha karmaşıktı. Her biri, hizmet ettiğim kadınların hikâyelerini anlatıyordu. Ayrıca kullandığım kına, Shudra kadınlarının kullandığı kınadan daha kaliteliydi ve ipeksi bir dokuya sahipti. Kınayı sürmeden önce hanımların tenini limonlu şekerli bir losyonla ovalıyordum, böylece desenler haftalarca çıkmıyordu. Kına ne kadar koyu renk olursa, kocalar eşlerini o kadar severdi. En azından müşterilerimin inandığı şey buydu. Benim yoğun, tarçın renkli desenlerim ise onları hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmıyordu. Zaman geçtikçe müşterilerim, kınamın kocalarını yataklarına çektiğine ya da hamile kalmalarını kolaylaştırdığına da inanmaya başlamıştı. Bunun sayesinde Shudra kadınlarından neredeyse on kat daha fazla fiyat söyleyip istediğimi alabiliyordum.

Parvati bile küçük oğlunun doğumunu benim kına becerilerime borçlu olduğunu söylüyordu. Kendisi Jaipur'daki ilk müşterimdi. Parvati hamile kalınca benim randevu defterim de onun tanıdıkları, yani Jaipur'un sosyetik isimleriyle dolup taşmaya başlamıştı.

Şimdiyse ellerindeki kına kuruyan Parvati, ayaklarına kına desenlerimi çizerken öne eğilmiş beni inceliyordu. Kafalarımız

neredeyse birbirine değecek gibi olduğundan hurma kokulu nefesini alabiliyordum. Sıcak iç çekişi yanağımı gıdıklıyordu. "Bana hiçbir zaman Hindistan'dan ayrılmadığını söyledin ama ben bu incir yaprağını sadece İstanbul'da görmüştüm," dedi.

Bu sözler karşısında nefesim kesildi. O eski, tanıdık korku bir anda tüm bedenimi kapladı. Parvati'nin ayağına Türk inciri ağacının yapraklarını çizmiştim. Acı meyvesini sadece kuşların yiyebildiği banyan ağacından çok farklıydı. Kadının ayak tabanlarına, sadece bir kocanın görebileceği yere ikiye bölünmüş, sulu, dolgun bir incir çiziyordum.

Bakışlarımı kaldırıp göz göze geldiğimizde ona gülümsedim ve sırtını divanın yastıklarına yaslaması için onu nazikçe arkaya ittim. Bir kaşımı kaldırarak, "Sizce kocanızın fark edeceği şey bu mu? İncir yapraklarının Türk inciri ağacına ait olması mı?"

Çantamdan bir ayna çıkardım ve incir yaprağının yanına çizdiğim küçük yaban arısını görebilsin diye aynayı sağ ayağına doğru tuttum. "Kocanız, her incirin çiçeklerini döllemek için bir yaban arısına ihtiyaç duyacağını kesinlikle biliyor."

Kadın şaşkın bir ifadeyle kaşlarını yukarıya kaldırdı. Yediği eriklerin rengine boyanan dudakları hafifçe aralanmıştı. Sonunda divanı sarsan gür bir kahkaha attı. Şekilli gözleri ve alt kısmı dolgun olan büyük dudaklarıyla hoş bir kadındı. Bugün giydiği fuşya renginde bir mücevheri andıran *sari*si tenini ortaya çıkarmıştı.

*Sari*siyle gözlerinin kenarlarını silerek, "Bravo, Lakshmi!" dedi. "Kınamı yaptığın günler Samir yatağımdan ayrı kalamıyor." Sesi, serin pamuklu nevresimlerin üzerinde, kocasının

sıcak tenine sarılarak ısındığı bir akşamüstü vaktinin imasını taşıyordu.

Büyük bir çabayla bu sahneyi zihnimden silmeye çalıştım. "Olması gerektiği gibi," diye mırıldandım, ardından ayağının kıvrımlı kısmındaki işime devam ettim, hanımların en hassas bölgesi burasıydı. Ancak o benim çalışma şeklime alışık olduğu için ayağını hiç kıpırdatmadı.

Parvati kıkırdayarak, "Anlaşılan Türk inciri yaprakları da bir sır olarak kalıyor, tıpkı senin mavi gözlerin ve beyaz tenin gibi..."

Ona hizmet ettiğim on yıl içinde Parvati bu konuyu irdelemekten asla vazgeçmemişti. Hindistan kömür karası gözlerin diyarıydı. Mavi göz bir açıklama gerektirirdi. Kirli bir geçmişe mi sahiptim? Avrupalı bir babam mı vardı? Ya da daha kötüsü, İngiliz asıllı Hint bir annem? Otuz yaşındaydım, İngiliz yönetimi döneminde doğmuştum ve babamın kim olduğuna yönelik dedikodulara alışıktım. Parvati'nin yorumlarının da beni kışkırtmasına hiçbir zaman izin vermemiştim.

Nemli bir bezi kınanın üstüne örttüm ve avucuma biraz karanfil yağı aldım. Yağı ısıtmak için ellerimi birbirine sürtüp kurumuş kınayı çıkarmak üzere genç kadının ellerine uzandım. "Bir atamın Marco Polo tarafından baştan çıkarıldığını düşünün, hanımım. Ya da Büyük İskender..." Parvati'nin parmaklarına masaj yaparken yerdeki havluya kurumuş kına parçaları düşüyordu. Ellerine yaptığım desen ortaya çıkmaya başlamıştı. "Tıpkı sizin gibi, damarlarımda bir savaşçı kanı taşıyor olabilirim."

"Ah, Lakshmi, biraz ciddi ol!" Çan şeklindeki altın ve inci küpeleri bir kahkaha daha atarken neşeyle dans etti. Parvati ile

ikimiz üst sınıf iki Hint kastına mensuptuk. O Kshatriya'ya* aitti, ben de Brahmin'e**... Ama beni hiçbir zaman kendisiyle aynı sınıfta görmüyordu çünkü kınalarını yaparken kadınların ayaklarına dokunuyordum. Ayak kirli uzuv olarak görülürdü ve sadece alt sınıf olan Shudralar tarafından dokunulabilirdi. Her ne kadar onun sınıfı çocuklarını eğitmek ve ruhani ayinler gerçekleştirmek için yüzyıllardır benim sınıfıma güvenmiş olsa da Jaipur'un seçkinlerinin gözünde ben artık düşmüş bir Brahmin'dim.

Öte yandan Parvati gibi kadınlar iyi ödeme yapıyorlardı. Elindeki son kına kalıntılarını çıkarırken iğnelemelerini önemsemedim. Zamanla güzel bir birikim yapmıştım. Hayalime, yani kendi evimi almaya artık çok yakındım. Yürüyerek şehri dolaştıktan sonra ayaklarım rahatlasın diye zeminini mermer döşetecektim. Testilerimi doldurması için ev sahibine yalvarmak yerine, evimde akan suyum olsun istiyordum. Anahtarı sadece bende olacak bir kapım olacaktı. Kimsenin beni çıkmam için zorlayamayacağı kendime ait bir evim olacaktı. On beş yaşında geldiğimde, ailemin artık bana bakmaya gücü yetmediğinden evlenmek zorunda kalıp köyümden ayrılmıştım. Şimdiyse *ben onların* karınlarını doyuracak, onlara bakacak durumdaydım. Yıllarca gönderdiğim mektuplara ya da paralara tek bir yanıt vermemişlerdi, acaba kendi evimde onlara bir yatak vereceğimi söylesem fikirlerini değiştirip Jaipur'a gelirler miydi? İşte, o zaman ailem sonunda her şeyin yoluna girdiğini görebilirdi. Yeniden bir

* Hinduizm'de dört sınıftan/kasttan biri. Savaşçı olmalarıyla bilinirler. (Çev. N.)
** Hinduizm'de rahiplerden/öğretmenlerden oluşan üst sınıf kast, entelektüellerden oluşur. (Çev. N.)

araya gelene kadar gururumu kontrol altında tutmalıydım. Hem Mahatma Gandhi, *Göze göz, dişe diş düşüncesi tüm dünyayı kör eder,* dememiş miydi?

Gürültüyle kırılan bir cam yüzünden olduğumuz yerde sıçradık. İçeri giren bir kriket topunun halıda yuvarlanıp divanın önünde durmasını izledim. Bir dakika sonra Parvati'nin büyük oğlu Ravi, verandanın kapısından içeri girerken kasım soğuğunu da beraberinde getirmişti.

"*Bheta!* Oğlum! Şu kapıyı kapat!"

Ravi sırıtarak, "Topu fırlattım ama Govind onu yakalamaya hazır değildi," dedi. Divana doğru gelip topunu kaptı.

"O daha çok küçük, Ravi." Parvati oğullarına düşkündü, özellikle de benim kınamın marifeti olduğunu savunduğu küçük oğlu Govind'e... Elbette ben bu düşüncesini destekleyecek hiçbir şey yapmamıştım.

Onu son gördüğümden bu yana Ravi'nin boyu uzamış, omuzları genişlemişti. Babasınınkini andıran köşeli çenesi de gölgelenmişti. Demek ki artık tıraş oluyordu. Annesinden aldığı pembemsi teni ve uzun kirpikleriyle güzel bir çocuktu.

Topu havaya atıp tek eliyle arkasında yakaladı. "Çay var mı?" O da bir zamanlar babasının gittiği yatılı okulda okuduğundan, İngilizce konuştuğunu duyduğunuzda neredeyse babası konuşuyor sanabilirdiniz.

Parvati divanın yanında tuttuğu gümüş zili çaldı. "Govind ile çayınızı çimlerde içersiniz. Bekçiye de söyle camı yaptırmak için bir camcıya ihtiyacımız var."

Ravi sırıtarak dışarı çıkarken bana göz kırptı. Kapıyı öyle dikkatsiz bir şekilde kapatmıştı ki camın diğer kırık parçası da yere düştü. Delikanlının neşeyle çimlere doğru koşturmasını izlemeye koyuldum. Başlarını atkıyla sarmış üç bahçıvan, arka bahçedeki hatmi çiçeği çalılıklarını ve tatlı hanımeli sarmaşığını temizliyor, suluyor ve buduyordu.

Ravi'nin yanımıza gelişi, buraya asıl geliş amacımı gerçekleştirmem için harika bir fırsat yaratmıştı. Yine de dikkatli davranmam gerekiyordu.

"Yatılı okuldan eve mi geldi?"

"Evet, yeni kulübün kurdelesini keserken Ravi'nin de bana yardım etmesini istedim. Nehru'nun Hindistan'ı modernleştirmeyi ne kadar çok istediğini biliyorsun." İç çekti ve başını yastıklara yasladı, sanki başbakan onu her gün arayarak bezdiriyordu. Bildiğim kadarıyla gerçekten de öyleydi.

Lala, elinde gümüş çay tepsisiyle içeri girdi. Bir sefer tasından Parvati için özel olarak pişirdiğim atıştırmalıkları çıkarırken onun yaşlı kadına, "O kızı buradan göndermeni söylemedim mi sana ben?" dediğini duydum. Sesine öfke hâkimdi.

Yaşlı hizmetçi, ellerini dua edercesine birleştirip dudaklarına götürdü. "Yeğenimin gidecek yeri yok. Kalan tek ailesi benim. Lütfen, hanımım. Merhametinize sığınıyoruz. Bunu bir daha düşünseniz?"

Daha önce Lala'yı hiç bu kadar huzursuz görmemiştim. Yaşlı kadın dizlerinin üstüne kapanacak diye korktuğumdan arkamı döndüm. Lord Ganeşa'nın tapınağını tasvir eden bir heykel, sayvanlı yatağın yanındaki küçük komodinin üzerinde duruyordu. Heykelin etrafına gardenya ile başka bir bitkinin yaprağı konmuş, hemen önüne de kilden bir yağ lambası

yerleştirilmişti. Her ne kadar kendini modern bir kadın olarak tanımlasa da Parvati, tüm sabahı tanrılara dua ederek geçiriyordu. Ben de adaşım olan Güzellik ve Zenginlik Tanrıçası Lakshmi'ye dua ederdim. Annem bize, tek varlığı olan tırpanını tanrıçaya sunan Brahman çiftçisinin hikâyesini okumayı severdi. Tanrıça da minnetini çiftçiye istediği anda içinde yiyecek olan sihirli bir sepet vererek göstermişti. Ancak bu sadece bir hikâyeydi, her annenin anlatacağı türden masallardan biriydi. Ben de on yedi yaşında tüm tanrılara sırtımı çevirmiştim, tıpkı şimdi Ganeşa'nın tapınağına sırtımı çevirdiğim gibi.

Parvati hâlâ Lala ile konuşuyordu. "Seni de kaybetmek istemiyorum, Lala. Bugün o kızın gittiğinden emin ol." Parvati'nin öfkeli bakışları karşısında Lala gözlerini yere dikmiş, omuzlarını düşürmüştü.

Arkasına bakmaya bile çekinen zavallı kadının çaresizce odadan çıkışını izledim. Lala'nın yeğeninin hanımefendiyi bu kadar kızdıracak ne yaptığını merak etmiştim.

Parvati çay fincanıyla tabağına uzandı; bu, benim de aynısını yapmam için bir işaretti. Çay seti, üzerindeki korse elbiseli kadın, pantolonlu erkek, kabarık elbiseler içindeki kıvırcık saçlı kız figürleriyle tam İngiliz tarzıydı. Bağımsızlıktan önce bu eşyalar müşterilerimin İngilizlere olan hayranlıklarını yansıtıyordu. Şimdiyse küçümsemelerini... Eylemleri için uydurdukları bahaneler dışında tüm bu hanımefendilerde hiçbir değişiklik olmamıştı. Onlardan öğrendiğim bir şey varsa o da şuydu: Sadece bir aptal suda yaşarken timsahın düşmanı olarak kalırdı.

Çayımdan bir yudum alıp kaşlarımı kaldırdım. "Oğlunuz yakışıklı bir delikanlıya dönüşmüş."

"Onun zengin zamparalara benzediğini düşünen Rao'nun aksine..."

Diğer müşterilerim gibi Parvati de arkadaşlarına hiç söylemediği şeyleri bana söyleyebiliyordu. Çocuğum olmadığı için müşterilerim hem bana açıyabiliyor hem de kendilerini benden üstün görebiliyordu. Otuz yaşındaydım ve ne aptal bir kız ne de dedikoducu, evli bir kadındım. Kocamın beni terk ettiğine kendilerini inandırmışlardı. Bu, benim de aksini söyleme zahmetine girmediğim bir varsayımdı. Evli olduğumu gösteren, alnımdaki kırmızı *bindi* hâlâ duruyordu. O olmadan ne hanımların güvenini kazanabilir ne de şimdi olduğu gibi onların gül ağacından yapılma divanlarla süslü, pembe mermer döşeli yatak odalarına girebilirdim.

Sıcak çayımdan bir yudum daha aldım. "Yakında onun gibi kusursuz bir delikanlı için kusursuz bir gelin bulacaksınız! Sizi hiç kıskanmıyorum."

"Daha on sekiz yaşında. On üç yaşındayken onu Mayo Okulu'na göndererek kaybettim zaten. Bir sene içinde de tahsiline devam etmek üzere Oxford'a gideceği için yuvadan uçacak. Onu bir gelinc kaptırmak mı? Bu düşünccye daha şimdiden katlanamıyorum."

*Sari*mi düzelttim. "Ah, haklısınız ama korkarım Dutt Ailesi'nin biraz acelesi olabilir."

Parvati'nin gözlerinin parıldadığını fark ettim.

"Ne demek bu?"

"Yani," diye devam ettim konuşmama. "Oğullarını Kumar Ailesi'nin kızıyla evlendirmek için hazırlıklara başladılar. Hani şu yanağında ben olan kızla. Elbette, düğünleri çocuk üniversiteyi bitirdikten sonra olacak." Pencereden beyazlar

içindeki oğullarına baktım. "İyi olanlar sıcak lokma tatlısı gibi kapışılıyor. Oğulları İngiltere'ye ya da Amerika'ya giden ailelerin, çocukları tek kelime Hintçe konuşamayan bir kadınla geri gelecek diye ödleri kopuyor."

"Doğru. Ancak aileler onaylarsa iki genç mutlu bir evlilik yapabilir. Samir ile bana baksana."

Aslında buna yorum yapabilirdim ama bir şey demememeyi seçtim. Onun yerine soğuması için çayımı üfledim. "Ayrıca Akbar Ailesi'nin kızının, Muhammed İsmail'in oğluyla sözlendirildiğini duydum. O çocuk Ravi'nin sınıf arkadaşı değil miydi?"

Parvati bana bakarken çayımdan bir yudum daha aldım.

Genç kadın hafifçe doğrulup pencereden dışarıya baktı. Lala'nın yeğeni çimlerde duran çocuklara çay servis ediyordu. Ravi, genç kıza bir şey söyledikten sonra şakalaşırcasına kızın burnuna dokundu, bunun üzerine kız da hafifçe kıkırdadı.

Parvati bu manzara karşısında kaşlarını çattı. Gözlerini, önündeki manzaradan ayırmayarak âdeta yavru bir kuş gibi usulca bana doğru eğildi. Bu onu yedirmem için bir işaretti. Bu sabah kendi ellerimle yaptığım maydanozlu hamur kızartmasından ağzına bir lokma attım. Diğer müşterilerim gibi o da kocasıyla olan ilişkisini canlı tuttuğu sürece ellerine ve ayaklarına çizdiğim kınaya ek olarak, pişirdiğim şeylere de ne koyduğumdan hiç şüphelenmiyordu.

Bire süre sonra başını tekrar bana doğru çevirip fincanını nazik bir el hareketiyle tabağına yerleştirdi.

"*Eğer* bir eşleşme istersem... Yani isteyeceğimden değil ama..." Peçeteyle dudaklarını sildi. "Aklında biri var mı?"

"Bildiğiniz üzere Jaipur'da nitelikli çok kız var." Fincanımın üstünden ona bakıp gülümsedim. "Ama Ravi herhangi bir çocuk değil."

Parvati, bakışlarını tekrar oğullarına çevirdiğinde Lala'nın yeğeni gitmişti. Kadının yüzünden rahatladığı belli oluyordu. "Ne zaman istesem Ravi hep okuldan çıkıp hemen yanıma geliyor. Samir, böyle yapacaksam onu okula göndermenin bir manası olmadığını söylüyor." Cümlesini tamamlamaz hafifçe kahkaha attı. "Ne yapayım, onu özlüyorum. Kardeşi Govind de onu özlüyor. Ravi yatılı okula gittiğinde o daha üç yaşındaydı."

Parvati, demliği alıp fincanına yeniden çay koydu. "Rai Singh'in kızını duydun mu hiç? Fazlasıyla dikkat çekici bir kız olduğunu söylüyorlar."

"Ah, ne yazık! Daha dün Bayan Rathore'un oğluyla söz kestiler." Derin bir iç çektim. Ne Parvati'nin ne de benim niyetlerimizi henüz açıkça belli etmediğimiz bu konuşma gerçekten hoştu.

Parvati gözlerini kısarak bana baktı. "İçimden bir ses aklında biri olduğunu söylüyor."

"Ah, korkarım, benim seçimimi pek uygun bulmazsınız."

"Nasıl yani?"

"Yani... Alışılmadık bir seçim olurdu, belki."

"Alışılmadık mı? Beni iyi tanıyorsun, Lakshmi. Geçen yıl bir değil, tam iki kez Sovyetler Birliği'ne gittim. Bakan, Hint-Sovyetler Birliği'ndeki görevlerime devam etmem konusunda ısrar ediyor. Haydi, söyle, dinliyorum."

"Ee..." Bir saç tutamını topuzumun içine sıkıştırıyormuşum gibi yaptım. "Kız bir Rajput değil."

Parvati, cımbızla yolunmuş bir kaşını kaldırdıysa da bakışlarını benden kaçırmadı. Ben de gözlerimi ondan ayırmıyordum. "Bir Brahmin."

Genç kadın gözlerini kırptı. Kendini modern bir kadın olarak görebilirdi fakat Ravi'nin kendi sınıfına mensup olmayan biriyle evlenme ihtimali, kesinlikle onaylayacağı bir şey değildi. Yüzyıllardır tüm Hindu sınıfları –tüccar ve işçi sınıfları da dâhil– sadece kendi grupları içindeki kişilerle evlenmişlerdi.

Parvati'ye hamurdan bir lokma daha verdim.

"Aileniz için daha iyi bir eşleşme hayal edemiyorum," diye devam ettim. "Kız çok güzel. Dürüst. Eğitimli. Neşeli. Ravi'nin hoşlanacağı türden. Ailesinin çevresi de şahane, iyi yerlerle bağlantıları var. Ah, çayınız soğudu mu? Sanırım benim çayım soğudu."

"Biz bu kızı tanıyor muyuz?"

"Aslında çocukluğundan beri... Biraz daha çay isteyelim mi?" Fincanımı tabağıma bırakıp gümüş zile uzandım ama Parvati beni kolumdan yakaladı.

"Çayı bırak şimdi, Lakshmi! Bana şu kızdan bahset yoksa ayağımı şu havluya siler, saatlerdir uğraştığın işi mahvederim."

Kadının gözlerine bakmak yerine kurumuş mu diye ayağındaki kınayı kontrol ettim. "Kızın adı Sheela Sharma. Bay V.M. Sharma'nın kızı."

Elbette Parvati, Sharma Ailesi'ni tanıyordu. İki aile de genelde aynı işler üzerinde çalışırdı. Bay Sharma'nın inşaat şirketi, Rajasthan'daki en büyük inşaat şirketiydi. Üstelik geçenlerde, mihracenin* Rambagh Sarayı'nı yeniden modelleme

* Eskiden Hindistan'da racadan daha büyük hükümdarlara verilen unvan. Büyük Hindu kral. (Ed. N.)

projesinin ihalesini kazanmıştı. Parvati'nin kocasının da şehirdeki konut ve iş merkezlerini tasarlayan bir mimarlık şirketi vardı. Bu iki varlıklı aile için de beklenmedik bir birleşme olurdu. Eğer bunu başarabilirsem, Jaipur'un seçkinleri çöpçatanlık hizmetlerim için kapımda kuyruk olurdu ki bu, kına sanatçısı olmaktan çok daha kazançlı bir işti.

Parvati başını yana yatırdı. "Ama... Sheela daha bir çocuk."

Geçtiğimiz yıl yediği sütlaçlarla tereyağlı ekmekler Sheela'ya yaramıştı. Şu an küçük bir kızdan ziyade daha çok genç bir kadın gibi duruyordu.

"Sheela on altı yaşında," dedim. "Ve çok güzel. Maharani Kızlar Okulu'na gidiyor. Daha geçen hafta müzik öğretmeni bana kızın sesinin bir meleğinkini andırdığını söyledi. Hem zaten oğlun okulu bitirip düğün gerçekleşene dek on sekizini bile geçmiş olacaktır."

Fincanımı elime aldım. Parvati'nin zihninde liste yaptığını hayal edebiliyordum, aynı listeyi ben de geçen hafta yapmıştım. Bu olası evliliğin iyi yanı şuydu, iki şirket –Sharma Yapı ve Singh Mimarlık– birleşince her iki aile için de kârlı olacaktı. Ayrıca Parvati, politikacı ve Müslüman asilzadeleri ağırlayabilecek İngilizce bilen bir geline sahip olacaktı. Tek olumsuz yanı ise, Sheela'nın yüksek ve farklı bir sınıfa mensup olmasıydı. Söylemediğim başka şeyler de vardı: Sheela'nın, kuzeninin atkuyruğu şeklinde toplanmış saçını çekmeden önce ağzını çirkin bir şekilde bükmesi, dadısına emir verme şekli ve müzik öğretmeninin bile şikâyet ettiği tembelliği gibi... Yıllarımı, müşterilerimin evlerinde soylarının büyümesini izleyerek geçirmiştim. Çocuklarının kişilik özelliklerini, profesyonel bir çöpçatanın bile fark edemeyeceği bütün huylarını

biliyordum. Öte yandan bunlar, ancak bir kocanın keşfedebileceği kusurlardı, benim açığa çıkarmama gerek yoktu.

Parvati sessizliğini korurken küçük yastıklardan birinin saçaklarıyla oynuyordu.

"Gupta Ailesi'nin düğününü hatırlıyor musunuz?" dedim, bilmiş bir ifadeyle gülümseyerek.

"Gelin kınasını yakarken yaptığın bahçedeki bakire çizimini gördüğüm an, sene bitmeden o kızın bir erkek evlat vereceğini anladım. Öyle de oldu."

Gupta Ailesi'nin kızının evliliği, bir aşk evliliğiydi ama bunu Parvati'ye söylemedim.

"Sanatın mucizelere gebe." Bu kelimeleri söylerken Parvati'nin yüzünde sıcak bir gülümseme belirdi. "Bizim için çok kıymetli olan birine yardım edebileceğini düşünüyorum."

Başımı hafifçe yana yatırdım, konuyu nereye çektiğinden emin değildim.

"Dün gece Samir ile birlikte Rambagh Sarayı'ndaydık. Kulübün son düzenlemeleri için bağış toplama etkinliği vardı," dedi Parvati açıkça. Sonuçta ne kadar ileri görüşlü bir kadın olduğunu bilmemi istiyordu. "Mihrace bize sarayı bir otele çevirmek istediğinden bahsetti. Düşünebiliyor musun? Bağımsızlığımız için o kadar savaştık ve İngilizleri kovduk, ne için? Saraylarımıza gelip yerleşsinler diye mi?" Öfkeyle başını iki yana salladı.

Durumu anlıyordum. Ancak zengin Avrupalılar, çoğunlukla da İngilizler o ücretleri karşılayabilirdi.

"Maharani* dün geceki etkinlikte yoktu. Bu da dikkat çekti. Hâlbuki Latika partileri sever." Parvati sesini alçaltarak

* Hindistan'da mihracenin eşine verilen ad. (Ed. N.)

konuşmasına devam etti. "Onun biraz... Keyifsiz olduğunu duydum."

Hiç sesimi çıkarmadan bekledim.

Parvati avuçlarını ovuşturup kına kokusunu içine çekti. "Acaba senin şu hünerlerinin kadına bir faydası dokunur mu?"

Uzun zamandır Parvati'nin beni saraya takdim etmesini bekliyordum! Bu düşünceyle fincanımı tabağına geri koydum, ellerim titreyecek diye korkuyordum. Maharani ile çalışmak şanımın yürümesini sağlayacak ve şüphesiz diğer işlere de kapı açacaktı. Evimi düşündüğümden daha erken alabilecektim! Kafamda çoktan hesaplamalara başlamışken, Parvati'nin söylediklerini pek dinleyemiyordum.

Parvati yine öne eğilince kadının ağzına bir atıştırmalık daha tıktım. Gözlerine bakmamaya çalışıyordum çünkü hevesimi görmesini istemiyordum. Parmaklarımın titrediğini fark etmiş bile olabilirdi.

"Majestelerine, senin kınanın Govind'ime gebe kalmama nasıl yardımcı olduğundan bahsettim. Elbette, ihtiyatlı bir şekilde. Eğer seni saraya takdim edersem..."

Artık konunun nereye bağlanacağını görebiliyordum. Parvati benden Ravi'ye iyi bir eşleşme ayarlamamı istiyordu ama bunun için ödeme yapmayacaktı. Ne kadındı ama! İyi bir çöpçatanlık hizmeti hem yetenek hem de çaba gerektiriyordu. Yüksek sınıfa mensup, unvanlı bir adama bana verebileceğinin iki veya üç katı fazlasını kolaylıkla ödeyebilirdi. Yalnızca on bin rupi almayı kabul etsem bile hizmetlerimi çok ucuza satmış olacaktım. Ayrıca her iki tarafı da ikna etmem haftalar, hatta aylar sürebilirdi. Olası bir eşleşmenin reddedilmesi, tüm çabaların boşa gitmesi de duyulmamış şey değildi.

Parvati karşımda durmuş, beni saraya takdim etmesinin karşılığı olarak oğluna iyi bir gelin adayı bulmamı bekliyordu. Buna karşı çıkmadan önce iyice düşünmem gerekiyordu. Saray ailesiyle olan kan bağı (babası bir maharaninin kuzeniydi) saraydan randevu almamı garanti ediyordu. Ancak Hintli bir kadın, ne kadar zengin olursa olsun, pazarlık yapmaya çalışmaz mıydı? Eğer yapmazsa kendini aptal, kolay bir av olmuş gibi hissedecekti. Öte yandan ben de Parvati'nin söylediğini hemen kabul edersem, kolaylıkla alt edilebilecek bir kadın olarak nam salacaktım. Saray için çalışabilmem ya da çalışamamam alacağım riske bağlıydı fakat bir randevu hiçbir şeyi garanti edemezdi.

Tereddüdümü fark eden Parvati, öne eğildi ve bana bakmaya başladı, bakışlarına karşılık vermemi bekliyordu. "Lakshmi, çizim yeteneğin bende olsaydı işinde sana rakip olabilirdim." Müşterilerimin dile getirdiği *iş* ifadesi bir iltifattan çok küçümsemeydi.

Yutkundum. "Ah, hanımım, siz çok daha büyük işlerin kadınısınız. Başka kim politikacılar için bu kadar cömert partiler düzenleyebilir? Onlara kendilerini evlerindeymiş gibi hissettirmek için birinin bu tarz şeyleri üstlenmesi gerekiyor."

Parvati yaptığım yorumu beğenerek kıkırdadı. Ortamdaki gerginlik az da olsa dağılmış gibiydi. Ben yeniden alt sınıf, o da ev sahibiydi.

Ancak son kozumu oynayacaktım. "Kendinize güveniniz tam ama sizi uyarmalıyım. Majestelerinin yanına gideceksem, büyük ihtimalle en kaliteli malzemeleri görmek isteyecektir."

Parvati dudaklarını büzerken düşünceli görünüyordu. "Altı bin rupi yeter mi?"

Parvati'nin ayağının altındaki kadife örtüyü düzeltip kınayı inceledim, ardından kurumuş kınayı çıkarmak için karanfil yağına uzandım. "Bazı ürünler yurt dışından geliyor. Mesela Kaffir limonu yaprakları. En etkili olanlar Tayland'dan getiriliyor."

Parvati sessizdi. Acaba fazla mı abartmıştım? Ayağına masaj yaparken nabzımın şakaklarımda hızla attığını hissedebiliyordum.

Odanın diğer tarafındaki takvime gözlerini kısarak baktı. "Bayramımız yaklaşıyor," dedi sonunda. "20 Aralık. Aynı akşamüstü Ravi'nin kız arkadaşlarına özel bir kına partisi verebilirim." Parvati gül rengi yanağına dokundu. "Shakespeareana isimli şu grubu da getirtebilirim diye düşünüyorum." Aynı zamanda bu, Ravi için uygun kızı bulma fırsatıydı. Sheela Sharma da onların arasında olacaktı.

Parvati, aşağı doğru uzandı ve yaptığım işi incelerken ayağını sağa sola çevirdi. "Peki, senin programın nasıl? Bir kontrol eder misin?"

Bir kına partisi bir sürü iş demekti ama ucunda saraya takdim edilme şansı varsa tüm eziyete değerdi.

En sahici gülümsememi takınıp Parvati'ye baktım. "Hanımım, sizin için programım hep uygun."

Küçük dişlerini göstererek sırıtırken gözleri ışıl ışıl parlıyordu. "O zaman anlaştık. Maharani Latika'ya sunacağın hizmetin malzemeleri için dokuz bin rupi yeterli mi?"

Tuttuğum nefesimi bıraktım. İlk çöpçatanlık komisyonumu güvence altına almıştım. Umduğum kadar kazançlı olmasa da ailemle paylaşacağım evi bitirmek ve ödemelerimi yapmak için bir adım daha atmama yardımcı olacaktı. O ev, onları

sıkıntıya soktuğum için bir özür niteliği taşıyordu. Şimdi tek yapmam gereken bu eşleşmeyi gerçekleştirmekti.

Parvati'nin altın halhalını yeniden ayak bileğine takarken, "İzin verin kına partisi benim hediyem olsun," dedim.

Singh Ailesi'nin verandasına çıkar çıkmaz terliklerimi ayağıma geçirdim. Yardımcım Malik ön bahçede, çıplak dalları bulutsuz gökyüzüne doğru diken diken yükselen kocaman bir elma ağacının gölgesinde durmuş, baş bahçıvanla birlikte kahkahalarla gülüyordu.

Ona seslendim.

Çırpı gibi bacaklarıyla bana doğru koşmaya başladı. Onu bulduğumda on ya da on üç yaşlarında gibi görünüyordu. Ben, üstü başı kir pas içinde, yarı çıplak bir hâlde şehirde beni takip ettiğini fark etmeden önce ne kadar zaman aç susuz sokaklarda kalmıştı kim bilir. Ona taşıması için birkaç sefer tası vermiştim, o da iki dişinin olması gereken yerdeki boşluğu göstererek gülümsemişti. O günden bu yana tam üç yıldır birlikte çalışıyorduk, genelde sessizdik. Nerede yaşadığını ya da sokakta kalıp kalmadığını hiç sormamıştım.

"Haber var mı?" diye sordum. Ben müşterilerimle ilgilenirken Malik de ayak işlerini yapıyordu. Son birkaç aydır her gün, ailemin gelip gelmediğini kontrol etmek için tren istasyonuna gidiyordu. Şimdiye kadar son mektubumla birlikte gönderdiğim tren bileti parasını çoktan almış olmaları gerekirdi. Ancak o zamandan beri hiç haber yoktu.

Malik başını iki yana sallarken kaşlarını çattı. Beni hayal kırıklığına uğratmaktan nefret ediyordu.

İç çekerek, "Lütfen, bir çekçek* çağırır mısın?" dedim.

Malik hemen ön kapıya doğru koşturdu. Bugün her zaman giydiği gömlek yerine ona aldığım sarı pamuklu tişörtü giymişti. Lacivert kısa paçalı pantolonu da yeniydi. Ancak mahallesindeki diğer çocuklar tarafından sıklıkla çalınan ucuz lastik sandaletleri tercih ederek ayakkabı giymeyi reddetmişti. Lastik ayakkabıların yenisini almak kolaydı. Hem isterse o da birilerininkini çalabilirdi. O an ayağındakilerin de kendisine bir numara büyük olduğunu fark ettim.

Malik, kalabalık caddede çekçek bulmak zorunda olduğundan, onu beklemek için veranda duvarına oturup Hint mabet ağacının muhteşem kokusuyla kendimi rahatlatmaya çalıştım. Çiçeğin dalından iki tane koparıp kulağımın arkasına yerleştirdim. Bu akşam onları su dolu bir bardağa koyacak ve sabah da kokulu suyla bluzumu yıkayacaktım.

İç etekliğime diktiğim kesemden küçük bir not defteri çıkardım. Köy öğretmeni olan babam, doğru yanıt vermezlerse öğrencilerinin parmaklarına cetvelle vururdu. Böyle bir cezadan sakınmak için çarpım tablolarını, İngiliz genel vali isimlerini ve Hintçe fiilleri özenle kaydettiğim (ve ezberlediğim) not defterleri tutmaya başlamıştım. Sonrasında bu bir alışkanlığa dönüşmüştü ve not defterlerini randevu tarihleri, saatleri, görüşmelerin özetleri, almam gereken malzemeler gibi bilgileri kaydetmek için kullanmaya devam ettim.

---

* Kişileri taşımak için kullanılan, insan gücüyle işleyen iki tekerlekli araç. (Ed. N.)

Parvati Singh yazılı sayfaya *15 Kasım, el ve ayak kınası için 40 rupi* diye yazmıştım. Bir sonraki sayfaya da Parvati'nin evindeki kına partisinin tarihini ve çöpçatanlık komisyonu için alacağım dokuz bin rupiyi not ettim. Parvati'nin oğlu için düşündüğüm gelin adayının annesi olan Bayan Sharma da başka bir müşterimdi ve kendisinin, olası Singh-Sharma birleşiminin yararını fark edecek kadar zeki olduğunu biliyordum. Kadın kızının hırçın doğasını fark bile etmiyordu fakat Ravi Singh'in cazibesinin bunun üstesinden geleceğinden şüphem yoktu.

Boş bir sayfa açtım. Titreyen elimle *Mihrace Sawai Mohinder Singh ve Maharani Latika - saray komisyonu?* diye yazdım. Zihnim türlü ihtimallerle dolup taşıyordu. Böyle bir nişan Jaipur'daki her kadını bana çekebilirdi. Belki de kına sanatçısı olarak çalışmaktan planladığımdan daha erken emekli olabilirdim. O an annemlerin sözleri zihnimde yankılandı: *Ayağını yorganına göre uzat.* Oysa ben çoktan boyumu aşan işlere bulaşmıştım.

Not defterini kapatıp gözlerimi yumdum. On altı sene önce tek dileğim, annemle babamın beni kollarına terk ettiği kocamdan mümkün olduğunca çabuk kurtulmaktı. Bir gün bunu yapabileceğimi, istediğim yere özgürce gidip gelebileceğimi, hayatımdaki kararları kendi başıma alabileceğimi hiç hayal etmezdim. Ailem tüm bunları başardığımı görse ne tepki verirdi? Onları evime getirip tasarladığım muhteşem seramik zemini, elektrikli vantilatörü, bitki ekeceğim bahçeyi, köyde kimsenin sahip olamadığı Batılılara has ayrıcalıkların hepsini göstereceğim günü kaç kere hayal etmiştim? Ailem geldiğinde inşaat ustasının tüm bunları tamamlamış olmasını umuyor

ama sürekli ufak tefek lüks araç gereçler eklemeye devam ediyordum. Tasarladığım şeyleri görünce ev tamamlanana kadar kaldığım yeri kesinlikle umursamayacaklardı.

Görecekleri manzara karşısında yüzlerinde belirecek şaşkınlığı hayal edebiliyordum. Babamın, "Kızım tüm bunlar senin mi?" dediğini neredeyse duyar gibiydim. Tamamen kendi elimle kurduğum hayatı görünce nasıl da gurur duyacaklardı. Karınları tıka basa doyana kadar önlerine tabak tabak tatlılar, sebze yemekleri ve ekmekler yığacaktım. Sağa sola döndükçe gıcırdayan yeni yataklar da alacaktım. Babamın yorgun ayaklarına masaj yapması için birini bile tutardım. Annemin Parvati'ninkine benzer bir divanda uzandığını hayal edebiliyordum. Hem de –neden olmasın– ipek yastıkları olan bir divan! Kuş tüyleri doldurulmuş yastıklar! Kendimi öyle kaptırmıştım ki kahkaha atmadan duramadım. Tabii, tüm bunları bir anda yapacak güce sahip değildim.

"Dışarıdan bakınca çok mu *komik* duruyorum, Lakshmi?"

Gözlerimi açınca Samir Singh'in merdivenden yukarıya çıktığını gördüm. Dünya birden hafiflemişti sanki. Parvati ne kadar yuvarlak hatlıysa kocası o kadar keskin hatlara sahipti. Keskin bir burun, kemikli bir çene, çıkık elmacık kemikleri... Dikkatimi en çok çeken yeri ise gözleriydi; kahverengi gözleri cam mermer gibi, merakla ve neşeyle parlıyordu. Yüzündeki ifadeden hiçbir şey okunmuyor olsa da gözlerinde hep bir muziplik hâkimdi. Onu tanıdığım on sene içinde göz altlarındaki halkalar daha da koyulaşırken saçları azalmıştı ama enerjisinden hiçbir şey kaybetmemişti.

"*Tek gözlü bir adam körler arasında kraldır,*" diye yanıt verdim gülümseyerek.

Samir, ayakkabılarını çıkarırken kahkaha attı. Kendisi hem eski hem de yeni Hindistan'ın modasını yansıtıyordu. Hint geleneklerine özgü İngiliz takımları giyiyordu. "*Arré! Tanrı aşkına, aptal bir maymun zencefilin tadını nereden bilsin?*"

"*Dans etmeyi bilmeyen zemini suçlarmış.*"

Bu genelde oynadığımız atasözü atışması oyunuydu. Benim bildiklerim annemin mütevazı kültüründen, onunkiler ise yatılı okul ve Oxford yıllarından geliyordu.

Ayağa kalkıp elimdeki kalemi topuzuma yerleştirdim ve not defterimi iç etekliğimdeki keseye koydum.

Bana doğru yürürken bir kaşını kaldırdı. "Orada bir Singh gümüşü mü saklıyorsun yoksa?"

İşveli bir edayla gülümseyerek, "Diğer şeylerin arasında," diye yanıt verdim.

"Çiçeklerime el attığını da görebiliyorum..." Gözleri, kulağımın arkasına sıkıştırdığım çiçeklerdeydi. Öne doğru eğilip çiçeği kokladı. "Kesinlikle büyüleyici," diye fısıldadı, nefesi kulak mememi gıdıklarken, kalbimin güm güm çarpmasına neden oluyordu.

Tenimde bir adamın sıcaklığını, ağırlığını hissetmemin üzerinden on altı sene geçmişti. Başımı hafifçe yana çevirsem dudaklarım Samir'inkine değebilirdi. Ilık nefesimin boyun boşluğunu okşamasına izin verebilirdim ama Samir böyle biriydi, flört etmeyi seviyordu. Ve ben hâlâ evli bir kadındım. Yanlış bir hareket işimi, özgürlüğümü, geleceğe dair planlarımı kaybetmeme neden olabilirdi. Yaklaşan hizmetçilerin sesini duyunca kendimi toparladım. Bir süpürgenin hışırtısı, taşta seğiren çıplak ayaklar... Gönülsüzce de olsa bir adım geriledim.

"Büyüleyici bir eşe sahipsiniz, birazdan kendi gözlerinizle de göreceksiniz."

Samir sırıttı. "Lakshmi Shastri'nin ona eşlik ettiği günlerde Bayan Singh her zaman fazlasıyla... Tutkulu oluyor. Hazır bundan bahsetmişken..." Elini uzattı.

"Ah." Sarimin katlarının arasından beze sarılı üç paket çıkarıp avucuna koydum. "Şanslı bir adamsınız, efendim. Yatak odasında sizi bekleyen bir eşe ve oranın sınırları dışında da özgürlüğe sahipsiniz."

Samir, elindeki paketleri âdeta bir yakutun ağırlığını tartıyormuş gibi yokladı.

"Özgürlük görecelidir, Lakshmi." Usta bir hareketle elime birkaç yüz rupi değerindeki banknot ile bir parça kâğıt iliştirdi. "Bir zamanlar İngilizler bizden üstündü ama şimdi ayaklarımızın altındalar."

Kâğıdı açıp içindeki notu okudum. "Bir İngiliz kadın mı?"

"İngilizlerin bile senin hizmetine ihtiyacı var. Yarın seni bekliyor. Evde olacak." Samir, ona verdiğim paketleri cebine atıp konuşmasına devam etti. "Evin inşaatı nasıl gidiyor?"

İnşaat ustasının kaba bir şekilde borcumu kapatmamı söylediğini belirtmenin tam zamanıydı. Adama hâlâ dört bin rupi borcum vardı ama bu masrafların tek suçlusu bendim. Müşterilerimin sahip olduğu şeylere hevesleniyordum. İşlemeli yer döşemeleri, Batılı usulü tuvalet, öğle sıcağını önlemesi için çift tuğlalı duvarlar... Sorun, benim yaratıcılığımdı ve bunu çözecek tek kişi bendim. Başarılı bir çöpçatanlık komisyonu, durumumu düzeltmeme yardımcı olacaktı. "Yarın seramikleri keçi sütüyle sabitleyecekler. Kendi gözlerinizle görseniz iyi olur."

Samir gözlerini dudaklarıma sabitledi. "Bana özel bir gezi mi teklif ediyorsun?"

Bir kahkaha attım. "Programımı çoktan bozdunuz. Şimdi de sizi ödüllendirmemi mi bekliyorsunuz?"

O sırada arkamdan başka bir ses yükseldi. "*Arkadaşlarını güldüren cenneti hak eder!*"

Kimin konuştuğunu anlamak için Samir ile birlikte sesten yana döndük. Gri takım elbiseli, kırmızı kravatlı, uzun boylu bir adam, verandanın merdivenini çıkıyordu. Kıvırcık saçları hariç son derece tertipli görünüyordu.

Samir, adamı karşılamak için kenara çekildi. "Kumar!" dedi. "Seni görmek ne güzel, eski dostum! Demek Jaipur'a geldin. Sonunda!"

"Trenin beni öğle, hatta akşam yemeği saatine bile yetiştiremeyeceğini sanıyordum," dedi Kumar. Yüzünde utangaç bir gülümsemeyle bana bakarken üst üste binmiş iki ön dişi görünüyordu. "Sizinle tanıştığıma memnun oldum, Bayan Singh."

Beni eşi sanmıştı... Samir'le gerçekten *bu kadar* samimi mi duruyorduk?

Samir içten bir tavırla Kumar'ın sırtına hafifçe vurdu. "Hayır, hayır. Sana tüm Jaipur'a güzellik bahşeden Bayan Lakshmi Shastri'yi takdim etmeme izin ver."

"Görünen o ki senin üzerinde pek çalışmamış, Sammy."

Samir kıkırdadı. Kumar bana, Samir'e, verandaya, ayakkabılarına, sonra yeniden bana baktı. Gözlerinde merak hâkimdi.

"Lakshmi, sana Oxford'dan eski bir arkadaşımı takdim edeyim. Jay Kumar. Dr. Kumar."

Ellerimi birleştirip selam verdiğim sırada doktor da tokalaşmak için elini uzatınca bileğime dokundu.

Samir kahkaha atarak, "Kusuruna bakma, Lakshmi," dedi. "Uzun zamandır buralarda değildi. Kendisine Hint âdetlerini öğretecek bir eşi de yok."

Yüzü renkten renge giren Dr. Kumar'ın gözleri bir Samir'e, bir bana kayıyordu. "Affedersiniz, Bayan Shastri."

"Önemli değil, doktor." Adamın omzunun üzerinden Malik'in veranda merdiveninden bizi izlediğini fark ettim. "Çekçek işi tamam mı?"

Malik, evet dercesine başını aşağı yukarı salladı. Singh Malikânesi'nden birkaç blok sonra faytondan inip bir sonraki kına randevuma gitmek için daha ucuz bir seçenek olan çekçekle yolumuza devam edecektik.

"Sizinle tanıştığıma memnun oldum, Dr. Kumar. Görüşürüz, *Sammy*." Samir'in eski lakabını benim ağzımdan duymak bana olduğu kadar onlara da komik gelmişti. İki adam kahkaha attı.

Eşyalarımı toparladım ve Malik'e elma ağacının altında duran diğer iki çuvalı almasını hatırlattım. Karşımdaki iki adamla vedalaşırken, not defterime Samir'in paketler için ödeme yapacağını yazmam gerektiğini düşünüyordum.

Merdivenden inerken Samir'in, "Haydi, içeri girelim. Parvati seninle tanışmayı dört gözle bekliyor!" dediğini duydum. Son basamakta ayakkabım çıkınca giymek için arkamı döndüm. Tam o sırada ön kapı kapanırken doktorun beni izlediğini gördüm.

Verandanın köşesinde ise Lala öylece durmuş dudağını kemirirken, eteğinin ucunu gergin bir şekilde eğip büküyordu. Gözlerinde yalvarırcasına bir ifade gördüğümü sandım, neredeyse onun yanına gitmek için merdiveni tırmanacaktım ki yaşlı kadın hemen arkasına dönüp gözden kayboldu.

Çalışmakla geçen yoğun bir gün daha akşama kavuşmuştu. Malik ile birlikte fazlasıyla yorgun düşmüştük. Geç saatte canlanmaya başlayan Pembe Şehir Çarşısı'nın hemen dışında durduk. Desenli *sari*lerine sarılmış kadınlar, saç tokası seçiyor, uzun kollu tunikler içindeki erkekler baharatlı atıştırmalıkların tadına bakıyor, yaşlılar vakit öldürüyor, içtikleri Hint sigarasının dumanını akşam havasına doğru üflüyorlardı. Bu rahat tavırlarını, işçi ve tüccar sınıfının geceleri dolaşmalarına olanak tanıyan özgürlüklerini kıskanmıştım.

Bölünme'den* beri eski Pembe Şehir sokaklarının yaya yolları daha da daralmış, her iki tarafta uzanan küçük, derme çatma dükkânlarla iyice kalabalık bir hâl almıştı. Dükkânların bazılarında tente olarak eski bir *sari* veya kanvas kumaştan başka hiçbir şey yoktu. Çarşıdaki esnaf, baharatlardan bileziklere kadar her şeyi satan tezgâhlar kurmaları için Batı Pakistan'dan gelen mültecilere yer açmıştı. Jaipur'lu tüccarlar, Pembe Şehir'in bu şekilde gerçekten de misafirperverliğin rengine boyandığını söyleyerek şakalaşırdı.

Malik, Pembe Şehir'i oluşturan birçok binadan birinin içinde bir yerlerde yaşıyordu. Ona hiç kardeşi, annesi ya da babası olup olmadığını sormamıştım. Günde on saat birlikte olmamız, benim eşyalarımı taşıması, çekçek ve faytonları durdurması, tedarikçilerle pazarlık yapması yeterliydi. Elbette, bugün son müşterimiz bizi saatlerce beklettiğinde bana attığı o sabırsız bakışları da birçok kez paylaşmıştık.

* 1947 yılında Britanya Hindistanı'nın Hindistan ve Pakistan olmak üzere iki ayrı bağımsız dominyona bölünmesidir. Bölünme din temelinde gerçekleşmiş olup Hindistan Hindu çoğunluklu ve Pakistan Müslüman çoğunluklu ülkeler olarak kurulmuştur. (Çev. N.)

Ona akşam yemeğinde yağlı atıştırmalıklar yerine, gerçek yiyecekler alacağına dair söz verdirdikten sonra avucuna üç rupi koydum. "Sen büyüme çağında olan bir çocuksun," diye hatırlattım, sanki bunun farkında değilmiş gibi.

Malik sırıttı ve dükkânlarla parlak ışıkların arasına karışarak hoplaya zıplaya ilerlemeye başladı.

"Taze yuvarlak ekmekle, sebze yemeği, anlaştık mı?" diye seslendim peşinden.

Malik arkasına dönüp boş olan elini havada salladı. "Ve hamur kızartması. Büyüme çağında olan bir çocuk nasıl iştahlı olur bilemezsin," der demez kalabalığın arasında kayboldu.

Beklemekte olan çekçeğe binerken süreci kontrol etmek için tamamlanmasına az kalan evime gitmeyi düşündüm. Bir gün kontrol etmeye gitmesem inşaat ustası Naraya, kolaya kaçıyor, bu da onunla tartışmam gerektiği anlamına geliyordu. Sonra her şeyi bozup yeniden başlaması için ısrar etmek zorunda kalıyordum ki bunu daha önce defalarca kez yapmıştım. Fakat saat geç olmuştu ve münakaşa edemeyecek kadar yorgundum. Çekçeğe kaldığım pansiyona gitmesini söyledim.

Kapıyı arkamdan kilitleyip aceleyle Bayan Iyengar'ın iç avlusuna doğru yürürken saat sekizdi. Karnım açlıktan gurulduyordu. Boş taslarımı oluğun yanına koydum. Bu akşam Bayan Iyengar'ın hizmetçisi bulaşıklarını yıkar yıkamaz ben de kendi bulaşıklarımı yıkayacaktım. Tam kiraladığım odaya gitmek için merdiveni çıkıyordum ki ev sahibem aralık kapıdan bana seslendi.

"İyi akşamlar, efendim." Ellerimi göğsümün altında birleştirip selam verdim.

"İyi akşamlar, Bayan Shastri."

Bayan Iyengar, ellerini küçük bir havluyla kuruladı. Acı biber kokusu yüzünden neredeyse hapşıracaktım. Iyengar Ailesi güneyliydi, bu yüzden yemeklerini baharatlı seviyorlardı. Kokusu bile boğazımı yakmaya yetiyordu.

Ufak tefek bir kadın olan Bayan Iyengar, ciddi bir ifadeyle bana baktı. "Bugün bir ziyaretçin geldi."

Bayan Iyengar'ın sürekli "o huysuz" diyerek bahsettiği Malik dışında beni burada ziyaret edecek kimse yoktu.

Kurumuş hamur kırıntılarını çıkarmak için parmaklarını ovalarken altın bileziklerini şıngırdattı. "Gelen adam odanda beklemek için benden izin istedi ama benim bu tarz şeylere izin vermediğimi biliyorsun." Şimdi de beni uyarırcasına bakıyordu.

Yatıştırıcı bir ses tonuyla onu rahatlatmaya çalıştım. "Doğrusunu yapmışsınız, Bayan Iyengar. Ne istediğini söyledi mi?"

"Bana Ajar köyünden gelen kadının sen olup olmadığını sordu. Ben de ona bunu bilmediğimi söyledim." Yaşlı kadın, geçmişimle ilgili başka bir ayrıntı verip vermeyeceğimi görmek için yüzümü inceliyordu. "Yüzünde kocaman bir yara izi vardı." Bir parmağını dudağının köşesinden çenesine doğru götürdü. "Tam buradan buraya kadar." Kaşlarını çatarak aynı parmağını bana doğru salladı. "Bana kalırsa pek de iyi birine benzemiyordu."

Onu olduğu kadar kendimi de sakinleştirmek için eline uzanırken kalbim göğüs kafesimi dövüyordu. "Yemek pişirmek elleri kurutur, değil mi? İsterseniz yarın ellerinizi sardunya çiçeği yağıyla ovalayayım."

Kaşlarını çatmaya devam ederek bakışlarını ellerine çevirdi, sanki onları ilk defa görüyormuş gibi bakıyordu. "Zahmet olmasın."

"Olmaz. Bir dahaki sefere kocanız geldiğinde sizi ilk gelin aldığı zamanki gibi bulacak." Rahat bir tavırla kahkaha atıp gitmek için arkamı döndüm. Sonra sakin bir ifadeyle konuşmama devam ettim. "Şu ziyaretçi geri geleceğini söylemedi, değil mi?"

Bayan Iyengar, tırnak altlarında kalan hamuru temizlemekle meşguldü. "Bir şey demedi."

Avluda tencereleri yıkamaya çoktan başlamış olan hizmetçisi, "İneklere sebze artıkları atmaya gittiğimde onu caddenin karşısında gördüm," dedi.

Bayan Iyengar, hizmetçisini kendi işine bakmasını söyleyerek azarlarken, ikinci kattaki odama çıkıp kapıyı ardımdan sürgüledim. Kalbim deli gibi atarken sakin bir şekilde nefes almaya çalışıyordum. Hari'nin bir gün çıkıp geleceğini biliyordum, değil mi? O sık, kara kaşları ve korkunç yarayı yeniden görme korkusuyla hep tetikteydim. Ancak yıllar sakin bir şekilde geçip gidince kendimi, kocamın beni bir daha asla bulamayacağına inandırmıştım.

İyi ama izimi nasıl bulmuştu? Onları terk ettiğim için annemle babamdan af dilediğim mektuplarda adresimi açıkça yazmamaya çok dikkat ediyordum. Jaipur'a gelen trenin biletleri için para gönderirken bile tren istasyonunda Malik'i bulmalarını, çocuğun onları benim yanıma getireceğini söylemiştim. Fakat Malik bu zamana kadar birilerinin istasyonda onu aradığından hiç bahsetmemişti. Yoksa ailem beni eve geri götürmesi için Hari'yi mi göndermişti? Bana hâlâ kızgınlar mıydı gerçekten? Beni hiç affetmeyecekler miydi?

Tepemdeki ışığı yakmadan pencereye yürüyüp dışarıya baktım. Orada, yolun karşısındaki mango ağacının yanına

gizlenmiş, karanlıkta beyaz beyaz parlayan bir peştamalın alt kısmını seçebiliyordum. Sonra bir Hint sigarasının kırmızı kıvılcımı göründü. Kimse gecenin bu saatinde mahallede dolanmazdı. Bayan Iyengar'ın hizmetçisi birkaç dakika önce onu gördüğünü söylemişti. Bu Hari olmalıydı. Onu buradan uzaklaştırmanın bir yolunu bulmak zorundaydım.

Bayan Iyengar'ın diğer kiracısı Bay Pandey'nin merdiveni çıktığını belli eden ayak seslerini duyunca odamın kapısını açtım. Düşünceli bir hâli olduğundan beni görünce şaşırdı.

"Bayan Shastri, iyi akşamlar." Dolgun dudakları usulca ortaya çıkan bir gülümsemeyle aralandı. Göz kenarlarının düşük olması onu kibar ve sabırlı biri gibi gösteriyordu, tam da bir müzik öğretmeninin olması gerektiği gibi... Uzun saçlarının uç kısımları omuzlarında kıvrılıyordu. Bazen onu, saçları karısının saçlarıyla birbirine dolanmış bir hâlde yatağında yatarken hayal ederdim.

"*Namaste*, efendim." Ellerimi göğüs hizasında birleştirip selam verdim, bunu yaparken ellerim titremesin diye uğraşıyordum. "Dersler nasıl gidiyor?"

"Öğrenciler ne kadar iyiyse o kadar iyi," dedi gülümseyerek.

"Sheela Sharma, Gupta Ailesi'nin düğünü için ayarlanan kadınlar toplantısında çok güzel şarkı söyledi. Sayenizde."

"Ah, hayır," dedi hafifçe kahkaha atarak, bir yandan da aman nazar değmesin dercesine kulak memesini tutuyordu. "Sheela'nın bir yıldıza dönüşmesi için daha çok yolumuz var." Parvati'nin oğlu Ravi için düşündüğüm gelin adayı olan Sheela Sharma'ya küçüklüğünden beri ders veriyordu ve bana anlattıklarına bakılırsa, Sheela'nın doğal yeteneği onu hem tembel hem de kibirli biri hâline getirmişti. Ona öğretilenlere

kulak asmadıkça bir yıldız olması mümkün görünmüyordu. Ancak elbette Parvati'ye tam tersini söylemiştim.

"Peki, Bayan Pandey'nin sağlığı nasıl?"

"Çok iyi. Sorduğunuz için teşekkür ederim."

"Bay Pandey, benim için bir iyilik yapar mısınız?" Fazlasıyla kısık sesle konuştuğumdan adam beni duyabilmek için yanıma yanaştı. İç etekliğimden not defterimi çıkarıp bir kâğıt kopardım ve hızlıca bir şeyler karaladım. Ardından kâğıdı katlayıp ona verdim. Bay Pandey de gözlerini benden ayırmadan notu aldı.

"Yolun karşısında bir adam var. Hint sigarası içiyor. Rica etsem, bunu ona verir misiniz? Tek başına onun yanına gitmem uygun olmaz..." Susup gözlerimi yere çevirerek bir adım geriledim.

Bay Pandey, konuşmadan önce boğazını temizledi. "Elbette, elbette. Şimdi mi?"

"Sakıncası yoksa..."

Bir elini kaldırıp başını olumlu anlamda salladı. "Hiç sıkıntı değil." Ardından merdivenden aşağıya indi.

Hemen yatak odamın penceresine koşturdum. Odamın ışığı hâlâ kapalıydı, bu yüzden görünme tehlikesi yaşamadan dışarıya bakabiliyordum. Pijama niyetine giydiği beyaz tuniğin içindeki Bay Pandey'nin yola çıktığını gördüm. Yolun karşısına geçerken bir an duraksadı. Birkaç adım ötesinde, sol tarafında bir kibrit yanınca o tarafa yöneldi. İşte o an, tuttuğum nefesimi bıraktım...

İkinci Bölüm

Islak sıva, çimento, taş... Yeni evim buram buram bunların karışımı kokuyordu. Akşam erken saatlerde eve gelip inşaat ustasını kontrol etmemek için kendimi zor tutmuştum. Şimdiyse, gecenin onunda ertesi gün için hesaplarımı, hazırlıklarımı yapmam gerekirken tamamlanmamış evimde Hari'yi bekliyordum. Elimde bitkileri ve tohumları kesmek için kullandığım bıçak vardı.

Dışarıdaki sokak lambasının ışığı güzel yer döşemelerime yansıyor, ortadaki safran çiçeklerini, yaprakları ve zarif kıvrımlı vazoları gözler önüne seriyordu. Beni kendi topraklarının –İsfahan, Marakeş, Kabil, Kalküta, Madras, Kahire– tasarımlarıyla ilk kez tanıştıran Agra kentindeki Hazi'yi, Nasreen'i ve diğer hayat kadınlarını düşündüm. Hari'den ayrılıp Jaipur'a gelmeden önce üç yıl boyunca çalıştığım Taj Mahal şehrinde kınamla hayat kadınlarının kollarına, kalçalarına ve sırtlarına desenler çizerdim. Desenlerim zamanla daha yaratıcı olmaya başlamıştı. Bir Türk istiridye kabuğunun içine bir İran tavus

kuşu yerleştirip, bir Afgan dağ kuşunu bir Fas yelpazesine dönüştürebiliyordum. Evimin yer döşemelerini tasarlamaya gelince de kadınların vücutlarına çizdiğim kına desenleri kadar karmaşık bir desen oluşturmuştum. Ne anlama geldiklerini sadece benim biliyor olmam mutluluk vericiydi.

Safran çiçekleri kısırlığı temsil ediyordu. Tıpkı benim çocuğumun olmaması gibi onlar da tohum vermezdi. Yeni yönetimimizin sembolü olan Ashoka aslanı, hırsımı temsil ediyordu. Her zaman ellerimin ve zekâmın başarabileceğinden fazlasını istemiştim. Ailemin düşündüğünden daha fazlasını... Ayaklarımın altında uzanan ince işçilik, sadece saray için çalışan zanaatkârların yeteneğiyle ortaya çıkabilecek güzellikteydi. Hepsi büyüleyici yağlarımdan, losyonlarımdan, kına karışımımdan ve en önemlisi, özenle hazırlayıp Samir'e verdiğim bitki paketlerinden kazandıklarımla yapılmıştı.

Acaba Hari onca yolu tepip benimle konuşmak için buraya gelecek miydi?

Çatır, çutur... Dışarıdaki çakıllı yoldan ayak sesleri geliyordu. Başparmağımı dikkatli bir şekilde bıçağımın çelik kısmında gezdirdim.

Bir an ortalık sessizleşti. Sonra ayak sesleri devam ederek evimin ön kapısında durdu. Karanlığın ortasında kapının diğer tarafında durmuş, sığ nefesler alıyordum.

Kapı açılınca Hari içeri girdi. Dışarıdan yansıyan ışık, sanki sahnedeymiş gibi doğruca ona vuruyordu. Hâlâ sık ve dalgalı olan saçları gözünün önüne düşüyordu. Yüz hattı yandan sert görünse de çene çizgisi yumuşak bir kıvrıma sahipti. Gözleri benimle buluşana kadar etrafı taramasını izledim.

Uzun bir süre birbirimize baktık. Gözleri yüzümden usulca sarı renkteki kaliteli *sari*me, en sonunda da gümüş ayakkabılarıma kaydı. Üstümdeki örtüye iyice sarınmamak için kendimi zor tuttum.

Hari ağzını açtı. Yüzünde utangaç bir gülümseme vardı. "İyi görünüyorsun."

Ciddi miydi? Yoksa her zaman yaptığı gibi önce kibarca konuşup ardından canımı yakacak sözler mi dile getirecekti?

Gömleğinin koltuk altı sökülmüştü, üstünde yemek lekeleri vardı. Peştamalı da toz toprak içindeydi. Gıdısı sarkmıştı. Hatırladığımdan daha da zayıftı. Ter ve ucuz sigara kokusu aramızdaki mesafeyi kapatıyordu.

Yanıt vermeyince Hari sıvası yapılmış duvara doğru yürüyüp avucunu duvara bastırdı. Etkilenmiş görünüyordu. O an ürperdim. Benim olan hiçbir şeye dokunmasını istemiyordum.

Hari zemindeki mozaiğe baktı. "Bu...? Burada kim yaşıyor? Ben sandım ki... Sen başka yerde kalmıyor musun? Güney Hintlilerle birlikte değil miydin?"

"Burası benim. Ben yaptırdım." Sesimdeki gururu net bir şekilde işitebiliyordum.

Hari kaşlarını çatıp sanki anlayamaya çalışıyormuş gibi başını yana yatırdı. Bir zamanlar tek göz bir kulübede yaşıyorduk, annesi mutfak araç gereçleriyle birlikte ön tarafta, onunla ben de arka kısımda uyuyorduk. Arada sadece bir perde vardı.

Elini ağzına götürdü ve öylece kalakaldı, sanki derin düşüncelere dalmıştı. "Bunu *sen* mi yaptın?"

İşte bu, tanıdığım Hari'ydi. Çocuk doğurup büyütmekten başka bir şeye layık olduğuma inanmayan Hari...

"Çalışıp kazandım. Hepsini." Sonra kendimi tutamayarak daha fazlasını da söyledim. "Hem de *senin* asla kazanamayacağın kadar çok kazandım."

Gözlerindeki bakış sertleşti. Dudağı seğirdi. "*Ben...? Sen* beni terk ettin, hatırladın mı?" Öfkesine hâkim olmak istercesine gözlerini yumup başını iki yana salladı. "Kötü bir başlangıç yapmak istemiyorum, Lakshmi. Olan oldu, değil mi? Ben seni affediyorum. Baştan başlayalım."

İlk başta kıyafetlerine, o sefil hâline bakınca ona şefkat duymaya başlamıştım. Ah, ne kadar aptaldım! Aslında o, bu yaşadıklarını çoktan hak etmişti. Ona göre kısır bir eş utanç kaynağıydı. Ailesine geri gönderilmesi gereken bir yüktü... O yaşlarda Hari'nin zorbalığına karşı koyamayacak kadar toy ve saftım. Ancak yıllar geçtikçe korkup köşeye sinmemeyi öğrenmiştim. Ortada benim özür dilememi gerektirecek hiçbir şey yoktu.

"Beni af mı ediyorsun? *Bana* yaptıklarından sonra mı?"

Hari'nin aklı karışmıştı. "Ama kız kardeşin dedi ki..."

"*Kız kardeşim* mi?" Bu adam neden bahsediyordu böyle? "Benim bir kız kardeşim yok ki..."

Hari, başını kapıdan yana çevirirken kaşlarını çatarak birine baktı. "Bana yalan mı söyledin?"

Bakışlarını takip ettim. Kapı girişinde, gölgelerin arasında dal gibi incecik bir kız duruyordu. Onu nasıl fark etmemiştim?

O an, sanki büyülenmişçesine gözlerini benden ayırmadan odanın ortasına doğru yürümeye başladı. Genç kız benden biraz daha kısaydı. Kir pas içinde koyu kahverengi saçları ortadan ikiye ayrılmış ve arkadan örülmüştü, saçı neredeyse beline geliyordu. Turuncu pamuklu bir örtü, yırtılmış iç etekliğini

zar zor kapatıyor, sırtıyla omuzlarını sarıp sarmalıyordu. Üstünde sade mavi bir bluz vardı. Başka ne bir mücevher ne de ayakkabı...

Genç kız, omzuma dokunmak istercesine elini kaldırdı. "*Jiji?* Abla?"

Ben kimsenin ablası falan değildim! Bir adım geriye gittim. Elimdeki bıçak sokak lambasının ışığında parıldayınca genç kız derin bir iç çekti.

Hari, hemen aramıza girip parmağını uyarırcasına kıza doğrulttu. "Bana cevap ver!"

Genç kız gerileyerek kollarını karnına doladı.

Gözlerim Hari'ye, sonra kıza, sonra yeniden Hari'ye kaydı. "Burada neler oluyor?"

Hari, cebinden bir kibrit kutusu çıkarıp ayağımın dibine attı. "Kendin bak."

Ne tür bir oyundu bu? Kibriti yakmam demek bıçağı bırakmam anlamına geliyordu. Bir gözümü Hari'den ayırmayarak ağır ağır hareket ettim. Hari yumruklarını sıkıp sıkıp bırakıyordu ama yerinden de kımıldamıyordu. Bir kibrit yakıp kızın yüzüne doğru tuttum. Tavus kuşunun rengini andıran yeşil-mavi gözleri kocamandı. Ortasında minik bir çıkıntı olan burnu zarif ve düzdü. Gül rengi dudakları dolgun ve pembeydi. Kibriti yeniden gözlerine doğru tuttuğum sırada gözlerini bir kez bile kırpmamıştı.

Kalbim hızla atıyordu. Başımı iki yana salladım. "Nasıl olur? Benden sonra annem iki kız dünyaya getirdi ama ikisi de ilk senelerini atlatamadı."

Hari'nin de aklı karışmıştı. "Beni terk ettiğin sene doğduğunu söyledi. Ondan haberin olduğunu da..."

Yani ben Hari'yi terk ettiğim zaman annem hamile miydi? Hem de bir kıza? Ve benim bundan haberim yoktu? Zihnim düşüncelerle dolup taşıyordu. Yeni bir çeyiz masrafı onu tüketmiş olmalıydı. Çoğu dar gelirli kadın gibi benim annem de kız çocuklarının ağırlığı altında ezilmişti. Ama onlara buraya gelmeleri için para gönderdiğimde neden Jaipur'a gelmemişlerdi? Neden Hari ile gelmemişti?

Kibrit ışığıyla genç kızın vücudunu inceledim. Kollarında ezikler vardı. "Adın ne?"

Genç kız yanıt vermeden önce Hari'ye baktı. "Radha."

Kibrit parmaklarımı yakınca onu yere atıp başka bir tane daha yaktım. Ellerim titriyordu. "Annem nerede?" diye sordum.

Genç kızın gözleri doldu. "O öldü, abla." Sesi fısıltı hâlinde çıkmıştı.

Sözcükler kalbimi delip geçerken bacaklarım titremeye başlamıştı. "Peki, babam?"

Genç kız, babamın da öldüğünü anlamamı istercesine başını olumlu anlamda salladı.

İkisi de ölmüş müydü yani? "Ne zaman?"

"Babam sekiz ay önce, annemiz de iki ay önce."

Sanki karnıma yumruk yemişim gibi hissediyordum. Bunca zaman ailemle yeniden bir araya gelmenin hayalini kurarken, onları bir daha göremeyeceğimi hiç aklıma getirmemiştim. Annemle babam utanç içinde mi kefene sarılmışlardı? Dualar yerine kocasını terk eden sorumsuz kızlarının dedikodusuyla mı uğurlanmışlardı?

Onunla evli olduğum iki yıl boyunca Hari'yi terk etme düşüncesiyle yanıp tutuştuğumu aileme asla söylememiştim. Daha ilk andan kaçıp gitmeme engelleyen tek şey, böyle bir

şeyin onların şerefine leke süreceği korkusuydu. Ta ki kocamın dayaklarına, kanatana kadar vücudumda açtığı yaralara, beni kırıp geçiren sözlerine tahammülüm kalmayana kadar... Öyle anlarda sabahları zar zor yerden kalkıyordum. Hepsi ne içindi? Ona veremediğim çocuk yüzünden... Evliliğimizin ilk senesinde annesi, ah, çok sevdiğim o tatlı kadın, yabani tatlı patates, kırmızı yonca ve nane çaylarının gebe kalabilmemi sağlamasını umuyordu. Organlarımı güçlendirmek için ısırgan otu yapraklarından kuvvetlendirici ilaç yapardı. Alt bölgelerimi nemlendirmesi umuduyla ağzımın içi kabarcıklarla kaplanana kadar kabak çekirdeği çiğnemiştim.

Kayınvalidem, tıpkı benim onun şifalı bahçesine baktığım gibi vücuduma özenle bakıyor; toprağı besliyor, tohumlar ekiyor, kırılgan bitkileri besliyordu. Ancak kadıncağızın sabırla verdiği emek bile oğlunun en çok istediği şeyi bize vermemişti. Hintli bir erkek için oğul –ya da kız evlat– cinsel gücünün kanıtı demekti. Soyunun devamını sağlayan erkekler arasında haklı yerini alabileceği anlamı taşıyordu. Hari, onun yerinde olsa aynı şeyi hissedecek çoğu erkek gibi, bu hakkı ondan çaldığımı düşünmüştü.

Annemle babam Jaipur'a gelebilseydi, tüm bunları onlara açıklayabilirdim. İşte, o zaman Hari'yi terk edip kendi ellerimle oluşturduğum bu ışıltılı yeni hayat için bana hak verirlerdi. Fakat gelememişlerdi.

Hiç yapmak istemesem de o soruyu Hari'ye sormak zorundaydım. "Peki, senin annen? O... Hâlâ bizimle mi?"

Hari yutkunup gözlerini benden kaçırdı.

Gözlerim yaşlarla doldu. Annesi, kayınvalidem, o da mı göçüp gitmişti bu dünyadan? O güzel kalpli kadını en az kendi

annem kadar sevmiştim. Bana âdet döngümü düzenlemek için bir orman alevi ağacının çiçeklerini nasıl toplayacağımı, yılan otunu, deriyi yakmadan bir yarayı temizleyebilecek kadar ince şekilde nasıl öğüteceğimi göstermek için saatler harcamıştı. Tüm bunları onun öğrettiklerini işime katarak başarmıştım. Hayatta kalma sebebim oydu. Ama artık bunu hiç öğrenemeyecekti.

Yeniden konuşacak duruma geldiğimde, "Eğer annem iki ay önce vefat ettiyse..." diye konuşmaya başladım. "...neden buraya gelmen bu kadar uzun sürdü?"

Genç kız Hari'ye göz atıp başını yere eğdi.

Hari eliyle çenesini ovaladı. "Hazırlık yapmamız gerekiyordu. Yolculuk için."

Yara izini saklama şeklinden onun yalan söylediğini anlayabiliyordum. Babama, çekçek çekerek bana destek olacağını söylediğinde de aynısını yapmıştı.

Kibrit ateşini tekrar kızın yüzüne doğru tuttum. Boğazında morluk mu vardı yoksa bir gölge oyunu muydu? Üstü gübre kokuyordu. Hari de öyle... Aileme tren biletleri almaları için gönderdiğim parayı kullanmadıkları ortadaydı.

Hari'ye baktım. "Gönderdiğim parayı ne yaptın?"

Hari, dudaklarını birbirine bastırıp bana meydan okurcasına baktı.

Kibrit sönmüştü. Bir tane daha yakarak alevini kıza çevirdim. Konuşmaya çalışırken nefesim kesiliyordu. "*Rundo Rani?*"

Genç kız ellerini eğip bükmeye başladı.

Yeniden denedim. "*Rundo Rani?*"

Kızın dudakları aralandı.

"*Rundo Rani*," diye tekrarladım, bu sefer yüksek sesle.

Bu sefer o da hızla konuşmaya başladı. "*Rundo Rani, burri sayani. Peethi tunda, tunda pani. Lakin kurthi heh munmani.*" Ardından gülümsemesini saklamak için elini ağzına götürdü.

Babam böyle bir tekerleme uydurmuş ve bunu ben de dâhil tüm kızlarına söylemişti. *Küçük prensesim, görür dev aynasında kendini. İçer suyu sadece olduğunda buz gibi. Çok da fazla yaramazdır hani!*

Bir an nefesimi tutup ardından usulca bıraktım. Bu, daha önceden gördüğüm şeyi doğrulamıştı. Radha'nın gözleri de tıpkı annemin gözleriydi.

Genç kız elini aşağıya indirdi. Artık gülümsemesini gizlemiyordu ve sanki ifadesi değişmiş, yüzü bir anda genç bir kıza değil de bir kadına ait olmuştu. Bir *kız kardeşim* vardı... Ben geçmişimden kaçarken o kocaman bir kız olmuştu. Ama ailem neden beni haberdar etmemişti? Gönderdiğim mektuplarda adres yokken bunu nasıl yapacaklardı ki?

Hari konuşana kadar onun orada olduğunu unutmuştum. "Biz hâlâ evliyiz. Sen hâlâ benim karımsın."

Tüm bedenim ürperdi.

"Yeniden deneyebiliriz, Lakshmi."

Hayır! Kibrit kutusunu ayaklarının dibine doğru fırlattım. "Boşanacağız."

Hari öfkeden burnundan soluyordu. İşte tanıdığım Hari buydu. "Artık anlıyorum." Başını Radha'dan yana çevirdi. "İkiniz gerçekten de kardeşsiniz. İkiniz de *yalancısınız*."

Ne demek istiyordu? Bir yanıt vermesi için Radha'ya baktım ama o da gözlerini yerden ayırmıyordu.

Hari tekrar benden yana döndüğünde çenesini sıkıyordu. "Adın bile sahte senin, Lakshmi," dedi dişlerini sıkarak. "Zenginlik Tanrıçası, öyle mi? Tüm bunları kendi başına kazanmadın." Kollarını iki yana açarak evi gösterdi. Gözlerini iyice kısmıştı. "Kimin kapatması oldun? Söyle!"

Elbette, benim zengin bir adamın metresi olacağımı düşünecekti. Bir kadının tüm bunları kendi başına yapabileceğine inanacak değildi ya!

Büyük bir çabayla sesimi kontrol etmeye çalıştım. "Geçen sene bir kanun çıkardılar, Hari. Artık boşanabiliriz."

Hari dudağını ısırıp kibrit kutusunu yerden aldı. Sonra etrafa, yere ve kıyafetlerime baktı. Birkaç dakika sessizce durduk.

Sonra ne olduğunu anladım. "Para istiyorsun," dedim. Elbette istiyordu! Çekçek çekmek üzere büyük şehirlere gitmek ve kazandığını bana vermek için eve gelmek yerine Hari, zamanının çoğunu evde uyuyarak, yemek yiyerek veya benimle yatmaya çalışarak geçirirdi. Eğer zavallı annesi şifalı otlardan yaptığı merhem ve tedavilerinden kazanç elde etmeseydi yiyecek ekmeğimiz bile olmayacaktı.

Bir anda Hari'nin yüz hatları yumuşadı. "Sadece şeye kadar..." Pişmanmış gibi konuşuyordu.

"Ne kadar?" diyerek susturdum onu.

Alnını kaşıyıp ağırlığını bir ayağından diğerine verdi. "Ne kadar verebilirsin?"

"Çok çalışıyorum, Hari. Burada gördüğün her şey yılların emeği. Ve henüz tam anlamıyla benim de değil." Gözlerimi kısarak ona baktım. "Borçlarım var ve senin aksine, onlarla gurur duyuyorum."

Hari yine çenesini sıkıyordu. "Senin hakkında bildiğim gerçeği herkese anlatmamı mı istiyorsun? Gerçeği bilselerdi senin şu hanımların ne derdi?"

Kalbim hızla atmaya başladı. Hiçbir bekçi onu şu anki hâliyle koruduğu malikâneye sokmazdı. Ancak doyurulması gereken bir karnı ve ayarlanması gereken çeyiz parası olan herkes gibi bekçilerin de rüşvet alabileceğini o da çok iyi biliyordu.

Radha bizi dikkatle izliyordu. "Jaipur'da ne kadar kalacaksın?" diye sordum Hari'ye.

Omzunu silkti.

Bir değil, iki değil, tam üç kere derin derin nefes alıp verdim. İç etekliğimde rulo yaparak sakladığım paraları çıkardım. Bu, inşaat ustasına vermek üzere sakladığım taksit parasıydı. Parayı seramik zemine fırlattım. Seneler önce üç kuruş kazancını küçük kulübemizde bana doğru fırlattığı gibi...

Hari paralara baktı. Muhtemelen hayatında daha önce bu kadar çok para görmemişti. Bir anlık tereddüdün ardından paraları toplamak için öne çıkıp yere atıldı.

Ardından topladığı paraları çenesine sürttü. Gözleri gözlerimdeydi. Bir şey söylemek istercesine ağzını açtı.

Öylece bekledim.

Ancak hiçbir şey demedi. Bakışları, onunla göz göze gelmeyen Radha'ya kaydı. Başını iki yana salladıktan sonra kapıdan çıkıp gitti.

Ne yapacağımı bilemeyerek canım sıkkın bir şekilde öylece kalakaldım. Yıllardır Hari'yi yeniden görsem ne yaparım diye düşünüp durmuştum. Onu yumrukladığımı hayal etmiş, zihnimde ona tokat atmıştım. Tekmelemiştim. Benim canımı

yakıp kendimi değersiz hissetmeme neden olduğu her anın intikamını almıştım. Zihnimde... Yine de yıllar sonra onunla karşı karşıya gelince öfkeden çok ona acıdığımı hissettim.

Radha'nın konuşmasıyla düşüncelerimden sıyrıldım. "Abla, sen hep Jaipur'da mıydın? Kıyafetlerin..."

Elimi havaya kaldırarak onu susturdum. Koşar adımlarla pencereye gidip Hari'nin merdivenden aşağıya inişini izledim. Gözden uzaklaşınca parmaklarımı ağzıma götürüp ıslık çaldım. Malik saniyeler içerisinde penceremdeydi, arkasında da onun iki katı uzunluğunda iki delikanlı duruyordu. Beni korumak için gelmişlerdi.

"Gitti, patron. Çekçek köşede seni bekliyor."

Hizmetinin karşılığı olarak ona beş rupi verdim. Malik de arkadaşlarına birer rupi verip üç rupiyi kendi cebine attı. Tam bir küçük iş insanıydı.

Çekçekle eve dönüş yolundayken Radha'nın kıyafetlerimi, saçımı ve ayakkabılarımı incelediğini hissedebiliyordum. Sorularını, sormasına izin vermediğim sorularını zihnimde canlandırabiliyordum. *Onca yıl neredeydin? Neden kaçtın? Jaipur'a nasıl geldin?* Hari'yi görmenin, çok sevdiğim üç insanın artık hayatta olmadığını öğrenmenin şokunu hâlâ üzerimden atamamıştım. Şakaklarıma yerleşen baş ağrısı kadar kanlı canlı şekilde yanımda oturan bir kız kardeşimin olduğu fikrine de alışmaya çalışıyordum.

Ağır hareketlerle kasıtlı olarak omzumdaki örtüyü düzeltip boğazımı temizledim. "Öncelikle öyle dik dik bakmak kibar bir hareket değil."

Radha, hemen bakışlarını kaçırsa da kendine hâkim olamayarak tekrar bana baktı. "Abla..."

Bir elimi havaya kaldırarak onu yine susturdum. "İkincisi... Evde konuşacağız." Yedikleri tohumlarla toprağı eken kuşlar gibi araç sürücüleri de duydukları dedikoduları yayarlardı. Onları beslemeye meraklı değildim.

Radha'nın gözlerini yine üzerimde hissettim. Onu umursamamak için kendi gözlerimi yumdum. Şakaklarımdaki baskı artık daha kötüydü. Bu kız gerçekten benim kız kardeşim olabilir miydi? Üstü başı kir pas içindeydi! Bir haftadır merada kalmış bir Brahma boğası kadar kirliydi. Onun yaşındayken ben saçımı tarar, iç etekliğimi nehir kenarında çitiler, yatağıma yatmadan önce de ayaklarımı yıkardım. Annem ona hiçbir şey öğretmemiş miydi? Bir saman balyası gibi kokuyordu, bu da Hari'nin yoldan geçen çiftçilerden onları Jaipur'a getirmesi için yardım istediği anlamına geliyordu. Gönderdiğim paraları da yiyip bitirmişti muhtemelen!

Göz ucuyla Radha'nın kenetlediği ellerine baktım. Kirlenmiş tırnak içleri bir dilencinin ellerini andırıyordu. Varlığından bile haberdar olmadığım bir kız kardeşi nasıl açıklayacaktım? Müşterilerim aile hayatımın detaylarını bilmiyordu, elbette, ancak Bayan Iyengar... Ona ne diyecektim? Listeye bir not daha düştüm. Üçüncüsü: Kimseye Hari'den söz etme. Hari'nin görünüşüne bakılırsa hâlâ birkaç rupiden fazlasını kazanamadığı ortadaydı. Bir süre Jaipur'da kalıp paramı sömürmeye kalkışması muhtemeldi. Emeğimin karşılığını nihayet almaya başlamışken neden beslemem için bana iki boğaz daha verilmişti?

Çok mu haksızlık etmiştim?! Hayatım boyunca beklediğim iki kişiye bakmanın sorumluluğunu seve seve alırdım; annem ve babam... Belki de Radha onlara yaşattığım utanç için ödemem gereken bir bedeldi. Annemle babam, kayın [illegible]emle Hari, onları terk etmemin ardından dışlanmış ve hor görülmüş olmalılardı. Kutsal törenlerden, düğünlerden, doğumlardan, cenazelerden uzak tutulmuşlardı. Yüzümün suçluluk duygusuyla alev alev yandığını hissettim.

Radha'nın başı öne doğru düşünce, çekçeğin ritmik hareketleri yüzünden uyuyakaldığını anladım. Bir süre sonra bana doğru yaslanmaya başladı. Bu yakınlık beni rahatsız etmişti. Oturduğum yerde kımıldayınca, vücudu diğer yöne doğru eğildi, başını da aracın eskimiş kanvas tavanına yasladı.

Artık annemin benimkinden daha oval olan yüz yapısını almış çehresini rahatlıkla inceleyebilirdim. Benim yüzüm kalp şeklindeydi, çenem de babamınki gibi sivriydi. Eğer Radha oradan ayrıldığım yıl doğduysa şu an on altı yaşında olmalıydı fakat daha büyük gösteriyordu. Şimdiden kaşlarının arasında oluşmuş olan kırışıklık, onun yaşında bir kıza uygun değildi. Dudağının çevresine de endişe çizgileri yerleşmişti.

Hari'nin ellerinin değdiğini düşündüğüm kollarında görünen halka şeklindeki koyu izlere baktım. O adamın korkunç zulmünden Radha'ya da aynısını yaşatması için mi kurtulmuştum? Bu düşünceyle tüm bedenim ürperdi.

Buna yanıt verirmiş gibi Radha da ürpermişti. Yün şalımı çıkarıp zayıf bedeninin üzerine örttüm. Bir kazağı olduğundan şüpheliydim. Yol boyunca donmuş olmalıydı.

Ten rengi benimkine kıyasla bir ton daha koyuydu. Kuşkusuz, yıllar önce benim yaptığım gibi güneş altında daha

fazla zaman geçirmiş, köy kuyusundan su çekmiş ya da öğle güneşinde inek gübresi toplamıştı. Ayak tabanları çatlamıştı. Banyo yarın sabahı bekleyebilirdi. Bayan Iyengar'ın pansiyon sakinlerini ve Bay Pandey'nin ailesini uyandırmayı göze alamazdım.

Eğer Radha on altı yaşındaysa çoktan okula gitmesi gerekiyordu. Onun için bir devlet okulu bulmam gerekecekti. Müşterilerimin kızlarından yeni okul döneminin ocak ayında başlayacağını biliyordum. Peki, o zamana kadar ne olacaktı? Müşterilerimin yanına giderken Radha'yı bir başına pansiyonda bırakamazdım. Bayan Iyengar biraz meraklı bir kadındı ve ona yüzlerce soru sorardı. Acaba Radha'yı kına randevularıma götürebilir miydim? Kıyafetler! Onu insan içine sokmadan önce yeni kıyafetler almam gerekecekti.

Aklımdan o kadar çok şey geçiyordu ki düşünceler neredeyse kafamdan taşacaktı. Bu akşam daha fazla düşünmek istemiyordum. Eğer böyle giderse hiç uyuyamayacaktım.

Radha'nın omzunu tutup uyandırmak için hafifçe sarstım. Ona kısa sürede öğretmem gereken çok şey vardı...

Üçüncü Bölüm

16 Kasım 1955

Bayan Iyengar, Radha'nın giysi dolabı için benden küçük bir miktar kira ücreti istemişti. Dolabın bir rafına pastel tonlarda seçtiğim sarileri katlayıp koydum. Baskıları çok zarifti. Minik puanlar, ince çizgiler ya da bir uğur böceğinden daha büyük olmayan işlemeli çiçekler... Bir sonraki rafa renklerine göre ayırdığım bluzlarımı yerleştirdim; açık maviler, yaprak yeşilleri, şeker pembeleri, kar beyazları ve fildişleri... Daha çok gençken giydiğim, bir tür tunik pantolon takımı olan *salwar-kameez*'lerle onlara uygun *chunni* dediğimiz başörtülerini ise en alt rafa yerleştirdim.

"Bunların hepsi senin mi, abla?" Banyodan yeni çıktığı için havlulara sarılı olan Radha, dolabın içine göz attı. Sanki kaliteli pamuğa, ipeğe dokunmaya hasret kalmış gibi parmaklarını ovuşturuyordu. Dün akşam çekçekteyken hizmet ettiğim kadınlardan bahsedip onu uyarmıştım. "Dördüncüsü... Senin olmayan hiçbir şeye dokunmayacaksın. Hanımefendiler

seni öyle hızlı bir şekilde hırsızlıkla suçlarlar ki inkâr edecek fırsatı bile bulamazsın."

Küçük fuşya çiçeklerle işlenmiş gül pembesi bir *sari* seçtim ve kat kısımlarını iç etekliğime sokmadan önce alışkanlığın verdiği hızla güzelce katladım. "Müşterilerimin çoğu pamuk değil, bir yüzüğün içinden geçirebileceğin kalitede ipek giyer. Özel durumlarda işlemeli *sari* tercih ederler. Çoğu altın ve gümüş işlemelidir." Kız kardeşime baktım. "Son zamanlarda bir gelinin kınasını yaktım. *Sari*sinde öyle çok altın vardı ki gelinin üç kız kardeşi sahneye çıkabilmesi için basamakları tırmanmasına yardım etmek zorunda kaldı."

"O şekilde ateşin etrafında nasıl yürüyebildi?"

Bir kaşımı kaldırdım. "Çok ama çok yavaş bir şekilde yürüdü."

Radha'nın attığı kahkaha şaşırtıcı bir şekilde derindendi. Çocukların bisiklet tekerleklerine sürttükleri oyun kâğıtlarının sesi gibi tiz çıkmıştı.

Taş zemine bir çift kahverengi sandalet koyarak onu giymesini istedim. Tabanı düz, bağcıkları sadeydi. Nasırlı ayak tabanlarına bakılacak olursa onun çıplak ayakla yürümeye alışkın olduğunu söyleyebilirdim. Bu sandaletler sayesinde ayakkabıya alışması kolay olacaktı.

Radha havlusunu çıkarırken gözlerim yine bedenindeki morluklara ilişti. Dünkü koyu kırmızı renkler solmuştu. Göz göze geldiğimizde morlukları saklamak istercesine ellerini göğsüne siper etti. "Kamyonda bir koyun vardı... Kaburgalarıma vurdu. Bu izler yarına geçmiş olur."

Aramızda dile getirilmemiş öyle çok sözcük vardı ki... Bu sabah, şafak vaktinde çatıda onu yıkarken de aynısı olmuştu. O

saatte kadın çöpçüler işe henüz başlamamış, Bayan Iyengar'ın hizmetçisi de dün yıkadığı sarilerini çamaşır iplerinden toplamamıştı. Radha, bazı şeyler hakkında konuşmayı reddederken benim de ağzımı bıçak açmamıştı. İçim paramparçaydı. Bir yanım Hari'nin tıpkı bana yaptığı gibi ona da zarar verip vermediğini merak ediyor, diğer yanım bunu öğrenmekten korkuyordu. Kardeşimin yanıtı ne olursa olsun, bunun benim hatam olduğu kesindi. Hari, beni geri kazanmak için bunu yapmıştı.

Kardeşimin başına yaprak yeşili bir tunik geçirdim ve ince omuzlarını tutarak kumaşı düzelttim. Tunik zayıf bedenine bol gelmişti, ne kadar daraltılması gerektiğini anlamak için fazla kumaşı arkada topladım. Pamuklu beyaz pantolonun da birkaç santim daraltılması gerekiyordu. Pantolonun paçaları ayaklarından taşıyordu ve belinden de yaklaşık on üç santim almak gerekiyordu. Sonunda beyaz şifondan başörtüsünü de omuzlarına sarkacak şekilde örttüm. Ardından ortaya çıkan işe bakmak için geri çekildim.

Yeşil tunik yeşil gözlerini ortaya çıkarırken, saçlarını da daha siyah göstermişti. Narin bedenini güzelce ovaladığım için teni pembeleşmiş, sürdüğüm Hindistan cevizi yağı da teninin hoş bir şekilde parlamasını sağlamıştı. Saçlarını tepesinde toplayıp boynuna bir iki mücevher taksa ve biraz daha kilo alsa, kolayca müşterilerimin kızlarından biriyle karıştırılabilirdi.

Ortaya çıkan sonucun beni memnun ettiğini anlamıştı, utangaç bir gülümsemeyle dudaklarını birbirine bastırdı. "Ablacığım, daha parlak renkte bir şeyin var mı?"

"Abartılı renkler seni köylü kızı gibi gösterir," dedim. "Parlak renkleri ancak müşterilerimin yaptığı gibi ipek kumaşlar

söz konusu olduğunda giyebilirsin. Şu basit çamaşırcı kadınların giydiklerine benzeyen, kıyafetlere dikilen aynalı şeyleri de unut."

Radha'nın ağzı açık kalmış, dudakları titremeye başlamıştı. Acaba ona biraz sert mi davranıyordum?

Gözlerini köyümüzden buraya kadar taşıdığı su testisine çevirdi. Testinin ağzından sarkan kumaş annemin düğünde giydiği *sari*sine aitti ve üzerindeki minik aynaların ışıltısı bize yansıyordu.

Çok geçti, onun duygularını incitmiştim, tıpkı çatıda saçlarını yıkarken bitlerini ayıkladığım zaman yaptığım gibi...

"Hiç yıkanmadın mı?" diye sormuştum.

"On gün şeker arabasında yolculuk ettik, sonra Jaipur'a gelen bir koyun kamyonuna bindik."

Bu sözleri öyle kısık sesle, öyle özür diler gibi bir ifadeyle dile getirmişti ki ister istemez kızgınlıkla söylediğim sözler için pişman olmuştum. Hari, gönderdiğim parayı başka şeyler için harcamak istemişse bu kızcağız ne yapabilirdi ki? Ayrıca ben de Ajar'da, keçiler ve uyuz köpekler arasında dolaşırken bitlenmemiş miydim? Ona daha kibar davranmalıydım.

Dışarıdan gelen metal sesi, sütçünün Bayan Iyengar'ın avlusuna girdiğini haber veriyordu. Dikkatimiz dağıldığı için memnun bir hâlde ben de kendi ayakkabılarımı giymeye koyuldum. "Sütçüye yetişmem lazım. Fındıklı tatlı için gerekli."

Kapıyı açtığım sırada Malik de odanın dışında kapıyı çalmaya hazırlanıyordu. Sık saçları taranmamıştı ama gömleğiyle pantolonu temiz görünüyordu. Bir şeyler yiyordu.

"Ah, Malik! Erkencisin."

Bana yanıt vermeden çenesiyle Radha'yı işaret etti. "Bu kız kim?"

"Bu kız Radha, benim kız kardeşim. Benimle kalmaya geldi."

Daha fazla açıklama yapmama gerek yoktu, Malik için de bu yeterliydi. "*Paan* yaprağını çiğnersen dişlerin siyah olur, biliyorsun."

Çocuk umursamaz bir tavırla, "Bugün çarşı günü, patron," dedi. "Hanımefendiler benim için ayılıp bayılmayacak nasılsa." Ardından tütün kaplı dişlerini göstererek sırıttı.

İç etekliğimden bir alışveriş listesi çıkarıp ona verdim. Malik listeyi inceleyerek, "Başka bir şey var mı?" diye sordu.

Çalışma masamdaki şişe dizisine bir göz attım. "Lavanta yağı." Şişenin sonunu bu sabah Radha'nın morlukları için kullanmıştık. "Ve manolya özü." Radha'nın ayakları Lala'nınkilerden de kuruydu. Kızcağızın ömrü boyunca bir kez olsun ayakkabı giyip giymediğini merak etmiştim.

Malik başını olumlu anlamda salladı. Ardından yine kardeşime baktı.

Radha'nın kirli kıyafetlerini yerden aldım. "Çarşıdan geldiğin zaman şunları yak."

Radha, küçük bir çığlık attı.

Arkama dönüp bakışlarımı ona sabitledim. Belki de bunlar, onun tek giysisiydi. "Bit dolular, Radha. Sana yeni kıyafetler alacağız."

Radha, utanmış bir hâlde Malik'e göz atıp hemen başını yere eğdi. Böyle bir şeyi Malik'in önünde söyleyerek onu utandırmış mıydım? Nasıl bir tepki verdiğini görmek için çocuğa baktım ama yüzünden hiçbir ifade okunmuyordu. Hemen

onu kapıdan dışarı çıkardım ve ikimiz de merdivenden inip kendi işlerimize yönelmek için ayrıldık.

Elimde bir sürahi sütle odaya geri geldiğimde, bir şeyler döndüğünü fark ederek eşikte duraksadım. Radha'nın elleri arkasındaydı, bitkilerimi koyduğum uzun masanın bir yanında durmuştu. Gözlerinde vahşi bir hayvanın dehşeti vardı. Ne yapmıştı? Her ne yaptıysa onu cezalandıracağımı düşünüyor olmalıydı. Gözlerim yağ ve losyon şişelerini, havanı ve tokmağı, bitkilerimi, tohumlarımı koyduğum mermer tahtayı taradı. Hepsi biraz eğri büğrü duruyordu ve bıraktığım sırada değillerdi. Taze bitkilerimin bulunduğu kavanozun bile yeri değişmişti. Sonra ne olduğunu anladım. Hint mabet ağacının çiçeklerine bastırdığım bluzumun durduğu tastaki bir çiçek kayıptı. Radha elini saçına götürdü. Topuz yaptığım saçının tepesinde diğer çiçek duruyordu.

Muzip bir ifadeyle gülümsedi. "Onuncusu... Eğer hanımefendilerin evlerine davet edilmek istiyorsan her zaman çiçek gibi kokmalısın."

Dün gece birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü maddeden sonra ona beşinci maddeyi de öğretmiştim: *Dik otur* (kambur duruyordu, sanki çamaşır yıkamak ya da yemek pişirmek için yere çömeliyor gibiydi). Altıncı madde: *Ağzını öyle açık tutma* (sanki bir maymun Hintçe şarkı söylüyormuş gibi şaşkın bir şekilde motosiklete bakakalmıştı). Yedinci madde: *Yemek yerken ağzını kapat* (sanki haftalardır yemek yemiyormuş gibi ağzındaki lokma bitmeden diğerini tıkmıştı). Sekizinci madde: *Yarın sabah seni Bayan Iyengar ile tanıştırdığımda gülümse* (Radha genel olarak endişeli bir şekilde kaş çatıyordu). Dokuzuncu maddeye geçeceğim zaman Radha yemeğini

bitirmiş, gözleri uykudan kapanmaya başlamıştı. Dolabın önüne serdiğim şiltelerle ona bir yatak yapmıştım. Başını kaşıyıp durduğundan, ancak saçındaki bitleri temizlemeyi bitirince yanımda uyuyabileceğini söylemiştim. Buna karşı çıkmamıştı; ya yerde uyumaya alışkındı ya da karşı çıkamayacak kadar çok yorgundu.

Uzun zamandır tek başınaydım ve çocuk büyütme gibi bir tecrübem yoktu. Ne olursa olsun bir şeyi almadan önce sorması gerektiğini hatırlatmalı mıydım, yoksa hayatıma dâhil ettiğim gündelik nezaketlerle büyülenmiş bir köylü kızını hoş mu görmeliydim? Ne de olsa aldığı basit bir çiçekti.

İçeri girip süt sürahisini masaya koydum ve ona gülümseyerek baktım. Diğer çiçekle bluzumun olduğu tası göstererek, "Ben saçımı tararken sen de kuruması için bluzumu çatıya asar mısın?" diye sordum.

Sanki nefesini tutuyormuş da bırakmış gibi rahat bir nefes aldı. Tüm bedeni gevşemişti. Masadaki şişelerden birini alarak, "Abla, bu ne için?" diye sordu.

"O *bawchi* yağı," diye açıkladım. "Saçı güçlendirir. Ona ihtiyacın yok. Senin saçın zaten sık."

Kırmızı kadife renginde kare bir örtünün üstünde duran kil bir kâseyi işaret etti. Kenarı koyu tarçın rengiyle boyanmıştı. "Bunda özel bir şey mi var?"

Ellerini kayınvalidemin eski karışım kâsesine sürmeden önce onu masadan uzaklaştırdım. "Onun içinde kınayı hazırlıyorum. Şimdi gidip şu bluzu as." Ardından saatimi kontrol ettim. "Terziye gideceğiz. Eğer onu erken yakalarsak bizimle pazarlık yaparken hâlâ aç olacaktır."

Terzi seyrek saçlarını ortadan ikiye ayırıp dağınık bir şekilde topuz yapmıştı. Sarı-kahverengi saç derisi ara ara görünüyordu. Yanımızda getirdiğimiz üç parçalı tunik pantolon takımını iğneledikten sonra, ikinci katta bulunan dükkânının penceresinden dışarı eğilip çay söyledi. Beş dakika sonra bir çocuk, buharı üstünde üç küçük çay bardağıyla içeri girdi. Bir çay bardağını elime aldım ama üstündeki yağ tabakasını görünce içimden içmek gelmedi. Öte yandan Radha, bir dakikadan az bir sürede kendini çayını içip bitirmişti. Kendi çayımı ona verdiğim zaman da aynısını yaptı. Ona bir şeyleri susuz kalmış gibi içmemesini de öğretmem gerekecekti.

"Borcum ne kadar?" diye sordum.

Kadın bir raftan büyük bir tütün kutusu çekip başparmağı ve işaret parmağıyla içinden birazcık tütün aldı. Tıpkı annemin yaptığı gibi önce sert bir şekilde burnunun bir deliğinden, sonra diğerinden tütünü çekti. İşi bitince ağzını açarak öksürmeye başladı.

"Hiç bana bir kız kardeşin olduğunu söylemedin."

"Sen de bana turuncu ham ipekten kumaşın olduğunu söylememiştin," diye yanıt verdim. "Parvati Singh'e aynı kumaştan diktiğin bluzu gördüğümde yaşadığım şaşkınlığı bir hayal et."

Terzi dudaklarını birbirine bastırdı.

Radha'nın bir terziye, bir bana bakarak bizi izlediğini fark ettim.

Düşman edinmek huyum değildi, özellikle de Jaipur'un en iyi terzilerinden birini... Çantamdan küçük bir şişe çıkardım. "Unutmadan sana şunu vereyim."

Terzi şişeyi aldı, ardından *sari*sinin katlarının arasına gizledi. "Bu işi bitirmek iki gün sürer," dedi.

Ayağa kalktım. "Yarına bitmeli."

Terzi dükkânından çıkar çıkmaz Radha bana şişenin içinde ne olduğunu sordu.

"Tahmin edemiyor musun?"

Sessizce yürümeye devam ederken birden durdu. "Bawchi yağı mı?"

Yüzümde gülümsemeyle yeniden yürümesi için kolundan tuttum. "Benim verdiğim yağı kullanmadan önce zavallı kadının bir yanında neredeyse hiç saç kalmamıştı."

Radha kahkaha attı.

"Patron!"

Bir çekçek yanımızda durdu, Malik basamakta duruyordu.

Gözlerimi kısarak Malik'e baktım. "Verdiğim parayı çekçek için mi harcadın?"

Malik bir elini kalbine götürüp başını yana yatırdı. "Patron, ben hanımefendilerimin iyiliğini düşünüyorum." Elimden tutup çekçeğe binmeme yardım etti, ardından ona da yardım etmek üzere Radha'dan yana döndü. Ağzı hurma şekeri doluydu, elindeki paketten bir tane de Radha'ya ikram edince genç kız şekeri iştahla ağzına tıktı.

On üçüncü kural: *Tatlı yemek dişlerini çürütür*, diye ekledim içimden Radha'nın listesine. Kendimi satın aldırdıklarıma vererek gazete kâğıtlarını açmaya başladım. "Lavanta yağını Moonstar markasından aldın değil mi?"

Radha'nın yanına sıkışan Malik, bana bakmak için öne eğildi. "*Dünyanın en zeki adamı da olsan evdekilere göre hiç kimsesindir.* Madam, *sadece* Moonstar almakla kalmadım, alınabilecek en iyi marka için indirim bile yaptırdım."

"O hâlde para üstünü alabilir miyim?"

Malik, avuçları yukarı bakacak şekilde çekçek sürücüsünü işaret etti. "Bu adam bedavaya mı çalışıyor?"

Bu cümlesiyle neredeyse kahkaha atacaktım ki onun kaşlarını kaldırıp Radha'ya resmi bir şekilde selam verdiğini, birleştirdiği avuçlarını zarif bir hareketle alnından ağzına, sonrada kalbine götürerek kız kardeşimi gülümsettiğini gördüm. Bu yüzden dikkatimi yeniden paketlere verdim.

"Abla! Bak! Krishna tacı gibi!" diye bağırdı Radha, yolun karşısını göstererek.

Kibar bir tavırla kolunu aşağıya indirdim. "Altıncı kural, Radha?"

Radha, düşünceli bir hâlde kaşlarını çattı. "Ağzımı böyle kocaman açmayacaktım, değil mi?"

"Çok güzel. Bu bina Hawa Mahal. Neredeyse bin tane penceresi var. Sarayın hanımları bu pencerelerden dışarıya bakabilir ama dışarıdan görünmek istemezler."

Rüzgâr Sarayı'nı ardımızda bırakırken, Radha'nın arkasına dönüp hanımların bize bakıp bakmadığını görme isteğiyle yanıp tutuştuğunu biliyordum. Bir gözüm onun üzerinde olacaktı. Küçük kız kardeşim hareketli ve meraklı bir yapıya sahipti ki bu da iyi bir şeydi fakat eğitimsizdi... İşte, tehlike de orada başlıyordu.

Yirmi dakika sonra çekçek sürücüsüne durmasını söyledim. "Benim halletmem gereken birkaç işim var, bu yüzden burada iniyorum. Malik, eve vardığın zaman Radha'ya hamur tatlısı

laddu'yu nasıl yaptığımı göster ama dikkat et, Bayan Iyengar sizi ocağının başında görmesin."

"Tamamdır, patron. Ama..."

"Ne oldu?"

Malik abartılı bir tavırla omzunu silkti. "Laddu bir yemek değil, bana sürekli hatırlattığınız üzere, madam."

Yanaklarım alev alev yanıyordu. Elbette! Terzideki çay ve hurma şekeri dışında Radha'nın hiçbir şey yemediğini tamamen unutmuştum. Malik bunu fark etmiş olmalıydı. Ben de bir şey yememiştim ama bu tempoya alışkındım. Diğer yandan Radha büyümekte olan bir kızdı. Bunu düşünmem gerekirdi. "Evde patates, karnabahar ve soğan var. Radha, sebze yemeği ile ekmek yapmayı biliyor musun?"

Radha yüzünde ciddi bir ifadeyle başını salladı. "Evet."

"Güzel." Çekçekten inerken onları uyarmadan edemedim. "Önce ellerinizi güzelce yıkayın. Malik, bu sefer sabun kullanmayı unutma."

On sene önce hayatımı, Agra'daki hayat kadınlarına hamile kalmamaları için doğum kontrol çayları yaparak kazanıyordum ve bana iyi para veriyorlardı. Hazi ve Nasreen gibi kadınlar bana özellikle çok iyi davranıyor, çaylarıma karşılık sahibi oldukları pansiyonlarda kalmamı öneriyorlardı. Boş zamanlarında bana kına sanatını onlar öğretmişlerdi. Bir tane kamışla desen çizmek, köydeki dostum Munchi ile birlikte yaptığım Hint inciri ağacı yaprağına boya sürme işinden daha zordu. Yine de kına sanatını çabuk kapmıştım. Çok geçmeden hayat

kadınlarının kollarını, bacaklarını, karınlarını, sırtlarını ve göğüslerini memleketlerine özgü desenlerle süslemeye başlamıştım. İsfahan, Marakeş, Kabil, Kalküta, Madras, Kahire...

Parvati'nin kocası Samir Singh, ne zaman Agra'da bir işi olsa Hazi ile Nasreen'in genelevlerine uğrardı. Müslüman soylular, Bengalli iş adamları, Hindu doktorlar ve avukatlar, oralarda nargile tüttürerek yiyip içerlerken hayat kadınları onlara eski şiirler okuyor, tatlı, nostaljik gazeller söylüyorlar ve yetenekli müzisyenlerin ritmine göre dans ediyorlardı. Samir, kına sanatındaki hünerlerimi duyunca beni arayıp bulmuştu. "Jaipur'da evleri yanmadan önce kendilerine bir kuyu kazacak olan pek çok adam var, ne demek istediğimi anlıyorsundur... Bu genelevin sana ödediğinin üç katı fazla ödeme yaparlar." Samir'in bana önerdiği şey hem Jaipur'a taşınmak hem de hayal edebileceğimden çok daha fazla paraydı. Benden istediği şey de tam olarak, onun gibi evlilik dışı birliktelikler yaşayan adamların metreslerinin gebe kalmasını önlememdi. Genelevleri ziyaret etmeyi sevse de genç, çocuksuz dullarla birlikte olmayı tercih ettiğini söylemişti. Bu kadınlar kocalarını kaybettikleri zaman ne kadar genç olurlarsa olsunlar, genelde yalnız bir hayata itiliyorlardı. Toplum böyle olmasını istiyordu. (Yeniden evlenebilecek dullar için durum böyle değildi elbette). Samir, ilişki kurduğu dullara hediyeler yağdırır, iltifatlar eder ve nazik davranırdı. Kadınlar da ona aynı nezaketle karşılık verirdi.

Öte yandan bu anlaşmayı kabul etmemi kolaylaştıran şey, Samir'in bana sunduğu saygın kılıf olmuştu. Onun eşi gibi yüksek sınıflardaki kadınlara kına sanatımı sunarken, gizliden gizliye onun arkadaşlarına ve tanıdıklarına gebelik önleyici

çaylarımdan satacaktım. Parvati, gebe kalamadığı için üzüldüğü dönemde ona kayınvalidemin bana öğrettiği kırmızı yonca ile çuha çiçeği yağı içeren tatlı ya da tuzlu yiyecekler vermiştim. Ta ki Govind'e hamile kalana kadar... Bu hizmetten memnun kalan Parvati, beni randevu defterimin dolup taşmasını sağlayacak isimlerle tanıştırmıştı.

1945 yılında Samir ile tanıştığım zaman bile, kendi ayakları üzerinde durabilen özgür bir kadındım. Kaldığım pansiyon odasının kirasını ödeyebiliyor, düzgünce beslenebiliyor ve aileme az da olsa para gönderebiliyordum. Samir'in bana teklif ettiği şey ise işimi büyütme şansıydı ve ben de bunu kabul etmiştim. Daha doğrusu, tıpkı ateş böceğini yakalamaya çalışan bir çocuk gibi ortadan kaybolmadan hemen üzerine atlamıştım.

Şimdi de bir bungalov sırasının önünde dururken Samir'in dün elime sıkıştırdığı nota bakıyordum: *Bayan J. Harris. 30-N Tulsi Marg*. Saçının her iki tarafını kabarık bir şekilde kıvıran kadın, ön balkondaki sarmaşık gülden çiçek toplarken, doğurganlık yıllarını geçmişte bırakmışa benziyordu. Aklım karışmış bir hâlde adrese tekrar göz attım. Bitki paketlerimi hazırlarken onlara ihtiyaç duyacak ellili yaşlarda bir kadınla karşılaşacağımı hiç düşünmemiştim. Öte yandan bir İngiliz kadınının nasıl olduğunu bilemezdiniz. Jaipur güneşi, Hintli müşterilerimin elleri kadar çilli tenleri için de acımasızdı.

"Bayan J. Harris siz misiniz?" diye sordum.

İngiliz hanımefendi arkasına dönüp gri dişlerini göstererek gülümsedi. "Ta kendisi! Bahçıvan hiçbir zaman işini doğru düzgün yapmıyor. Şu işin düzgün yapılmasını istiyorsam kendim el atmalıyım. Sen görüşmeye gelen dadı olmalısın.

Bebeklerle aran iyidir, değil mi? Ordunun haşereleri temizlemesi için gönderdiği görevliler hiçbir şey beceremedi, bu işlerle kendin ilgilenmeli, başkasına bırakmamalısın. Hoş kocam Jeremy onlara hak veriyordu, yıkanacak doğru düzgün bir yerleri bile yokken senin bahçeni nasıl temizleyecekler derdi.

"Kendisi İngiliz Ordusu'nda binbaşıydı. O öldükten sonra da burada kaldım. Ordunun verdiği emekli maaşı Bristol'daki bir evin kirasını ödemeye yetmezdi neticede, değil mi? Çay isteyeceğim ama seni uyarıyorum... Şu hepinizin ayılıp bayıldığı baharatlı çayınız... Mideye hiç iyi gelmiyor. Eski usul İngiliz çayından şaşmam ben. İçeri gel. Üşümüş olmalısın, tatlım. Yirmi bir derece sıcaklık benim için sıkıntı değil ama siz Hintliler ufacık esintide yünlülerinizi çıkarıyorsunuz. Bunu hiç anlamış değilim. Temiz hava her zaman en güzelidir!" Yoğun İngiliz aksanı kulakları dolduruyordu. Bizim özellikle vurguladığımız '*r*' harfini yutuyor, '*d*' harfini ise yumuşatıyordu... *Ordu* ve *Hintliler* kelimelerini ise yumuşatarak söylemişti.

Özür dilerim diye mırıldanarak hemen oradan ayrılacağım sırada, genç bir kadın ön kapıdan çıkarak beni kurtardı.

"Ah, gelmişsiniz Bayan Shastri. Bana göstereceğiniz ürünler vardır diye düşünüyorum. Arkadaşlarım sizin el kremlerinizden çok bahsetmişti!"

Genç bir İngiliz kızın yatak odasında, kilitli kapılar ardında otururken sessizce sohbet ediyorduk.

"Kayınvalidem adına sizden özür dilerim, Bayan Shastri," diye fısıldadı.

Doğrusu kayınvalidesinden ziyade özür dileyecek daha önemli bir konu varmış gibi hissediyordum.

"*O* Bayan Jeremy Harris. Ben de Bayan Harris'im ama benim ilk adım Joyce." Genç kadının yanakları al al oldu. "Kayınvalidemin bugün oyun günüydü ancak iptal oldu. Hâlbuki yalnız olacağımızı düşünmüştüm."

"Bayan Harris, burnumu sokmak istemem ama kayınvalideniz benim bakıcı olduğumu düşünüyor. Başka çocuğunuz mu var?"

Joyce Harris, başını iki yana sallayıp gözlerini karnına çevirdi.

"Ama hamilesiniz? Ve hamileliğiniz bir sır değil, öyle mi?"

Genç kadın yine başını iki yana salladı.

"Kaç aylık olduğunu öğrenmem gerek," dedim kibarca.

Genç kadının gözleri doldu. İki damla gözyaşı, renkli naylon elbisesinin bel kısmına düştü. Düşen damlaların üstünden kayıp gitmesini izlerken silmek için hiçbir çaba sarf etmedi.

"Bayan Harris?"

Kadın bir an duraksadı. "D-dört aylık."

Gebeliği bu kadar ilerlemiş bir kadın için bebeği düşürmeye çalışmak güvenli değildi. Dört ay üst sınırdı. Kadınlar kayınvalidemden yardım istemeye geldiklerinde bana şöyle derdi: *Kadınları nasıl sağlıklı bulduysak öyle bırakmalıyız.* "Emin misiniz?"

Kısa bir sessizlikten sonra başını olumlu anlamda salladı.

"Bu aşamada durum çok riskli. Hem bebek hem de sizin için... Ve sizin sıhhatiniz benim önceliğim. Dört ayı geçmediğine emin olmanızı istiyorum..."

Genç kadın telaşla fısıldayarak sözümü kesti. "Bu bebeği tüm kalbimle istiyorum ama sokağa atılırsam..."

Yardım ettiğim kadınlar her zaman suçlarını birilerine itiraf etmek isterlerdi ama hem onlar hem de benim için bunları bana anlatmamaları daha iyiydi. Dudaklarımı ıslattım. Bana doğruyu söylediğinden emin olmak zorundaydım.

"Bana gebeliğinizde dört ayı geçmediğinizi kesin olarak söylerseniz ve talimatlarımı tam olarak size verdiğim gibi uygularsanız, o zaman her şey yoluna girer ama..."

"Uyuyamıyorum. Sürekli başım ağrıyor. Bu bebeği doğuracaksam doğururum ama bilmiyorum... Yani kocamdan olup olmadığını..."

Samir'in ricası üzerine görüştüğüm çoğu kadının başka biriyle ilişkisi vardı.

"Madam, bana açıklama yapmak zorunda değilsiniz."

Joyce Harris, bana doğru eğilip ellerime kapanarak beni şaşırttı. Beyaz beyaz görünen gerilmiş eklemlerine, parmağına bol gelen alyansına, parlak kırmızı ojesine baktım. Benden ona veremeyeceğim bir şeyi istiyordu. *Bağışlanma. Günahının affedilmesi*... Ancak ben bir yabancıydım.

Genç kadının yüzüne baktım. Nemli, lekeli ve kıpkırmızıydı. Gözleri kan çanağına dönmüştü.

"Adam, kocam John ile kulüpte duvar tenisi oynuyor. Onunla orada tanıştım. Kulüpte. O da evli. Bebek John'dan olabilir ama... Ondan da olabilir." Genç kadın elimi bıraktı ve gözlerini silmek için kemerinden bir mendil çıkardı. "Kendisi bir Hintli."

Kısa bir an Hintli âşığının Samir olup olmadığını merak ettim. Ancak Samir bu konularda çok dikkatliydi. Görüştüğü metreslerin her birine yaptığım çaylardan götürüyor, böylece gönül rahatlığıyla onlarla buluşabiliyordu. Eğer Joyca Harris

onun âşıklarından biriyse mutlaka bana söylerdi. Diğerlerini gizleme gereği duymamıştı. Ayrıca o dullardan hoşlanıyordu. Joyce Harris ise evliydi.

"Kocamın kucağına Hintli bir bebek verirsem bana ne der? Letty Anne'nin ne diyeceğini ise düşünmek bile istemiyorum. İngiltere'ye geri dönüp Surrey'deki evime de esmer bir bebek götüremem. İngiliz toplumunda böyle bir bebeğin yeri yok. B-beğimin güvende olacağı bir yer yok."

Bir süre kadının hıçkırıkları dinsin diye bekledikten sonra, "Bayan Harris, durumunuz göz önüne alındığında, kendiniz ve etrafınızdakiler için en iyisini yaptığınızdan eminim," dedim. "Ancak bu işi daha fazla geciktirmemeniz konusunda sizi uyarıyorum. Bitene kadar vereceğim sıvıdan her saat başı bir fincan içmelisiniz. Tadı acı olabilir. Keskin tadını alması için içine bal koyabilirsiniz. Daha sonra bunu bir kere daha tekrarlayın. Birkaç saat içinde sancılarınız başlayacak. Düşük başladığı zaman kanı çekmesi için iç çamaşırınıza pamuk koymayı unutmayın. Gebeliğiniz ilerlediği için kan pıhtısı iri parçalar hâlinde gelecektir. Acı çekebilirsiniz ama korkmayın. Bırakın bitkiler işini yapsın."

Joyce Harris, gözlerini yumup yaşların âdeta sicim gibi yüzünden akmasına izin verdi. Verdiğim talimatları idrak etmesi için bir süre bekledim.

"Size üç paket bırakacağım ama ikiden fazlasını kullanmayın. Sancınızı azaltması için karnınıza sıcak su şişesi koyun ya da ılık suyla ıslattığınız havluları alt kısma yerleştirin. Tüm bu süreç bittikten sonra doktor çağırın. Doktor sizin düşük yaptığınızı düşünecek. Eğer onu erkenden çağırırsanız bebeği kurtarmaya çalışır, bunun da istediğiniz şey olduğunu sanmıyorum."

Elimi beyaz renkli kolunun üzerine koydum. "Genelde hep işe yaramıştır ama bir garanti de veremem. Eğer çok kan kaybederseniz hemen doktor çağırın. Yine söylüyorum, sancınız çok olacak." Sehpaya küçük bir şişe koydum ve vücut bebeği dışarı attıktan sonra hassaslaşacağından, kendisini rahatlatmak için hazırladığım losyonu sürmesini söyledim. "Söylediğim her şeyi anladınız mı?"

Bayan Harris, başını olumlu anlamda salladı. Bir süre daha sessizce oturduk.

"Başka sorunuz var mı?"

"Sadece ikimizin de yanıtlayamayacağı sorular..." dedi bana, duymaya bile dayanamadığım bir sesle...

Kaldığım pansiyona gider gitmez Radha yerden kalkıp ayağa fırladı, Malik de beş taş oyunu için dizdiği taşları topluyordu. Radha, ocaktaki tencerelere koştu ve elinde bir tabak yemekle geri geldi, ardından elimdekileri aldı. "Senin için, abla."

Burada bir şeyler olmuştu. Etrafa bakındım.

Malik ayağa kalkarken taşları cebine koydu. Gözlerini yerden ayırmıyor, bana bakmamaya özen gösteriyordu. Radha, su sürahisinin yanına gidip bir bardak su getirdi.

Bir elimde bir tabak hamur kızartması, diğer elimde bir bardak suyla öylece ayakta dururken karşımdaki iki endişeli yüz bana bakıyordu.

"Hamur kızartması mı? Ben size *laddu* yapmanızı söylemiştim sanki."

Radha, yüzünde gergin bir gülümsemeyle bana bakmaya devam etti. "Malik hamur kızartmasının Racastan'ın meşhur yiyeceği olduğunu söyledi. Yanmış kısımları çıkardım. Tadına baksana, abla." Kız kardeşimin beni memnun etmek için yanıp tutuştuğu belliydi.

Onu umursamayarak, "Malik?" dedim soru sorarcasına.

Radha, onu korumak istermiş gibi bir adım öne çıktı. "Onun suçu yok, abla. O sadece ateşi yakmaya çalışıyordu. Sonra Bayan Iyengar bağırmaya başladı..."

Ateş mi? Bayan Iyengar bağırdı mı? "Şişşt!" Tabakla bardağı çalışma masama koyup derin bir nefes aldım. "Şu meseleyi en baştan anlatın, bakayım."

Radha, hamur kızartırken ocağa koyduğu sebze yemeğinin yandığını anlattı. Malik yardım istemek için merdiveni koşarak inince, Bayan Iyengar ocağını kirlettikleri için onu azarlamıştı.

Malik, ayağının başparmağıyla yere bir halka çizdi. "Özür dilerim, patron."

Radha, kaşlarını çattı ve bakışlarını ondan bana çevirdi. "Malik özür dilenecek bir şey yapmadı. Beni yanmaktan kurtardı! Ama o yaşlı dana..."

Radha, böyle küstah olmasaydı belki daha anlayışlı davranabilirdim. Ancak bu tavrına bir son verilmeliydi yoksa ev sahibimle aramdaki ilişki değişebilirdi.

Bir parmağımı havaya kaldırarak, "Birincisi o yaşlı dana bizim ev sahibimiz," dedim. Ardından bir parmağımı daha kaldırdım. "İkincisi burası onun evi, bizim değil. Ne yapmamız gerektiğini söyleme hakkına sahip olan kişi o."

"Bu adil değil! Neden hemen senin yeni evine taşınmıyoruz ki? Neden ondan kaçmıyoruz?"

Sinirden şakaklarım zonklamaya başlamıştı. Sesimi yükseltmemek için parmaklarımla şakaklarımı ovmaya başladım. "Sana söyledim, Radha. Hazır olduğunda evimize taşınacağız. Öncesinde değil."

Ardından bakışlarımı Malik'e çevirdim. "Her şey anlattığı gibi mi oldu?"

Malik başını olumlu anlamda salladı.

Elimi başına koydum. "Radha'nın evi yakmasını önlediğin için teşekkür ederim."

Bana hafifçe gülümsedi.

"Sana gelince Radha, artık daha fazla dikkatli olmak zorundasın..."

"Ama..."

"Özellikle Bayan Iyengar'ın ocağı konusunda."

"Abla..."

Onu sakinleştirmek için Radha'nın omzuna dokundum. Bu hareketimle irkildi, sanki ona vuracağımı sanmış gibiydi. Annem mi ona böyle davranmıştı? Yoksa Hari mi?

Elimi çektim. Radha, gözlerime bakamıyordu.

Derin bir iç çektim. Dindar bir kadın olan Bayan Iyengar'ı sakinleştirmek bana pahalıya mal olacaktı. En son Malik farkında olmadan ocağın önünden geçtiğinde arınmak için Brahmin rahibini getirmemde ısrar etmişti. (Malik gibi Müslümanlar et yerdi ama Iyengarlar yemezdi. Bu yüzden ocağın önünden Singh Ailesi bile geçse itiraz eder ve kendilerini arındırmak isterlerdi. Bu arada Rajputlar da et yerdi.) İlk arınma bana kırk rupiye mal olmuştu. Önce inşaat ustasına olan borcum, sonra Hari... Şimdi de bu...

*Sari*min ucunu iç etekliğimin içime tıkıştırıp ev sahibimle yüzleşmek için kendimi hazırladım. "Cezamız neymiş, gidip öğreneyim."

Malik şifalı bitkilerin bulunduğu masaya koşup iki şişe kaptı ve bana verdi. "Ben çoktan karıştırdım."

Şişenin üstündeki etiketlere baktım; saç toniği, vücut losyonu... Ona gülümseyerek baktım. "Aferin sana." Tıpkı benim gibi o da rüşvetin ev sahibimizin kalbine giden yol olduğunu biliyordu. Bayan Iyengar, bize şart koşmuştu: Rahip bir ya da en fazla üç saat süren ayinini tamamlamadan ertesi günkü müşteriler için atıştırmalık pişiremiyorduk. Uzun bir gece olacaktı.

Malik sanki düşüncelerimi okumuş gibi konuşmaya başladı. "Rahip bir saat içinde gelecek."

Sonunda gece yarısı olmuştu. Bu, günün en sevdiğim saatiydi. Ay penceremden görünüyor, bir guguk kuşu kendi aşk şarkısını şakıyor, benekli kumru da ona eşlik ediyordu. Günün sıcaklığı ve tozu toprağı, tıpkı Jaipur halkı gibi dinlenmedeydi. Odada pişirdiğimiz tuzlu ve tatlı atıştırmalıkların (Bayan Patel'in eklem iltihabı için karahindiba yaprağı doldurulmuş hamur kızartması, Bayan Gupta'nın baş ağrısı için tatlı bademli laddu) ve yaptığımız losyonların (Bayan Rai'nin ağrıyan ayakları için taze sandal ağacı yağı) kokusu hâkimdi.

Malik saatler önce gitmişti. Radha karyolamda yatıyordu. Şifalı bitkilerimin bulunduğu masaya oturup biraz aydınlık vermesi için yağ lambasını yaktım. Not defterimi açıp kalemimin ucunu yaladım.

Rahibin arındırma işlemi (Bayan Iyengar'ın ocağını temizlemek için bir saat harcamıştı); borç.
Malik'in bugün aldığı lavanta ve karanfil yağları, zerdeçal ve safran; borç.
Çay poşetleri için Samir'den alacağım para; alınacak.
Çay için Joyce Harris tarafından ödenen para; alınacak.
İnşaat ustasının faturası; borç.
Hari'ye yapılan ödeme; borç.

Baştan ayağı zarardaydım. Not defterimi kapatıp saçımdaki tokaları çıkarmaya başladım. Singh-Sharma ailelerine vereceğim çöpçatanlık hizmetinden alacağım ödeme kim bilir elime ne zaman geçecekti, merak ediyordum. İnşaat ustası ona olan borcum için bana fazladan süre verebilirdi. Peki, Hari sessizliğini korumak için daha ne kadar para isteyecekti? Saraydan kesinlikle bir iş almak zorundaydım ama Parvati'nin mihracenin eşiyle konuşması için ne kadar bekleyecektim?

Saçımı parmaklarımla taradım. Bir keresinde sevgili kayınvalidem bana üç türlü karmanın olduğunu söylemişti: Geçmiş yaşamlarımızdan gelen karma, bu hayatta oluşturduğumuz karma ve sonraki hayatlarımızda olgunlaşmamızı sağlamak için biriktirdiğimiz karma. Peki, Hari ile evlenmeme yol açan karma hangisiydi? Tabii, ailemi de ardımda bırakmıştım. Yeni bir karma mı oluşturmuştum yoksa o da bu hayatta olgunlaşmam için beraberimde getirdiğim başka bir karma mıydı?

Radha uykusunda çığlık attı, sanki biri eliyle ağzını kapatıyordu da o da yardım istiyordu. Tüm pansiyonu uyandırmadan önce hemen yanına koştum.

"Radha. Sadece bir rüya görüyorsun," dedim omzunu sıvazlayarak.

Fakat Radha uyanmadı. Ana rahmindeki bir bebek gibi yan tarafına dönüp top gibi büzüldü. Çenesinin altındaki yumruklarını sıkıyor, gözlerinden akan yaşlar yastığı ıslatıyordu. Öyle kırılgan görünüyordu ki... Bu manzara zihnimde bir anıyı canlandırdı; Hari ile evli olduğum süre boyunca ben de her gece böyle ağlayarak uykuya dalıyordum.

Radha'nın arkasına geçip yanına uzandım, göğsüm sırtında, yanağım yanağındaydı ve bacağım bacaklarına değiyordu. Tüm bedenimle onu sarıp sarmaladım. İşim gereği müşterilerimin tenine sürekli dokunuyordum ama birine *bu* kadar yakın olmak bambaşka bir histi.

"Şişşt. Geçti, sakin ol," diye fısıldadım.

Boşta kalan elimle saçını okşadım, hâlâ sabah taktığı çiçek gibi kokuyordu. "*Rundo Rani, burri sayani. Peethi tunda, tunda pani. Lakin kurthi heh munmani*," diye mırıldanmaya başladım, babamın sesi zihnimde bana eşlik ederken. *Küçük prensesim, görür dev aynasında kendini. İçer suyu sadece olduğunda buz gibi. Çok da fazla yaramazdır hani...*

Radha'nın nefes alışverişi sakinlemiş, kasları gevşemişti. Bir süre sonra uyandı. Elime uzanıp tuttu ve onu göğsüne bastırdı. Her nefes alışverişinde göğsüme değen kaburgalarının şişip indiğini hissedebiliyordum.

*Sari*min ucuyla yüzünü ve boynunu sildim. "Anlat bana. Rüyanda ne gördün, Radha?"

Radha burnunu çekti. "Çok karanlıktı. Babam bir kuyunun içindeydi. Tek dayanağı bendim. Dedikodu tayfası çoktan evlerine gitmişti. Babamı kurtarmaya çalışıyordum ama

çok ağırdı." Hıçkırarak ağlıyordu. "Ben de bıraktım. Abla, tutamadım, onu öylece bırakmak zorunda kaldım. Dayanamadım. Yapamadım. Sana bakındım ama sen yoktun!" Hıçkırırken derin bir iç çekti. "Hep senin gelip bana yardım etmeni umdum. Bir keresinde seni bulmak için Ajar'dan kaçmaya çalıştım ama komşumuz Mala beni gördü ve eve geri yolladı." Tuttuğu gözyaşları âdeta sicim gibi gözünden akıp elime düşüyordu. "Annem öldüğünde kimseye bir şey diyemedim. İki gün... Annem orada öylece yattı. Yatakta... Öyle korkmuştum ki... Bana ne olacağını bilmiyordum. Yapayalnızdım. Onca zaman neredeydin, abla? Neden bizi terk ettin? Neden *onu* terk ettin?"

Radha'ya sarılmayı bıraktım. Elbette, ne olduğunu bilmek istiyordu. On altı sene bunun cevabını sadece kendime saklamıştım.

Yutkundum. "Kalsaydım ölecektim. Hari beni öldürecekti. Annem ile babamın yanına da dönemezdim." Benim kadar Radha da bir kadının evlendiği zaman kocasının mülkü olarak görüldüğünü biliyordu. Mutsuz kadınlar, kendi ailelerinin onlara kucak açmasını bekleyerek evlerine dönemezlerdi. Bazı aileler gelinleri eve adım attığı an kızların adını bile değiştiriyordu, sanki önceki hayatları hiç yaşanmamış gibi...

Radha'ya evliliğimdeki tek iyi şeyin Hari'nin annesi olduğunu söyledim. Civar köylerden onun yanına gelen kadınları nasıl iyileştirdiğini, bildiği her şeyi bana da öğrettiğini anlattım. Kadınların genellikle mide ağrıları, ufak tefek mutfak yanıkları, kadın hastalıkları ve kısırlık şikâyetleriyle geldiğinden bahsettim. Kocalarının haberi olmadan karınlarındaki bebeklerden kurtulmak istediklerini ise söyleyemedim.

Hari'nin sürekli beni dövdüğünü ve bir öğleden sonra ani bir kararla barakasından çıktığımı anlattım. Ne zaman birini görsem bir çalının ya da ağacın arkasına gizlenerek Agra'ya yürüye yürüye gelmiştim. Bir haftamı almıştı. Genelde geceleri kimsenin beni görmediği ve ortarlarda yaban domuzlarının olmadığı anlarda ne bulduysam onu yemiştim. Taj Mahal şehrine geldiğimde bir kadına, kayınvalidemin öğrettiği şekilde kadınlara yardım edebileceğimi söylemiştim. Gelirimin çoğunun, kayınvalidemin köyde yaptığı gibi birkaç çay kaşığı öğütülmüş pamuk kökünü bez paketlere sarıp satmak olduğu gibi detaylara girmedim. Elbette, yaptığım işten utanmıyordum. Eğer ben olmasaydım, birçok hayat kadını ya da dansçı, bebeklerinden kurtulmak için deterjan içmek, kendilerini merdivenden atmak ya da iğneyle karınlarını delmek gibi daha korkunç ve zararlı yolları tercih ederdi. Öte yandan on altı yaşında köyden yeni gelmiş bir kızın kulakları bu tarz şeyleri duymamalıydı.

Ona, kına sanatını öğrendiğim yerin Agra olduğundan bahsettim. Hazi ve Nasreen'in kadınların bedenlerini içlerindeki arzuyu uyandırmak için boyadıklarını düşünürken gülümsedim ama bu kısmı da Radha ile paylaşmadım. Jaipur'da daha çok para kazanmak için aldığım kına yakma teklifinden ve bu şansı kaçırmak istemediğimden bahsettim. "Böylece eve daha çok para gönderebildim."

"Ama kına işi Shudra sınıfı içindir, Brahminler yapmaz ki," dedi Radha. "Babam diğer insanların ayaklarına dokunmana asla izin vermezdi."

Aniden elini bırakıp sırtüstü uzandım. "Bir hayat kadını olmaktan daha iyidir, Radha." Sert bir ses tonuyla konuşmak istemiş ve öyle de yapmıştım...

Bir süre sessizce uzandık.

"Babam nasıl öldü?" diye sordum.

"Suda boğuldu ama hastaydı da... Midesinden..."

"Nasıl yani?"

"Şarap içmeyi seviyordu," diye fısıldadı Radha. "Bizden sakladığını düşünüyordu ama geceleri ayakta duramayacak kadar sarhoş oluyordu. Ertesi gün okula gidip onun yerine ben ders veriyordum."

Ajar'a yerleştiğimizde babamın içki içmeye başladığını biliyordum ama daha önce hiç okulda ders vermeme neden olacak kadar sarhoş olmamıştı. "Annem onu bağışladı mı?"

Radha, bana bakmak için benden yana döndü. "Ne için?"

İşte o an anneme öyle çok benziyordu ki... Sanki altın bileziklerinin nerede olduğunu sorduğum gece yanında yatıyormuşum gibi hissetmiştim. O zamanlar daha küçük bir kızdım ve hatırladığım kadarıyla banyo yaparken, yemek pişirirken ve uyurken bile bileziklerini hiç çıkarmazdı. Birlikte yatarken bilezikleriyle oynamayı severdim. O soruyu sorunca annemin gözleri yaşlarla dolmuştu. Ve ben an hayatımda ilk kez korkuyu tatmıştım.

Radha'nın yanağını okşadım. "Biz hep Ajar'da yaşamadık. Annem sana anlatmadı mı? Lucknow'dan geldik. Babam bağımsızlık hareketini takıntı hâline getirmişti. Özgürlük yürüyüşlerine katılmak için işe gitmedi. Mitinglerde İngiliz yönetimine karşı çıktı. Bağımsızlık hareketinin daha fazla paraya ihtiyacı olunca babam annemin altınlarını, çeyizinden getirdiği mücevherleri, bilezikleri, gerdanlığı ve küpeleri annem istememesine rağmen sattı. Annem ona çok öfkelendi.

"Okul sistemini yöneten İngilizler, babamın özgürlük savaşını onaylamamıştı. Bu yüzden onu Ajar'a, o küçük, geri kalmış yere atadılar. O zamanlar on yaşlarında olmalıydım. Tek bir hareketle babamın maaşını ve gururunu kesip attılar."

"Ama babam haklıydı, değil mi? Sonunda Hindistan kazandı." Radha, tıpkı benim gibi babama inanmak, onu savunmak istiyordu.

"Elbette, haklıydı," dedim. Tıpkı babam gibi, milyonlarca kişi, Hindistan'ın artık sömürge ülke olmayacağını İngilizlere göstermişti.

Yine de annemin hayal kırıklığını gözlerinde görebiliyordum. Birçok Hintli, İngilizlere karşı geldiği için canı yanmış ya da hapse atılmıştı. Annem, babamıza yalvarmıştı. Neden sessiz kalıp ailesine göz kulak olarak başkalarının savaşmasına izin vermemişti? Ancak babamız inançlarına bağlı bir adamdı. Bu yüzden ona hayrandım. İdealleri vardı, tabii o ideallerin de bir bedeli...

Babamın kendi birikimi bitince annemin tek mal varlığını satmıştı. Bizi yoksulluktan kurtarabilecek, bir gün dul kalırsa annemi güvende tutabilecek ve benim on beş yaşında evlenmeme engel olabilecek altını... Bir kadının altınlarının, öngörülemeyen olaylara karşı güvence olduğu bir ülkede yaşıyorduk. Fakat babam, annemi bomboş kulakları, boynu ve bilekleriyle ortada bırakmıştı. Bu da onun, ailesinin önüne siyaseti koyduğunun kanıtıydı.

Böylece annemin hayal kırıklığını, babamın ise gururunu gömdüğü Ajar'a taşınmak zorunda kaldık. Bağımsızlık on iki sene sonra kazanıldı ama o zamana kadar babam çoktan mahvolmuştu.

"Annem hiç senden bahsetmedi," dedi Radha. "Adını bile anmadı. Dedikodu tayfası benim doğduğum yıl senin ortadan kaybolduğunu bana söyleyene kadar senin varlığından bile haberim yoktu. Okumayı öğrenir öğrenmez annemin geldikleri an yaktığı şeylerin senin mektupların olduğunu anladım. Okuduğum tek mektup, Jaipur'a tren bileti almaları için gönderdiğin mektuptu. Mektupta hiç benden bahsetmiyordun. O zaman senin de benim varlığımdan haberin olmadığını anladım."

Gözlerimi yumdum. *Ah, anne, bana kim bilir ne kadar kızgındın... Kocan sana ihanet etti. Ben sana ihanet ettim. Keşke o mektupları açsaydın!*

Çok daha fazla kazanmaya başlar başlamaz, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için her zarfa para koyup göndermiştim. Evliliğimi, onları ardımda bırakıp kaçtığım için beni bağışmalarını istemiş, elimden geldiğince her fırsatta onlara para göndereceğimi söylemiştim. O paralar da mektuplarla beraber yanıp kül olduysa, Radha'nın Jaipur'a geldiği zaman bu kadar sefil görünmesine şaşmamak gerekirdi.

Onu sanki anneme sarılıyormuşçasına sımsıkı sardım. Tıpkı eskiden anneme yaptığım gibi... Tıpkı özlediğim gibi...

Radha, beni bulunduğumuz ana getirip kanlı canlı bir kız kardeşim olduğunu bana hatırlatmak istercesine elimi sıktı. O, işlediğim günahın kefareti değil, kurtuluşumdu. Artık ailemle aramı düzeltemezdim, onlardan af dileyemez ya da kırılan gururlarını onaramazdım ama kız kardeşim Radha'ya bakıp hayatının geri kalanında, genç bir kızdan bir kadına dönüşürken ona destek olabilirdim. Benden farklı biri olmasına, ailemin gurur duyacağı biri olmasına yardım edebilirdim.

Radha yattığı yerde kımıldadı. "Abla, Muchi'yi hatırlıyor musun?"

Acar'daki o yaşlı adamı, minik bir yaprağın üzerine eğilerek başparmağımdan daha büyük olmayan bir çoban kızla inek figürünü boyayıp, deve kılı fırçasıyla sütçü kızının *sari*sini renklendiren o yaşlı adamı hatırlıyordum. Ailem para yüzünden tartıştığında koşarak yanına gittiğim tek kişiydi. Yaptığım resimlerde kendimi kaybeder, annemin acı sessizliğinden ve babamın içkili hâllerinden kurtulurdum. Yaşlı Munchi bana bir fırça uzatmadan önce boyamak üzere olduğum şeyin her küçük ayrıntısını görmeyi, gerçekten fark etmeyi öğretmişti. Yıllar sonra kına sanatını çabucak öğrenip zihnimde karmaşık desenler yaratabilmem de bu çalışmaların eseriydi.

"Hâlâ boyama yapıyor mu?" diye sordum.

"Evet, senin her zaman onun en iyi öğrencisi olduğunu söyleyip dururdu."

Farkında olmadan yüzümde bir gülümseme belirdi. "Sen de onunla boyama yaptın mı?"

"Benim seninki gibi yeteneklerim yok, Lakshmi. Genelde ona incir ağacı yapraklarının iskeletini çıkarır, boyasını öğütürdüm." Radha, dönüp yine bana baktı, dudaklarında muzip bir gülümseme belirmişti. "Bir ineği mango yaprağıyla besleyip dışkısını kille karıştırırsan ne olur biliyor musun?"

"Ne?"

"Turuncu boya!" dedi Radha, sırıtarak. "Munchi, yaptığım boyaların ipek gibi pürüzsüz olduğunu söyledi."

"Eğer istersen macunumu yapmak için kına yapraklarını nasıl ezdiğimi sana öğretebilirim."

"*Accha*." Çok isterim. Radha, yüksek sesle esneyerek gözlerini yumdu.

"Esnediğin zaman ağzını kapatmalısın, Radha."

Radha, bana bakmak için gözlerini yukarı çevirdi, dudaklarındaki gülümseme hâlâ oradaydı. "Yirminci kural?"

Uykum her zaman hafif olmuştu, bu yüzden kapıda bir tıkırtı duyunca hemen uyanıp yatakta doğruldum. Dışarısı hâlâ karanlıktı. Radha derin uykudaydı. Samir aniden kapıdan içeri girdi. İlk düşüncem, kulüpte çok içip sarhoş olduğu ve yolunu şaşırdığıydı. Ta ki kollarında taşıdığı kadını görene dek... Kadın bir örtüye sarılmıştı. Gözleri kapalıydı ve hafifçe mırıldanıyordu. Samir'in arkadaşı Dr. Kumar da hemen yanındaydı. Yataktan aceleyle fırlarken duvar saatine bir göz attım. Gecenin ikisiydi. Bayan Iyengar uyanmadan onları hemen içeri aldım.

Lambayı yaktığımda Samir'in yüzünde korkunç bir ifade olduğunu gördüm.

"Bayan Harris'e bir şey olmuş," diye fısıldadı Samir. "Kumar sana birkaç soru sormak istiyor." Ardından gözleri, Radha'nın dirseğinin üzerinde doğrulup gözlerini ovuşturarak şaşkın şaşkın baktığı karyolamı görene kadar odanın etrafında dolaştı.

Aceleyle Radha'ya işaret ettim. "Radha, lütfen kalkar mısın?"

Samir, kollarının arasındaki kadını dikkatlice karyolaya, Radha'yla birlikte uyuduğumuz çarşafın üzerine koyarken Radha'nın gözleri daha da büyüdü. Samir kadını bırakırken üstündeki örtü açılınca, tavan lambasının zayıf ışığında

pıhtılaşmış kanı gördüm. Joyce Harris'in kan çanağına dönmüş gözlerinde mavi damarlar belirmişti. Dizlerini de göğsüne kadar çekmişti. Bir yandan karnını tutuyordu. Dişleri öyle sesli bir şekilde birbirine çarpıyordu ki Bayan Iyengar'ın çoktan kapıma vurup sessiz olmam için beni uyarmamasına şaşırmıştım.

"Onu neden buraya getir..."

"Vakit yok. Kumar açıklama yapacak."

Doktorun siyah evrak çantasını fark ettim. İçinden bir steteskop çıkarıyordu.

Samir ellerimi tutarak, "Teşekkür ederim, Lakshmi. Lütfen Dr. Kumar'ın dediklerini yap," diye yalvardı. Sonra kapıyı arkasından sessizce kapatarak odadan çıktı. Tüm bunlar bir dakikadan az sürede olup bitmişti. Odadaki hava İngiliz kadının inlemeleriyle dolmuştu.

Nereye bakacağına karar veremeyen Dr. Kumar, kısık sesle konuşmaya başladı. "Bir şey içmiş. Ne olduğunu ve ne kadar aldığını bilmem gerek."

"Anlamıyorum..."

"Anlamayacak ne var?" diye kaşlarını çattı Dr. Kumar. "Bebeği öldürmek için tehlikeli bir bitki almış ve ne aldığını bilmezsem kadın ölecek."

"Ama ben sadece..." Yüzüm alev alev yanıyordu. "Samir size anlatmadı mı, yani ne yap..."

"Beş aylık bir bebeği düşürmeye çalışmanın ne kadar tehlikeli olduğunu bilmiyor musun?" Gri gözleri öfkeden parlıyordu.

"Beş aylık mı?" Ağzım açık kalmıştı.

Kumar başını olumlu anlamda salladı ve steteskopunu Bayan Harris'in karnına yerleştirdi. Kadın bir çığlık attı. "Bebeğin kalp atışlarını duyabiliyorum, bu yüzden en azından on sekiz haftalık olduğunu söyleyebilirim ama kalp atışları zayıf. Kadın çok kan kaybetmiş. Kan nakline ihtiyacımız var. Samir onu özel hastaneye götürmek için yardım arıyor." Tüm bunları anlatırken, bir yandan Joyce Harris'i inceliyordu. "Bebeğin kurtulacağını sanmıyorum." *Sari*mi sıkıca kavrayan ellerime baktı.

Sonunda steteskopu bıraktı. "Ona ne verdin?" Bu sefer daha yumuşak bir ifadeyle sormuştu, sanki öfkesini bastırmaya çalışıyordu.

Gözlerimi yatağımda yatan kadından çekerek, "Çay şeklinde pamuk kökü kabuğu verdim. Eğer benim talimatlarıma uyduysa bir küçük poşet çayı, çeyrek ölçü sıcak suda demlemiş olması lazımdı. O çaydan her saat başı bitene kadar birer yudum alması gerekiyordu. Sonra bu süreci yenileyecekti. Bebeği düşürmek için yapılması gereken bunlar ama ne olur ne olmaz diye ona fazladan bir poşet daha bıraktım."

Dr. Kumar, iki parmağını kadının bileğine koyup saatine göz attı. "Nabzı çok zayıf. Tek seferde üç poşeti birden almış olmalı ya da daha etkili olsun diye az su kullandı."

"Ama bebeğin en fazla dört aylık olduğuna dair bana yemin etti. Ona iki kere sordum, eğer bebek daha büyükse bunun tehlikeli olacağından bahsettim. Ona inanmaktan başka seçeneğim yoktu."

Dr. Kumar bana yeniden öfkeyle baktı. Yalan söylediğimi mi düşünüyordu?

"Bu zamana kadar gebeliği dört ayı geçen hiçbir kadına bu çaylardan vermedim. Ya Bayan Harris kendisinden emin değildi ya da çaresiz olduğundan bana yalan söyledi."

Bir parça pamuğu alkole batırıp kadının kol kıvrımını ovuşturmasını izledim.

"Samir ile onu nasıl... Buldunuz?"

Dr. Kumar çantasından bir şişeyle şırınga çıkardı. "Bir arkadaşı yemek yediğimiz kulüpte Samir'i telefonla aradı. Onun yardıma ihtiyacı olduğunu söyledi." Damarı belirginleştirmek için kadının koluna hafifçe vurdu ve iğneyi batırdı. Joyce Harris irkilmişti. "Hemen onu evinden aldık. Kocası ile kayınvalidesi bugün Jodhpur'a gittiklerinden evde kimse yoktu. Şunu tutar mısın?"

Bir parça pamuğu kadının koluna bastırdım. Dr. Kumar şırıngasının kapağını kapatıp aletlerini çantasına geri koydu. Sonra kadının bileğini tutup bir süre saatine baktı. Parmakları uzun, tırnakları temizdi. Ardından kadının bileğini yatağa bıraktı.

"Ağrısını kesmesi için ona biraz morfin yaptım ama ayık kalması gerekiyor. Morfin verdiğin şeyle mücadele edemez. İltihapla savaşmak için antibiyotiğe ihtiyacımız olacak." Dr. Kumar pürdikkat ellerime, yüzüme ve saçlarıma bakıyordu. Koyu buklelerinin arasındaki gümüş saç tellerini ve üst dudağının yukarısında duran çili fark etmiştim. "Bayan Shastri, gerçekten bir kadının... Sorunlarını... *Şifalı bitkilerle* tedavi edebileceğinizi düşünüyor musunuz?"

"Bir kadının başka bir seçeneği yoksa, evet."

"Bu kadının seçenekleri vardı."

"Ama o öyle düşünmüyordu."

"Nasıl olur? O bir İngiliz. Dünyadaki tüm seçenekler onun. Beyazlara özel bir hastane bile var."

"Ya bebeğin babası Hintliyse?"

Doktor, kaşlarını yukarı kaldırarak hastasını merakla inceledi.

"O zaman Samir size durumdan bahsetmedi sanırım?"

Göz ucuyla Radha'nın hareketlendiğini gördüm. O an kız kardeşimin hâlâ odada olduğunu hatırladım. Her şeyi duymuştu. Ona bir göz atarak doktorla konuşmama devam ettim. "Bayan Harris, bebeğin babasının kim olduğundan emin değil." *Lütfen Radha, anlamaya çalış.*

Radha, eliyle ağzını kapattı.

Doktor kaşlarını tekrar havaya kaldırdı. "Yine de şifalı bitkiler riskli. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, ona zehir verdiniz."

Çenemi sıkarak, "Ben öyle bir şey yapmadım, Dr. Kumar," dedim. "Ona rahmi zayıflatan bir bitki verdim. Altı ile sekiz saatlik bir süre içinde cenin, annenin bebek için yarattığı besinlerle birlikte dışarı atılacaktı." Bana göre savunmam mantıklıydı.

"Peki, şu bitki bahsettiğiniz zayıflığı nasıl sağlıyor?"

"Kadının vücudunun, yumurtayı içinde tutmasına yardımcı olan bir madde üretmesini engelliyor."

Doktor bir süre beni inceledi. "Progesteron," dedi. "Bahsettiğiniz maddenin adı." Tekrar hastasının nabzını kontrol etti. "Daha önce verdiğiniz bitkilerin yan etkisini gören bir müşteriniz oldu mu?"

"Hiç olmadı."

Dr. Kumar tam bir soru daha soracakmış gibi ağzını açtığı sırada kapının vurulmasıyla hepimiz ürktük. Joyce Harris

hafifçe inledi. Tekrar sessiz bir hezeyana düşmeden önce gözleriyle odayı inceledi. Doktorla birbirimize bakakaldık.

Bayan Iyengar'ın güçlü fısıldaması kapının diğer tarafından duyuluyordu. "*Kya ho gya?* Neler oluyor? Bayan Shastri, bu gürültü de ne?"

Radha, hemen hasta kadının yanına yatağa girip Bayan Harris'i saklayarak yorganı üstüne çekti.

"Gecenin ikisi!" Bayan Iyengar kapıyı açmaya çalışıyordu.

Hemen kapıya koştum. "Özür dilerim, efendim. Kız kardeşim... Pek iyi değil."

Bayan Iyengar, odaya bakmak için başını eğip duruyordu. Radha, İngiliz kadının hafif çığlıklarını bastırmak için acı çekiyormuş gibi inledi.

"Bir doktor çağırdım, Bayan Iyengar," dedim, gözlerimle Dr. Kumar'ı işaret ederek. "Sizi uyandırdığımız için çok üzgünüm."

Joyce Harris mırıldanmaya başlayınca Radha da daha yüksek sesle inlemeye başladı. Dr. Kumar kız kardeşimin bileğini tutup başparmağını üzerine bastırırken saatini kontrol ediyordu. "Dinlenmeye ihtiyacı var, Bayan Shastri," dedi, sanki ev sahibinin bizi rahatsız etmesine kızmış gibi davranarak.

Radha gözlerini yumup bağırdı. "Abla..."

"Belki bir şey yemiştir..."

"Gitmem gerekiyor, Bayan Iyengar..." Kapıyı kapatmaya yeltendim.

Ancak ev sahibi gitmek istemiyordu. "Kocam her zaman şöyle der, kışın ekşiyle tuzlu, yazın da tatlıyla hafif şeyler yenmeli..."

"Evet, evet, teşekkür ederim. Doktorunkiyle birlikte sizin tavsiyenize de uyacağım. Sizi uyandırdığımız için çok üzgünüm."

Kapıyı sert bir şekilde kapatıp sırtımı yasladım. Şaşkın bir hâlde Radha'ya baktım. Ne yapması gerektiğini nasıl anlamıştı böyle? Öyle hızlı ve *zekice* hareket etmişti ki...

Bayan Harris şimdi sayıklıyordu. Radha yataktan çıkıp yorganı kadının üstüne örttü.

Doktor temkinli bir şekilde bana baktı.

Kapıdan uzaklaşıp saçımı topuz şeklinde topladım. "Radha, papatya polenlerini kopart, lütfen."

"Daha fazla bitki yok, Bayan Shastri." Dr. Kumar'ın ses tonu bezdiğini gösteriyordu.

"Ona yardım edeceğim konusunda bana güvendi, Dr. Kumar." Şifalı bitkilerimin olduğu masaya yöneldim. "Radha, çabuk!" diye bağırarak şaşkın şakın bakan kız kardeşimin kendine gelmesini sağlamaya çalıştım.

Radha, hemen yanıma geldi ve papatyaların çiçek kısımlarını gövdelerinden ayırıp elime tutuşturdu. Onları iki nane yaprağı ve birkaç damla su ile birlikte havanda öğüttüm. Bunun üzerinde çalışırken tatlı, keskin, meyvemsi bir çiçek kokusu odayı doldurmuştu.

"Bir bez ısla," dedim Radha'ya.

Radha bezi ıslattı. Yaptığım macunu bezin ortasına koyup katlayarak iki ucunu düğümledim.

Küçük yatakta Dr. Kumar'ın karşısına oturup hazırladığım bezi cayır cayır yanan kadının alnına yerleştirdim. Bir an için kadın gözlerini açtı ve tekrar kapatmadan önce beni tanıyormuş gibi baktı.

"Nefes alın, Bayan Harris," dedim ona. "İyi olacaksınız. Nefes alın." Genç kadın rahatlayıncaya kadar dua edermiş gibi bu sözleri tekrarlayıp durdum.

Örtüyü kenara çektim. Genç kadın hâlâ karnını tutuyordu. Parmakları gevşeyene kadar terli bileğinin altındaki noktaya bastırdım. Ardından hazırladığım lapayı karnının üstüne koydum. Birkaç dakika sonra uzuvlarının seğirmesi durmuş, nefes alışverişi düzelmeye başlamıştı.

Dr. Kumar gözlerine inanamıyormuş gibi bakıyordu.

"Bu yaptığım şey iltihabı alıyor," dedim, bezi ona vererek.

"Sıcak." Sanki parmaklarını yakıyormuş gibi dikkatle tutuyordu.

Gülümsedim. "Bunun nasıl yapılacağını kayınvalidem öğretti."

Kapının sürgüsü açıldı. Arkamıza döndüğümüzde Samir odaya girmişti. Hemen hastayı yataktan alıp kucakladı. "Onu Gola'nın hastanesine götürüyoruz. Okuldandı, hatırladın mı Kumar?"

Dr. Kumar başını olumlu anlamda salladı.

"Daha iyi mi?"

"Sancısı azaldı ama bebeği kaybedecek," dedi doktor, bunları söylerken bana bakmıştı. Geri adım atmış gibi bir hâli vardı, beni suçlamıyordu. Ardından siyah çantasını aldı.

"Elden bir şey gelmez," diyen Samir kapıya yönelmişti. Meselenin kapanmasına sevinmiş görünüyordu. "Haydi gidelim, Kumar!"

Onlara kapıya kadar eşlik ettim. "Durumunun ne olduğunu bana da haber verin."

"Birkaç güne haber gönderirim," diye fısıldadı Samir, Joyce Harris'i merdivenden aşağıya indirirken.

Dr. Kumar odaya, etrafını saran çeşitli nesnelere dikkatle baktı. Ardından başını hoşça kalın dercesine yana yatırdı ve aceleyle çıktı.

O gittikten sonra kapıyı kapatıp alnımı sert yüzeyine dayadım. Odadaki sessizlik, sıcak bir yaz gününde öten ağustos böcekleri kadar gürültülüydü. Radha'nın sorularını bekliyordum.

Bir süre sonra Radha, "O kadın... İngiliz... Bebeğini kaybetmek mi *istiyordu*?" dedi.

"Evet."

"Ve sen de ona yardım ettin?"

"Evet." Omuzlarım düşmüştü. Son birkaç yılımı ona anlatmak zorunda kalmayacağımı düşünmüştüm. Ne kadar da aptaldım...

"Ama önceden kına yakarak para kazandığını söylemiştin..."

Dudaklarımı birbirine bastırıp gözlerimi kaçırdım.

Radha düşünceli bir ifadeyle kaşlarını çattı. "Dün gördüğümüz dilenci kadın. Bebeği olan... Daha fazla çocuğu olmamalı, onlara bakmaya gücü yetmez demiştin."

"Evet."

"Ama bu gece. O İngiliz kadın... Zengin olmalı."

"Kadınların zorluklarla mücadele etmek için kendilerine has nedenleri vardır." Dudaklarım bir ip gibi gergindi. "Nedenini sormuyorum. Bilmem de gerekmiyor."

Radha yatağa baktı. "Seni nasıl buluyorlar?"

Omzumu silktim. "Biliniyorum."

"Peki, o iki adam? Onlar kimdi?"

"Samir Singh bir arkadaş. Uzun zamandır tanıdığım biri. Diğeri de Dr. Kumar... Tek bildiğim, onun Samir'in eski bir arkadaşı olduğu."

Radha bir süre sessizliğini korudu. "Malik biliyor mu?"

Başımı hafifçe salladım. *Evet.* "Bir soru daha, Radha. Sonra ortalığı temizlememiz gerekecek."

"Neden?"

"Çünkü tüm bunları açıklamam için bana zaman tanıman lazım. Karmaşık bir konu."

"Hayır, demek istediğim, neden bunu yapıyorsun? Bebeklerinden kurtulmaya çalışan kadınlara neden yardım ediyorsun?"

Radha bu gece çok şey duymuş ve görmüştü. Hiçbirine de alışık değildi. Bacaklarının titremesinden, nevresimlere bulaşan kandan gözlerini ayıramayışından açıkça belli oluyordu.

Gecenin bir yarısı kapımı çalan adamları nasıl açıklayabilirdim ki? Ya da yasak aşk yaşayan kadınları?

Doğum kontrol bitkileriyle dolu poşetleri yapmayı öğretirken kayınvalidemin bana ne dediğini hatırladım. O zaman on beş yaşında bir yeni gelindim. "Bu kadınlara nasıl hayır diyeyim, kızım?" demişti. "Toprakları çorak. Tahıl ambarları vergiler yüzünden arazi sahibine bağlı. Onları evde bekleyen bebeklere bakacak güçleri de gidecek kimseleri de yok."

Kız kardeşim ise on altı yaşındaydı ve basit açıklamalar onun için yeterli değildi. Ancak beni anlamasına yardımcı olacak doğru kelimeleri bulmak için fazlasıyla yorgundum.

Sonunda kayınvalidemin sözlerini tekrarladım. "Gidecek başka kimseleri yok."

Bir süre sessiz kalıp kendi düşüncelerimizi dinledikten sonra usulca konuşmaya başladım. "Haydi, şunu temizlemek için çatıya götürelim." Kanlı çarşafı yataktan söktüm. Joyce Harris'in kanı alttaki şilteye de geçmişti. Saf yağ ve külle ovalayıp temizleyebilirdim. "Radha?"

Radha, gözlerini kirli yataktan güçlükle ayırdı. Sıkıntılı görünüyordu.

"Bu gece iyi iş çıkardın ama bu aramızda bir sır, tamam mı?"

Bunu ondan istemek hoşuma gitmese de sır tutmak, işim için önemliydi. Bayan Harris'in dudaklarından dökülecek talihsiz bir kelime işime son verebilirdi.

İlk başta Radha'nın bana karşı çıkacağını düşündüm. Sonra zar zor duyabildiğim kelimeler döküldü dudaklarından. "Peki, abla..."

Dördüncü Bölüm

17 Kasım 1955

Ertesi gün şafak vaktinde Radha'yı uyandırdım, ikimiz de doğru düzgün bir uyku çekememiştik. Ona kınanın nasıl öğütüleceğini gösterdim. Kınasının benimkilerden bile iyi olması beni şaşırtmıştı. Munchi'nin durumu abartmadığı ortadaydı. Hatta kız kardeşim, rengi daha iyi yapmak için biraz daha limon sıkmamızı bile önermişti. Ona iltifat ettiğimde ise buna alışık değilmiş gibi panikledi.

Ocak ayına kadar Radha'yı okula gönderemeyecektim, bu yüzden onu da Malik ile birlikte kına randevularıma götürmeye karar verdim.

O günkü ilk randevum, bana üstünlük taslamayan birkaç müşterimden biri olan Kanta'ylaydı. Belki de ondan yaşça biraz büyük olduğum içindi. Kanta yirmi altı yaşına yeni basmıştı. Calcutta'da büyüyüp İngiltere'de eğitim aldıktan sonra Jaipur'a benim gibi sonradan geldiği ya da bir anne olmaya can atmasına rağmen çocuk sahibi olamadığı için de olabilirdi.

Kanta, Bengalli şair ve yazarların soyundan geliyordu, babası ve büyükbabası ömürlerini şiirler yazıp edebiyat geceleri düzenlemekle geçirmişlerdi. "Jaipur kadınlarının tek okuduğu şey *Readers Digest*," diye şikâyet etmişti bir keresinde.

Evine vardığımda daha verandasına adımımı atmadan önce yetmiş yaşındaki hizmetçisi Baju'yu kenara çekerek kapıyı kendisi açtı. Yaşlı Marwari sarığını düzeltip uzun sakalını okşadı. "Gerçekten, madam!"

Kanta sabırsızlıktan yerinde duramıyordu. "Lakshmi! Parvati'deyken neler olduğunu öğrenmeye can atıyorum. Baju, orada öylece durma! Malik'i mutfağa götür de çocuğun karnını doyur!" Sonunda arkamda duran Radha'yı da fark etti. Bir benim gözlerime, bir Radha'nın gözlerine bakarak çığlık attı. "Aman Tanrım! Çift görmeye mi başladım?"

Kız kardeşimi Kanta'ya takdim edip Radha'nın buradaki devlet okuluna gitmek için Jaipur'a geldiğini söyledim. Radha'nın bu açıklamaya ne tepki vereceğini görmek için gözlerimi ondan yana çevirdim ancak endişelenmeme gerek yoktu. Kız kardeşim hayranlıkla Kanta'ya bakıyordu. Kadının omuzlarına gelen kısa saçını, kısa paçalı dar pantolonunu, göbeği açıkta bırakan kolsuz tişörtünü dikkatle inceliyordu. Göbek kısımlarını *sari*leriyle kapatan Parvati gibi geleneklerine bağlı kadınlar, böyle giyinmektense genelevde yaşamayı tercih ederlerdi.

Kanta'nın rujlu dudağına kocaman bir gülümseme yerleşti. Radha'ya sırıtarak bakıyordu. "Kadınların okula gitmesini yürekten destekliyorum!" Kanta'nın Brahmin sınıfından olan ailesi kızlarını hep desteklemiş, cinsiyet ayrımı yapmamışlardı. Eğitimini tamamlaması için onu İngiltere'de bir okula bile göndermişlerdi.

Kanta yatak odasına giden yolu gösterirken bir gözüm, susuz kalmış bir ceylan gibi öylece etrafına bakan Radha'daydı. Köşeli koltuk takımlarıyla döşenmiş çıplak zeminli havadar kır evinin duvarlarında, herhangi bir tanrı ya da tanrıçanın tabloları yoktu. Öyle evler Jaipur'da değil de genellikle Calcutta ya da Bombay'de yaygındı.

Radha duvarlardaki çerçeveli fotoğrafları incelemek için duraksadı; Gandhi'nin büyük bir fotoğrafı, Kanta ve kocası Manu'nun üniversite önünde çekilmiş bir fotoğrafı, Kanta'nın uzaktan bir akrabası ve Hindistan'ın edebiyat alanında en ünlü isimlerinden biri olan Rabindranath'ın bir fotoğrafı...

Radha, bir tanesinin başında gösterişli bir başlık olan, yan yana durmuş iki adamın fotoğrafına gelince omzuma dokundu. Ben de ona bakmak için duraksadım.

Bizi izleyen Kanta, "Sol taraftaki Manu," dedi. "Ve patronu Jaipur Mihracesi. Yakışıklılar, değil mi?" Neşeyle kıkırdayıp yatak odasının yolunu tuttu.

Kanta'nın kocası sarayda Tesis Müdürü olarak çalışıyordu. Agarwalların, bir zamanlar İngiliz bir ailenin yaşadığı etkileyici sömürgelerden birinde kira vermeden yaşamasını sağlayan da tam olarak bu pozisyondu. Normalde altı yatak odası olan ev ve arazi, iki aileye tahsis edilmek üzere tam ortadan ikiye bölünmüştü.

Yatak odasına girerken Kanta, "Ee, Lakshmi? Manu istediğini elde edecek mi?" diye sordu. Bir yandan da odanın kapısını kapattı ama kayınvalidesi, diğer taraftan kapıyı itip lafa karıştı.

"Evet, Lakshmi, Manu'nun bir erkek çocuğu olacak mı?" Ardından Kanta'ya bir bakış attı. Genelde dul kalan

kadınlar en büyük oğullarının yanında yaşardı ve Manu da en büyük evlat olduğundan annesi onlarla yaşıyordu. Kanta, kayınvalidesinin başının üstünden bana bakarak gözlerini devirdi.

Gülümseyerek, "Üzerinde çalışıyorum," diye yanıt verdim.

Kanta'nın kayınvalidesi sandal ağacından yapılma tespihiyle gelininin karnını gösterdi. "Orada bir bebek varsa bile zavallıcık korkudan dışarı çıkmak istemiyordur. Şuna bak. Büyükleri içeri girse bile saçını başını örtmüyor. Elin adamları kıçına baksın diye daracık pantolonlar giyiyor. Ah, benim kocam hâlâ hayatta olsaydı..."

"Manu'nun istemeyeceği bir kız seçerdi," diye takıldı Kanta, gülümseyerek.

Manu ile Kanta Cambridge'te okurken tanışmışlardı. Her ne kadar bu durum kayınvalidesini hayal kırıklığına uğratsa da onlarınki bir aşk evliliğiydi. Kanta sık sık İngiltere'deki daha özgür Batı atmosferinin etkisiyle el ele tutuşmaya başladıklarını, sonrasında bunların birkaç kaçamak öpücüğe dönüştüğünü ve eğer evlenmemiş olsalardı kesinlikle o kadarla kalmayacaklarını anlatarak şaka yapardı.

Kayınvalidesi kaşlarını çattı. Geniş beyaz muslinden *sari*sini yatak odasındaki divana serip kendi kendine, "Bu kız beni torunlarımı göremeden mezara sokacak," dedi.

Kanta'nın canı sıkılmıştı. Onların bu tatlı çekişmelerine alışkındım ama bugün kayınvalidesinin dili biraz fazla sivriydi. Yaşlı kadının çevresindeki herkes ikinci, hatta üçüncü kez büyükanne olduğundan rekabeti derinden hissettiğini biliyordum. Kanta'nın yaşındaki çoğu gelin, çoktan birkaç bebek dünyaya getirmişti. Bu baskıyı ben de hissediyordum. Ancak

bugüne kadar Kanta'nın hamile kalmasına yardımcı olmasını umduğum tüm bitkisel ilaçlarım düşükle sonuçlanmıştı.

"Biraz sessiz olun bakalım," diye tersledim ikisini de kibarca. "Hanımefendi, bu deseni gördüğünüzde bebeğin zaten orada olduğunu hissedeceksiniz. Ancak başarılı olmam için huzura ve sakinliğe ihtiyacım var."

Yaşlı kadın ellerini dizlerine koyarak ayağa kalktı. "Baju! Benim ayranım nerede?" diye seslendi hizmetçiye odadan çıkarken. "Bu yaşlı adam da kocamış bir filden daha yavaş. Bütün gün oturup tereyağlı ekmek yemekten başka bir şey yaptığı yok."

Kapı kapandığında kıkırdayarak Kanta'dan yana döndüm fakat genç kadın gözlerini tavana dikmiş, ağlamamaya çalışıyordu. "Gece gündüz demeden torun torun diye başımın etini yiyor."

Kanta'nın ellerini tutup onu divana götürdüm. Yanına oturup *sari*min ucuyla gözlerinin yaşını sildim.

Bana hüzün dolu gözlerle baktı. "Sadece... Sürekli deneyip duruyoruz..." Çaresizliği her hâlinden belliydi.

Arkadaşımın bu hâlini gördükçe içim parçalanıyordu. "Manu ile birbirinizi beş senedir tanıyorsunuz. Pilavdan çok lavaş ekmeği sevdiğini bilen sensin. Düzyazıdan çok şiiri sevdiğini de... Tuniğinin kolalanmış olmasını istediğini de... Bu gerçekten önemli çünkü çocuklar olduğunda başını kaşımaya bile vaktin olmayacak. Manu'ya dönüp, 'Nerede o eski hallerim?' diye soracaksın." Sesim pazarda acı kavun satan köylü kadınlar gibi tiz çıkmıştı.

Kanta alt dudağını ısırıp kahkaha atmaya başladı. Gözleri kıkırdayan Radha'daydı.

Ben de kahkaha atmak üzereydim. Kanta'ya divana uzanmasını ve pantolonunu aşağıya indirmesini söyledim. Bugün kınayı karnına yakacaktık, bu yüzden hiçbir şekilde hareket etmemesi gerekiyordu. Ellerime karanfil yağı sürdüm. "Radha, ben çalışırken neden Kanta'ya bir şeyler okumuyorsun?"

"Harika!" dedi Kanta, yeniden neşelenmişti. "Radha, yatağımın yanından bir kitap seç."

Radha'nın yüzü aydınlandı. Dün gece bana babamdan kalan, farelerin kemirdiği kitapları defalarca okuduğundan bahsetmişti. Dickens, Austen, Hardy, Narayan, Tagore, Shakespeare. Bu kitapları ben de hatırlıyordum. Babam ölünce Radha köy okulunda çocuklara harfleri ve matematiği öğretmeye devam etmişti, annem ile ikisi o kulübede hayatlarını böyle kazanmışlardı. Elbette, annem de ölünce köylüler genç bir kızın öğretmen evinde bir başına yaşamasına izin vermemişlerdi.

Radha'nın, Kanta'nın komodinindeki kitapları incelemesini izledim. "*Jane Eyre. Bhagvad Gita, Kutsal Şarkı. Leydi Chatterley'nin Sevgilisi* mi?" Son kitabın adını okurken Radha bize baktı, yanakları kızarmıştı.

Kanta, kardeşimin yüzündeki ifadeyi görünce kahkaha attı. "Hiç *Jane Eyre* okumadıysan, onunla başlayabilirsin. O kitabı her sene birkaç kere okurum. Sonunda yetim kızın istediği her şeyi elde etmesine bayılıyorum."

Radha kitabı okurken, ben de karanfil yağıyla Kanta'nın karnını ovalamaya başladım. İlk başta biraz takılan Radha, yüksek sesle okudukça kendine olan güvenini kazanmıştı. Uzun kelimelerde hâlâ biraz takılsa da İngilizcesi etkileyiciydi. "'O gün yürüyüş yapmak imkânsızdı. Aslında sabahın bir

saati kuru çalılıklar arasında dolaşıp durmuştuk ama akşam yemeğinden beri..."'

Kına işlemine başlamıştım. İnce bir kamışla Kanta'nın göbeğinin etrafına büyük bir halka çizdim. Sonra göbek deliğinden başlayarak halkanın ucuna doğru altı tane çizgi çizdim, bu hâliyle bir tekerleği andırıyordu. Ortaya çıkan üçgenlerin her birine bebek figürü çizdim. Yemek yiyen, uyuyan, okuyan, topla oynayan, ayakkabı giyen, ağlayan bebekler...

Radha, Jane Eyre'in yalnızlığını okurken ben de Kanta'nın yaşadığı yalnızlığı düşündüm. Jaipur, Calcutta, Bombay ya da Yeni Delhi gibi çok uluslu bir şehir değildi. Burada insanlar açık fikirli değildi, değişime karşı ve geleneklerine de bağlıydılar. Kanta, kendini diğer müşterilerimden farklı hissediyordu ve bir arkadaşlığa hasretti. Anneliğin de bu konuda başlangıç noktası olacağını düşünüyordu çünkü böylece kadınlarla samimi sohbetler edebileceği bir ortak noktası olacaktı. Ona yardımcı olacağıma dair sonsuz bir inancı vardı. Ben de onu hayal kırıklığına uğratmak istemiyordum. Sürekli gebe kalmasını kolaylaştıracak farklı tarifler deniyordum. Bugün yemişli sütlü bir tatlı olan *burfi* getirmiştim. Yer elmasıyla tatlandırmış, içine de susam katmıştım. Çay içmesi için ayağa kalkmasına izin vermemiş, kınanın güzelce kuruması için tatlıyı ona yatarken yedirmiştim. Bu arada Radha da tamamen kendini kaptırmış bir hâlde yüksek sesle kitabı okuyordu. Böyle okumayı nereden öğrenmişti?

Vakit dolduğunda ellerimi bolca ıtır çiçeği yağıyla ovalayıp kurumuş kınayı çıkarmak için Kanta'nın karnına masaj yapmaya başladım. İşimi bitirdikten sonra Kanta divandan fırladı ve dolabının aynalı kapısının karşısına geçti. Düz karnını

elleriyle çevreleyip sağa sola dönerek yaptığım desene hayranlıkla bakıyordu.

"Ah, Lakshmi! Bunlar kesinlikle benim bebeklerim! Altısı da! Manu'ya göstermek için sabırsızlanıyorum!" Dönüp bana baktı. "Ama neden biri ağlıyor?"

Omzumu silktim. "Gerçek hayatta bebekler ağlar."

Kanta'nın gözlerinde muzip bir bakış vardı. "Kayınvalidem gibi büyükanneleri varsa evet..."

Ardından gözlerini Radha'ya çevirdi. "Ne zaman istersen kitaplarımı ödünç alabilirsin. Çok güzel okudun ama kayınvalidem etraftayken dikkatli ol. Her zaman *Leydi Chatterley'nin Sevgilisi*'ni alta, *Bhagvad Gita*'yı üste koy!"

Radha'yı Jaipur'a geldiğinden bu yana hiç bu kadar mutlu görmemiştim.

Kanta bir parmağını dudağına götürdü. "Lakshmi, Radha'yı Minerva'ya götürdün mü hiç?"

Radha'nın daha önce hiç sinemaya gidip gitmediği hakkında bir fikrim olmadığını söyleyemedim.

Benim sessizliğimi yanlış anlayan Kanta, bir kahkaha attı. "Tamam, Lakshmi. Ben ısmarlıyorum. İzlemeyi dört gözle beklediğim bir Marilyn Monroe filmi var. Radha'yı götürebilirim."

Bu öneri karşısında midemin burulduğunu hissettim. Müşterilerim, bu filmlerin ve erkeklerin sinemalardaki davranışlarının kızlar üzerinde olumsuz etki oluşturacağı konusunda endişeliydiler. Hintliler filmlere deli oluyorlardı. Elizabeth Taylor ve Marilyn Monroe gibi Amerikan yıldızlarının dar etekler içindeki görüntüsü, çekçek sürücülerini o kadar çılgına çeviriyordu ki ekrana bozuk para atıyorlardı. Bir yerden sonra sinema müdürü onlara kızıyordu.

"Bilmem... Onu öyle şeyler göstermek... Mantıklı olur mu?" Yüzümün kızardığını hissedebiliyordum. Yaşlı müşterilerim gibi konuşmaya başlamıştım!

"Batılı kadınları mı? Korkutucular değil mi?" Kanta'nın kıkırdamaları sözlerimi tamamen huysuz birinin duaları gibi göstermişti. Aşırı korumacıydım. Eğer Radha büyük bir şehirde yaşayacaksa bu tarz şeyleri tecrübe etmeliydi. Onu aşırı derecede korumanın bir faydası olmayacaktı. Hem ona eşlik etmek için Kanta'dan iyisini mi bulacaktım? Tamamen ayrıcalıklı bir kadındı. Üstelik bu sadece bir filmdi!

Kanta ellerini tutarak Radha'ya gülümsedi. "Ah, çok eğleneceğiz!" Kaşlarını kaldırarak bana baktı. "Ayrıca sen ne kadar kötüsün, bana bir kız kardeşinin olduğunu hiç söylemedin. Şu gözlere bak! Erkekler ona ilk bakışta âşık olacak."

Rahatsız olduğumu belli etmemeye çalışarak gülümsedim. Kız kardeşimin güzelliğinin en sevdiğim müşterim tarafından fark edilmesi beni mutlu etmişti ama endişeliydim. Ya Radha içindeki o merak dürtüsünü kontrol edemezse ne olacaktı? Başımı iki yana salladım. İyice Orta çağ kadınları gibi davranıyordum.

Kanta'nın evinden çıktığımızda not defterime birkaç bir şey karalamaya başladım. Radha da verandadaki bir sütuna yaslanmıştı. Malik'in bir çekçekle gelmesini bekliyorduk.

"Kanta abla çok üzgün."

"Hımm."

"Neden bebeği olmuyor?"

"Bilmiyorum, Radha. Regli hep düzensiz. Belki de yeterli derecede yumurta üretemiyordur. Ona yedirdiğim tatlıyı biliyor musun? İçindeki yer elmasının âdet düzenini sağlamasını umuyorum." Birden kız kardeşim hakkında çok az şey bildiğimi fark ederek kaşlarımı çattım. "Sen regl olmaya başladın, değil mi?"

Radha'nın yanakları kızardı ve başını öne eğdi. "Çoktan... Jaipur'a gelmeden çok önce."

"Ee, bu senin de artık bir kadın olduğun anlamına geliyor, biliyorsun. Senin de... Bebeklerin olabilir." Durumu ona nasıl açıklayacağımı bilemeyerek duraksadım. "Sinemadaki erkeklere dikkat et. Otobüste de... Malik ya da ben yokken sokakta tek dolaşma."

Gözleri endişeyle parıldıyordu.

Aslında onu uyarmam gereken binlerce şey vardı ama tüm bunlar benim için de yeniydi. Evli insanların yatak odalarında yaptıkları şeyi ona anlatmak için doğru zaman ne zamandı? Kendi suskunluğum beni bile şaşırtmıştı. Kadınlar bütün gün bana bu tür münasebetlerden bahsederdi. Kız kardeşimle konuşurken neden utanıyordum ki?

Ancak Radha'nın zihni başka bir yerde gibiydi. "Eve girdiğimizde Kanta ablayı o kadar heyecanlandırmış olan şey neydi?"

Not defterimi iç etekliğime tıkıştırdım. "Ah. Jaipur Mihracesi saraylarından birini otele dönüştürüyor ve tadilatı Samir Singh'in yapmasını istiyor. Ancak sarayın resmi müteahhidi olan Bay Sharma, başka bir mimar seçti. Bu yüzden Kanta'nın kocası, Bay Sharma'nın Samir'le iş birliği yapması için bir yol bulmaya çalışıyor."

"Mihrace istediği kişiyle çalışamaz mı?"

"Elbette ama etrafındaki insanlara emir vermek onun tarzı değil. Bay Sharma'nın bunun kendiliğinden yapmasını istiyor."

"Sen nasıl yardım *edebilirsin* ki?"

"Göreceksin," dedim gülümseyerek.

Kanta bana Manu'nun sorununu anlatınca yanıtın ne olduğunu hemen bulmuştum. Sharma ve Singh'lerin kaderini mühürlemenin en iyi yolu, iş ortaklığını sonradan geliştirecek bir evlilikten geçiyordu. Kanta'ya söylemeden önce her iki tarafın da evliliği onaylamasını beklemek istiyordum.

Malik yüksek sesle ıslık çalınca ikimiz de ondan yana döndük. Kanta'nın verandasının yanında durmuş, gelmemiz için işaret ediyordu. Bu sabah evden ayrılırken tertemiz olan kıyafetleri, şimdi çamur içindeydi. Omzunda bir kan lekesi vardı ve bir kulağı kıpkırmızıydı. Çantamdan bir bez çıkararak ona doğru koştum. Radha da ellerindeki sefer taslarını şıngırdatarak peşimden geldi.

"Malik! Ne oldu?"

Ben daha ona ulaşamadan Malik hemen arkasına dönüp ön kapıya doğru koşturdu, biz de arkasından ona yetişmeye çalıştık.

Bekçiden uzaklaşınca Malik, "Şu pis herif, inşaat ustası!" dedi. "Bana verdiğin iki yüz rupiyi ona verdim, o da parayı bana geri fırlattı! '*Ağzıma bir parmak bal çalıyorsunuz*,' dedi. Kulağıma yumruk attı ve tüm parayı getirmeden bir daha onun yanına gitmemem gerektiğini söyledi." Sonra arkasına döndü. "Al." Malik cebine uzanıp ona verdiğim iki yüz rupiye bana geri uzattı.

Bezi Malik'in kanayan kulağına bastırdım. Bağırarak bezi elimden aldı ve başına bastırdı. Kumaş anında kıpkırmızı olmuştu. Tek yapabildiğim öylece bakakalmaktı.

Kendi hatalarım yüzünden Malik'in bedel ödemesini istemiyordum ama inşaat ustasına vermem gereken binlerce rupiyi nereden bulacaktım? Saray ziyareti için Parvati'den de ses çıkmamıştı. Kadının etrafında dolanmam gerekecekti.

"Malik, Samir'e onu görmem gerektiğini iletir misin? Fakat önce... Radha, Malik'in kulağına lavanta yağı sürmem için yağı bana verir misin?"

Malik'in yaralarına baktıktan sonra Radha'ya eve gidip onun kıyafetlerini yıkamasını söyledim. Malik kendine çekidüzen verdikten sonra benimle birlikte Bayan Sharma'nın evindeki randevuya geleceklerdi.

Sharma Malikânesi'nin avlusunun önünde durmuş, Radha ve Malik'le birlikte çantalarımı aşağıya indiriyorduk. Malik üstüne temiz bir tişört giymişti ve kulağındaki şişlik de biraz azalmıştı.

Ailenin kadınları tarafından tasarlanan ve genellikle renkli tebeşirle pirinç kullanılarak yapılan avlu mandalalarından yapmaya gelmiştik. Sheela –Bayan Sharma'nın en küçük ve tek kız çocuğu– bu akşamki büyük aile toplantısında şarkı söyleyecekti bu yüzden Bayan Sharma şık bir şey istiyordu. Benim kına çalışmalarıma benzer bir tasarım hayal ediyordu. Beyaz pirince ek olarak ince bir toz hâline getirip poşetlere doldurduğumuz turkuaz ve mercan renkli tebeşirleri, minik

çakıl taşlarını, hardal tohumlarını ve kurutulmuş kadife çiçeği yaprakları boyutunda kırdığımız kırmızı tuğlaları da getirmiştik.

İçeri girebilmek için bakkalı bekliyorduk. Dükkân sahibi araçtan şekerli bisküvilerle susam yağı tenekelerini indirirken devesi kuru otları çiğniyordu. Bayan Sharma faturayı imzalamadan önce listeyi kontrol etti. Bizi fark eder etmez dokuma *sari*sinin hışırtıları eşliğinde verandadan aşağıya indi. Bayan Parvati elini hiçbir şeye sürmezdi ama Bayan Sharma'nın elinden her iş gelirdi. Yönetecek büyük bir evi, ilgilenecek üç çocuğu ve Bay Sharma'nın beş erkek kardeşi varken nasıl göründüğüne pek önem vermezdi. Çok daha fazlasını almaya gücü olduğu hâlde Gandi'ye bağlılığını göstermek için klasik bir *sari* giymiş ve basit bir yakut, elmas karışımı hızma takmıştı.

"Lakshmi, biraz bekleyebilirseniz şu şeyleri yoldan kaldıralım. Müzisyenler gelmeden büyülü tılsımını yapman için yeterli vaktin olacaktır sanıyorum." Bayan Sharma'nın yüzünde kocaman bir gülümseme âdeta gül gibi açarken yanağındaki iri ben de yukarı kalktı. "Bu akşamki toplantıda Sheela'nın performansı için her şey mükemmel olmalı."

"Sheela'nın bunun üstesinden geleceğine eminim, Bayan Sharma."

Kadın bir kahkaha attı. İnancına göre bu mandala onlara Tanrıça Lakshmi'nin ödüllerini sunacaktı. "Senin yapacağın bir mandala ile," dedi, "her şey mümkün!" Kollarını iki yana açarken otuz yıldır taktığı, artık şekli bozulmaya başlayan altın bilezikleri şıngırdadı.

Sonunda yer açıldı ve Radha ile Malik uzun çalı süpürgeleriyle yaklaşık bir metrelik alanı temizlemeye koyuldu.

Bir torbadan avuç dolusu pirinç alıp avucumdan azar azar akıtarak iç halkayı çizmeye başladım. Akşam olunca burada küçük bir ateş yanacaktı. O halkanın etrafına büyük yapraklı koca bir lotus çiçeği çizdim. Radha da arkamdan gelerek küçük kırmızı taşlarla çizdiğim taslağı takip ediyordu.

Birden çığlık attı. "Aaah!"

Hemen dönüp ona baktım. Radha, Sheela Sharma'nın yağmurdan sonraki gün batımının renginde saten bir elbiseyle durduğu verandaya bakıyordu. Kabarık, yarım kollu elbisenin beli belirginleşmeye başlayan göğsünün hemen altından başlıyordu. Küçük bir krallığın prensesi gibi duruyordu. Tek eksiği, mavi siyah saçını süsleyecek bir taçtı. Genç kız göz kamaştırıcı görünüyordu.

Sheela'ya bakıp gülümsedim. "Bu akşamki gösterinin yıldızı olacağını duydum."

Bir omzuna dökülen saçını geriye attı. "Sadece aile arasında bir şey. Bayan Singh'in gelecek ay vereceği partide gerçek bir seyirciye konser vereceğim. Mihrace de orada olacak, biliyorsun."

Demek ki Parvati önerimi ciddiye almıştı. Gelinlerinin devlet başkanlarını eğlendirmesi gerektiğini biliyordu ve Sheela'nın duruşunu kraliyet ailesi önünde test etmeye karar vermişti. Sheela'nın, Ravi Singh'in dikkatini çektiğinden emin olmak için üzerime düşeni yapmam gerekecekti. Oğlunun Sheela'ya âşık olmasına izin vermek Parvati için akıllıca bir hamleydi çünkü gelinini kendi seçmek istese de oğlunun bunu bilmesini istemiyordu.

Heyecanla bekleyen Radha'yı tanıtmak için sol tarafıma baktım. "Sheela, bu kız kardeşim Radha." Başımla avlunun

sonunu süpüren Malik'i gösterdim. "Malik'i daha önce görmüşsündür diye düşünüyorum?"

Malik, Sheela'ya başıyla selam verdi.

Bakışlarımı gözlerini Radha'dan Malik'e çeviren Sheela'ya yönelttim. Radha da Malik'e bakıyordu. Sheela dudaklarını büzüp çenesini yukarı kaldırdı ve çocuğu baştan ayağa süzdü. Dağınık saçına, pembe kulağına, kirli ayaklarına, ona küçük gelen terliklerine baktı. Malik de başını aşağı eğip genç kızın onu neden bu kadar küçümsediğini anlamak için kendisini kontrol etmeye başladı.

"Lakshmi, sadece senin mandala üzerinde çalışmanı istiyorum," dedi Sheela. İstediklerini bu şekilde yaptırmaya alışıktı.

Anlayışlı bir ifadeyle gülümsedim. "Sheela, yardım olmadan yapacağım deseni tamamlamak çok daha uzun sürer, hem içeride kına yakmam gereken çok hanımefendi var. Partinin başarılı geçmesini istiyoruz, değil mi?"

Ancak Sheela gülümsemiyordu. Siyah topuklu ayakkabılarının üzerinde dönüp eve hızla yürüdü. Malik, Radha'ya bakıp omzunu silkti.

Sheela'nın bu tavrını önemsememeye karar verdim. Şımarık bir çocuktu ama annesinin kalbine giden yol ondan geçiyordu. Onu düşman edinmenin bir faydası yoktu. "Radha, tuğla parçaları, lütfen."

"Lakshmi?"

Başımı çevirdiğimde Bayan Sharma'nın ön kapıda durduğunu gördüm, arkasında da Sheela vardı. Avucumdaki pirinci yeniden çuvala koyup basamakları çıkmaya başladım.

"Kızım şu çocuğun burada olmasından rahatsız. Belki ona başka bir iş versen daha iyi olur, ne dersin?" Bayan Sharma

hem emir hem de özür niteliği taşıyan bir sesle ricasını dile getirmişti. Gözleri huzursuz bir şekilde ön bahçeyi tarıyordu. Omzunun üzerinden Sheela Sharman'ın tatmin olmuş yüz ifadesini görebiliyordum.

"Bir şey mi yaptı, madam?"

"Sheela... Mandala üzerinde çalışanlar konusunda... Hassas."

Sheela'ya bir göz attım. "Elbette."

Merdiveni inip bez çantamı karıştırıyormuşum gibi yaptım. "Malik, bu akşam için biraz daha kına yapmanı isteyeceğim. Bitirince bana getir. Buradakini doğru düzgün karıştırdığımızdan emin değilim."

Fakat Malik yalan söylediğimi anlamıştı. Yirmi kişiye yetecek kadar kınanın olduğu iki koca kına kâsesi, nemli beze sarılı bir hâlde çantamda duruyordu. Hatta bu sabah Radha'nın pürüzsüz karışımını övdüğümü Malik de duymuştu.

Malik, ona sert bir ifadeyle bakan Sheela'nın durduğu verandaya bir göz attı. Öfkelendiği zaman yaptığı gibi başparmağıyla işaret parmağını ovaladığını görebiliyordum. Sheela onu bir erkek (sonuçta mandala kadın işiydi) olduğundan mı yoksa sadece görünüşünü beğenmediği için mi burada istememişti?

Malik kendi çuvalını yere bıraktı.

Kuşağımdan iki rupi çıkardım. "Bir fayton tut."

Bir şekilde gönlünü almaya çalışıyordum. Parayı tişörtünün cebine sıkıştırıp başını olumlu anlamda sallayana kadar da ellerimi omzundan çekmedim.

Tam halka çizmeye devam edecekken Radha'nın elini tuğla parçalarının olduğu çuvala daldırdığını gördüm. Sonra da kolunu başının arkasına doğru kaldırdı. Tuğla parçasını arkasını dönüp giden Sheela'ya atmayı düşünüyordu. Ah, Tanrım!

"Radha!" diye seslendim yüksek sesle, Sheela'nın yaptığı hareketi görmemesi için önüne geçmiştim. Kolunu tutup elini tekrar çuvala daldırdım ve orada öylece tuttum. Kız kardeşim düşündüğümden daha güçlüydü. Sert bir şekilde elini çimdikledim. Radha, tutuşunu gevşetip taşı bıraktı.

Sheela'nın gözlerinin üzerimde olduğunu hissedebiliyordum. Sesim verandaya ulaşsın diye yüksek sesle, "Her halkaya bu kadar çok taş dökmeyeceğiz, unutma," dedim. "Mandala düzensiz olur. Sheela için muhteşem bir mandala yapacağız." Radha'ya uyumlu olması için âdeta gözlerimle yalvarıyordum. "Haydi, turkuvaz renkteki tebeşiri kullanalım."

Kız kardeşim gözlerimin içine bakarak gözlerini birkaç kere kırpıştırdı. Nihayet bakışlarını yere çevirince ben de kolunu bıraktım.

Göz ucuyla Sheela'nın eve girdiğini görebiliyordum. Dizlerim titriyordu. Kendimi toparlamak için yere çömelip oturdum.

Üst dudağımda biriken teri yaladım. Acaba bu hareketi herhangi bir hizmetçi görmüş müydü? Başımıza ne iş gelirdi, kim bilir!

İç kısmı doldurmak için bir avuç turkuvaz tebeşir tozunu alırken ellerim titriyordu. Radha ne düşünüyordu ki? *Bizim* yerimize anında başka biri bulunabilinirdi ama Sheela her zaman bu krallığın prensesi olarak kalacaktı. Malik'e bunu öğretmek zorunda kalmamıştım. Ast üst ilişkisini, bu sınıf farkını kendiliğinden öğrenmiş, bizi hiç böyle gücendirmemişti.

Tüm öğleden sonra Radha ile birlikte sessizce çalıştık. Ona bir çuvalı işaret ediyordum, o da onu bana getiriyordu. Yaptığı şeyden dolayı bir şey söyleyemeyecek kadar üzgündüm.

Orta halkadan dışarı çıktıkça lotus çiçeğini daha da detaylandırıyordum. Sonunda işimi incelemek için birkaç adım geriledim. Her bir taç yaprağının ortasında tanrıçayla ilişkili nesneler vardı: Bir deniz kabuğu, bir baykuş, bir fil, altın sikkeler, inci kolyeler... Mandala yapacağım diye eğilmekten yarın belim ağrıyacaktı ama Bayan Sharma sonuçtan memnun kalacaktı.

Radha'ya boş çuvalları vererek, "Eve git," dedim. "Yarınki müşterilerin yiyeceklerini hazırlamak için Malik sana yardım etsin."

Radha tek bir kelime dahi etmeden gitti.

Ellerimdeki tozu silkeledikten sonra mutfağa yöneldim. Hizmetçilerin bu öğleden sonra yaşananları görmediklerinden emin olmam ve Sheela Sharma'nın evlilik meseleleriyle ilgili herhangi bir dedikoduları var mı öğrenmem gerekiyordu.

Birkaç ocak harıl harıl yanıyordu; kimyon, sarımsak ve soğan kokuları mutfağı doldurmuştu. Kocaman elli, iri bir kadın olan Bayan Sharma'nın aşçısı, sonradan hamur kızartması yapacağı hamurları küçük toplar hâlinde ayırıyordu. Bir genç kadın yerde bağdaş kurmuş oturuyordu. Hamurun içine dolduracakları haşlanmış patates, bezelye ve masala çeşnisini çelik bir kapta karıştırmakla meşguldü. Arka kapı yemek kokuları çıksın diye aralık bırakılmıştı.

Aşçıya gülümseyip bir bardak su istedim. Kadın bana bir bardak su doldurup işinin başına geçti. Evde birileri Radha'nın Sheela'ya taş atmaya çalıştığını gördüyse bunu bana söyleyebilecek olan kişi aşçıydı.

Bardağı kaldırıp kenarını dudağıma değdirmeden suyu içtim.

"Bu akşamki toplantı için şu meşhur tavuklu çorbanı mı yapıyorsun?" diye sordum. Sharmaların aşçısı Bengalliydi. Mercimekleri akasya ağacının çiçekleri ve meyvesiyle tatlandırmasıyla ünlüydü. Tavuk budu gibi sebzeyi de ince ince doğrayıp haşhaş ve hardal tohumuyla soteler, pişen mercimeğe ilave ederdi.

Kadın bir omzunu silkip avuçlarını havaya kaldırdı, bir elinde hamur vardı. "Ne zaman yapmıyorum ki, canım? Bugün bunlara, yarın diğer misafirlere pişirip duruyordum işte."

"Bu yüzden yeteneklerin ayrıcalıklı ya."

"Ne yapabilirim? Bana da bu yetenek bahşedilmiş." Ahşap tezgâha biraz un serpip elindeki hamuru unun üzerine koydu. "Son zamanlarda herkes küçük hanımı görmek istiyor. Geçen hafta birçok genç beyefendi misafirimiz oldu." Oklavayla hamuru kusursuz bir şekilde yuvarlak şekline sokarken sola, sağa, sonra yine sola doğru bastırarak açtı.

"Öyle mi?"

"Evet. Mariwarlar. Lal Chandralar."

"Mathur Bey ve onun eşi..." Aşçı ile birlikte yardımcısına dönüp baktık, bu bilgiyi işinden kafasını kaldırmadan vermişti.

"Sen o patatesleri iyice eziyor musun? Geçen seferki gibi topak topak olmasın!" Aşçı diğer kadını azarlayınca, kadın başını iyice öne eğdi.

Gülümsememi gizleyerek, "Prashadlar ile ilgili bir dedikodu da var mı?" diye sordum.

"Onlar önümüzdeki hafta geliyorlar." Aşçı, *sari*sinin ucuyla terden parıldayan dudağının üst kısmını sildi. "Ne yazık ki benden bir tane var." Başıyla yardımcısını gösterdi. "Bunu her dakika gözlemek zorundayım. Şunun şurasında yemek

pişirmek için ne kadar zamanım kaldı ki?" diye sordu, sanki cevap veriyormuş gibi tencerelerden birinin kapağı tıkırdamaya başladı. "Ne? Bütün tencerelere de ben mi bakayım? Şu köfte olmuş mu, bir bakamaz mısın?"

Yardımcısı ayağa kalktı ve *sari*sinin ucuyla ocaktaki tencerenin kapağını kaldırdı. Aşçı hâlâ ona laf sayıyordu.

Tam da şüphelendiğim gibi Sheela Sharma için rekabet başlamıştı, Sharmalar da bunun keyfini çıkarıyordu. Parvati, yakın zamanda harekete geçmek zorundaydı. Jaipur'un en önde gelen ve en zengin ailelerinden biri olan Singh Ailesi'nden gelecek bir teklif, Sharma Ailesi'nin mütevazı geçmişlerinin eksikliğini tamamlayacaktı... *Kraliyet ailesiyle resmi bir bağ*... Parvati, Sharmalarla birlikte Jaipur kraliyet ailesini partisine davet ederek herkesi evinde toplayacak olmakla akıllılık etmişti.

Bu evlilik işini ne kadar çabuk ayarlayabilirsem hesaplarımı o denli çabuk kapatabilirdim. Diğer çöpçatanlar bu işin kokusunu almasın diye bu bilgiyi kendime saklamak zorundaydım.

Bardağı tezgâha koyup işlerini yapabilsinler diye iki aşçıyı yalnız bıraktım.

Beşinci Bölüm

18 Kasım 1955

İnşaat ustası Naraya ile başka bir değerlendirmeyi daha tamamladıktan sonra, Rajnagar'daki evimde Samir'i beklemeye koyuldum. Duvarların daha düzgün görünmesi için bir kat daha sıva yapılmasını rica etmiştim. Kollarımı dizlerime dolamış, desenli döşemelerime bakarken yerde oturuyordum.

Bir iç etekliğin gevşek olması yerine sıkı olması daha iyidir, yoksa sarin sarkar ve kıvrımlar açığa çıkar.

Göz altı halkalarını azaltmak için her göze soğuk çayla ıslatılmış bir kompres koy.

Asla sıradan lastik terlik değil, sadece sandalet veya ayakkabı giy.

Radha'yı şehir hayatına hazırlamak için bu tür tavsiyelerin yeterli olacağını düşünmekle ne kadar aptallık etmiştim! Bu dünyaya ait olan Iyengarlar, Parvatiler ve Sheelalar gibi insanlarla mücadele etmeyi nasıl öğrendiğimi ona tam olarak hiç anlatmamıştım. Radha, sadece sabırlı olmayı değil, aynı zamanda gerektiği takdirde amacına ulaşmak için farklı

yollar da denemesi gerektiğini öğrenmek zorundaydı. Tıpkı benim gibi... Malik gibi...

Ancak bir yandan ona göz kulak olurken, bir yandan da nasıl müşterilerle görüşüp tedarikçilerle pazarlık yapabilir ve onlardan indirim yapmalarını isteyebilirdim?

Bir önceki akşam Sharmalardan yorgun argın döndüğümde, Radha'ya insanlara taş atma gibi bir huyu olup olmadığını sormuştum.

Radha yüzünü buruşturarak. "Dedikodu tayfasının benimle dalga geçmesini önlemenin tek yolu buydu, abla," demişti. "Bana hep Uğursuz Kız diyorlardı. *Saali kutti. Ghasti ki behen. Kaltak. Namussuzun kardeşi*... Türlü türlü küfürler. Küçük çocuklar bile başımda su taşırken ayağıma çelme takıyorlardı. Hepsi benim suçumdu. Sağdıkları ineğin sütü acı çıksa, dedikodu tayfası onu bile benden biliyor, önlerinden geçtiğim için öyle olduğunu söylüyordu. Tahıllara böcek dadandıysa çiftçiler, gece benim onlara seslendiğimi iddia ediyorlardı. Muhtarın oğlu ateşten hayatını kaybedince köylüler ellerinde sopalarla beni aramaya geldi. Annem bile onları durduramadı. Nehir kenarına koşup bir ağaca tırmandım. Köyden geçen bir doktor, bebeğin sıtmadan öldüğünü söyleyene kadar iki gün orada kaldım."

Radha, elbisesinin koluyla ıslak gözlerini ve burnunu sildi, bu da kırmaya çalıştığım bir alışkanlıktı. "Sanki her şey ben doğduktan sonra olmuştu. Dedikodu tayfasının hafızası iyidir."

Hindistan'da bireysel utanç diye bir şey yoktu. Aşağılanma, yağlı bir kâğıdın üzerindeki yağ kadar kolayca tüm aileye, hatta uzaktaki kuzenlere, amcalara, teyzelere, yeğenlere

bile yayılırdı. Dedikoducu tayfa asla boş durmazdı. Suçluluk ateşi göğsümü alev alev yakıyordu. Kocamı terk edip gitmeseydim Radha böyle suçlamalara maruz kalmayacak, annemle babam tüm köye karşı bu kadar savunmasız olmayacaktı. Kız kardeşim bugün Malik'in acımasız bir şekilde kovulduğunu görünce her zamanki gibi tepki vermişti; savunmasız bir hayvan gibi... Başka bir yol bilmiyordu çünkü bunu ona kimse öğretmemişti.

Radha birden önümde diz çöktü. "Abla, lütfen beni geri gönderme. Senden başka kimsem yok. Bir daha yapmayacağım. Yapmayacağım. Söz veriyorum." O zayıf bedeni tir tir titriyordu.

Mahcup bir hâlde onu ayağa kaldırıp gözlerindeki yaşları sildim. İçimden, *neden seni geri göndereceğimi düşündün? Sen benim kardeşimsin. Sen benim sorumluluğum altındasın*, demek geçiyordu ama dudaklarımdan dökülen farklıydı. "Ben de elimden geleni yapacağıma söz veriyorum."

Biri elimi dürttü. "Güzelim, uyan."

Gözlerimi açtım. Bu sesin Samir'e ait olduğunu biliyordum ama karanlıkta yüzünü seçememiştim. Nerede olduğumu anlamak için etrafıma bakındım. Sanırım yere uzanıp uyuyakalmıştım.

"Joyce Harris iyileşiyor." Karanlıkta beyaz gömleği parıldıyordu. Sigara, İngiliz viskisi, sandal ağacı kokuları... Hepsi de genelevden tanıdıktı... "Kocası Jodhpur'dan döndü. Adam doğal yollarla düşük yaptığını düşünüyor."

Gözlerimi ovaladım. "Yanlış bir şey yapmadığımı biliyorsun, Samir, değil mi?"

"Biliyorum." Derin bir iç çekerek yere çömelip yanıma uzandı. Ceketinin cebinden bir sigara paketi çıkarıp içinden bir tane aldı ve yaktı. "Ancak bir süre bu bitki çaylarına ara verelim. Bayan Harris'e olanlar insanları gerdi."

Yutkundum.

"Ee, ne oldu? Malik konuşmak istediğini söyledi," dedi.

"Borcum çok."

"Bunu gerçekten sen mi söylüyorsun?"

"Beklenmedik... Masraflarım çıktı."

"Ne gibi?"

Boğazımı temizledim. "Bir kız kardeş."

"Yatağında uyuyan kız mı?"

"Evet."

"Jaipur'da mı yaşıyor?"

"Artık evet. Bir aydır." Başımı yana çevirip ona baktım.

Samir yüzümü inceliyordu. Kuralımızı çok iyi biliyordu: Sadece diğerinin bilmesi gereken şeyleri anlatacaktık. Ardından gözlerini yeniden tavana çevirdi.

Bir süre sessizliğini koruduktan sonra sigarasından bir nefes çekti. Bir iş insanı olduğundan konuşmadan önce düşünüyordu. "Kime borcun var?"

"Özellikle inşaat ustasına."

"Ne kadar istiyor?"

"Önemli değil. Sadece ona ödeme yapmak için biraz daha zamana ihtiyacım var."

"Neden bana izin ver..."

"Hayır," dedim, güçlükle de olsa. "O benim borcum. Ben hallederim."

Samir, sigara dumanını sesli bir şekilde üfledi. Bu tartışmayı daha önce de yapmıştık. Ondan sadece Jaipur'a geldiğim ilk hafta, kına malzemeleriyle bitki satın almak için borç para almıştım. Bir hafta içinde de o borcu kapatmış, bir daha asla borç para istememiştim.

Eline uzanıp onu hafifçe sarstım. "Seni kart oyunundan mahrum bıraktığım için özür dilerim."

Samir kıkırdadı. "Oyun oynadığımı nereden bildin?"

"Oynamıyorsun. Kaybediyorsun." Başımı çevirip yüzünü inceledim. "Kaybettiğin zaman daha çok içiyorsun. Etrafındakiler sana üzülmesin diye onlara da içki ısmarlamaya başlıyorsun."

Samir elimi sıktı. "Benim bir karım var zaten, güzelim."

Gözlerimi yeniden tavana diktim. O da sigarsından bir nefes daha çekti.

"İnşaat ustası kim?"

"Naraya."

Samir homurdandı. "Üçüncü sınıf bir işçi. Bu kadar inatçı olmasaydın benim inşaat ustalarından birini sana verebilirdim."

"Benim için iki kat fazla masraf demek olurdu. Gücüm buna yetiyor, Samir. Burası benim evim. Naraya da iyi iş çıkarıyor." Zor bir adam olduğu doğruydu ama ben de hata yaptığımı kabul edemeyecek kadar inatçıydım.

Samir derin bir iç çekti.

"Bay Gupta'yı tanıyor musun?" diye sordu bir süre sonra.

"Kızının kınasını yapmıştım."

"Gupta, Pembe Çarşı'nın yanına bir otel yapmak istiyor. Senin inşaat ustan o iş için uygun biri olur diye düşünüyorum."

Şaşkın bir hâlde ona baktım. "Bu durumun o adamın benim yakamdan düşmesiyle nasıl bir ilgisi var?"

"Gupta sağlam bir adam," dedi Samir, sigarasından bir nefes daha çekerek. "Naraya'ya birkaç ay nefes aldırmayacak ve ona iyi ödeme yapacak."

"Ne yapması için?"

Samir gülümsedi. "Tuvalet yapması için... Hem de yüzlerce. Bir işçiye rüşvet, bir Brahmin'e de hediye..."

Kahkaha attım. Ne demek istediğini anlamıştım. Naraya, elde edilecek kârın büyüklüğünden dolayı normalde Shudra sınıfının yaptığı tuvaletleri inşa etmeye pek istekliydi. Benim gibi o da gözden düşmüş bir Brahmin'di.

Samir'in gevşek bir biçimde tuttuğum eli, aldığı her nefeste yavaşça inip kalkıyordu. Böyle sonsuza kadar durabilirdim. Samir, başını benden yana çevirdi. Ben de ona baktım, burunlarımız birbirine değerken ılık nefesi yanağımı gıdıklıyordu.

Yalnızdık ve birbirimize dokunuyorduk. Saat de geçti. Her şey çok kolay olabilirdi. O an bedenimi, bedenine yaslamak için yanıp tutuşuyordum. Sanki bunu hissetmişçesine Samir tamamen benden yana dönüp bir kolunun üstünde yükseldi. Boşta kalan diğer elini kaldırdı ve alnıma düşen bir saç tutamını geriye doğru itti. Öyle narin bir dokunuştu ki bu, sanki tenime bir kuş tüyü değmişti.

"Çok güzelsin," dedi, onu güçlükle duyabildiğim bir sesle.

Soluğumu bırakana kadar nefesimi tuttuğumun farkında bile değildim.

Başka bir tarafa bakmaya çalıştım. Samir'in derin bir iç çektiğini duyabiliyordum. Yeniden sırtüstü uzandı ama elimi tutmaya devam ediyordu.

Ona Hari'yi anlatmamaya çok önceden karar vermiştim. Kocam bir sorundu, ondan kaçarak başıma açtığım bir dertti... Samir'in onu ya da geçmişimle ilgili paylaşmak istediğimden fazlasını bilmesine gerek yoktu.

"Agra'lı kadınlar nasıllar, Samir?"

"Daha geçen ay seni sordular. On sene oldu ama Hazi ve Nasreen'in öfkesi hiç dinmedi. Seni, yani onların iddiasına göre en iyi sırdaşlarını çaldım. Sonunda Tahranlı bir kız buldular. Kınasının da neredeyse seninki kadar güzel olduğunu söylüyorlar."

"Yalancılar!" diye kahkaha attım.

Samir, içtiği sigaranın dumanını tavana doğru üfledi ve sigarasıyla yukarıyı gösterdi. "Desenlerinden birini tavana da çizmelisin. Harika bir manzara olur."

"Yerler için bir desen tasarladım zaten, onu da karşılamaya gücüm yetmedi." Elimi onun elinden çekip saçımı düzeltmek için doğrularak oturdum. "Şu ödemem bitsin, tavanı sonra düşünürüm."

Samir ayağa kalkıp bana yardım etmek için ellerini uzattı. Beni ayağa kaldırırken dengemi kaybedip ona doğru tökezleyince, bedenimi döndürüp duvara yasladı. Neredeyse benimkine değecek olan dudakları ıslaktı. Acaba onu öpmeye kalksam beni yumuşak, nazik bir şekilde mi öperdi yoksa tutkuyla mı karşılık verirdi? Sonra her zaman olduğu gibi karısını, bana yardım eden diğer kişiyi, Parvati'yi hatırladım.

Elimi Samir'in çenesine koyup başını yere doğru çevirdim. "Daha eserime doğru düzgün bir yorum yapmadın."

Samir inleyip kendini duvardan geri çekti ve cebindeki gümüş çakmağı çıkardı. Onu yakarak yattığımız yere daha yakından baktı.

Parmaklarını şaklatarak, "Buna adını gizledin!" dedi.

Gülmemek için kendimi zor tuttum. Elbette, biliyordu. Vücutlarına yaktıkları kınaya isimlerini gizleyen kızların yanında fazlasıyla bulunmuştu. Eğer bir adam desenlerin arasında o ismi bulursa, geceyi yataklarında bedava geçirebiliyordu. Bulamazsa kadına iki kat ödeme yapıyordu.

"Peki, ya ismini burada bulursam?" diye sordu Samir, neredeyse fısıldayarak.

"Bana bir daha yardım etmek zorunda kalmayacaksın."

"İsteklerinin bir sonu var mı ki?"

"En azından buna değer olacak."

Samir, sigarasını içerek yeri incelerken sigaranın ateşi karanlıkta kor gibi parlıyordu. "Vazgeçiyorum," dedi kulağının arkasını kaşıyarak.

"Söylentilere göre sarayın hizmetlerime ihtiyacı olabilir."

"Kim demiş?" Sigara dumanı Samir'in dudağının iki köşesinden kıvrılarak dışarı süzülüyordu.

"Karın. Maharani Latika'nın iyi hissetmediğine dair bir şeyler söyledi. Parvati, ona yardım edebileceğimi düşünüyor."

Samir kaşlarını yukarı kaldırdı.

"Saraydaki doğru isimlere benden bahsedebilir misin? *Bir elin nesi var iki elin sesi var* demişler."

Genç adam gözlerini kırpıştırdı. Ricamı yerine getirip getirmemeyi değil de daha çok nasıl ve ne zaman yapacağını

düşündüğünü biliyordum. Sigarasıyla yeri gösterdi. "Ne ödeme yaptıysan buna değmiş."

"Ya da ödeme yapamadıysam..." Şalımı omuzlarıma doladım. "Karşılığında ben de sana bir şey vereceğim."

Dudağının bir köşesi seğirdi. Gülüyordu.

"Rambagh Sarayı'nın yeniden düzenlenmesi. Gururunu bir kenara bırak ve Bay Sharma ile görüş. Bu proje için doğru mimar olduğuna dair onu ikna et."

Samir gözlerini kıstı. "Sharma'nın zaten birlikte çalıştığı bir mimar var." Ardından yüzünü ekşitti. "İkinci sınıf mimarlardan..."

"Ama mihrace sadece seninle çalışmak istiyor."

Samir sigara dumanını tekrar havaya üfledi. "Gerçekten mi?"

Gülümsedim ve şalımı etrafıma iyice doladım. "Parvati'nin bu bilgiyi benden aldığına inanmasını sağla." Ay ışığının aydınlattığı avluya yöneldim. "Gel, bir çekçek çağırmam lazım."

"Alacağım teşekkür bu kadar mı?"

"Teşekküre ihtiyacın yok. Zaten bir şoförün var."

Altıncı Bölüm

20 Aralık 1955

Kız kardeşimle birlikte Singhlerin misafir odasında oturmuş, Jaipur'un en önde gelen ailelerinin kızlarının eline kına yakıyorduk. İngiliz kıyafetleriyle donatılmış söz konusu kızlar ise, izledikleri son filmler ve oyuncuların giydikleri kıyafetler hakkında sohbet ediyorlardı. Kimisi yaptığım işi izliyor, kimisi de gramofonun yanında, *Rock Around the Clock** şarkısı eşliğinde dans ediyordu. Birkaç kişi de Parvati'nin *Life* dergisinde yayımlanan, göz alıcı film yıldızı Madhubala'nın fotoğraflarına hayranlıkla bakıyordu.

Sheela Sharma bu kızların çoğuyla birlikte büyümüş, aynı okula gitmiş, aynı partilere katılmıştı. Parvati'nin sofrasında dikkat çekiyordu. Topuklu ayakkabılarıyla uyumlu şampanya rengi, ipek elbisesiyle kına partisinin en güzel kızıydı. Onu, Jaipur sosyetesinin gelecekteki yıldızı olarak hayal etmek çok da

* *İng.* Tüm Gün Dans. Bill Halley and His Comets şarkısı. (Çev. N.)

zor değildi. Parvati'ye mükemmel bir gelin önerdiğimin farkında olarak gülümsememi gizlemeye çalıştım.

Radha ile

Radha'yı fark etmeyen Sheela, odaya doğru dönerek, "Ben de bu akşam şarkı söyleyeceğim," dedi.

"Sahnede mi?" diye sordu bir kız.

"*Azaad* filminden *Na Bole Na Bole* şarkısını söylemek istedim..."

"Ben o filme *bayılırım*!"

Sheela zarif omuzlarını silkti. "Şahanedir. Ancak Pandey Bey biraz eski kafalı. Bana mihrace için sadece gazel okunabileceğini söylüyor." Sanki her gün majesteleri için şarkı söylüyormuş gibi bir havası vardı.

Komşumuz Bay Pandey'yi pek seven Radha'ya göz ucuyla baktım, adamla ilgili yapılan eleştiri pek hoşuna gitmemişti. Yüzü kızarsa da gözlerini önündeki işten ayırmıyordu.

Gramofonun başında duran kızlardan biri şimdi Elvis Presley'nin sevilen şarkılarından birini açmıştı. "Pandey Bey harika biri. Geçen sene şarkı söyleme yeteneğimi fazlasıyla geliştirdi."

Sheela küçümseyen bir tavırla, "Sen buna öyle mi diyorsun, Neeta? Şarkı söylemek?" dedi.

Diğer kızlar kıkırdarken Neeta'nın yanakları kızarmıştı.

"Seni aptal! Canımı yakıyorsun."

Hemen başımı sağ tarafa çevirdim. Sheela öfkeyle Radha'ya bakıyordu. Radha, bir an bakışlarını kaldırıp Sheela'nın eline fazla bastırdığı için birkaç özür cümlesi mırıldandı ve gözlerini yine işine çevirdi. Sheela ise Radha'ya sanki onu daha önce nerede gördüğünü hatırlamaya çalışıyormuşçasına gözlerini kırparak bakıyordu. Kalbim hızla atmaya başladı.

"Sheela," dedim önümdeki koltuğa vurarak. "Gel de otur. Bu akşamın yıldızı sensin, bu yüzden sana özel bir kına deseni çizeceğim."

Kızlar hep bir ağızdan, "Ne şanlısın, Sheela!" dediler. "*Aaa! Vaay!*" nidaları da onu takip etti.

Dikkati dağılan Sheela, kendini beğenmiş bir gülümsemeyle koltuktan kalkarken Radha'nın kapağını kapattığı karanfil yağı şişesini devirdi. Bunu bilerek mi yapmıştı? Radha, tam zamanında şişeyi tutarak bana korku dolu gözlerle baktı. Kadife kaplamalı koltuk mahvolabilirdi!

Radha'ya rahat ol dercesine gülümsedim ve başımı hafifçe yana yatırarak diğer kızları çağırmasını söyledim.

Kardeşim bu tavrıyla övgüyü hak ediyordu. Jaipur'da geçirdiği yaklaşık iki aylık sürede, kendisi için yeni olan birçok şeyi çabucak öğrenmişti. İçimde küçük de olsa bir umut filizlendi. Burada her şey yolunda gidecekti. Ravi Singh ve Sheela Sharma evlenecekti. Samir, saraya takdim edileceğim konusunda bana garanti verecekti. Hari ile boşanacaktık. İnşaat ustasına olan borcumu kapatacaktım ve o da evimi tamamlayacaktı. Pansiyon odasından taşınacaktık ve sonunda gerçek özgür hayatımı yaşamaya başlayacaktım.

Kendimi bu düşüncelerle rahatlatarak Sheela'nın ellerine yaktığım kınayı büyük gül desenleriyle bitirdim ve kalbinin aşka meyletmesi için saf gül yağı ile masaj yaptım. Genelde bu kıymetli yağı düğün kınalarında kullanırdım ama bu akşam Ravi'nin, âdeta bir arının yasemin çiçeğine konması gibi Sheela'ya çekilmesini istiyordum.

Radha ile birlikte işimizi bitirip kızlar ailelerinin yanına, çimlerde duran diğer misafirlerin yanına giderken eşyalarımızı toparlamaya başladık. Mutfağa giden uzun koridoru yürürken, yerden tavana uzanan pencerelerden bizden yarım metre aşağıda duran arka terası görebiliyorduk. Meşaleler ötedeki

çimenliğin her iki yanına yerleştirilmişti. Beyaz ceketli, kırmızı sarıklı hizmetçiler gümüş tepsilerle misafirlere içeceklerle atıştırmalıkları servis ediyordu. Erkekler buz ve şarap dolu kadehlerini kaldırırken parmaklarındaki altın yüzükler parıldıyordu. Kadınların altın ve gümüş işlemeli örtüleri çağıldayan bir şelale gibi omuzlarından dökülüyordu.

Radha, bu zarafet karşısında şaşıp kalmıştı. Ben bu tarz davetleri daha önce de görmüştüm ama Radha hayatında ilk kez böyle gösterişli bir partiye katılıyor olmalıydı. Bu anın keyfini çıkarmasından zarar gelmezdi. Eşyalarımı yere koyarken aynısı yapması için ona da işaret ettim. Bir kolumu omzuna atarak onu pencere kenarına götürdüm ve önümüzde duran adamları gösterdim.

"Şu elinde kadeh olan adamı görüyor musun? Tanıdın mı?"

"Evet! Fotoğraftaki adam. Kanta Abla'nın kocası, değil mi?"

Başımı olumlu anlamda salladım. Şık bir takım giymiş, kravat takmış olan Manu Agarwal, partideki çoğu kişi gibi klasik Hint kepi takıp tunik üstüne yün yelek giymiş gri saçlı bir adamla sohbet ediyordu. Hava ılıktı, bu yüzden pencereler açıktı. Sohbetlerini rahatlıkla duyabiliyorduk.

Yaşlı adam viskisini salladı. "Tek yapman gereken Ulaştırma Bakanlığı'ndaki arkadaşım Bay İsmail ile konuşman... İstediğin seyahat rotası için gerekli olan tüm izinleri sana verecek. Hem de hiç beklemeden."

Kanta'nın kocası da kadehini kaldırdı. "Mihrace bundan hoşlanacaktır."

"*Zaroor*. Kesinlikle. Tek yapmam gereken söylemek, sonra bir bakmışsın olmuş. Şey..." Yaşlı adam bıyığını düzeltti. "Belki de mihrace kendi otobüs firmasının rotasını Udaipur'a

kadar uzatmayı düşünüyordur? Güzel bir şehir... Eğer hiç gitmediysen aklında olsun. Belki de elli binlik bir yatırım projesinin yolunu açar, kim bilir." İçkisini yudumlarken Manu'yu inceliyordu.

Kız kardeşimin kulağına eğilerek, "Rüşvet," dedim. "Yollar, petrol istasyonları, köprüler... Hatta sinemaların inşasını bile belirleyen şey... Bağımsızlıktan önce bu adam sıradan bir ayakkabı tamircisiydi. Okuması yazması yok ama rakamları iyi biliyor."

Radha gülümsedi. "Abla, neden Kanta abla kocasıyla birlikte gelmemiş?"

Kanta'nın partiye gelmemesi benim de dikkatimi çekmişti. "Belki bu akşam kayınvalidesiyle birlikte kalmak istemiştir."

Radha kıkırdadı.

Bir sonraki pencereye ilerledik. Her ikisi de müşterim olan iki balıketli kadın, benim yıllık kazancımdan çok daha pahalı olan pembe satenden bir *sari* giymiş olan Parvati ile kucaklaştı. Hanımlar ellerini kullanarak hararetli bir şekilde konuşurken, başlarını her salladıklarında kulaklarındaki küpeler âdeta dans ediyordu. Arada sırada duyulmadıklarından emin olmak için etrafa göz atıyorlardı.

"Mihracenin şoförü arkadaşınızın evine gitti ve majestelerinin Rolls-Royce aracını orada mı bıraktı?" diye sordu Parvati inanamayarak.

Boncuklu şallarına sarınmış kadınlar başlarını olumlu anlamda salladılar. "Ama arkadaşım arabayı ödünç olarak istememişti. Buna ihtiyacı yok zaten. Jodhpur'da dört tane sineması var. Adam paraya para demiyor!"

Üçüncü kadın lafa karıştı. "Bu yüzden majesteleri de arabasını ödünç vermedi. Saray hemen ona bir mesaj gönderdi: Borcunu kapat."

"Peki, arkadaşın ne yaptı?" diye sordu Parvati.

"Bikaner Mihracesi'ne tam on bin rupi ödeme yaptı."

"*Hai Ram!* Aman Tanrım!"

"Ben sana söyleyeyim, bu mihracelerin hiçbiri bir işe yaramaz. Tek yaptıkları o paraları polo oyunlarına, kaplan avlarına, lüks arabalara harcamak!"

Kaplan avlarının ve polo oyunlarının olduğu yerden gelen Parvati, başını kaldırdı.

"Bharatpur Mihracesi gerçekten deli gibi davranan tek kişi. Yirmi iki tane Rolss Royce araba almak ne demek! Çoğunu çöpleri toplamak için kullanıyor. Bu iyi bir şey mi sence?"

Omuzlarında şal olan kadın, "Ben sadece *bizim* mihracenin arabasını kapımda görmeyi istiyorum," diye homurdandı.

Parvati kıkırdadı. "Majesteleri iflastan kaçınacak kadar zeki bir adam." Konuşurken dudakları seğiriyordu. "Öyle ya da böyle parlamentoya adaylığını koyacak."

Kadınlar kahkahaya boğuldu.

Radha soru sorarcasına bana bir göz attı.

"Politika ve mülkler. Kraliyetin en gözde kariyer seçenekleri arasındadır," dedim.

Ardından Radha'yı diğer pencereye yönlendirdim. O an nefesi kesildi. Karşımızdaki manzara âdeta bir kraliyet toplantısı gibi duruyordu. Jaipur Mihracesi'ni Kanta'nın evindeki fotoğraflardan gördüğü için tanımak kolaydı. Sırma işlemeli uzun ceketle beyaz pantolon giymiş ve süslü bir başlık takmıştı. Âdeta bir sporcu gibi duruyordu. Göğsü dışarıdaydı,

bacaklarını hafifçe iki yana açmıştı, baldırları kaslıydı. Sarıkları ve mücevherli ceketleriyle mihracenin şıklığına rakip olan iki Müslüman soyluya göre daha çok göze çarpıyordu. Gruba dâhil olan Samir de bir şeyler anlatırken elindeki viski bardağını kaldırıp duruyordu. Hikâyesini bitirince gruptaki herkes kahkahalara boğuldu.

Mihrace, Samir'e bir şey söyledi, bunun üzerine o da alandaki sahneye doğru dönüp birini çağırdı. Derken sarı ipek şalvar giymiş ve altın bir taç takmış olan Ravi, Othello kıyafetiyle görüş alanımıza girdi. Yüzü, boynu ve çıplak gövdesi koyu mavi yağlı boyayla kaplıydı. Koşarken göğsündeki kaslar belirginleşiyordu.

"Bu kim?" diye fısıldadı Radha, Ravi'yi parmağıyla göstererek.

Parmağını aşağıya indirerek, "Bu, Parvati ve Samir'in oğlu Ravi," diye yanıt verdim. "Yakışıklı bir Othello olmuş, değil mi?"

Radha neşeli bir ifadeyle, "Bu babamın en sevdiği oyun," diye yanıt verdi.

Ben bunu hatırlamıyordum. "Öyle mi?"

"Bu ve *Hırçın Kız*. Babam bana yüksek sesle okurdu. Hem de defalarca. Ta ki her cümleyi kalbimin derinliklerinde hissedene kadar."

"Sever miydin?"

Radha sırıtıyordu. "*Bayılırdım!*" Kına partisinde kızların taklidini yaparak İngilizce konuşmuştu.

O an kendimi tutamayarak kahkaha attım, tam o sırada Samir ile Ravi başlarını çevirip bize baktılar. Radha'yı hemen içeri çektim. "Evet, eşyalarımızı temizleme vakti geldi."

Tam köşeyi dönüyorduk ki Samir verandadan içeri girdi. "Sanırım orada gördüğüm sizdiniz!"

Gülümsedim ve saygılı bir ifadeyle selam veren Radha'yı takdim ettim. "İyi akşamlar, efendim. Çok güzel bir eviniz var."

Samir, kardeşimi Joyce Harris'i getirdiği o korkunç geceden hatırladıysa bile belli etmemişti. Bir elini göğsüne götürürken yüzünde sıcak bir gülümseme belirdi. "Ah, buraya kalbimi paramparça etmek için mi geldin yoksa?"

Samir'in genç bir kızla bile flört ettiğine şaşırarak bir kaşımı kaldırdım. "Ona aldırma, Radha."

Samir gücenmiş gibi yaparak, "Bayan Lakshmi, size sarayda bir müşteri ayarlayayım ama siz bana böyle davranın, oldu mu hiç?" dedi.

Duyduklarıma inanamayarak gözlerimi kırptım. "Ciddi misin?"

"Yarın maharani ile randevun var."

Radha, ellerini ağzına götürerek benden yana döndü. "Ah, abla. Bir maharani! Sarayı göreceğiz!"

Kendine gelsin diye bir elimi omzuna koydum. *Sonunda gerçek oluyor!*

Samir, kahkaha atarak tavanı işaret etti. "Akşam yemeğinizi çatıya götürün. Bu geceki gösteriyi oradan izleyebilirsiniz, sonra bana oğlumun ne kadar iyi bir oyuncu olduğundan bahsedersiniz. Kendini bir oyuncu sanıyor da."

"Ah, abla! Olur mu? Hem de *Othello!*" diye sordu Radha bana, yüzündeki beklenti dolu ifadeyle.

Aslında kalmayı planlamıyordum ama bugün çok iyi bir iş çıkarmıştı. Ona gülümseyerek baktım. "Önce mutfak, sonra oyun."

Radha, izin istedi ve elinde tabak çanaklarla koşmamaya çalışarak koridorun sonuna doğru ilerledi. Bu haberi Malik'e vermek için can attığını biliyordum. İkisi her şey hakkında sohbet edebiliyorlardı.

Samir, Radha'ya baktı. "Hoş kız."

Ardından kütüphanenin açık kapısını işareti etti ve peşinden gelmemi söyledi.

İngilizce, Hintçe ve Latince kitaplarla dolu gömme kitap rafları ve kırmızı deri koltukları olan bu oda, Samir'in en sevdiği odadaydı. Şömine akşam için yakılmıştı.

"Güzel haberlerim daha bitmedi. Gupta, Naraya'yı işe almayı, Naraya da borcun için ek süre vermeyi kabul etti. Mutlu oldun mu?"

Kollarımı ona dolayıp yanaklarını öpmemek için kendimi zor tutuyordum fakat yüzümde kocaman bir gülümsemeyle konuşmaya başladım. "Teşekkür ederim, Samir. Bunun benim için anlamını kelimelerle ifade edemem."

"Güzel." Şömine ateşi gözlerine yansıyordu. "Saraydan elde edeceğin gelirle ne yapacağını görmeyi dört gözle bekliyorum."

"Genç kraliçenin sıkıntısı ne, biliyor musun?"

"Tek bildiğim, mutlu olmaya ihtiyacı olduğu. Ayrıntıları sen öğrenirsin. Sana inanıyorum." Ardından elini ceketinin cebine attı. "Bu arada..."

Samir elimi tutup avucuma altın bir saat bıraktı. Ceviz büyüklüğünde, hoş bir saatti. Koleksiyonundaki Victoria dönemi tarzı saatlerden daha narin ve küçüktü. Kapağın üzerine, Tanrıça Lakshmi'nin tuttuğuna benzer bir lotus çiçeği taşıyan bir el oyulmuştu.

"Aç," dedi Samir, kollarını göğsünde kavuşturarak.

İlk kapak diğer eli tutan Hintli bir kadın resmini gizliyordu. Saat ilerledikçe kadının elleri de aşağı yukarı doğru hareket ediyordu. O an kadının küçük bir çubuk tuttuğunu fark ettim.

Derin bir iç çektim. "Bir kına sanatçısı mı?"

"Evet. Hem de en güzelinden. Tıpkı senin gibi." Saati ortaya çıkaran diğer iç kapağı da kaldırdı. "Beyaz emaye kadran. Altın eller. Altın armalı, on dokuz mücevherli akrep ve yelkovan."

"Çok zarif," dedikten sonra saati ona geri verdim.

"Ben yaptırdım." Samir saati ters çevirdi, böylece arkasına işlenen *L* harfini görebildim. Saati yeniden avucuma koyup parmaklarımı üstüne kapattı ve elimi elleriyle tuttu. "Senin için."

Daha önce kimse bana böyle bir hediye vermemişti. Aslında en son ne zaman hediye almıştım, hatırlamıyordum bile. Teşekkür etmek için boğazımı temizlesem de sesim çıkmadı. Samir bana bir hediye almıştı. Parvati bilse ne derdi?

O an bir hışırtı duydum ve göz ucuyla pembe saten giyinmiş birinin aceleyle kapıdan geçtiğini gördüm. Singh Ailesi'nin kütüphanesinin kapısı aralıktı. Acaba koridordan biri mi geçmişti, yoksa durmuş, aralık kapıdan bizi mi izlemişti?

Elimi Samir'in elinden çekmeye çalıştım. "Bununla ne yapacağım bilemiyorum."

"Diğerleri ne yapıyorsa onu... Zamanı öğreneceksin." Samir nihayet ellerimi bırakmıştı. "Maharani Indira yarın sabah saat onda seni bekliyor."

"Bu çok hoş ama..."

"Singh gümüşleriyle birlikte iç etekliğinde saklarsın işte."

Gösteri arasında Sheela Sharma, bir kadının aşka bağlılığı hakkındaki şarkıyı yüksek sesle söyledi. Öyle ki Desdemona'nın kuğu şarkısı bile olabilirdi. Radha, Malik ve diğer hizmetçilerle birlikte oturduğum çatıdan, aşağıdaki izleyicileri rahatlıkla görebiliyordum. Bay Pandey, Sheela'yı eğitirken verdiği mücadeleyle ilgili yakınmasına rağmen onun iyi bir iş çıkardığını görebiliyordum. Sheela'nın performansı kusursuzdu. Ravi'ye gelince o da Othello olarak gayet inandırıcıydı.

Ancak dul maharani ile yapacağım görüşmeyi planlamakla meşgul olduğumdan aklım dağınıktı. Gerekli olan malzemeleri düşünüyordum. Ne demem gerekiyordu? Ne giymeliydim? Dolabımdaki kıyafetler saray ziyareti için uygun muydu? Not defterimi kontrol etme dürtümü bastırmaya çalışarak (çatının tepesindeki karanlıkta ne görecektim ki?) majestelerine olan ziyaretimi ayarlamak için yarın hangi randevularımı düzenlemem gerektiğini hatırlamaya çalıştım. Heyecandan midem altüst olduğundan tabağımdaki patatesli böreğe, kremalı ıspanağa ya da ev yapımı peynire dokunamamıştım bile.

Sonunda perde kapandığında, sahne ışıklarıyla daha da parıldayan ve mavi siyaha boyalı bedeniyle muazzam görünen Ravi, tatlı bir konuşma yaptı. Varlıklarıyla partisini şereflendirdikleri için mihrace ile tüm asilzadelere teşekkür edip selam verdi. Başlarıyla onu onaylayarak teşekkürünü kabul eden kraliyet mensuplarına hitap ederken oldukça rahat görünüyordu.

Konuşmayı dinledikten sonra Radha ile Malik'e işaret ettim. Tabaklarımızı bulaşıkların yıkanacağı yere götürüp eşyalarımızı toparladıktan sonra gitmemiz gerekiyordu.

Lala'ya bakınmak için mutfağa girdim. En son buraya geldiğimde benimle konuşmak istediği şeyi öğrenmek istiyordum ama ne kadar arasam da Parvati'nin hizmetçisi olan yaşlı kadını göremedim.

Sonunra baş aşçı bana, Lala ile yeğeninin artık Singh Ailesi için çalışmadığını söyledi.

Malik yanıma geldiğinde Singhlerin misafir odasında kalan birkaç eşyamızı toparlıyordum.

"Patron, evin hanımı seni kütüphanede bekliyor."

Gülümsedim. Elbette! Parvati bu akşamki kına işi için bana teşekkür etmek istiyordu. Misafirleriyle ilgilendiğinden tüm akşam doğru düzgün karşılaşamamıştık bile.

Birkaç saat önce Samir ile görüştüğüm kütüphaneye gittim. Parvati âdeta huzursuz bir dişi aslan gibi şöminenin önünde duruyordu. Saten *sari*si her hareketinde öfkeyle salınırken, başörtüsü neredeyse şömine ateşinde tutuşacak gibiydi. Sırtı dimdikti ve göğsünü öne çıkarmıştı.

Beni gördüğü zaman siyah gözleri parıldadı. "Öz kız kardeşin benim arkamdan iş çevirirken, Ravi'ye iyi bir evlilik ayarlayacağın konusunda sana nasıl güvenebilirim ki?" Alnındaki kırmızı *bindi* bile beni suçlarcasına parıldıyordu sanki.

"Ne... N-nasıl? *Kız kardeşim* mi?" Ravi ile mi? Ne saçmalıyordu bu? Radha çocuğu tanımıyordu ki!

Parvati işaret parmağını hareket ettirince, Radha gölgelerin arasından ışığa çıktı. Yüzü kıpkırmızıydı ve dudağı öfkeden seğiriyordu. Yanaklarında iz mi vardı? Daha dikkatli bakılınca

mavi boya lekesi gibi duruyordu. Kollarında da aynı leke vardı. Kalbim göğsümde deli gibi atmaya başladı. "Radha, ne oldu?"

"Ailemin herhangi bir skandala karışmasına müsaade etmem. Oğlumun geleceğini düşünmek zorundayım." Parvati, odada volta atmaya devam ediyordu.

Radha'nın bir şey demesini bekliyordum ama hiçbir şey demedi. Gözleri, tıpkı Sharmaların avlusunda olduğu gibi uzaklara dalmıştı, bu odada bir yere değil de avluya bakıyor gibi bir hâli vardı. Sanki aklı başka bir yerdeydi.

Parvati âdeta tıslayarak, "Eli yüzü Ravi'nin boyasıyla kaplı," dedi. "Görünen köy kılavuz istemez. Gördüğüme inanmayayım da neye inanayım?"

Boya mı? Tüm akşam bir film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Radha ile birlikte misafir odasında kızların yanındaydık, arka terasın pencerelerinden birlikte bakmış, çatıda yemek yemiş, oyunu izlemiştik... Kardeşimin tenindeki mavi izlere daha yakından baktım. Ne ara Ravi ile karşılaşmıştı ki? İlla ki bir açıklaması olmalıydı?

"Peki, Ravi bu konu hakkında ne diyor?"

Parvati duraksadı. "Bir şey demek zorunda değil."

Nefesim daralıyordu. "Ona sordunuz mu?"

Parvati bir parmağını bana doğrultarak, "Sen de en az benim kadar erkeklerin kendilerini kontrol edemediğini biliyorsun," dedi. "Erkeklerin yollarından çekilmek kadınlara kalmıştır. Kız kardeşin düzgün yetiştirilmiş olsaydı, bunu bilirdi."

Kardeşimi kolundan dürterek usulca, "Git," dedim. "Şu yüzünü temizle."

Radha, bir an bana öfkeyle baktıysa da kapıyı sertçe arkasından kapatarak dışarı çıktı.

Yutkundum, düşünmek için kendime zaman tanıyordum. "Hanımım. Lütfen. Oturun," dedim. "Bir yanlış anlaşılma olduğuna eminim. Radha daha on altı yaşında. Henüz çok genç..."

Parvati yürümeyi kesti.

"Ravi, çok olgun bir çocuk, hatta neredeyse genç bir adam, benim kız kardeşim gibi bir kıza ilgi göstermiş olamaz. Aklı tamamen Sheela'daydı. Sahnede birlikte ne kadar mükemmel göründüklerini fark ettiniz mi? Evlendikleri zaman ne harika bir çift olacaklar." Koltuğu işaret ettim. "Lütfen."

Parvati, birden derin bir iç çekerek kendini deri koltuğa attı. "Babam hâlâ hayatta olsaydı o ne yapacağını bilirdi. Herkes onu dinlerdi. Ama Samir'i ikna et..." O an sesi çatallaştı. Yaşlı gözlerle bana baktı. "Bu akşam Samir'le kütüphanede ne konuşuyordunuz?"

Demek kütüphane kapısının önünde duran Parvati'ydi.

Ellerimi birbirine kenetledim. "Beni saraya tavsiye ederek yaptığınız cömertlikten bahsediyorduk. Size çok şey borçluyum. Eğer kraliyet ailesiyle bir bağınız olmasaydı..." Cümlemi bilerek tamamlamadım.

Parvati gözlerini benden kaçırdı. Yalan söylüyordum ve o da yalan söylediğimi biliyordu ama bir önemi yoktu. Gerçeklerden ziyade durumu kurtarmak daha önemliydi. Yaptığımız pazarlığa uyup benim adıma sarayla konuşmuş olsaydı, Samir'in bu işe karışmasını istemezdim. Öte yandan tıpkı benim Samir'den yardım istediğimi kabul etmemem gibi o da beni saraya takdim etme sözünü yerine getirmediğini kabul edemezdi.

Kanepede otururken bir yastığı alıp üstündeki minik işlemeleri düzeltir gibi yaptı. "Önceden konuştuğunuzu da gördüm... Verandada. Samir ile ne gibi ortak noktanız olabilir ki?" Başını yavaşça kaldırıp gözlerini gözlerime dikti. O gözlerde daha önce görmediğim bir şeyi gördüm: Endişe. Sanki kocasının ondan ne sakladığını merak ediyordu. Büyük ihtimalle benim de... Benimle ilgili bildiği tek şey, Samir'in Agra'daki iş arkadaşlarının eşleri tarafından şiddetle tavsiye edildiğimdi.

Saklayacak bir şeyim olmadığını göstermek istercesine ellerimi kaldırdım. "Size hangi deseni yaptığımı ve nereye yaptığımı sormaktan hoşlanıyor. Her zaman ona bunu kendisinin öğrenmesi gerektiğini söylüyorum."

Belki de kocasıyla geçirdiği şehvetli bir öğleden sonrayı hatırlayarak hafifçe gülümsedi. Kulağındaki elmas küpeye dokundu. "Bir kız kardeşin olduğunu nasıl bilmem?" Aynı soruyu Kanta ve terzi de sormuştu.

Bir iç çekerek, "Hanımım, neden müşterilerimi hayatımdaki küçük detaylarla boğayım? Ama madem soruyorsunuz... Annem ve babam yakın zamanda hayatlarını kaybettiler, ben de Radha'yı yanıma aldım. Şimdilik benimle birlikte çalışıyor fakat önümüzdeki dönem devlet okuluna gidecek," dedim.

Parvati, yastıktaki gevşemiş ipi çekiştirdi. Buna devam ederse yüzlerce boncuk yere saçılacaktı.

Kendimden emin bir şekilde gülümsedim. "İstenmeyen bir şeyin yaşanmadığından eminim ama yine de Radha ile konuşacağım." Hâlâ sinirli görünmesine rağmen Parvati'nin öfkesinin gönülsüzce de olsa yatıştığını görebiliyordum. Tanışıklığımızı ortaya koymanın vakti gelmişti. "Bu on sene içinde

sizi hiç hayal kırıklığına uğrattım mı? Peki ya mucizeler? Govind?"

Oğlunun adını duyunca Parvati'nin yüzü aydınlandı.

"Güveninizi kazanmak benim için önemli. Bunca yıl benim için çok şey yaptınız. Beni sosyetenin en gözde isimleriyle tanıştırdınız."

Parvati gözlerini kapatıp parmak uçlarını göz kapaklarına bastırdı. Durumu kurtarmak için son sözlerini söylemesi gerekiyordu. "Eğer bir daha onları birlikte yakalarsam ilişiğimiz kesilir." Diğer bir yandan beni uyardığının da farkındaydım: *Kocamdan uzak dur!*

Kan beynime sıçramış, midem altüst olmuştu ama buna mahal verecek bir durumun yaşanmayacağını göstermek istercesine başımı aşağıya eğdim.

Parvati, asil bir tavırla ayağa kalktı, pallusunu omzuna attı ve kapıdan çıkıp gitti. Kütüphanede bir başınaydım, kendimi koltuğa bıraktım. Ter içinde kalmıştım. *Sari*min ucuyla alnımı ve boynumu sildim. Parvati'yi daha önce de öfkeli görmüştüm ama bugünkü bir başkaydı çünkü o zamanlar hedef ben değildim. Sheela Sharma ile aynı kulvarda bile olmayan, Radha gibi basit bir köylü kızının Ravi'nin dikkatini çekebileceğine inanmak zor geliyordu. Aslında bunun gerçekleştiğine bile inanamıyordum.

Kaderim Parvati'nin dudaklarının arasındaydı. Onun onayı olmazsa ne kına işi alabilir, ne mandala ne de çöpçatanlık yapabilirdim. Gelirim sadece Samir'e verdiğim doğum kontrol çaylarıyla kısıtlı olurdu, kaldı ki o da şu an askıya alınmıştı.

İçim düğüm düğümdü. Buradan hemen gitmeliydim.

Radha ile Malik beni ön verandada bekliyordu. Malik endişeli, Radha ise gergin görünüyordu. Onları geçip serin gece havasını içime çektim ve bahçe kapılarına doğru ilerlemeye başladım.

"Abla," dedi Radha arkamdan koşarak gelip bana yetişmeye çalışarak. "Ben hiçbir şey yapmadım. Malik ile mutfaktan çıktığımızda Ravi bizimle konuşmaya başladı. Malik'e sor. O sana söyleyecektir."

Yolun ortasında birden durunca hemen arkamdan gelen Malik bana çarptı. "Doğru mu?"

Malik, başını olumlu anlamda salladı. "Tabaklarımızı mutfağa bırakmaya gittiğimizde Ravi Efendi bizi gördü. Oyunu beğenip beğenmediğimizi sordu. Biz de performansının çok iyi olduğunu söyledik. Sonra Radha..." Malik durdu.

"Ben de ona Othello'nun bir kral değil, general olduğunu, o taçtan kurtulması gerektiğini söyledim."

"Radha!"

Tavus kuşu rengindeki gözleri kendini savunur gibi bakıyordu. "Ama doğrusu bu. Her neyse, umursamadı zaten. Kahkaha attı."

"Kahkaha attı, patron. Sonra ona istediğini yapabileceğini söyledi, tabii eğer Radha onun şeyi olursa... Neydi o?"

"Desdemona."

"Sonra Ravi de..." Malik şüpheli bir ifadeyle Radha'ya baktı.

"Devam et."

"Radha'ya dokundu." Malik, Radha'nın kolunu gösteriyordu.

"Ve sonra da yüzüme," diye ekledi Radha.

O zaman bu bir kaza değildi... Bu, düşündüğümden daha da kötüydü. Radha'nın bir bakış ya da gülümsemeyle Ravi'yi cesaretlendirmediğini nereden bilecektim? Öte yandan bu zamana kadar Radha'nın kimseyle flört ettiğini görmemiştim. Malik ile ikisi şakalaşırdı ama kardeşçe...

Başımın zonkladığını hissettim. "Sonra konuşacağız."

Radha, bunu böyle normal karşıladığıma inanamıyormuş gibi kaşlarını kaldırdı. Ardından Malik'e baktı.

Aslında ne yapacağımı bilmiyordum. Malik'in hiç yalan söylediğine şahit olmamıştım ancak Radha için yapar mıydı? Eğer Malik ile Radha bana doğruyu söylüyorlarsa kardeşim masumdu. Eğer kardeşim masumsa Parvati böyle saçma bir kanıya nasıl varabilmişti? Gerçekten komikti.

Öte yandan Radha'nın kesin olarak bilmediği çok şey vardı. Mesela, Ravi gibi kendinden emin, lakayt, biraz da kibirli erkekleri kendinden nasıl uzak tutacağı gibi... Tek yapması gereken gözlerini devirerek hiçbir şey demeden yanından geçip gitmekti.

Malik'i Johari Bazaar'da bırakırken ona saraydaki randevumuz için sabah erken saatte yanıma gelmesini söyledim. Birkaç hafta önce ters takla atmasına neden olacak bu habere sadece başını sallayarak tepki vermişti. Araçtan inmeden önce Radha'nın elini sıktı.

Yolun geri kalanında Radha ellerini karnına bastırıp inlememek için kendini zor tuttu. Bayan Iyengar'ın yerine vardığımızda bir cezveyi yarısına kadar sütle doldurup dışarıdaki ocağa götürerek ısıttım, bir yandan da akşamki olayları düşünüyordum. Süt kaynadıktan sonra yukarı çıktığımda Radha yatağın tepesinde iki büklüm oturuyordu. Süte biraz zerdeçalla şeker karıştırdım.

Kollarını karnına dolayan Radha, öne arkaya salınıp duruyordu. "Abla, lütfen bir şey söyle. Herhangi bir şey. Ben kötü bir şey yapmadım. Ben artık Uğursuz Kız olmak istemiyorum." Hıçkırarak ağlıyordu. "Benimle konuşup yüzüme dokunmaya kalktıysa ben ne yapabilirdim ki? Ganj Nehri'nin kutsal suyu adına yemin ederim, ben bir şey yapmadım."

"Şişşt," dedim, bardağı ona vererek. "Bu akşam çok yemek yedin. Bu mideni rahatlatacaktır." Radha, boş eliyle karnını tutarak sütü yudumladı.

Elindeki süt bardağı düşmesin diye yavaş bir şekilde yatağa oturdum.

"Hiçbir müşterim benimle daha önce Parvati Singh'in bu gece benimle konuştuğu gibi konuşmadı. Parvati desteğini çekerse her şeyimi kaybederim... *Biz* her şeyimizi kaybederiz. Ne demeye çalıştığımı anlıyor musun? Tüm hanımefendilerin başı o. Parvati'yi kaybedersem başımızdaki çatıya, yiyecek ekmeğimize, bu akşam giydiğin şu kaliteli *sari*ye elveda demek zorunda kalırız."

Radha'nın elindeki boş bardağı alıp yere koydum. Ardından ellerini ellerimin arasına aldım. "Samir'in gösteriyi izleme teklifini kabul etmemeliydim. Biz oraya ait değildik. İşimizi yapıp gitmeliydik."

Radha'nın yüzü asıldı. "Ama dinlemiyorsun ki! Abla, *o* beni kolumdan tuttu! *O benimle* konuşmaya başladı!"

Sanki Radha bir şey dememiş gibi konuşmama devam ettim. Küçük hareketlerle sırtını sıvazlamaya başladım. "Senin yaşındaki bir kızın nasıl davranması gerektiğini kimse sana öğretmedi. O yaşa geldiğin zamanda babam hayatta değildi

artık. Annem de bana üzülmekten seninle ilgilenemedi. Sen benim kardeşimsin, Radha ama seni iyi tanımıyorum..."

"İstediğin her şeyi sor! Hepsini söylerim. *Her şeyi!* Bana hiç hangi ayda doğduğumu sormadın. Ekim. En sevdiğim yiyecek ne? Havuç tatlısı. Üstünde minik aynaları olan *sari*leri seviyorum. Kömür gözlü bebekler çok hoşuma gider. En sevdiğim renk mango yapraklarının yeşili. Guavaların ham hâlini daha çok seviyorum, ısırdığımda ağız sulandıran o ekşi tadı geliyor ya, enfes."

Radha haklıydı ve dikkat çekiciydi. Hiç onu tanımaya çalışmamıştım. Tam olarak... Ona yakınlaşmak suçluluk duygumu perçinliyordu ve ben de bundan kaçıyordum. Yenilmiş –ya da daha kötüsü, sarhoş– bir babayla ya kızgın ya da kayıtsız görünen bir anneyle yaşadığı dehşeti ona hatırlatmak istemiyordum. Benim günahım yüzünden kız kardeşim Ajar'da tek başına büyümek zorunda kalmıştı. Jaipur'a geldiği günden beri ben de kendimi sadık dostum olan işime vermiştim. İşimde iyiydim. İşim beni bir sevgilinin kolları gibi sarar, içten dışa ışıldamı sağlardı. Zeki ama saf, cesur ama aptal, yardımsever ama düşüncesiz olan Radha ise yönetilmesi zor bir kızdı.

Derin bir soluk verdim. "Bu o kadar kolay değil, Radha. Sana güvenmiyorum. Henüz değil. Kalplerini kazanmak için çok çalıştığım kadınların evlerinde değil. Ödemem gereken çok borcum varken değil. Her şeye sahip olmaya çok yakınız, Radha."

"Yine onların tarafını tutuyorsun! Sen de benim Uğursuz Kız olduğumu düşünüyorsun, tıpkı..."

"Hayır. Sana inanıyorum. Yanlış bir şey yaptığını düşünmüyorum. Konumuz bu değil." Başparmaklarımla yanaklarını

silip kaşlarını düzelttim. "Ama bizimle birlikte saraya gelmene izin veremem. Bu gece yaşanan olayın bir benzerinin orada da olması riskini alamam." Bunu söylememle birlikte omuzlarımdan bir yük kalktı. Sharma Ailesi'ndeki olaydan beri Radha'nın uygunsuz bir şey söyleyebileceği veya yapabileceği korkusuyla her randevuda gergindim. Eğer benimle gelmezse bu kadar endişelenmezdim.

"Ama abla, Malik geli..."

"Malik uzun zamandır benim yanımda, Radha." Cılız kolunu okşayıp parmaklarımı saçlarında gezdirdim. "Yarın Kanta'nın evine gidecek ve neden randevumuzu yeniden düzenlememiz gerektiğini söyleyeceksin. Durumu anlayacaktır. Sonra doğruca eve geleceksin, tamam mı? Ev işi için sana bir liste bırakacağım."

"Hayıır!" Radha arkasına dönüp hıçkırmaya başladı. Bu kadar genç ve güçsüz olmanın nasıl bir şey olduğunu biliyordum. On beş yaşında annem bana Hari ile evlenmem gerektiğini söylediğinde, tıpkı şu an benim düşündüğüm gibi onun da doğru şeyi yaptığını düşünüğünü biliyordum. Aslında benim de kendisi gibi evlenmek için evlilik yaşı olan on sekize kadar beklememi istemişti ama Hari'nin evlilik teklifi öyle doğru zamanda gelmişti ki... Ellerinde değil üç kişiyi, iki kişinin karnını doyuracak kadar bile para yoktu. Öyle çok ağlamış, öyle çok yalvarmıştım ki kalmak için... Az yemek yiyip bir evde hizmetçi olarak çalışacağıma dair söz bile vermiştim. Annem de çok gözyaşı dökmüş ama başka çaresinin kalmadığını söylemişti. Bir hizmetçi olmaktansa evlenmenin daha onurlu olduğundan bahsetmişti. Böylece ailemin istediğini yapmıştım. Nihayetinde o evlilik beni mahvetmişti. Acaba ben de şimdi Radha'yı mı mahvediyordum?

İki arada bir derede kalmışım gibi alnımı ovaladım. "Birkaç hafta içinde okula başlayacaksın, o zaman tüm bunları unutacaksın. Derslerinden başını kaldıramayacak kadar yoğun olacaksın. Göreceksin."

Bu sözlerim üzerine Radha, ona dokunmamam için kolunu kendine çekti.

İKİNCİ KISIM

Yedinci Bölüm

Jaipur, Rajasthan Eyaleti, Hindistan
21 Aralık 1955

Ertesi sabah saraya gitmek üzere yola çıktık. Soğuk bir aralık günüydü. Radha, Malik ve ben yün şallarımıza bürünmüş, ellerimizde malzemelerle faytonda oturuyorduk. Kraliyetten biriyle ilk kez tanışacağım için dinlenmiş ve zinde olmayı istesem de gözümü kırpmamış, yanımda götürecekle-rime birkaç şey daha eklemiştim. Genç kraliçeye neyin iyi gele-ceğini bilmiyordum, bu yüzden Tayland'dan sipariş ettiğim misket limonu dâhil her türlü losyon ve malzemeyi yanıma almıştım. Genç kraliçenin kayınvalidesi, saray hanımlarının da âdeta kalesi olan yaşlı maharani üzerinde iyi bir izlenim bırakmalıydım.

Pembe şehir Jaipur bu sabah arı kovanı gibiydi. Fayton, düzleştirilmiş otları ören bir sepet dokumacısının önünden geçti. Ham demiri çekice dönüştüren sarıklı bir işçi, yanından geçerken bize baktı. Yolda ilerlerken bir kenarda kadife çiçek-lerini muhteşem kolyelere dönüştüren bir kadını izleme fırsatı bile buldum.

Misket limonu rengi *sari* giyinen bir kadın bana baktı. Ten rengi pek sağlıklı olmadığını ele veriyordu. Başı açık olduğundan yağlı saçları göze çarpıyordu. Agra'da onları ilk görüşte tanıyacak kadar çok hayat kadını görmüştüm. Üstündeki ucuz *sari*si eskiydi. Yanındaki adam bir kolunu omzuna atmıştı. Sanki onu koruyordu. Belki de onu zorluyordu?

Kalbim hızla atmaya başladı.

Bu Hari'ydi.

Radha'yı bana getirdiği geceye göre üstündekiler daha temizdi ama oydu, karıştırıyor olamazdım.

Bu hayat kadını onun yeni yemek bileti miydi? Kursağından iki lokma geçirebilmek ve barınacak yer bulmak için şimdi de hayat kadınlarına mı göz kulak oluyordu? Bu manzara karşısında midem bulanmıştı. Başımı hemen diğer tarafa çevirdim ve saraydaki görevime odaklandım. Geri kalan hiçbir şey önemli değildi.

Saray kapısına vardığımızda fayton sürücüsünden Radha'yı, Kanta'nın adresine götürmesini istedim. Küçük kız kardeşim aracın içinde küçücük ve korkmuş görünüyordu. Gözleri şişti... Ya ağlamaktan ya da sabahki hazırlık için bana yardım etmek üzere erkenden kalktığı içindi ya da her ikisi birden... Emin değildim. Dün gece kendini tutmak istese de mâni olamadığı iç çekmelerini duymuştum. Hâlâ bana kızgındı ama ona sarılmama izin vermişti. Sırtını ovalarken öylece uykuya dalmıştı.

Araç gittiğinde Malik ile birlikte bir süre maharaninin sarayının önünde kalakaldık. Mihracenin sarayına kıyasla incir ağaçları ve dev ebegümeci ile çevrili uzun, dolambaçlı girişiyle maharanilerin Pembe Şehir'in bitişiğindeki evi, şaşırtıcı

derecede mütevazıydı. Yüksek demir kapının her iki yanında hortumlarını yukarı kaldırmış taş filler bulunuyordu. Kapının ötesinde rahatlıkla üç aracın sığabileceği genişlikte yuvarlak bir araba yolu vardı. Bugün bekçi kulübesinde mihracenin sarayda olmadığını gösteren tek bayrak asılıydı. Majesteleri Jaipur'da olduğu zaman, sarayın her iki tarafında birer bayrak daha asılı dururdu.

Ağır eşyalarımızı yüklenerek bekçi kulübesine doğru yürümeye başladık. Malik bana göz kırptı. *Keyfini çıkar, patron!* Ona gergin bir ifadeyle gülümserken, zihnimde malzemelerimi yeniden gözden geçiriyordum. Yasemin, karanfil yağı, Hindistan cevizli saç toniği, nim ağacı yaprağı, ıtır çiçeği losyonu, hardal yağı, bol limon sulu kına, dün gece ıslattığım *khus-khus* yelpazesi (kınanın çabucak kuruması ve havaya hoş koku bırakması için kullanıyordum), kutsal fesleğen yaprağı çayı, sandal ağacı kökünden elde edilmiş beyaz macun (baş ağrısı varsa kesmek için), taze saman, yaseminli soğuk su ve maharaninin keyfini yerine getirebilecek birçok tatlı ve tuzlu atıştırmalıklar...

Parmaklıklı bir camın arkasında oturan, altın düğmeli beyaz yelek giymiş, kırmızı sarıklı bekçiye doğru ilerledik. Sarayda ne işim olduğunu sorarken, uzun gri bıyığı bir sağa bir sola doğru âdeta dans ediyordu. Maharani ile bir randevum olduğunu söyleyince kaşlarını çattı ve yanımdaki Malik'e baktı. "Büyük olanla mı yoksa küçük olanla mı?"

Derin bir nefes aldım. "Büyük Maharani Indira." Sesim titriyordu. Eğer maharani beni kabul ederse, mihracenin eşiyle ilgilenmem için bana iş vermiş olacaktı. Eğer anne majesterinin gönlünü hoşnut edemezsem, onca hazırlığın bir tanesinin bile kapağını açamadan eve dönecektik.

Bekçi beklememizi söyledi. Onuncu kez Samir'in verdiği saate baktım. Geç kalmak istemiyordum. Bir süre sonra başka biri çıkageldi. Bizi kemerli bir kapıdan geçirdi, ardından İran halıları, gümüşten yapılmış masalar, Rajput mızrakları, kalkanları ve kılıçlarıyla kaplı bir dizi koridordan aşağıya indik. Rehberimiz aceleyle yürüyordu, biz de elimizdeki ağır malzemeleri taşırken ona yetişmeye çalışıyorduk. Hem ona yetişmeye çalışmaktan hem de maharaniyi ilk kez görecek olmanın verdiği gerginlikle nefes nefese kalmıştım. Yemyeşil bahçelerle çevrili bir kemer altına girdik. Şimşir ağaçlarından oyulmuş fil figürleri, etrafa neşe saçıyordu. Canlı tavus kuşları daire şeklindeki çeşmelerin etrafında geziniyordu. Taş vazolardan hanımeli, yasemin ve ıtırşahi çiçekleri fışkırıyordu. Bir geçitten geçip hanımların dairesi olduğunu düşündüğüm üç katlı bir binanın önüne çıktık. Genç kraliçe Maharani Latika *pardah*, yani harem olgusunu ortadan kaldırmaya çalışmıştı ancak asırlık geleneği tersine çevirmek zor olmuştu ve saray kadınları erkeklerden ayrı yaşamaya devam etmişti.

Mavi, yeşil, kırmızı boyalarla boyanmış ve altınla çerçevelenmiş varaklı bir kemerin altından geçtik. Üstüne kur yapan bir tavus kuşu işlenmişti. Ah, Radha bunu ne çok severdi! Onun evde kalmasını istediğim için pişman olmaya başlamıştım. Malik'e göz attım, onun da Radha'yı düşündüğü belliydi. Gözleri fıldır fıldır, her köşeyi inceliyordu. Daha sonra ona anlatmak için bütün detayları zihnine kazıdığı belliydi.

Nihayet bekleme odası gibi duran bir yere girdik. Müşterilerimin evindeki Fransız tarzı şezlong dikkatimi çekti. Karşısında kolçakları altın püsküllerle kaplı olan, sırtı yüksek sandalyeler vardı. Neredeyse tek odalı evim kadar geniş olan

ortadaki masanın üzerinde cam bir vazo, vazonun içinde de güller vardı. Tavandan avizeler sarkıyordu. Duvarda Rajput tarihi yer alıyordu. Kakım postu ya da avcılık kıyafetleri içindeki eski maharanilerin avcılık portreleri her yerderdi.

Görevli oturmamızı işaret etti. Ardından boyunun üç katı kadar uzun olan çift kanatlı kapıyı çaldı, her kanatta Rajasthani hayatından bir sahne işlemelerle tasvir edilmişti: Çobanlık, çiftçilik, ayakkabıcılık...

Malik, kaşlarını kaldırıp ağzını oynatarak, "*Pallu*," dedi. Ne dediğini anlayarak dün akşam Singhlerin partisinde giydiğim krem rengi ipek *sari*min işlemeli ucunu başıma yerleştirdim.

Rehberimiz bir an kapıların arasından kayboldu, sonra geri dönüp bize kapıyı açtı. Buraya gelmeden, ben maharani ile görüşürken onun bekleme salonunda eşyalarımızın başında duracağı konusunda Malik'le anlaşmıştık. Şimdiyse Malik, yüzünde bir gülümsemeyle başını olumlu anlamda sallayarak bana cesaret veriyordu.

Kapıdan içeri girdikten sonra kapı, bariz bir tıkırtıyla arkamdan kapandı.

Karşımda güzel bir oturma odası duruyordu. Yüksek tavanda Ram ve Sita* tasvir edilmişti. Karşımda ağır döşemeden yapılma üçlü bir kanepe duruyor, tam ortasında da zümrüt yeşili ipeklere sarılı ellili yaşlarında bir kadın oturuyordu. Bluzuna altın rengi bir yaprak işlenmişti. Önünde duran maun rengi, cilalı masadaki kartları sabırlı bir ifadeyle inceliyordu. Omuzlarına gelen siyah gri kırçıllı saçları elmas kolyesine değiyordu.

* Hindistan'ın en eski destanlarından Ramayana Destanı. Tanrı Ram ve dünyalı sevgilisi Sita'nın aşkı anlatılır. (Çev. N.)

İlk defa bir kraliyet mensubuyla karşı karşıya geliyordum. Boğazım düğüm düğümdü. Maharaninin önünde burada olduğumu belli etmek için hafifçe öksürmeme gerek yoktu herhâlde. Boğazımı temizleme dürtüsünü bastırmak niyetiyle yutkundum. Saçımı örtmek için titreyen ellerimle *sari*mi düzelttim ve ona doğru yürüyüp avuçlarımı göğsümün altında birleştirerek selam verdim. Koltuğun önünde durduğumda yere eğilip önce ayağına, sonra kendi alnıma dokundum. Yaşlı kadın mücevherli parmaklarıyla çekilmemi işaret etti.

Kart destesinden bir kart çekip nereye koyacağına karar vermeye çalışıyordu, sonunda kartı ters çevirip masaya bıraktı.

"Görüyorsun ya," dedi. "Hep kralı arıyorum ama elimden kurtulmasını biliyor." Sesi derinden geliyordu.

Tiz bir ıslık sesiyle birden doğruldum. Koltuğun arkasındaki gösterişli gümüş bir kafeste duran parlak yeşil renkte bir papağan, başını sağa sola çevirerek önce bir gözüyle, sonra diğer gözüyle beni inceledi. Kafesin kapısı açıktı.

Artık doğrudan bana bakan maharani, öylesine bir el işaretiyle kafesi gösterdi. "Tanış," dedi, "Madho Singh."

Kuş, "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!" dedikten sonra kırmızı gagası içindeki siyah dilini yuvarlayarak ıslık çaldı. Sanki maharanininki gibi bir kolye takıyormuşçasına onun da boynu yanardöner siyah ve parlak pembe renklerindeydi. Başının tepesindeki tüyler ise yaz güneşi gibiydi.

İskender papağanlarının konuştuğunu duymuştum ama kendi gözlerimle hiç görmemiştim. Kuş çok güzeldi. "Majesteleri ona babasının adını vermiş olmalı."

Maharani ilk kez gözlerini gözlerime dikti ve bir kaşını kaldırdı. "Ne yazık ki ikisi tanışamadı. Kocam otuz üç sene

önce öldü ve küçük Madho Singh sadece on beş yaşında." Ardından baştan aşağıya beni süzdü. "Lütfen, otur."

Gösterdiği koltuğa oturup sakinleşmeye çalışarak dizlerimi örten *sari*mi düzelttim.

Büyük olasılıkla odada duran başka bir görevli, usulca öne çıktı.

"Çay," dedi maharani.

Adam başını olumlu anlamda sallayıp odayı terk etti. Maharani önündeki desteden bir kart daha çekti. "Fil Festivali'ne gelmiş miydin?"

"O zevke erişemedim, majesteleri."

"Çok eğlenceliydi. Rajputlar dört bir yandan muhteşem filleri üzerinde polo oynamaya geldi. Bütün filler boyalıydı. Gövdeleri, hortumları, ayakları... Neredeyse tırnakları bile boyanacaktı." Dekorların ne kadar büyük olduğunu göstermek istercesine bir koluyla odayı gösterdi. "Maharani Latika üvey oğlumla evlenmeden önce filini en güzel şekilde süsleyene ödüller verirdim. Bir keresinde katılanlar teşekkürlerini sunmak için bana küçük Madho Singh'i hediye ettiler."

Papağan yeniden ıslık çalıp konuşmaya başladı. "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!"

Maharani kapıya doğru bir göz attı. Aralık kapıdan gizliden gizliye içeriye bakan kişi Malik'ten başka kimse değildi. Ona kaç kere dışarıda beklemesini söylemiştim! Yaşlı kraliçenin bizim geleceğimiz için önemli bir isim olduğunu net bir şekilde anlatamamış mıydım?

Maharani bir parmağıyla ona içeri gelmesini işaret edince Malik de temkinli bir şekilde içeri girdi ve sesin kaynağını bulmak için etrafına bakındı. Neyse ki Parvati, saray

randevusundan ilk bahsettiğinde ona uzun kollu sarı bir tişörtle beyaz bir pantolon almıştım. Bu sabah Bayan Iyengar'ın yerine geldiğinde onu yıkayıp saçına yağ sürmüş, teni pembeleşinceye kadar boynunu, kulaklarını bir güzel yıkamıştım. Bugün kıyafetine uyan bir ayakkabı da giymişti.

Maharani meraklı bir ifadeyle onu incelerken, Malik yaşlı kadını hiç umursamadan kuşu inceliyordu. "Kıymetlime merhaba demek ister misin?"

Madho Singh, kafesinden çıktı ve maharaninin koltuğunun arkasına kondu. "Kıymetli," diye tekrarladı kuş tatlı bir sesle.

Malik, zarif bir el hareketiyle kuşu selamladı. "Günaydın," dedi en iyi İngilizcesiyle, gözünü muhabbet kuşundan ayırmadan.

Kuş bildiği kelimeleri tekrarladı. "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!"

Malik gülümsedi. "Akıllı kuş."

"Akıllı kuş," diye tekrarladı Madho Singh.

Büyük bir ilgiyle Malik'i izleyen maharani, "Kaç yaşındasın?" diye sordu.

Malik bunu bir süre düşündü. Önce tavana, sonra maharaniye baktı. "Sekiz yaşında olmayı tercih ederim."

Maharaninin rujlu dudaklarının kenarları hafifçe titredi, sonra yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. "Ne büyüleyici." Yaşlı kadın âdeta çağıldayarak kahkaha atarken bilezikleri şıngırdıyor, *sari*sinin katları hareket ediyordu. Bakışlarını Malik'ten bana çevirdi. "Senin oğlun mu?"

Başımı iki yana salladım.

Sonra yine Malik'e baktı. "Genç adam, en sevdiğin tatlı ne?"

"En sevdiğin tatlı ne?" dedi kuş.

Malik yüzünü buruşturup yeniden tavana baktı. "Kremalı sütlü tatlı *rabri*."

"Harika! Hemen şefimize söylemeliyiz," dedi maharani. "Sana bir tane yapsın."

Yüzüm alev alev yanmaya başladı. Ucunda oturduğum koltuktan fırlamamak için kendimi zor tutuyordum. "Majesteleri, biz sizin isteklerinizi karşılamak için buradayız, siz bizim isteklerimizi yerine getirin diye değil." Rabri tatlısını yapmak zahmetli ve zaman alan bir işti. Süt pişip de içindeki su kısık ateşte tamamen buharlaşarak krema kıvamı alana kadar dikkat edilmesi gerekiyordu. Bunu saraydan istemek küstahlıktı!

Maharani gözlerini iri iri açtı. "Ama bu Madho Singh'i de mutlu edecektir. Değil mi?"

Kuş gözlerini kırptı. "Tatlı severim."

Malik gözlerini bana çevirdi, dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme vardı, sanki bir oyun oynuyorduk da o da buna dâhil olmuştu.

Kendimi tutamayarak itiraz ettim. "Majesteleri, *rabri* yapmak uzun sürer..."

"Kesinlikle." Maharani, kapıya doğru dönünce içeri başka biri girdi. Malik'i mutfağa götürmesini ve bolca *rabri* yedirmeden onu geri getirmemesini tembihledi. "Şef, çocuğu diğer mutfaklara göndermesin. Madho Singh'i de yanında götür." Tekrar bana döndü. "O da tatlı sever."

Malik benden yana bakarken gözleri iri iri açılmıştı. Bir omzumu hafifçe yukarı kaldırdım. Ben kimdim ki bir maharani ile tartışacaktım? Kuş bile maharaniyi anlamış gibi koltuktan uçup beyaz ceketli hizmetlinin omzuna kondu.

"Tatlıları severim," diye tekrarladı Madho Singh, Malik kuşu ve görevliyi takip ederken.

Yeniden dikkatimi kahkahasını bastırmaya çalışan büyük kraliçeye verdim. "Şefimiz biraz tuhaf biridir," dedi. "Benim sevdiğim tatları pek sevmez. Rahmetli kocamın en gözde aşçısıydı ve artık bana hizmet ettiği için pek memnun değil. Başka bir boğazı beslemek için ocak başında duracak olması onu sinirlendirecektir."

O an içim rahatladı. Müşterilerim gibi maharaniler de kendi oyun kurallarını oluşturmuşlardı.

Maharani, altılı karoyu ters çevirip üstüne yedili karoyu da koydu. "Demek... Parvati Singh'i tanıyorsun. Onun annesiyle babası benim kuzenlerim olur." Bana gülümseyerek baktı. "Kocasını çok çekici bulurum, karşı konulmaz bir adam gerçekten. Belki en doğru hediyeleri her zaman Samir gönderdiği için de olabilir. Biliyor muydun?"

Aklım karışmış bir hâlde ona baktım. "Hayır, majesteleri."

"Biliyorsundur," dedi, ihtiyatlı bir ifadeyle. "Onun tedarikçisi olduğuna inanıyorum."

Doğum kontrol çayları mı? İmkânsız!

"Saçım hiç bu kadar sık olmamıştı." Başını iki yana salladı, saçı bir yana doğru savrulurken âdeta şelale gibi çağıldıyordu. Samir, her ay benim saç yağımdan satın alırdı ama o yağın metresleri için olduğunu düşünürdüm.

Gülümsedim. "Saçınız çok güzel, majesteleri."

"Samir senin mucizevi işlerinden bahsedince ona inandım." Bilmiş bir ifadeyle bana bakmaya devam ediyordu. "Peki, *sen* kendi mucizelerine inanıyor musun?"

"Böyle bir ünüm olduğu doğru."

"Saçını görmeme izin ver."

Bu rica karşısında bir an duraksadım ama bir parmağıyla *pallu*mu indirmemi işaret edince örtüyü kaldırdım. Kara gözleri yeni yıkayıp yağladığım saçımda, topuzumun en başına yerleştirdiğim yasemin çiçeğinde ve çıplak kulaklarımda gezindi. Sonra arkamı dönmemi işaret etti. Saçımın arkasını da görebilmesi için başımı çevirdim. Yeniden ona baktığımda başını olumlu anlamda salladı.

"Güzel şekli olan başları severim," dedi.

Bir hizmetçi elinde gümüş çay tepsisiyle içeri girdi. Porselenlerin üzerinde Parvati'ninkine benzer bir tasarımlar vardı. Altın yaldızlı düz tabakta incecik bisküviler, ortasında da fıstıkla lavantalar bulunuyordu. Hizmetçi çaylarımızı koydu. Maharani, bakımlı tırnaklarıyla çayının kartlarının yanına konmasını işaret etti. Ancak fincanını hemen almadı.

"Kocam çaya çok düşkündü. Günde beş altı fincan bol şekerli çay içtiğini bilirim. O şekerler onu tatlı bir adam yapmalıydı." Bir an duraksadı. "Ama öyle olmadı."

Majestelerinin bu kadar açık sözlü olmasını beklemiyor olsam da bu durum hoşuma gitmiş, merakımı cezbetmişti. Belki de tüm kraliyet ailesi böyle farklı insanlardır diye düşünürken, ilk kez sırtımı koltuktaki yastığa yasladım. Kremalı, tatlı, kakule ve tarçın kokulu çaydan usulca bir yudum aldım.

"Hep bencil bir insandı," diye devam etti majesteleri. "Cariyelerinden altmış beş tane çocuğu oldu, gayrimeşru olmuş, olmamış kimin umurundaydı ki... Ben dâhil beş karısına da ne şefkat ne sevgi gösterdi. Neden biliyor musun?" Yanıt beklerken tıpkı erkeklerin sigaralarını tuttuğu gibi bir kartı işaret parmağı ile orta parmağı arasında tutuyordu.

Başımı kibarca salladım.

"Müneccimi varislerinin hiçbirine güvenmemesi gerektiğini söylemişti. Bu yüzden kendi canı kanı yerine gidip Rajput ailesinden bir erkek çocuk evlat edindi, o da şu an bizim mihracemiz." Elindeki kartı ters çevirerek masaya çarptı. "Öz oğlum olmayan bir mihrace ve üvey gelinim olan bir maharani ile aynı çatı altında yaşıyorum."

Hint sarayının müneccim tavsiyesiyle taç giyecek bir prens evlat edindiğini ilk kez duymuyordum. Bazı kraliyet aileleri bunu doğal karşılıyordu.

Bir an fincanını eline aldı ama dudaklarına götürmedi. "Şu anki mihrace üçüncü karısına âşık. Latika güzel, eğitimli ve akıllıdır. Doğal olarak ona verdiği oğul da taç giyecek olan prens *olmalıydı*."

Desteden çektiğ valeyi kupa kızının üzerine kapattı.

"Tek sorun, kendi öz oğlunun onu alt edebileceğini söyleyen müneccimi dinlemesiydi. Bu yüzden karısına tek bir kelime etmeden oğlunu İngiltere'ye, yatılı okula gönderdi. Çocuk bir daha asla buraya dönemeyecek, Latika'nın da onu görmesi yasak. Dünya gözüyle oğlunu bir daha asla göremeyecek ve bunu öğrendiğinden beri ne yiyip içiyor ne de uyuyor. Yataktan bile çıkmıyor."

Yaşlı kadın başını iki yana sallayarak, "Düşünsene... Oğlu daha sekiz yaşında küçücük bir çocuk, senin yardımcın kadar ya var ya yok," diye devam etti. "Ama kadıncağızın onu görmeye bile izni yok."

Çocuklarını ateşten veya yetersiz gıdadan kaybettiklerinde annelerin yaşadıkları travmayı anlayabiliyordum. Kayınvalidemle birlikte çalışırken bunu yeterince görmüştüm ama

bilgin dışında çocuğunun başka bir yere götürülmesi, çok daha ağır bir işkence olmalıydı.

Maharani Indira destenin en altındaki kâğıdı çekti. "Jaipur halkı, biz maharanilerin güçlü olduklarını düşünebilir ama bunun gerçekle uzaktan yakından alakası yok."

Kenara koyduğu diğer kart yığınını aldı ve tek tek ters çevirerek masaya koymaya başladı.

"Şimdi, sana gelince, Lakshmi Shastri. Her ne kadar genç kraliçe öz gelinim olmasa da benim sorumluluğum altında. Kraliyet görevlerini yerine getirebilmesi için kendini toparlaması gerekiyor. Ayrıca yeniden mihracenin gözdesi olması için kendine çekidüzen vermeli." Bir kaşını kaldırarak bana baktı. "Hem kendisinin hem de oğlunun kaderini kabullenmekten başka çaresi yok. *Que sera, sera.* Yani her şey olacağına varır." Maharani Indira kartlarla oynamayı bıraktı. "En azından anneliği tadabildi."

Karşımda oturan kadın, acının ne demek olduğunu biliyordu. Uygun olacağını bilsem ona, bu sabah üzüntüyü hafifletmek için kakule ile hazırladığım kaju fıstığından ikram ederdim.

Bir an bekledim. "Size nasıl yardımcı olabilirim, majesteleri?"

"Maharani Latika'yı yeniden hayata döndür. Acısını yok et, tıpkı Samir'in sana kefil olduğu gibi..."

Samir'in bana olan güveni cesaret vericiydi ama böyle bir asilzadeyi –özellikle de halk önünde olan birini– hayal kırıklığına uğratma düşüncesi içimi ürpertmişti.

Konuşmadan önce dudaklarımı ıslattım. "Majesteleri, iyileşmek zaman alır. Tıpkı tedavim gibi... Ancak önce ona nasıl

yardım edebileceğimi ve bunun ne kadar süreceğini anlamam için Maharani Latika'yı görmem gerekecek. Bay Singh, bana bu kadar yürekten inandığı için müteşekkirim ama izin verin, önce durumu gözden geçireyim."

Kadın bakışlarıyla âdeta içimi görüyordu. Ben de bakışlarına karşılık vererek bekledim.

Birkaç dakika sonra bir karar vermişçesine kartları masadan topladı. "Bakabilirsin," diye emretti, derinden gelen bir sesle. "Sonra işin bitince yanıma gel."

Buradaki görevimin, daha önce defalarca yaptığım gibi sorunlu bir kadını yatıştırmak olduğunu anlayınca rahatlamıştım. Elbette, başarı tatlı olacak, şanımı şehrin ötesine taşıyacaktı ama yenilgi de sonumu getirebilirdi. İşim böyle bir başarısızlığı kaldıramazdı. Genç kraliçeyi iyileştirmek için kayınvalidemin öğrettiği her bitkiyi kullanmam gerekecekti.

Tatlı çaya rağmen ağzımın içi kupkuruydu. "Benim için zevktir, majesteleri."

Yaşlı kadın tatmin olmuş bir hâlde başını olumlu anlamda salladı. Hizmetçiye bakınca adam hemen öne çıktı. "Bayan Shastri'yi majestelerine götür." Sonra fincanına yeniden dokunarak konuşmasına devam etti. "Ve o şefe söyle, çayımı bir daha soğuk servis etmesin! Nasıl oluyor da bir maharaniye böyle davranabiliyor?"

Bacaklarım titreyerek oturduğum yerden kalktım ve ayağına dokunmak için yere diz çöktüm.

Ben küçük bir kızken, babam okulda ders veremeyecek kadar sarhoş olduğu zamanlarda annem yüksek sesle şöyle derdi: İşini kaybederse biz ne yer, ne içeriz? Kitapları mı? Annemin o ürkütücü endişelerinden korunmak için yaşlı Munchi'nin kulübesine sığınır, bir sütçü kızın başlığını ya da çiğdeci kuşunun tüylerini çizerdim. Bir şeyler çizmek beni sakinleştirirdi. Sonra Hari çocuk doğuramadığım için beni hırpaladığında kendimi yine sanatıma vermiştim, ancak bu kez fırçayı elimde hayal ederek zihnimde çiziyordum resimlerimi, hatta sözde kocam olacak adam karnıma, sırtıma tekmeler atarken bile hayalimden vazgeçmemiştim. Kolumda gezinen uğur böceği ya da *sari*min deseni gibi detaylara odaklanarak başka şeyleri önemsemiyor, endişe, acı ve korkularımdan sıyrılıyordum.

Şimdi genç maharaninin odasına giderken de kapılardaki oymalı desenlerle, pencere pervazlarıyla, ipek kilimlere işlenmiş hikâyelerle zihnimi meşgul ediyordum. Yüzyıllar önce Jaipur'un prensleri, İran, Mısır, Afrika, Türkiye gibi yabancı topraklardan en iyi taş oymacıları, boyacıları, kuyumcuları, ressamları ve dokumacıları yeteneklerini sergilemeleri için buraya davet etmişlerdi. Majesteleri Latika'nın yatak odasına geldiğimde endişelerim azalmış, zihnim sakinleşmişti.

Bir guru kapının sol tarafında bağdaş kurmuş hâlde yer döşeğinin üstüne oturmuş, ileri geri sallanırken elindeki tespihi çekip duruyordu. Zerdeçal tozundan yapılan bir *bindi* saç dibinden alnına kadar uzanıyordu. Beyaz tuniği katmanlar hâlinde karnında bitiyordu. Adamın hemen önünde yer alan tütsü dumanı usulca tavana doğru süzülüyordu.

Maharani Latika, başını sayvanlı yatağındaki krem rengi saten yastıklarına koymuş, dinleniyordu. Bir dul değildi ama

kaliteli muslinden beyaz bir *sari* ile beyaz bir bluz giymişti. İpekler içindeki üç saray nedimesi ona eşlik ediyordu. Kraliçenin saçını tarayan bir tanesi onun yardımcısıydı. Diğer nedime yelpazeyle onu yellerken üçüncüsü yüksek sesle bir şiir kitabı okuyordu. Tagore'un şiirini hemen anlamıştım. *Karanlık mı? Hiçbir gece onun hüzünlü gözleri kadar karanlık olamaz...* Ben odaya girince nedimeler bir an dönüp bana bakmalarına rağmen işlerine devam ettiler. Ellerimi göğsümün altında birleştirerek selam verdim ve yatağa doğru yürüyüp maharaninin ayak ucunda durarak havaya dokundum, bunu üzerindeki kötü enerjileri çekmek için yapıyordum. Ancak kadının donuk bakan gözleri tavana dikiliydi, sanki beni görmüyordu. Sonrasında diğer kadınlara da selam verdim, onlar da durumdan haberdarlarmış gibi başlarını salladılar.

Ya tasarım böyleydi ya da bilerek yapılmıştı, bilmiyordum ama oda karanlıktı. Daha rahat görebilmek için hizmetçiden eşyalarımı cam kenarına getirmesini istedim. Etrafta iskemle ararken hizmetçi bana kumaş döşemeli bir tane getirdi. İhtiyacım olan malzemeleri çıkardıktan sonra ellerimi bir kâseye koyduğum yaseminli soğuk suda ıslattım. Sonra yağla ovuşturdum. Dikkatli bir şekilde kraliçenin elini kaldırdım. Teni kuru ve soğuktu. Kraliçe hareket etti. Göz ucuyla başını benden yana çevirdiğini gördüm. Ona bakmamaya çalışmama rağmen gözlerimi ondan alamamıştım. Mihraceyi ilk bakışta kendisine âşık eden o meşhur güzelliği hakkında çok şey duymuştum. İri, parlak gözleri ağır hüznünü gizleyemiyordu. Göz altlarında mor halkalar oluşmuştu, sanki o hassas teni kavrulmuş gibiydi. Majesteleri herhangi bir mücevher takmıyordu.

Saç derisinden görünen kırmızı toz, onun tek süsüydü. Onu da oraya nedimelerden biri sürmüş olmalıydı.

Gözleri, tuttuğum eline kaydı. Parmaklarını sallayarak onları ilk defa görüyormuş gibi inceledi. Bakımlı tırnakları, oval şeklindeydi ve etleri geri itilmişti. Uzun ve derin bir iç çekerek yeniden kendi hayal âlemine daldı. İşime kaldığım yerden devam edebilirdim.

Hari ve annesiyle yaşamaya başladıktan sonra, bir sabah çamaşır yıkamaya gittiğim nehir kenarında üç adet mor-pembe renklerinde yumurta görmüştüm. Sonra tiz bir ses duymuş ve kırmızı tüylü bir bülbülün çalılıkların altından çıkardığı başını bir o yana, bir bu yana yatırarak beni izlediğini fark etmiştim. Kuş bir yana yaslanıp bir kanadını yere doğru eğmişti. Kayınvalidemi almak için eve koştuğumda, kuşun yumurtalarının üstüne yatmak için yuvasına uçmadan önce yaralanmış olduğunu söylemiş, kuş kanadını sürekli hareket ettirmesin diye lapa yapmıştı. Kuşun kanadının iyileşmesi iki hafta sürmüştü, sonrasında kayınvalidem benden onu bulduğum yere bırakmamı istemişti. Kuşu bıraktığımda zavallı hayvan çaresizce yumurtalarını aramıştı ama o yumurtalar çoktan yok olup gitmişti. Onun yumurtalarını kurtaramamıştım. Maharani Latika'nın da oğlunu eve getiremezdim ama zamanla yaralarının iyileşmesine yardımcı olabilirdim.

Genç kraliçe, dokunuşlarıma alışabilsin diye ellerine ve ayaklarına nazik bir şekilde masaj yapmaya başladım. Müşterilerimle uzun zamandır çalışıyordum ve onlar da bana güveniyordu ama Maharani Latika beni tanımıyordu, hatta hakkımda hiçbir fikri yoktu, bu yüzden benim yanımda, saçını tarayan nedimesinin yanında olduğu kadar rahat olması

zordu. Bu sabah susam ve Hindistan cevizi yağları ile bakopa ve kekik özlerinden yaptığım karışımla başparmağıyla işaret parmağı arasındaki boşluğu ovaladım. Ardından bileklerine masaj yapıp gerginliği azaltmak için ayağının başparmağı ile orta parmağı arasındaki boşluğa bastırarak kavis kısmı üzerinde çalıştım. Şiir okuyan diğer nedime ritmik bir şekilde okumasına devam ediyordu.

Bir süre sonra maharaninin kemiklerinin yumuşadığını hissedip daha derin derin nefesler aldığını duydum. Sonraki bir saat boyunca kollarına, bacaklarına, ellerine ve ayaklarına masaj yapmaya devam ettim. Kas kemik bağlarını gerdim, uzuvlarını rahatlattım ve meridyenlerini açtım. Hâlâ rahatlamayan kaslarındaki gerginliği azaltmak için o noktalara biraz daha baskı uyguladım. Bunun üzerinde çalışırken bir yandan da ona olumlu enerjiler göndermeye odaklıydım. Başka hiçbir şey düşünmüyordum.

Kollarının gevşediğini hissedince majestelerine bir göz attım. Uyuyakalmıştı. Bu rahatlama hâli uzun sürmeyecekti ama ilk ziyaret için fazlasıyla iyiydi.

Eşyalarımı toparlayınca görevli beni bir dizi koridordan geçirip içi tamamen orkidelerle dolu camdan bir odaya götürdü. Buradaki hava nemli ve ferah bir havaya sahip saraydan daha sıcaktı. Üst dudağımın terlediğini hissediyordum.

Büyük maharani elinde küçük, gümüş bir makasla bitkilerin ölü yapraklarını kesiyordu. İpek bluzunun koltuk altından terlediği belli oluyordu.

Maharani Indira arkasına dönmeden, "Latika ne kadar çabuk iyileşirse ben de o kadar çabuk bebeklerimle ilgilenebilirim," dedi. Yanındaki masadan içinde buzla başka bir sıvının

olduğu bardağı eline alıp hafifçe salladı. "Cin ve tonik. Bir kadeh ister misin, Bayan Shastri?"

Bir an içim gitse de daha önce hiç alkol almamıştım. "Teşekkür ederim. Hayır."

Gülümseyerek bana baktı. "Emin misin? İngilizler giderken bize bazı güzel şeyler bıraktı, bu da en güzeli." Bardağından bir yudum aldı. "Dahası, sıtmayı uzak tutuyor."

Maharani, bir sonraki bitkinin yanına gitti ve yapraklarını evirip çevirip incelemeye başladı. Yüzünde memnun bir ifadeyle içkisinden büyük bir yudum aldı. "Gel, biricik aşklarımla tanış."

Maharaninin yanına gittim.

Gövdesinin her iki yanından dışa doğru açılmış geniş yaprakları olan yeşil çizgili sarı bir çiçeği işaret etti. "Bu kayıp hanım terliği çiçeği ama ben ona *titli* diyorum çünkü kelebeğe benziyor. Şuradaki de mavi vanda, adını Sita koydum." Bir parmağıyla yaprağın tekini şefkatli bir şekilde okşadı. Anlaşılan sera, birçok açıdan maharaninin mabedi gibi bir şeydi. "Söylentilere göre Leydi Sita, mavi orkideleri saçına takardı. Ender görülen bir türdür."

Maharani Indıra, odanın karşısına geçti ve parmaklarını tek bir saptan çıkan toplamda yirmi kadar minik pembe çiçekte gezdirdi. "Bu Tayland prensesinden hediye. Prenses onu bir türlü filizlendiremediğini söyleyene kadar ona kocamın adını vermeyi düşünüyordum. Bunu duyunca kocamın onunla uzaktan yakından alakası olmadığını anladım!" Maharani bu kötü şakası karşısında derinden bir kahkaha attı. Dul maharaninin bu küçük yeri gerçekten kendi mabedi olarak gördüğü belliydi. Kendi sınıflarına sıkışıp kalan sadece fakirler değildi.

"Bir şeyi çabucak büyütmek için bir sırrım var." İçkisinden birkaç damla çiçeğin tabanına damlattı. Bana göz ucuyla bakarken yüzünde muzip bir gülümseme hâkimdi. "Şıp... Şıp."

Kendime hâkim olamayarak bir kahkaha attım.

Ardından bardağındaki içkisini yudumladı. "Ee, Bayan Shastri, söyle bana, ne zaman tam anlamıyla orkidelerimle ilgilenmeye başlayacağım?"

Bunu küçük kraliçenin yanına giderken düşünmüştüm. "Majesteleri, anlayacağınız üzere... Çalışmalarım tam anlamıyla yararını göstermeden önce Maharani Latika'nın bana güvenmesi gerekiyor. Onunla iki, üç hafta her gün aynı saatte çalışırsam ilerleme kaydedeceğimize inanıyorum."

"Peki, bugün hiç gelişme kaydettin mi?"

"Öyle sanıyorum. Her gün ekleme yapacağım bir kına deseni için hazırlık yapmaya başladım. Tamamlandığı zaman majesteleri daha iyi hissedecektir."

Maharani, dudaklarını büzerek başını olumlu anlamda salladı. "Peki, ona bahşedeceğin bu iyiliğin ücreti nedir?"

Ellerimi önümde birleştirdim. "Ne uygun görürseniz, majesteleri."

Yaşlı maharani bana baktı. "Her sabah, majesteleri ile çalışman bittiği zaman bana rapor vermeni istiyorum. Eğer gelişme görürsen devam edeceğiz. Görmezsen, başka bir şey deneyeceğiz. Bugün giderken saymana bunu ver." Elime bir kâğıt tutuşturdu. "Geldiğin her gün için sana beş yüz rupi verecek."

O an bayılacakmış gibi hissettim. Bir hafta boyunca dur durak bilmeden çalıştığım kına randevularımdan kazandığımı bir saat içinde kazanmıştım. İki haftada yedi bin rupi elimde

olurdu! Seradaki nem bunaltıcıydı, alnım ter içinde kalmıştı. Buradan çıkmam gerekiyordu.

"Teşekkür ederim, majesteleri."

Maharani başını olumlu anlamda sallayarak gitmeme izin verdi, ardından önündeki bitkiyi inceleyeme koyuldu. Odadan çıkarken kendi kendine konuştuğunu duydum. "Yine boynunu mu büktün, Winston? Seninle yeteri kadar ilgilenmiyor muyum?"

Malik, beni saray kapısında bekliyordu. Beni görünce eşyalarımı almak için hemen yanıma koşturdu.

"Gülüyorsun, patron. Başarılı geçti mi?"

"Öyle diyebilirsin," dedim gülümsemeye devam ederek. "Ee, saray aşçısı nasıldı? Onunla iyi vakit geçirdin mi?"

"Patron, doğrusunu söylemek gerekirse hurma şekeri hariç pek tatlı düşkünü değilim ama Madho Singh öyle. O kuş benim *rabri* tatlımın çoğunu yedi. Bu akşam rahatsızlanmazsa iyi." Bir çekçek durdurmak için yan caddeye doğru yürürken saplarından tuttuğu kapları sağa sola sallıyordu. Ben de başımı iki yana salladım. Onu uyarsam ne yararı olacaktı ki?

"Peki, aşçının yanındayken ne yaptın?"

"Bir yere ayrılmadım. Ayak işlerini yaptım, siparişleri aldım, onları dağıttım."

Birden yolun ortasında durdum. "Malik! Majestelerinin emrine karşı gelmişsin!"

Malik dönüp bana baktı, sırıtıyordu. "Dert etme, patron. Görevli ona benim için *rabri* yapmasını söylediğinde şef bıçağıyla beni ortadan ikiye bölmek istiyormuş gibi baktı."

Bir çekçek durdurmak için ıslık çaldı. "Ben de kendi kendime tıpkı her gün patronumu mutlu ettiğim gibi acaba onu da memnun edebilir miyim diye düşündüm." Bir kaşımı kaldırdığımı görünce kahkaha attı. "Sarayın yemeklik yağ için ne kadar harcadığını sordum. Bana rakamı söylediğinde ben de ona 'Yok artık, resmen soyuluyorsun,' dedim."

Gözlerimi kapattım. Malik ne yapmıştı böyle?

"Rahatla patron." Eliyle bir ampul takıyormuş gibi hareket yaptı. *Her şey yolunda.* "Ona, aşırı pahalıya yağ satan serserilerden çok daha ucuza yağ alacağım ve aşçı da farkı cebe indirecek." Ardından elindeki taslardan birini gösterdi. "Öyle mutlu oldu ki istesem de istemesem de bana her gün özel bir yiyecek yapacağına dair söz verdi. Bugün hamur kızartması ile baharatlı nohut kavurması vardı. Yarın da sebzeli börek! Radha ile birlikte bir daha yemek yapma derdiniz olmayacak."

Malik eşyalarımızı bizi bekleyen çekçeğe koymak için koşturdu, ben de şaşkın bir hâlde onu takip ettim. Küçük arkadaşımın önünde şapka çıkarmam gerekirdi!

Saray ziyaretlerimin dedikodusu çabucak yayılmıştı. Mango satıcısının bizi saray kapısında görmesi yetmişti. O karısına söylemişti, karısı da komşusuna, o da eniştesine, eniştesi de doktoruna, doktoru da çamaşırcıya, çamaşırcı da bir müşterimin evindeki ütü yapan hizmetçiye derken herkes duymuştu. Çok geçmeden hizmetlerim, kutlama ya da tören için benimle çalışmak isteyen yeni müşterilerle taçlandı: Nişan, gebeliğin yedinci ay kutlaması, yeni doğum kutlaması, bebeklerin ilk katı gıdaya

geçiş kutlamaları, ilk saç kesimi kutlamaları, erkek çocukların reşitlik kutlamaları, yeni eve taşınma kutlaması, Hanuman'ın doğumu, Maha Shivarati Festivali, işe kabul, üniversiteyi kazanma, bir yolculuğa hayırlısıyla çıkıp hayırlısıyla gelme... Tüm bu kutlama ve tören hazırlıklarında Radha da kına ve atıştırmalık yapma konusunda bana yardım ediyordu. Sabahları Maharani Latika'nın yanına, öğleden sonra ve akşamları da diğer müşterilerime gidiyordum. Malik, satışları üçe katlayan kremlerimi, yağlarımı ve losyonlarımı dağıtarak şehrin dört bir yanını dolaşıyordu. Güzel bir zamandan geçiyorduk. Bu beni mutlu etmeliydi ancak olamıyordum... Maharani Latika, kraliyet görevlerinin başına geçene kadar da bu gerçekleşmeyecekti.

Öte yandan yeni müşterilerimin çoğu dedikodu derdindeydi.

Maharani Latika bahsedildiği kadar güzel mi?

On kişinin oturabildiği şu koltuktan bahsetsene!

Saraydaki gümüş urnelerin bir adam boyunda olduğu doğru mu?

Yemek salonunda et servis ediyorlar mı?

Yıllardır tanıdığım kadınlar bile, meraklarını dile getirmeden duramıyorlardı. *Bütün maharanilerin sarileri Paris'ten mi geliyor? Jorjet kumaşının deseni nasıl?*

En sevdiğim müşterilerimden, zenginlik ya da unvan takıntısı olmayan Bayan Patel bile merakına yenik düşmüştü. Altmış yaşında, sessiz sakin biri olan ve kocasının kitaplarını otelinde tutan Bayan Patel, "Umarım, dinlenebiliyorsundur, Lakshmi," dedi. "Böyle zamanlar insana huzursuzluk verir." Ardından tamamen sessizliğe büründü.

Malik daha sağduyuluydu. Ona bekçilerin, hizmetçilerin ve çekçek sürücülerinin sorularını nasıl yanıtlaması gerektiğini

öğretmiştim. Mihracelerin kraliyet avlarını tasvir eden resimlerini Rajput ailelerine anlatabilir ancak Brahminlere (vejetaryen olan sınıf) anlatamazdı. Kokulu bahçeler hakkında konuşabilirdi ancak kraliyet tuvaletindeki Avrupai tesisatın ayrıntılarını anlatamazdı (bu çok kaba olurdu). Saray bandosunun kırk müzisyenden oluştuğunu söyleyebilirdi ancak üç müzik şefinin de ayrı bir mutfağının ve kendi yardımcılarının olduğunu açıklayamazdı. (Bu da fazla gösterişli olurdu.)

Radha da tek kelimeyle görevlerini kusursuzca yerine getiriyordu. İşini bitirdiğinde Kanta'nın yanına gidiyordu. Yeni okul dönemi henüz başlamadığından Kanta, kız kardeşime öğleden sonraları ona okuma yapmasını önermişti. Bunun harika bir fikir olduğunu düşünmüştüm. Akşamları geç saatte pansiyon odasına gittiğimde, Radha'nın gününün nasıl geçtiğini hevesle anlatmasını bekliyordum. Hatta daha çok merakla... Ancak Radha sırtı bana dönük bir şekilde yatağa yatmış, Kanta'nın ona ödünç verdiği kitabı okuyor oluyordu.

Ona ne okuduğunu sorduğumda ise yanıtları kısa cümlelerden oluşuyordu. "Bir kitap." Hangi kitap olduğunu merak edersem de karşılığı, "Sen bilmezsin," oluyordu. "Bir söyle," diye direttiğimde, "Brontë Kardeşler'in bir kitabı işte," gibi şeyler söylüyordu.

Radha, aslında üçünü de çok iyi bildiğimin farkındaydı. Üç yaşındayken bize İngilizceyi yüksek sesle okumayı öğreten aynı babanın çocuklarıydık, değil mi? Kelimelerin anlamlarını bilmeden sesli okumayı öğrenmiş olsak da onun yöntemleriyle erken yaşta edebiyat okumaya başlamıştık.

Radha'yı saraya götürmediğim için bana hâlâ kızgın olduğuna inanamıyordum. Bu durum sinir bozucuydu. Ben

ablaydım, ailemizi geçindiriyordum. Kuralları ben koyardım, o da her küçük kardeşin yapması gerektiği gibi sorgusuz sualsiz bu kurallara uymalıydı. Bu düşüncelerime rağmen öfkemi yuttum. Zamanla buna alışacak, değiştiremeyeceği şeyleri kabul etmeyi öğrenecekti.

Kendimden pay biçiyordum, itirazlarıma rağmen kendi kaderimi değiştirememiş, sonunda Hari ile evlenmiştim...

Bayan Sharma ile bir sonraki randevumda saraydaki işim için beni tebrik etti. Bir cesaretle Sheela ile Ravi arasında gerçekleşebilecek muhtemel evlilik önerisini konuşmak istediğimi söyledim. Samir, Rambagh Sarayı sözleşmesi için Bay Sharma ile ortak bir teklif düzenlemesini görüşmeye başlamıştı, bu yüzden konuyu gündeme getirmem doğaldı. Bayan Sharma da benimle orta yolda buluştu, yanağındaki beninin yukarı çıkmasına neden olan gülümsemesini saklamaya çalışarak kendi kozunu ortaya koydu. Sharma Ailesi çeyiz için Sheela ile Ravi'ye ev yaptırmak istiyordu, bu da evliliği bir adım öne taşıyacaktı. Sheela gelecekteki kocasının ailesiyle yaşamayı tercih etmiyordu. "Bir aile bu isteğini kabul etmedi, biz de onların teklifini geri çevirdik," dedi Bayan Sharma.

Jaipur'daki ailelerin Sheela'nın isteğini neden kabul etmediklerini anlayabiliyordum. Evlenince eşin ailesine katılmak bir kuraldı. Fazlasıyla modern ve Batı'da eğitim almış olmalarına rağmen Kanta ile Manu bile Manu'nun dul annesinin yanında yaşıyorlardı. Öte yandan Parvati, ilk göz ağrısı olan oğlunun onlarla aynı çatı altında yaşaması için âdeta bir kaplan

gibi savaşırdı. Singh Malikânesi'nde bir sürü odanın olduğunu söyleyecekti. Ravi ile Sheela kalacakları kısmı istedikleri gibi düzenleyebilirdi.

Eğer bu evlilikten payıma düşeni almak istiyorsam ki istiyordum, iki aileye de uyacak bir çözüm bulmak bana düşüyordu. Bu durum kesinlikle sinir bozucuydu ama bu anlaşmayı mühürlemeye çok yakındım. Artık vazgeçemezdim. Dar gelirli aileler için çeyiz, genelde sıkıntılı bir konuydu. Kaç para, kaç altın, kaç ipek *sari*... Ancak Singhler ve Sharmalar para hesabı yapacak aileler değillerdi. Taleplerini karşılamak için incelik, yaratıcılık ve şanstan fazlası gerekiyordu.

Günlük saray ziyaretlerime başladıktan bir hafta sonra, rutin randevum için Kanta'ya gittim. Radha zaten oradaydı. Bir koltuğa oturmuş, nerede kaldığını unutmamak için bir parmağını birlikte okumuş oldukları kitabın sayfasında tutuyordu.

Kanta beni görünce bir hışımla oturduğu koltuktan ayağa fırladı. Vereceği haber için sabırsızlanıyordu. "Lakshmi, sana söylemek için can atıyorum!" Gözleri neşeyle parıldıyordu. "Ben hamileyim!" Ardından kollarını bana doladı. "Ve bu senin, sihirli kınan, incelikli desenlerin sayesinde. Şu yedirdiğin tatlıların içine bir şeyler kattığına da eminim."

Gülümsedim. "Kanta, bu harika bir haber!" Başımı Radha'dan yana çevirdim. "Duydun mu?"

Radha, kaşlarını kaldırdı ve bilmiş bir ifadeyle, "Bana daha önceden söyledi," dedi.

"Kayınvalidem çok daha önceden tahmin etti," dedi Kanta. "Ne zaman bir kitabı elime alsam midem bulandı. Manu'ya hamile kaldığında kendisinin de böyle olduğundan bahsetti. Düşünebiliyor musun!? Kayınvalidemle benim kocam haricinde bir ortak noktamız daha varmış!" Ardından kıkırdadı.

Genç kadının neşesi bulaşıcıydı. Ben de kahkaha atıyordum.

Kanta bir kolunu Radha'nın omzuna attı. "Bu yüzden Radha'nın bana kitap okuması daha da önemli. Artık bunu kendi başıma yapamayacağım!" Tekrar kıkırdadı.

Ardından Kanta'nın yatak odasına geçtik, genç kadın orada üstündeki *sari*sini çıkardı. "Kayınvalidem, giydiğim şeyleri bebeğin göreceğini söyledi. Beni *sari* giyerken görmek onu mutlu edecekse, sıkıntı değil." Ardından divana uzandı. "Haydi, Manu gibi yakışıklı bir çocuğumun olmasını sağlamak için karnıma başka bir bebek mandalası yapalım."

Kız kardeşim de peşimizden yatak odasına gelmiş ve sanki orada yaşıyormuş gibi yatağın üstüne oturmuştu.

"Radha, Lakshmi sihri üzerinde çalışırken sen de kitap oku, lütfen."

Benimkinden ziyade Kanta'nın ricasını yerine getirmekten daha mutlu olan Radha, kendini beğenmiş bir ifadeyle gülümsedi ve elindeki kitapta kaldıkları sayfayı açtı. Kapağına bir göz attım. *Daisy Miller*. Kitabı okumamıştım ama müşterilerim o kitaptan sıklıkla bahsederdi. Avrupa turuna çıkan Amerikalı genç bir kızdan bahsediyordu. Kanta, Radha'ya yardım etme konusunda ne kadar da cömertti... Hem İngilizcesini hem de dünya görüşünü geliştirmek açısından... Kız kardeşimle benden daha çok vakit geçirdiği için memnundum.

Günlerim fazlasıyla yoğun olduğundan birinin Radha'ya göz kulak olması rahatlatıcıydı.

"Ah, Lakshmi! Yarın Radha'yı şu sana bahsettiğim Amerikan filmine götüreceğim. *Bazıları Sıcak Sever.* Marilyn Monroe başrolde!" Kanta bir kuş gibi neşeyle kımıldadı. "Gelecek ay da *Mr. and Mrs. 55* sinemalara yeniden gelecek. İlk gösterildiğinde çok popüler olmuştu! Onu da izlemeye gideceğiz. Bir sakıncası yok değil mi, Lakshmi?"

Kız kardeşimle bu kadar ilgilenirken ona nasıl karşı çıkabilirdim ki? İlgilenmiyormuş gibi yapmasına rağmen cevabımı hevesle beklediğini bildiğim Radha'ya baktım. Kendimi biraz huzursuz hissetsem de, "Elbette, bir sakıncası yok," dedim. "Çok naziksin, Kanta."

Radha, bana bakıp hafifçe gülümsedi.

Hem kız kardeşimin hem de Kanta'nın birer arkadaşa ihtiyaçları vardı. Birlikte daha fazla zaman geçirmelerine izin vermek, Radha'dan onunla çok az zaman geçirdiğim için beni affetmesini istememin bir yoluydu. Ya da ben kendimi öyle kandırıyordum...

Sekizinci Bölüm

5 Ocak 1956

Maharani Latika'ya olan günlük ziyaretlerimin ikinci haftasında, nihayet onda bir değişiklik hissettim. Ben geldiğimde genç kraliçe doğruca gözlerime bakmaya başlamıştı. Gözlerini çevreleyen o koyu halkalar hafiflemişti, gözleri artık kan çanağı gibi değildi ve daha canlı bakıyordu. Sağlığını kontrol ettikten sonra ayaklarına dokundum. Genç kraliçe, herhangi bir karşılık vermese de iri gözleriyle beni dikkatle inceliyordu.

"Majesteleri dün gece tam altı saat deliksiz uyudu!" dedi genç kraliçeye kitap okuyan kadın.

Heyecanımı saklayamıyordum. Bir gece önce şekerlediğim limon dilimlerinin olduğu kabı açtım. "Belki de bir kutlama sırası gelmiştir, değil mi?" dedim. Kayınvalidem bana derin bir kaybın acısını çeken kadınların meyve ve çiçek özleri bakımından zengin ilaçlara ihtiyacı olduğunu söylemişti. Limon enerjiyi verir ve midenin daha iyi çalışmasını sağlardı. Şekerli meyve, majestelerinin iştahını artıracaktı. "Bana izin verir misiniz, majesteleri?"

Maharani Latika, kaşlarını kaldırıp yardım etmeleri için yanındaki yardımcılarına baktı.

Beklemekte olan ilk yardımcı, hizmetçilerden birine saklama kaplarını mutfağa götürmesini söyledi. Saraya dışarıdan gelen yiyeceklere şüpheli gözüyle bakıldığından maharani yemeden önce, bir aşçı yardımcısı yemeklerin tadına bakıyordu. Bugün her şey yolunda giderse birkaç güne şeker, kakule ve gül yapraklarıyla birlikte ev yapımı lor peyniriyle kremalı *rasmalai* servis edecektim. Maharaninin yanakları çukura kaçmıştı. Haftalardır su dışında çok az sebze çorbası içmişti. Onu açlığı uyaran besinlerle besleyerek bedenindeki *vata*'yı, yani enerji dengesini düzenleyebileceğimi umuyordum. Lor gibi yoğun tatlara ve kakule gibi baharatlara geçebildiğimizde, girdiği depresyondan daha çabuk çıkacaktı.

Bugün majesteleri kınaya daha bir ilgiliydi, ben kınayla çizim yaparken beni izliyordu. Her gün, bir desen daha ekliyordum. İlk önce tırnaklarına, parmak uçlarına ve bileklerine kına yakmış, aynı işlemi ayak tırnakları ve ayak tabanı için de uygulamıştım. Bir sonraki gün el ve ayak parmaklarına kıvrılan dallar, sonraki gün ise el ve ayaklarının üstüne karışık yaprak desenleri çizmiştim. Şimdi de her bir yaprağı küçük noktalarla çevreliyordum. Amacım el ve ayaklarındaki her bir noktayı kınayla kaplamaktı. Ne kadar çok kına yakarsam kınanın sakinleştirici özelliği maharaninin zihnine ve bedenine o kadar çok işleyecek, majestelerinin rahatlıkla dinlenmesine yardımcı olacaktı.

Hizmetçi, mavi porselen tabağın üzerindeki şekerli limonları getirdiğinde bir nedime tabağı ondan aldı ve genç kraliçeye uzattı. Majesteleri bir an duraksadıktan sonra bir limon

dilimine uzandı. Tüm gözler ondaydı. Guru bile duasını yarıda kesip başını kaldırırken, sanki şekeri emiyormuş gibi dudaklarını büzmüştü.

Maharani küçük bir ısırık alıp çiğnedi ve yuttu. Gözlerini kapatıp bir ısırık daha aldı. Odadaki gergin ortam rahatlamıştı. Herkes rahat bir nefes aldı.

Nedime okumasına devam etti. "'Fırtına bulutları gökyüzünü inletirken haziran yağmuru şiddetle yağmaya başladı. Nemli doğu rüzgârı fundalıklar üzerinden esip bambular arasındaki gaydaların çalmasına neden oldu. Hiç kimsenin anlam veremediği yüzlerce çiçek ortaya çıktı ve neşeyle çimlerde dans etmeye başladı...'"

Ertesi gün majesteleri patlıcan moru, ipek bir *sari* giymişti. Nedimelerinin alnında da ona uygun mor *bindi* vardı. Bluzunun dikiş kısımları altın sarısı ve yeşil çiçeklerle işlenmişti. Saçı bir gün önce diğer nedimesine bıraktığım Hindistan cevizi yağıyla yağlanmıştı. Son anda içine damlattığım nane yağı sayesinde havaya, gurunun sandal ağacı tütsüsüyle birlikte nane kokusu da hâkimdi.

Nedimelere bakıp gülümsedim.

"Günaydın."

Hepimiz selamlamaya karşılık veren majestelerine dönüp baktık. Boğuk bir sesle konuşmuştu. Bir aydır hiç sesini çıkarmamıştı. Genç kraliçe boğazını temizleyince, nedimelerden biri hemen bir bardak su getirdi.

Maharani Latika, suyundan birkaç yudum aldıktan sonra yeniden konuşmaya çalıştı. "Günaydın."

Sesi hırıltılı geliyordu. Bir elini göğsüne koyup gözlerini kapattı. Bir an ağlayacağını sanmıştım ama genç kraliçe utangaç bir ifadeyle gülümsedi. Gözlerini açıp göğsünü ovaladı. Sanki o kısık sesi onu keyiflendirmiş gibi kahkaha atmaya çalıştı.

"*Hai Bhagwan.* Şükürler olsun, ne güzel bir sabah, majesteleri," dedi guru.

O akşam, Iyengar'ın arka avlusundaki tuvaleti kullandıktan sonra odamıza çıkan merdiveni tırmandım. O an Radha ile Malik'in konuştuğunu duydum. Odanın kapısı aralıktı. Radha, uzun zamandır benimle doğru düzgün konuşmadığından ikisi arasındaki bu sohbet, hayatında neler olduğunu öğrenmemin tek yoluydu. Ne konuştuklarını dinlemek için koridorda durdum.

"Marilyn Monroe Hintli kadınlardan çok farklı, Malik," dedi Radha, hayranlık dolu bir sesle. "Teni yasemin çiçeği gibi bembeyaz. Saçı kabarık... Tıpkı tiyatroda satıcıların sattığı pamuk şeker gibi."

"Gopal giydiği kıyafetler çok dar olduğu için kadının göğüslerine bakmadan edemediğini söyledi. Sinema ekranında tıpkı birer dağ gibi görünüyorlarmış," diye karşılık verdi Malik.

"Arkadaşın da arsızın tekiymiş."

Radha, Kanta ile vakit geçirdikçe sanki büyük şehrin karmaşıklığına ayak uydurmaya çalışıyormuş gibi kibirli bir ifadeyle konuşmaya başlamıştı. Bu kızın, üç ay önce tanıştığım

üstü başı toz toprak içinde, kirli tırnakları olan aynı kız olduğuna inanmak zordu. Bu kadar çabuk değişmesi biraz sinirimi bozmuştu. Gerçekten bu kadar hızlı mı büyüyordu? Öte yandan parıldayan topuzu, üstündeki hoş tunik pantolon takımıyla şık görüntüsünün beni gururlandırması gerekmez miydi? Âdeta kendi ellerimle oluşturduğum sanat eserim, değil miydi?

"Film eğlenceli miydi?" diye sordu Malik.

"Sanırım evet. Kanta teyze anlamadığım yerleri bana anlattı. Bayan Monroe çok güzel gülüyor." Bir an duraksadı. "Sence Amerikalıların dişleri bizden çok mu?"

"Bilmem. Belki onlar daha çok gülüyorlardır."

"Hımm, ama İngilizlerden daha güzel dişleri olduğu kesin."

"Bütün herkesin dişi İngilizlerinkinden güzel."

İkisi kahkaha attı.

Bir anlık sessizlikten sonra Radha, "İlk defa renkli bir film izledim," dedi.

"Bunun izlediğin ilk film olduğunu sanıyordum."

"Of! Sana söylediğim her şeyi hatırlamak zorunda değilsin."

Malik kıkırdadı.

"Ama," diye takıldı Radha, "dudakları çok kırmızı olduğu için dişleri bembeyaz görünüyordur."

Bir an için çelikten tabakların sesini duydum. Sonra yeniden konuşmaya başladılar. "Radha, rujun bir tadı var mı?"

"Nereden bileyim?"

"Seni gördüm. İşlerimi yapmak için dışarıdayken. Jaipur Club'ın polo kısmında duruyordun. Dudağında ruj vardı."

"Ne? Sen beni mi gözetliyordun?" dedi Radha, keskin bir sesle.

"Ah!" Radha, küçük çocuğun kulağını çekmiş olmalıydı. "Hayır, seni gözetlemeye vaktim yok!"

Bir anlık sessizlikten sonra Radha, "Kanta teyze denememi istedi," dedi. "Bana hep eşyalarını denettiriyor."

Göğsüm sıkıştı. Kanta, küçücük bir kızdan ruj mu denemesini istemişti?

"Gopal'ın rujlar için ne dediğini biliyor musun, Radha? Bombay'deki kızlar doğuştan öyleymiş. Film yıldızı olduklarında makyaj yapmakla vakit kaybetmezler."

Malik'in kıkırdadığını, Radha'nın da derinden bir kahkaha attığını duydum. *Mutluydu...*

Jaipur Club, zenginlerin polo ve tenis oynayıp verandada kokteyllerini yudumladığı bir yerdi ve kesinlikle davet edildiğim türden bir yer değildi. Kanta ile Manu kulübe üye olsalar da pek gitmezlerdi çünkü Manu tenis ya da polo oynamazdı. Oraya kız kardeşimi Kanta götürdüyse bana kesinlikle bundan bahsetmeliydi. Radha'yı şımartma konusunda Kanta ile yüzleşmek istemiyordum. Bu beni nankör ve basit biri gibi gösterirdi. Kanta, kız kardeşimin hayatına getirdiği neşeyi kıskandığımı düşünebilirdi.

Öte yandan Radha'nın böyle yüzeysel şeylere alışmasını istemiyordum. Onun yüksek öğrenim görmesini, eğitimli bir kadın olmasını istiyordum çünkü ben bu şansa hiç sahip olamamıştım. Radha'nın Kanta gibi yurt dışında okumasını ummak fazla büyük bir hayal olurdu ancak devlet okulunu tamamlaması ve yerel bir kolejin zorlu sınavlarını geçebilmesi için ona özel bir öğretmen tutabilirdim.

Derin bir nefes aldım. Neyse ki bir sonraki hafta okullar açılıyordu. Radha'nın zihni, Marilyn Monroe'nun hangi diş

macununu kullandığı gibi boş şeyler düşünmek yerine, matematik soruları ve bilim teorileriyle dolup taşacaktı.

İki haftalık beslenmeden sonra Maharani Latika'nın yanaklarına kan gelmişti. Bugün nedimesi ona gümüş işlemeli kırmızı ipek bir *sari* giydirmişti. Majestelerinin yakut rengi ruju, bir film yıldızı edasıyla taranmış siyah saçını tamamlıyordu. Saçının orta kısmına yerleştirilen gümüş *maang tikka* damla şeklindeki bir yakutla alnına düşüyordu. Değişim nefes kesiciydi. Karşımdaki kadının, ilk gördüğümde âdeta bir ölüden farkı olmayan kraliçeyle alakası yoktu, sağlıklıydı ve çok iyi görünüyordu. Masaj yağlarımla birlikte getirdiğim atıştırmalıklar hiç şüphesiz genç kadının ruh hâlini etkilemişti.

Kınamın son dokunuşunu yapma vakti gelmişti. Sol avucunun ortasına Hintçe onun ismini yazdım: *Latika.* Sağ avucuna da oğlunun adını yazdım: *Madhup*. Eserimi görebilmesi için ellerini kaldırınca genç kadın derin bir iç çekti.

"Majesteleri, oğlunuzu düşündüğünüz zaman ona yakın olmak için avuçlarınızı birleştirmeniz yeterli." Bunun bir risk olduğunu biliyordum. Ona kaybettiği şeyi hatırlatmak, közü alevlendirip yeni bir buhrana davetiye çıkarmak olabilirdi. Ancak geçtiğimiz haftalarda vücudunu incelerken, kaslarının sağlamlığını ve damarlarındaki akımın gücünü hissetmiştim. O, yaşadığı yürek burkan acılara rağmen daima ileriye bakan bir kadındı. Bu yüzden ona rehber olması için ihtiyaç duyduğu şifayı avuçlarının içine bırakmıştım.

Ellerine bakıp evladıyla isimlerini yan yana görünce, bir damla gözyaşı yanağından süzüldü. Nedimelerden biri işlemeli bir mendili kraliçenin yüzüne dokundurdu.

"Lakshmi," dedi. Yeniden konuşmaya başladığı için sesi daha güçlü çıkıyordu.

Benim adımı bildiğinin bile farkında değildim. "Evet, Majesteleri?"

"Teşekkür ederim," diyebildi fısıltıyı andıran bir sesle.

Gözlerim yaşarmıştı. Hissettiğim bu rahatlama ve gurur, onun ıstırap içindeki ruhunu yatıştırmak için başvurduğum hünerlerim sayesindeydi. Kendimde konuşacak gücü bulamıyordum. Bakışlarımı yere indirip minnetini kabul ettiğimi göstermek üzere başımı salladım.

"Maharani Indira bir kız kardeşin olduğunu söyledi."

İki kraliçenin benim özel hayatımla ilgili pek kimsenin bilmediği detaylar hakkında konuşmasına şaşırarak başımla onu onayladım. "Evet, Radha. On altı yaşında."

"Okula gidiyor mu?"

"Bir sonraki hafta mahallemize yakın bir devlet okuluna gidecek."

Maharani bana bakıp boğazını temizledi. "Onu benim okuluma yazdırmayı düşünür müsün?"

Bir an tüm görgü kurallarını unutarak öylece kadının yüzüne bakakaldım. Maharani Kız Okulu, Rajasthan eyaletinin en önde gelen okuluydu. Marahani Latika, bu okulu genç hanımları zarafet ve kendi kendine yetebilme sanatları konusunda eğitmek için kurmuştu. Müşterilerim kızlarını o okula gönderebilirdi ama işlerim yoğun olsa bile benim kazancım okul ücretini karşılamaya yetmezdi.

Majesteleri sanki aklımı okumuşçasına bir elini sallayarak, "Ücreti düşünmene gerek yok," dedi.

Hâlâ ona bakıyordum. Maharaninin okulu, Radha için hayal edebileceğimden çok daha iyi bir gelecek demekti. Kanta gibi yurt dışında okuyup dünyayı görebilmesi demekti. Benim yapmayı bile hayal edemediğim şeyleri yapması demekti! Daha dün bunun imkânsız olduğunu düşünüyordum!

Kraliçe avuçlarına bakıp derin bir iç çekti ve ellerini birleştirir gibi yaptı, ıslak kınayı birbirine değdirmemeye dikkat etmişti. "Benim için yaptıklarına minnettarım."

Bedenimi saran duygu seliyle mücadele ediyordum. Öyle rahatlamıştım ki... Aşılması güç bir dağ gibi görünen görev, sonunda meyvesini vermişti. Başımı öne eğip selamına avuçlarımı göğsümde birleştirerek karşılık verdim.

Sonunda sesimi kontrol edebileceğime inandığımda, "Her zaman kırmızı giyinin, majesteleri," dedim.

Ve oğlunuz eşinizin adını taşısın, şeklindeki her zaman ettiğim geleneksel duanın ise sonunu getirmeye dilim varmadı. Biricik oğlu Madhup, asla taç giyemeyecekti bu yüzden günün birinde dul kalmamasını temenni etmek daha akıllıcaydı.

Rapor vermek için büyük kraliçe tarafından çağrılmıştım. Bir nedime beni ilk görüştüğümüz salona götürdü. Yaşlı kraliçe, bu sefer takmış takıştırmış, oldukça zarif görünen üç hanımefendiyle birlikte masada oturuyordu. Kartlarla oyun oynuyorlardı. Önce majestelerini selamladıktan sonra arkadaşlarına da selam verdim.

Madho Singh ıslık çalıp ciyakladı. "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!" Kafesinden uçup sahibesinin sandalyesine kondu.

Maharani Indira, karşısında oturan kadınlara, "Nalani, birkaç ay önce Bombay'de Helen Keller ile tanıştın," dedi. "Ama gerçek keramet sahibi tam sağında duruyor."

Nalani adındaki kadın oval gözlüğüyle beni inceledi. "Doğru mu bu?"

Majesteleri kartlarını inceledi. "Hanımlar, Lakshmi Shastri ile tanışın. Genç maharanimizi buhranın derinliklerinden o çekip çıkardı."

Gülümsedim. "Hizmetinizde olmak bir şereftir, majesteleri."

"Gori, gelecek ay Fransa Maliye Bakanı'nı ağırlayacaktın sanırım. Lakshmi'nin kınası karısının ellerinde çok güzel durmaz mı?! Anu, sen de üçüncü torunun için bir kutlama yapmayacak mısın? Lakshmi sana doğru mandalayı yapabilecek tek kadın. Sihrini öyle bir konuşturuyor ki sen daha gözünü kırpmadan bir bakmışsın torunun *erkek* olmuş."

"Bu gerçekten bir mucize olur," dedi Anu, kıkırdayarak.

Maharani bana şefkatle gülümsedi. Bir elimi alnıma dokundurarak övgüsünü kabul ettim.

Ardından dikkatini kartlarına verdi. "Önümüzdeki ay haftada bir iki kere de olsa Latika'ya yaptığın ziyaretlere devam etmeni istiyorum. Mihrace, oğlundan bahsetmesine izin verdiğinde yeniden kendini kötü hissedebilir. Bu yüzden senin varlığın ona iyi gelecektir." Bu sözünün ardından başıyla gitmemi işaret etti.

Kapıya doğru yürürken, "Hanımlar, ne şanslıyım ki gelecek hafta Tatlı Festivali'nin açılışını yapıyorum," dediğini

duydum. "Gori, bu sefer bana sen de eşlik et. Neden bıyık yarışmasının jürisi hep ben oluyorum ki?"

"Ne derler bilirsin... Bıyığı uzun olanın başka yerleri de uzun olurmuş."

Kahkahaları kapının dışına, koridora taşıyordu...

Malik ile birlikte araca binmiş, bir sonraki randevumuza gidiyorduk. Araç bir anda sarsılarak durduğunda Malik'e, Maharani Indira'nın arkadaşlarından aldığım yeni işlerden bahsediyordum. At arkaya doğru gerileyip kişnedi. Düşmemek için bir elimle Malik'in kolunu, diğeriyle de çekçeğin tentesini tutmuştum. Acaba neye çarpmıştık? Sokak lambasının direğine mi? Kayaya mı? Yoksa köpeğe mi? Sonra Hari'yi gördüm. Sağ tarafımızda duran Hari, ahşap bir kalası aracın tekerleğine sıkıştırmıştı. Sürücü el kol hareketi yaparak ona bağırıp çağırıyor, arkamızdaki araçlar korna çalıyordu. İnsanlar öfkeli bir ifadeyle dönüp bize bakıyorlardı. Yol kenarındaki beyaz buzağı bile yola atılmış patates kabuklarını yemeyi bırakmış bizi izliyordu.

Malik kolumu çekiştirdi. "Haydi, inelim."

Malik, eşyalarımızı alıp araçtan aşağıya atladı ama ben öylece kalakaldım. Nihayet sürücüye birkaç rupi atıp beni araçtan indirdi, ardından eşyalarımızı aldı ve beni sokağa doğru yönlendirdi. Kollarım ve bacaklarım sanki bir yağ denizinde yürüyormuşum gibi ağırlaşmıştı. *Gerçekten yedi hayat boyu Hari'ye mi bağlıydım?*

Kimselerin bizi görmediği bir yere geldiğimizde Malik arkasına döndü ve eşyalarımızı yere bıraktı ama hâlâ kolumu tutuyordu.

Hari, yanımıza gelip elindeki kalası toprağa fırlattı.

Malik yere tükürerek, "Herkes gibi sen de randevu ayarlayamaz mısın?" diye sordu.

Hari onu yok sayarak, "Hiç evde yoktun," dedi. "Sana ihtiyacım var."

"Para mı?"

"Evet, ama..."

"Bu konuda sana yardım edebilecek birini bulduğunu sanmıştım."

Hari, aklı karışmış gibi kaşlarını çattı.

"Şu dansçı kız. Bütün paranı ona mı harcadın?"

Hari elini boş ver dercesine sallayarak, "Ah, o mu?" dedi. "O..." Susup başını iki yana salladı. "Bak. Yardımına ihtiyacım var." Ardından yana çekildi. Hemen arkasında Malik'ten de küçük yaşta bir kız vardı. Üstü başı yırtık pırtıktı ve kirliydi. Ayağında ayakkabı yoktu. Burnu akıyordu. Hari, usulca kızın bedenini çevirdi. Sağ baldırındaki yaradan iltihap akıyordu.

"Yaraya annemin yaptığı lapadan yapıp sürdüm ama daha da kötüleşti."

Yaraya daha dikkatli baktım ama yanına gitmedim. "Bu kız kim?" Sonra yüzümde şaşkın bir ifadeyle Hari'ye baktım. "Hem *sen* lapadan ne anlarsın ki?"

Hari derin bir iç çekerek, "Sen gittikten sonra annemin yardıma ihtiyacı vardı," dedi. "İlk başta ona yardım etmek istemedim ama annem hastalanınca ziyaretine gelen kadınlara yardımcı olmam için bana yalvardı. Sana öğrettiği gibi bana da bildiklerini

öğretti." Hari, bir an susup çatlayan dudaklarını yaladı. "İşte, Jaipur'da da insanların yardıma ihtiyacı var." Şefkatli bir ifadeyle kızın başparmağını ağzından çekti. "Bu kızcağız, dansçı kızlardan birinin çocuğu."

On altı yıl önce, Hari'yi istediğini elde etmek için her şeyi yapan, her şeyi söyleyen bir adam olarak tanımıştım. Evliliğimizin ilk yılında bir ara bana söylediği her şeye inanıyordum. Hari nehir kenarından topladığı çoban çantası çiçeğini getirirdi. ("Bak, Lakhsmi. Kalp şeklinde, tıpkı senin gibi) Bir sonraki seferde kuru *rudraksha* tohumları getirmişti. ("Bundan ne güzel kolye olur!") Öyle zamanlarda içim sıcacık olur, kalbim sevgiyle dolup taşardı. Sonra o çoban çantasının kayınvalidemin topladığı bitkilerden (sıtmayı tedavi etmek için kullanıyordu) ve *rudraksha* tanelerinin de köyden geçen bir gurunun tespihinden (mavi tohumlardan yapılmıştı) geldiğini anladım. O yüzden bir daha beni aptal yerine koyamayacaktı.

"Bu sefer ne kadar istiyorsun, Hari?"

"Görmüyor musun? Kızın yardıma ih..."

"*Ne kadar?*"

"O daha bir çocuk, Lakshmi."

"Sana zaten yüzlerce rupi verdim. O parayı kazanmak için kaç gün çalıştığımdan haberin var mı senin? Ne kadar istiyorsun?"

Hari, başını iki yana salladı. Kızın omuzlarını daha sert sıkınca küçük kız başını çevirip ona baktı. Sanki onu hayal kırıklığına uğratmışım gibi başını iki yana sallıyordu.

Aniden içimi bir suçluluk duygusu sardı. Doğruyu söylüyorsa onlara yardım etmemekle hata etmiş olacaktım. Küçük kıza dikiş atılması gerekiyordu. Hari'nin kayınvalidemin

çalışmalarını üstlenecek kadar değişmiş olduğuna inanmakta güçlük çeksem de küçük kız için bir şeyler yapmalıydım. Kayınvalidem hayatta olsaydı ona yardım edeceğini biliyordum.

Malik'e bakış atınca küçük çocuk kolumu tutmayı bırakttı. Kızın yanına gidip yarısını incelemek için yere çömeldim. Kesik çok derindi. Yaranın etrafı kırmızının, pembenin ve morun tonlarına bürünmüştü. Hari'nin annesinin ilaçlı bir iplik ve çok ince bir iğne kullanarak deriyi dikmesini izlemiş olsam da bunu kendi başıma hiç yapmamıştım. Küçük kız için deneyebilirdim ama kendime güvenmiyordum. *Ya hatam yüzünden bacağını kaybederse?*

"Dikiş atılması gerek," dedim. "Ve antiseptik... Sonra yarayı kapatabilirsin."

Hari kıkırdadı ama ses tonunda neşeden eser yoktu. "Ee, artık saray için çalışmaya başladığına göre bunu karşılayacak kadar iyi durumdasındır diye düşünüyorum, öyle değil mi?"

Yüzümün yandığını hissettim. On yıldır birlikte çalıştığım zenginlere bundan çok daha küçük, tamamen duygusal meseleler konusunda yardımcı oluyordum. Hari ile yaşamaya devam etseydim, kayınvalidemin bunun gibi daha karmaşık durumları da bana öğreteceğinden şüphem yoktu. Kayınvalidemin de beni tıpkı şimdi Hari'nin yaptığı gibi dehşetle izlediğini hayal edince ürperdim.

Hari bir insanın canını nasıl yakacağını çok iyi biliyordu. "Radha bile soylularla birlikte." Ben daha ne demek istediğini soramadan konuşmasına devam etti. "Saray saymanı sana kaç para verdi?"

Zavallı kıza bir daha baktım. Yavrucağın hiçbir suçu yoktu ki... Fakir olması onun suçu değildi. Saymanın verdiği

ödemeden bin rupi alıp Hari'ye uzattım. "Kızı hemen hastaneye götürmen gerek. İlaç da almalısın."

Hari paraya uzanınca elimi geri çektim. "Boşanacağız, Hari. Benim de karşılığında senden istediğim bu."

Hari, gözlerini kısıp sanki umurunda değilmiş gibi omzunu silkti. Ardından da parayı elimden alıp cebine attı.

"Belgeleri Malik ile göndereceğim," dedim.

Uzun bir süre birbirimize baktık. Sonunda Hari başını olumlu anlamda salladı.

Kızın elinden tuttu ve sokakta yürümeye başladılar. Köşeyi dönerlerken küçük kız başını çevirip bana baktı.

"Ah, Tanrım," dedim. Parayı elimde gerçek olduğunu hissedecek kadar uzun süre bile tutamamıştım. Artık inşaat ustasına daha az para vermek zorundaydım.

"*Goonda!* Serseri!" dedi Malik.

Belki de Hari kötü bir adamdı. Ya da değildi... Hari'yi uzun zamandır tanıyordum fakat o zamandan bu zamana değişmiş olması mümkün müydü? Bu konuda şüpheliydim.

Ellerimi Malik'in omuzlarına koyup küçük çocuğu bana bakması için zorladım. "Bana bir haydut olmayacağını söyle. Söz ver."

Malik yanıt vermek yerine eşyalarımı aldı ve yürümeye başladı.

O akşam eve her zamankinden daha erken gittim. Hari'yi görmek beni sarsmış olsa da bu konuya takılmamaya çalışıyordum. Daha çok Radha'ya vereceğim haberleri düşünüyordum.

Maharani Kız Okulu... Kim bilir, Jaipur'un seçkin genç hanımlarıyla birlikte Shakespeare okurken ne kadar heyecanlanacaktı!

Bayan Iyengar'ın yerinin kapısındayken, Radha'nın dışarıdaki ocak başında çuvaldan aldığı tam buğday ununu çelik tabağa koyuşunu izledim. İşini hızla yaparken unun içindeki taşları ayıklıyordu. Bana karşı hâlâ kabaydı. Sohbet teşebbüslerimi başını sallayarak savuşturuyor ya da beni tamamen yok sayıp kendini Kanta'nın romanlarından birine veriyordu. Ancak durumlar artık değişecekti. Özellikle de şimdi ikimizin hiç ummadığı, Kanta'nın bile ona sunamayacağı bir fırsatı yakaladığı haberini verince...

Radha'ya yaklaşıp iyi akşamlar diledim.

Radha, bana baksa da bir şey demedi. Unu, erimiş tereyağının olduğu tavaya döktü. Sıcak tereyağı ile unun yoğun kokusu havayı doldurmuştu.

Yanına oturdum. O an ilk kez kulaklarının delik olmadığını fark ettim. Annem ile babamın büyük olasılıkla altın küpe alacak gücü yoktu. Ona küçük bir altın küpe almayı aklıma not ettim.

"Radha, saraya bir sonraki gidişimde senin de benimle gelmeni istiyorum."

Kız kardeşim şaşkınlıkla gözlerini kırpsa da hamuru karıştırmaya devam etti. Bir yanıt bekledim ama ses çıkmadı.

"İşinde dikkatlisin. Kınayı benden çok daha iyi karış..."

"Yapamam."

"Neyi yapamazsın?"

"Seninle saraya gelemem."

"Elbette, gelebilirsin. Kanta bir öğleden sonra yanına gitmemeni mazur görür..."

"Tüm gün evde tıkılı kalıyor," dedi Radha düz bir sesle. "Kayınvalidesi de zor bir kadın." Bir yandan da sıcak tavaya şeker döküyordu. "Bana ihtiyacı var." Dile getirmese de nc kastettiğini anlamıştım: *Senin ise yok...*

Şaşkındım... Daha iki hafta önce Malik ile birlikte benimle saraya gelmesine izin vermediğim için tüm gece ağlayan kız, şimdi nasıl oluyordu da bunun hiçbir önemi yokmuş gibi davranabiliyordu? Belki de bu haberi vermek için yanlış zamanı seçmiştim. Yemek yapmayı bitirmesini beklesem daha mı iyi olurdu? Buraya ilk geldiği zaman Bayan Iyengar'ın ocağında çıkan yangından bu yana daha dikkatli davranmaya başlamıştı.

Bir kâse ezilmiş kakuleyi şekerli karışıma katmak için havaya kaldırdım.

Radha, bileğimi tuttu. "Daha değil."

Utanmış bir hâlde kâseyi yerine koydum. İşine karışmak istememiştim. Onun yaptığı *laddu* tatlısı benimkinden daha iyi oluyordu.

Radha, bir spatula yardımıyla hamur karışımını güzelce karıştırdı. Karışım tatlı bir kahverengine dönüşmüştü.

Aramızdaki sessizlik uzadıkça uzuyordu.

"Senin için bir sürprizim var. Maharani Latika, kendi okulunda seni burslu olarak okutmayı teklif etti. Düşünsene Radha! Bir devlet okulu yerine özel okula gideceksin. Parvati'nin partisine katılan tüm kızların gittiği okula... Okul önümüzdeki hafta başlıyor."

Radha, unu karıştırmaya devam ediyordu.

"Radha?"

"Yarın Kanta'yı görmeye gittiğim zaman ona söylerim. Bu habere sevinecektir."

Radha ne dediğimi anlayamayacak kadar yorgundu sanırım. Onu çok mu çalıştırıyordum?

"Bir sınava gireceksin ama senin o sınavı kolayca vereceğine eminim. Radha, okuduğun kitaplardan çok sey öğreniyorsun zaten. Hem İngilizcen de oldukça iyi..."

"Giderim, istediğin buysa."

"Senin mutlu olacağını sanmış..."

Radha, gözlerini bana çevirip düz bir ifadeyle baktı. "Benden teşekkür mü bekliyorsun? Tamam. Teşekkür ederim. Şimdi bu tatlıyı yapmam gerek, yoksa görevlerimi tamamlamadığım için beni azarlarsın."

Gözlerimi kırpıştırdım. Yüzüme hasretle bakan, üç ay önce beni ilk gördüğü andan itibaren "abla" diye peşimde dolaşan kız kardeşim, dediğim ya da onun için yaptığım şeyleri artık umursamıyormuş gibi davranıyordu. Kendini benden koparmasına, bağımsız olmasına, kendi kararlarını vermesine sevinmeli miydim? Ama sevinemiyordum. Yatağımızda yatarken bana sarılan, göğsümde çaresizce ağlayan ve bana annemle babamdan, Ajar'daki hayatından bahseden diğer Radha'yı özlüyordum.

Dikkatlice ayağa kalkıp *sari*mi düzeltirken Radha'nın ezilmiş karanfilleri karışıma eklemesini izledim. Sesimin titrememesine dikkat ederek konuşmaya başladım. "Saraya gelme konusunda fikrini değiştirir..."

"Değiştirmeyeceğim. Tasları bırak. Yukarı çıkmadan önce onları yıkarım," dedi Radha, kakuleye uzanarak. Ve konuyu orada öylece kapattı.

Dokuzuncu Bölüm

12 Şubat 1956

Maharani Kız Okulu, ikisi iki katlı olmak üzere üç yatay binadan oluşuyordu. Okulun karşı caddesinde durmuş, okul kapısından geçip araba yolundan aşağıya inen ve yuvarlak avlunun etrafından dönüp yeniden caddeye çıkan araba dizisini izliyordum. Haki rengi gömlek ve pilili pantolon giyen sürücüler, öğle yemeği için evlerine giden genç hanımlara siyah araçların kapılarını açıyorlardı. Birkaç günlük burslu öğrenciler de yemek yemek için yakınlardaki yerel restoranlara gidiyorlardı. Yatılı öğrenciler ise okulun kafeteryasında yiyordu.

Sekiz-on iki yaş aralığındaki küçük kızlar, açık mavi eteklerle kırmızı fularlı yarım kollu gömlek giyiyorlardı. Radha'nın yaşındaki öğrenciler ise mavi tunikle beyaz pantolon giyiyor ve kestane rengi başörtüsü takıyordu. Her kızın üstünde kahverengi hırka vardı. Jaipur'da şubat ayı soğuk geçiyordu. Maharaninin okulun her detayıyla ilgilendiğini duymuştum. Üniformalardan tutun da Bayan Genevieve'in müdür

olarak seçilmesine (İsviçre'deki yatılı okulda majestelerinin öğretmeniydi), hatta öğle yemeği menüsüne (kızarmış yiyecekle şeker yok, bol sebze ve meyve) kadar her şeye el atmıştı.

Radha'nın Maharani Okulu'ndaki ilk haftasıydı ve onu öğle yemeğine götürmek istiyordum. İşlerim yoğun bir şekilde devam ettiğinden onunla oturup konuşamamış, okulu beğenip beğenmediğini, sınıfının nasıl olduğunu soramamıştım bile. Okulun ana binasının merdiveninden indiğini görünce kalbim hızla atmaya başladı. Üniforması şık ve temizdi. Bu sabah Malik ile birlikte bindiğimiz çekçekle onu okula götürmeyi teklif ettiğimde Radha burun kıvırmıştı. Çekçek sürücüsünün ter kokusunu çekmeyi ve üniformasının kırışmasını istemediğini söylemişti.

Radha, merdivenin son basamağına geldiğinde Sheela Sharma onun önüne geçerek kız kardeşimin birden durakla-masına neden oldu. Sheela, hiç özür dilemeden aile arabasının arka koltuğuna geçti. Radha, dudaklarını birbirine bastırsa da hiçbir şey demedi.

O an nefesimi tuttum.

Neyse ki Radha'nın, öğle yemeği için dışarı çıkacağını bekçiye bildirmek üzere bekçi kulübesine doğru gittiğini görünce rahatladım. Bekçi, Radha'nın adını listesine yazmak için oyalanıyor gibiydi. Kıpırdanıp duran Radha ise dışarıya göz atıp dudağını çiğnerken oldukça gergin görünüyordu.

Ona seslenince Radha bana şaşkın şaşkın baktı. Beni gördüğüne pek memnun olmamış gibiydi ama bunu doğal karşıladım. Elimde kol çantam hariç işime dair hiçbir eşya yoktu.

Radha, bir kez daha caddeye bakarak omuzlarını düşürdü.

"Üniforma çok yakışmış!" dedim neşeyle.

Sanki üzerinde bir leke görmüşüm gibi kendinden emin bir tavırla üstüne baktı.

Bir elini koluma koyarak onu caddenin diğer ucundaki kafelerin olduğu yere yönlendirdim. "Seni yemeğe götürmek istediğim için geldim." Durup omuzlarında düzgün dursması için uzun başörtüsünü düzelttim. "Okul nasıl gidiyor?"

"İyi."

"Haydi ama." Yeniden kolundan tutup yürümeye devam ettim. "İlk defa büyük şehirde bir okula gidiyorsun. Babamın küçük kulübesine benzemez. İllaki etkilendiğin şeyler olmuştur, değil mi? Hiç kafana göre bir arkadaş edinebildin mi?

Radha, başını sallayıp omzunu silkti. *Evet. Hayır. Belki.*

Radha ile aynı üniformayı giyen iki kız bizi fark edince dönüp kız kardeşime gülümsedi ama Radha onları göremeyecek kadar dalgındı.

Koluna dokunarak, "Okul harika olmalı," dedim. "Bir sürü tecrübe edineceksin." Bir yandan da yanından geçtiğimiz satıcılara göz atıyordum. Patatesli samsa, kavrulmuş nohut, hamur kızartması, mercimekli ekmek...

"Patatesli *sev puri* yemeye ne dersin? Evde hamurunu kızartmak uzun sürüyor, buradan sipariş edip sıcak sıcak yiyebiliriz." Bir cevap beklercesine yüzüne baktım.

Radha kaşlarını kaldırdı. "Sen sokak yemeklerini onaylamazdın."

Haklıydı ama bu sefer bir istisna yapmak istediğimi söyledim. Radha, başını hafifçe salladı. Yemek standının önündeki küçük bir masaya oturduk.

"Haydi, bana öğretmenlerinden bahset."

Bir parmağını ahşap masadaki oyukta gezdirerek iç çekti. "Hintli öğretmen kısa boylu, zayıf ve saçında da kepek var. Ensesini pek temizlemiyor, sen ondan hoşlanmazdın."

"Radha! Sana okuma yazma öğreten birinden böyle mi bahsediyorsun?"

Radha, gözümün içine baktı. Sanki, *onca yolu beni azarlamak için mi geldin?* der gibiydi.

Elimi ellerinin üstüne koyarak, "Babam seninle gurur duyardı," dedim.

"Asıl devlet okulunda okusaydım mutlu olurdu."

Babamızın ücretsiz eğitimi desteklediğini hepimiz biliyorduk ama Maharani Okulu'nda eğitim fırsatı... Tanışacağı kızlar, elde edeceği fırsatlar! Bunları duysa babam bile heyecanlanırdı.

Çayımız küçük su bardaklarında, patatesli turşulu dürümlerimiz de gazeteye sarılı bir şekilde servis edildi. Radha, acıkmış olmalıydı çünkü dürümünden koca bir ısırık aldı. İster istemez bir hanımefendi gibi yemesi gerektiğini hatırlatmak için bir elimi koluna koydum. Radha, sınıfındaki kızlardan biri onu düzelttiğimi gördü mü diye etrafına bakınca öyle davrandığıma pişman oldum.

Çayımı yudumladım. "Diğer öğretmenlerin nasıl?"

"Tarih öğretmenimiz Bayan Channa. Kötü niyetli biri. Sınıfımdaki bir kız, bir arkadaşıyla konuşuyordu. Bayan Ćhanna bundan hoşlanmadı, bu yüzden Sonia yere çömelip kulaklarını çekti. Bir horoz gibi görünüyordu."

Bazı okul cezaları hiç değişmemişti. Dudaklarım seğirdi. "Bayan Channa, ona ders vermeye çalışmış."

Radha, umurunda değilmiş gibi omuzlarını silkti. Kız kardeşimin Malik ve Kanta'nın yanındayken ne kadar mutlu olduğunu düşündüm. Neden benim yanımda da öyle davranmıyordu ki?

Çantamdan oğlak derisi kaplı ince bir defter çıkardım. "Okumayı çok sevdiğin için belki kendin de bir şeyler yazmak istersin diye düşündüm. Umarım işe yarar."

Radha, önce deftere sonra bana baktı. O an daha önce onun hiç hediye almamış olabileceğini düşündüm. Cebinden mendilini çıkarıp yağlı ellerini sildi. Ardından usulca defteri açtı ve turuncu mermerden dolma kalemi, sanki kırılmasından korkuyormuş gibi dikkatle mavi kadife yatağından çıkardı. Parmaklarını pürüzsüz yüzeyinde gezdirdikten sonra defterin kapağını açtı. Kalemin yanında altın harflerle *Wilson 1. Kalite* yazıyordu.

Radha'nın dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi. Ardından birden gözlerini kırpıştırdı. Kalemi hemen kabına koyup kapağını sertçe kapattı. "Zahmet etmişsin. Almana gerek yoktu."

"Beğenmedin mi?" dedim şaşkın bir hâlde.

Radha, sanki hareketlerini düzeltmem için beni kışkırtmak istercesine ağzına kocaman bir patates attı.

Dudaklarımı birbirine bastırarak defteri ona doğru ittim. "Bu senin, *choti behen*." Küçük kardeşim kelimesi bir anda ağzımdan çıkıvermişti. Aslında ona böyle hitap etmeyi planlamamıştım. Onu koruması gerektiğini düşünen Malik'in, sanki büyük olan oymuş gibi Radha'yı böyle çağırmasına alışkındım. Ancak ben ilk kez ona böyle hitap ediyordum.

Radha, bir an lokmasını çiğnemeyi bıraktı ve zar zor yuttu. "Teşekkür ederim, *jiji*."

Radha, yemeğinin geri kalanını da hızla yiyip bitirince, sonraki derse girmeden önce okumasını tamamlaması gerektiğini söyledi. "Bu sabah bitirmem lazımdı ama sana kına yapmak zorundaydım."

"Radha, derslerin ağırlaşmaya başladıysa kına yapmak zorunda değilsin. Ben hallederim."

"Artık gidebilir miyiz?" Sesinde sabırsızlık hâkimdi. Bir hışımla iskemlesinden kalkıp ayağa fırladı.

Okulun kapısına geldiğimizde bekçiye geldiğini belirtti ve içeri girip merdiveni çıkmasının ardından ana binada kaybolup gitti. Hoşça kal bile dememişti.

Caddenin karşısına geçtim, zihnim düşüncelerle doluydu. İlk başta Maharani Okulu'na gitmek istememişti ama şimdi derslerinde başarılı olmak için öğle yemeğinden erken dönmek istiyordu. Bu kızın ne yapacağını tahmin etmek imkânsızdı.

"Keşke ben de *kızımı* böyle bir okula gönderebilseydim."

Olduğum yerde sıçradım. İnşaat ustası Naraya, peşimden gelmişti. Bana gereğinden fazla yakın bir noktada dururken, kürdanla dişlerini karıştırıyordu. Koca göbeğiyle iri yarı bir adamdı ve giydiği tunik onu daha da iri gösteriyordu.

Bir adım geriledim. "Beni korkuttunuz, Bay Nayara."

"Öyle mi? Affedersiniz, Bayan Shastri." Tavırları sakin olsa da sesinde bir küçümseme hâkimdi. "Beğendiğin o Batılı tarzı tesisatı döşedik, fark ettin mi? Ancak ne yazık ki üzerine bir tuvalet koyacak paramız yok. Tabii pencere panjurları için de..." Tuniğinin cebinden bir parça kâğıt çıkardı ve bana biraz

daha yanaştı. "Faturayı ödemedin." Öğle yemeği için yediği ucuz yemeğin kokusunu alabiliyordum.

Kâğıdı ondan almak için elimi uzattığım sırada Naraya geri çekti. "Elbette, bunu ikiye katlamam lazım."

Ne? Samir benim için ödeme tarihini iki ay öteye atmıştı. Faturayı elinden alıp inceledim. "On bin rupi mi? Neden bahsedi..."

"Ek süreniz... İki aylık öteleme süresiniz..." diyen Naraya ensesini kaşıdı. "...iki gün önce doldu. Ödemeyi yapmazsanız borç ikiye katlanır. Bu madde sözleşmede var."

Saraydaki işler, yeni randevular, Radha'nın okul hazırlıkları ve aralıksız çalışmalarım yüzünden zihnim öyle doluydu ki bunu not defterime eklemeyi unutmuştum.

"Sana fazladan iki aylık süre verdim." Naraya dişlerini kurcalamaya devam etti. "Eğer parayı bugün almazsam o eve el koyabilirim. Bu da sözleşmeye dâhil. Kızımla kocasına yeni bir ev gerek."

Kahretsin! Adamın parasını hâlâ toplayamamıştım. Saraydan kazandığımın çoğu, Maharani Latika'nın malzemeleri (Parvati evlilik anlaşması ücretini henüz ödememişti) ile Radha'nın üniforması ve kitaplarını almaya, Bayan Iyengar'ın kardeşim geldiği için artırdığı kiraya ve elbette, Hari'ye gitmişti. Naraya tuvaleti yapmayı bilerek geciktirmişti. Doğru düzgün tuvaleti, banyosu olmayan bir eve taşınamazdım.

Gülümsemeye çalıştıysam da daha çok yüzümü buruşturuyormuşum gibi olmuştu. "Biraz daha zamana ihtiyacım var."

Yüzü o tombul yanaklarıyla sevimli görünse de sesinde sert bir tını hâkimdi. "Kızımın çeyizi daha fazla bekleyemez. Yoksa düğünden önce doğuracak."

Kaşlarımı yukarı kaldırdım. "Hamile mi?"

Naraya sanki şaka yapıyormuş gibi lekeli dişlerini gösterdi. "Önce onu evden kovdum ama kız kardeşim kızımı eve geri almam için yalvardı. Sonunda beni o kızdan kurtaracak bir aptal buldum."

"Damat kızının hamile olduğunu bilmiyor mu?"

Bay Naraya, tuniğinin altından belli olan o koca göbeğini hoplatarak kahkaha attı. "Ben aptal mıyım?"

Bir adım geriledim.

"Pek iyi görünmüyorsun, Bayan Shastri. İstersen seni paranı sakladığın yere kadar götürebilirim?"

Sanki para içindeymiş gibi çantama sıkıca yapıştım. "Hayır. Öğleden sonra saat üçte buluşacağız. Jhor Bazaar'ın kapısının önünde. Paranı getireceğim."

Naraya kürdanını bana doğrulttu. "Bak, nasıl da kolaymış, değil mi?"

Samir ile konuşmaktan başka çarem yoktu. Daha öncesinde bana borç vermeyi teklif etmişti. İstersem bana borç vereceğini biliyordum ama bunu yapmaktan nefret ediyordum. Kendime ait bir ev sahibi olmaya –doğrusu bağımsız bir hayata sahip olmaya– o kadar odaklanmıştım ki birilerine borçlanmak bana korkunç geliyordu, hele de o borç arkadaşlarımdan geliyorsa... Özellikle de Samir'den... Aramızdaki anlaşma daha çok doğum kontrol çayları üzerineydi. Parvati'nin partisinde olanlardan sonra onunla şahsi olarak görüşmeme konusunda da dikkatliydim.

Cep saatime baktım, öğlen bir buçuğu gösteriyordu. Günün bu saatinde, eğer bir müşterisiyle öğle yemeğine çıkmadıysa Samir genelde ofisinde olurdu.

Bir çekçek durdurdum.

Uzun, beyaz sütun dizilerinin bulunduğu ofis binasına vardığımda fazlasıyla gergindim. Ellerim terden yapış yapıştı. Arkamı dönüp gitmek istiyordum ama o parayı başka nereden bulabilecektim ki? Banka mı? Kocasız bir kadına banka kredi verir miydi?

Aniden bedenim korkunç bir düşünceyle ürperdi. Para ve zaman için yalvarıp duran Hari'den ne farkım kalmıştı?

Fikrimi değiştirmeden önce çekçekten indim.

"Ah, bu ne sürpriz," dedi Samir, oturduğu masanın karşısındaki sandalyeyi göstererek. Camla çevrili ofisi, masalarında harıl harıl çalışan teknik ressamların olduğu geniş, açık bölümün diğer yanındaydı. "Çay?"

Başımı iki yana salladım. "Acil bir durum var. Yoksa buraya gelmezdim." Dudaklarımı ıslattım. "Şu inşaat ustasının faturası. Son ödeme tarihini geciktirdim."

Samir hiç tereddüt etmeden, "Ne kadar?" diye sordu.

Ona faturayı uzattım. "Sana hemen geri ödeyeceğim."

Samir, faturayı eline alınca ıslık çaldı, ardından bana baktı ve ofisin arkasındaki kasaya yürüyüp kapağını açarak içinden bir deste banknot çıkardı. Paraları bir zarfa koyup bana verdi ve yeniden yerine oturdu.

Özür dilemek istiyordum. *Üzgünüm, Samir. Kendi başıma hallederim sanmıştım.* Bir süre daha sandalyede oturdum. "Bir... Bir senet istiyor musun?"

Gözleri hafifçe kısıldı, gülümsemesini bastırıyor gibiydi. Aniden ayağa kalktı.

Gitme vakti diye geçirdim aklımdan. Başımı sallayarak teşekkür ettikten sonra elimde içi para dolu zarfla birlikte aceleyle ofisten çıktım. Samir, tahmin ettiğim gibi ricamı hemen yerine getirmişti. Artık rahat bir nefes alabilirdim.

Tam binadan çıkarken neredeyse Parvati ile çarpışıyordum.

Bir an öylece donakaldım. Aklıma söyleyecek tek bir söz gelmiyordu. Burada ne işim olduğuna dair bir açıklama yapacak durumda da değildim.

Parvati, geçen aralık ayında verdiği partide kocasından uzak durmam için beni uyarmıştı ama şimdi burada, ofisinin önündeydim. Yanaklarımın kızardığını hissettim. *Düşündüğün gibi değil*, demek istedim. *Gerçekten göründüğü gibi değil.* Parvati, oğlunun vücudundaki boyayı kız kardeşimin yanağında gördüğünde Radha'nın söylediği de bu değil miydi?

Parvati, gözlerini elimdeki zarfa çevirdi. Ardından kaşlarını çattı.

Zarfı hâlâ tutarken ellerimi birleştirip ona selam verdim. Ardından birkaç kelime kekelemeye çalıştım. "Samir Bey'in siparişleri... Ben de teslim ettim... Müşterileri için."

Aslında kısmen doğruydu. Samir ayda bir kez Maharani Indira için benim saç toniğimden satın alıyordu. Ama o gün, bugün değildi... Acelem olduğu için aklıma söyleyecek başka bir şey de gelmemişti.

Yarım saat içinde inşaat ustasıyla buluşmak zorundaydım. Evimi kaybedemezdim! Bir çekçek durdurmak için telaşlı bir şekilde Parvati'nin yanından geçip gittim.

Bir gün sonra, Parvati bir sonraki randevusunu iptal ettiğine dair bir not gönderdi...

ÜÇÜNCÜ KISIM

Onuncu Bölüm

Jaipur, Rajasthan Eyaleti, Hindistan
15 Mart 1956

Mart ayında kına işlerimiz öyle artmıştı ki yeni müşterileri bekleyenler listesine not etmek zorunda kalmıştım. Üçümüz de arı gibi çalışıyorduk. Radha, Maharani Okulu'na gitmeden önce kınayı hazırlıyordu. Malik ile ben de eşyalarımızı ayarlayıp randevularımıza yetişmek için Jaipur'u dolanıyorduk. Okuldan sonra Radha da Kanta'ya gidiyordu. Akşamları Bayan Iyengar'ın yerine geldiğinde, müşteriler için atıştırmalıkları hazırlamama yardım ediyordu. Hepimiz günün sonunda öyle yorgun oluyorduk ki gerekmedikçe pek konuşmuyorduk.

Saç toniği için gerekli olan misket limonunu aldın mı?

Matematik ödevini yaptın mı?

Tarihi geçmiş bawchi yağının geri ödemesini aldık mı?

Ayrıca Rajnagar'daki evi de tamamlamıştım. Samir'den aldığım borç parayı kullanarak Naraya'nın ödemesini yapıp tuvaleti tamamlaması için başka bir usta tutmuştum. Evde hâlâ elektrik yoktu ama gaz lambalarıyla idare ederdik. Neredeyse evimize taşınmak için hazırdık.

Güzel bir gündü. Güneş henüz kendini tam olarak göstermemişken günün ilk randevusu için birkaç eşyamı aşağıya indiriyordum. Radha ile Malik benden önce gitmişlerdi. Avlunun kapılarına vardığımda ikisinin dışarıda konuştuklarını duydum.

"Hayır, *sendin.* Tıpkı şimdi önünde durduğun kadar net bir şekilde seni gördüm." Malik, sanki açıklama yapması gereken küçük biriyle konuşuyormuş gibiydi.

"*Bensem* ne olmuş? Sana hiçbir açıklama yapmak zorunda değilim, Malik."

"Zorunda olduğunu kim söyledi? Sadece dikkatli ol, tamam mı?"

Son zamanlarda iki huysuz kardeş gibi didişip duruyorlardı. Yoğun tempodan ve uykusuzluktan olsa gerekti.

Kapıdan çıkarak, "Hangi konu hakkında dikkatli olunacak?" diye sordum.

Radha, okul için yola çıkmadan önce Malik'e öfkeyle baktı.

Malik ise onun bakışlarına karşılık vermeyerek, "Hemen gelirim," dedi. "Yelpazeyi unuttum."

Maharani Latika'ya artık haftada bir, tedaviden çok onu rahatlatmak amacıyla gidiyordum. Genç kraliçenin yas dönemi neredeyse bitmişti. Günden güne okuldaki işleriyle daha çok ilgileniyordu.

Yine Malik'le saraya gittiğimiz günlerden birinde, siyah bir aracın kapıdan çıktığını gördük.

Maharani Latika, sürücü tarafındaki camdan başını uzattı. Siyah güneş gözlüğüyle beyaz şifon bir başörtüsü takmıştı. Nedimesi yolcu koltuğunda oturuyordu.

"Ben de seni yakalamayı umuyordum!" Yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. "Bugünü üzülerek iptal etmek zorundayım ama sayman yine de ödemeni yapacak. Genç hanımlara fokstrot dansını öğretmeye karar verdim. Sen de gelip kız kardeşini izlemek ister misin?"

İki arada bir derede kalmıştım. Radha'yı bir hanımefendi gibi dans ederken görmeyi çok isterdim ama kız kardeşim orada durup onu izlememi ister miydi? Yoksa onu gözetlediğimi mi düşünürdü?

Teklifi kibarca reddettim. Bunun yerine Kanta'yı ziyaret etmeye karar verdim. Hamileliğinin nasıl geçtiğini görmek istiyordum. Aslında dürüst olmak gerekirse Radha hakkında da onunla konuşmaya ihtiyacım vardı. Her ne kadar bana karşı olan soğuk tavırlarını aşacağımızı düşünsem de kendimi ikna edemiyordum. Yaş itibariyle Radha'ya daha yakın olan Kanta, durumu nasıl düzelteceğim konusunda bana akıl verebilirdi.

Kanta oturma odasındaki kanepede uzanmış, radyo dinliyordu. Beni gördüğüne çok sevinmişti, hemen ikimiz için çay servisinin yapılmasını istedi. Bana kan gördüğünü ve doktorunun hamileliğinin geri kalanında yüzüstü yatmasını tavsiye ettiğini söyledi. Genç kadın *sari*sini omzundan çekip göbeğini açtı. Oradaki küçük şişliği gururla sergiliyordu.

"Lakshmi, sakın bana gülme ama kayınvalidemle birlikte oturup dua ediyorum!" diye kıkırdadı Kanta, yüzümdeki şaşkın ifadeyi görünce. "Bebeğimin iyi olması için her şeyi yaparım."

Gülümsedim ve sanki teslim oluyormuşum gibi ellerimi yukarı kaldırdım.

Hizmetçisi Baju, tepsiyle içeri girdiğinde adamın bıyığı seğiriyordu. Manu'nun annesi, yani Kanta'nın kayınvalidesi de hemen arkasındaydı ve adamın meyveli yoğurtlu içeceğini çok koyu yaptığından şikâyet ediyordu. Baju bana bir fincan çay, Kanta'ya bir bardak güllü süt verdi, bir tabak da börülce getirmişti.

"Şans getirsin diye," dedi kayınvalidesi, tabağı göstererek.

Baju, bıyık altından bir şeyler mırıldanarak odadan çıktı.

Kanta'nın kayınvalidesi ise hâlâ formundaydı. Bana onun yardımı olmadan Kanta'nın çocuğu asla büyütemeyeceğini söyledi. "Güllü sütün bebeklerin yanaklarına pembelik vereceğini bile bilmiyor!"

Kanta sütünü içerken bardağın arkasından gülümsüyordu.

Sonunda kayınvalidesi Baju'nun sebze yemeğini çok baharatlı yapmasını istemediğinden bahsederek odadan çıktı. "Yemeğin acısı çok olursa bebek sinirli doğar."

Yaşlı kadın iyice uzaklaşınca fincanımı sehpaya koydum. Arkadaşımla Radha hakkında konuşurken kendimi tuhaf hissediyor, kendi kız kardeşimi anlayamadığım veya idare edemediğim için utanıyordum.

"Kanta... Sen ve Radha... Çok yakınsınız. Beni aydınlatabileceğini umuyorum..."

Ben daha cümlemi tamamlayamadan Radha, peşinden de Malik, Kanta'nın kayınvalidesi ve Baju ile birlikte odaya girdi. Hâlâ okul üniforması üzerinde olan kız kardeşim, bir eliyle sol gözünü tutarken yüzünden düşen bin parçaydı.

Oturduğum koltuktan ayağa fırladım. "Ne oldu? Neden okulda değilsin?"

Radha donakaldı. Beni görmeyi beklemediği her hâlinden belliydi. Elini gözünden çekti. Sol gözü şişmiş, etrafı morarmıştı.

Derin bir iç çekip kardeşimin yanına koştum.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Kanta, uzandığı koltuktan.

"Başka bir yerin acıyor mu?" Ellerimi Radha'nın omuzlarına koyup başka yerinde bir şey var mı diye incelemeye başladım. "Baju, bana buz getir."

"Polis çağırmamıza gerek var mı?" diye sordu Kanta'nın kayınvalidesi.

"Hayır!" dedi Radha, yüksek sesle, bir yandan yumruklarını sıkıyordu.

Büyüğüyle böyle sert bir şekilde konuştuğu için, "Radha!" diye azarladım onu.

Baju, bir buz torbası getirdi. Torbayı Radha'nın gözüne tutmak istemiştim ancak Radha onu benden alıp kendi tutmaya devam etti. Elinde buz torbasıyla odanın diğer ucuna gidip kendini bir koltuğa bıraktı. "Şu aptal Sheela Sharma!"

Kalbim hızla atmaya başladı. Yine ne olmuştu?

"Sheela Sharma seni *soymaya* mı çalıştı?" Kanta'nın kayınvalidesi, gelinine dönüp konuşmasına devam etti. "Sana şu Sharmaların kızının kötü biri olduğunu söylemiştim. Şu hâle bak, zorbanın teki!"

Kanta hiçbir şey söylemedi. İri iri açtığı gözleriyle şaşkın bir hâlde bakakalmıştı.

"Beni soymaya falan çalışmadı," dedi Radha sabırsız bir ifadeyle. "Fokstrot dansını yaparken dirseğiyle bana vurdu."

"Fokstrot mu?" Kanta'nın kayınvalidesi ağır aksanlı bir İngilizceyle konuşmuş ve kelimelerini öyle bir dile getirmişti ki sanki batılıların dansı, hırsızlıktan daha kötüydü. "Bak görüyor musun, o okulda nasıl eğitim veriyolar? Şu ecnebi âdetleri... Hiçbiri Rajasthani kızlarına göre değil." Ardından dudaklarını büktü.

"Tanrı aşkına, *anne*!" dedi Kanta, ardından Radha'ya döndü. "Bu olay okulda mı oldu? Bir kaza mıydı?"

"Evet. Hayır." Radha halıya bakıyordu. "O kızın bunu bilerek yaptığından eminim."

"Neden?"

"Benden hoşlanmıyor," dedi kız kardeşim tereddütlü bir ifadeyle. "Maharani dans için bizi eşleştirdi. Sheela ile beni... Sheela bana sürekli o dansı öğrenemeyeceğimi söyleyip durdu. Ayaklarım çok büyükmüş. Sonra dirseğiyle gözüme vurup '*Kala kaloota baingan lota*,' dedi." *Sen patlıcan kadar karasın.*

Kanta bana baktı. "Bayan Sharma'yı çağırsak iyi olur."

Radha, boşta kalan eliyle koltuğun kolçağına sertçe vurarak hepimizi korkuttu. "Hayır! Ben ispiyoncu değilim. Sadece... Onun gibi büyük bir evde büyümedim. Onlara uyum sağlayamıyorum. Beceriksizim. Doğru kıyafetleri, doğru ayakkabıları giyemiyorum. Ben farklıyım ve onlar da bunun farkında."

Radha, bana gergin bir şekilde bakınca yüzümdeki şaşkın ifadeyi gördü. Daha önce bana hiç dışlandığından

bahsetmemişti. Ben de o seçkin kızların ona üstünlük taslayacaklarını hiç düşünmemiştim.

Kanta kaşlarını çatarak, "Sheela'nın böyle davranmasının sebebi bu mu?" diye sordu. "Onlar gibi olmadığın için mi?"

Radha, gözünün ucuyla bana baktıktan sonra kısık sesle konuşmaya başladı. "Belki daha önceden ona taş atmaya çalıştığımı hatırlıyordur."

Kanta, bunun doğru olup olmadığını anlamak istercesine yüzüme baktı.

Başımı iki yana salladım. "Küçük bir kazaydı. Kimseye bir zarar gelmedi."

"Kimsenin incinmemesi iyi olmuş! Hanımefendiler birbirine taş atmazlar," dedi Kanta.

"Başım." Radha, diğer eliyle alnını tuttu.

Kanta'nın kayınvalidesi kapıda duran Baju'ya öfkeyle baktı. "Sen niye hâlâ buradasın, seni aptal? Git de aspirinle su getir."

Ne zaman gücense olduğu gibi Baju'nun bıyığı odadan çıkarken tekrar seğirdi.

"O zaman bunu halletmenin kolay bir yolu var." Kanta, koltuğun yanındaki masaya doğru döndü ve telefonu eline aldı. Daha ben onu durduramadan terzisini arayıp ertesi gün öğleden sonra İngiliz tarzı elbiseler için ölçü almak üzere Radha'yı yanına getireceğini söyledi. Ardından kuaförünü aradı ve Radha'nın saçını kısaltmak üzere randevu aldı.

Telefonu kapattığında gülümsüyordu. Önce Radha'ya, sonra bana baktı. "Sakın bana gücenme, Lakshmi. Bu devirde bir kızın gerçekten modern görünmesi önemli."

Radha yerinden fırlayıp kollarını Kanta'nın boynuna doladı.

Başımı diğer tarafa çevirdim. Ben elim kolum bağlı dururken Kanta her zaman kız kardeşimi mutlu etmek için ne söyleyeceğini ve yapacağını biliyordu.

On Birinci Bölüm

20 Nisan 1956

Yeni evim için taşınma merasimi tarzı bir şey yapmayı düşünmüyordum. Ancak Malik sürekli sorup durduğundan sonunda ben de pes ettim. Malik'in yeni eve ilk kez girildiği zaman yapılan *Griha Pravesh* töreni gibi Hint âdetlerine bağlılığı şaşırtıcı değildi. Yüzyıllardır Hindistan'da yaşayan ve Hindistan'ın Bölünmesi'nden sonra burada kalmayı tercih eden çoğu Müslüman, Hint geleneklerini de benimsemişti. Ne de olsa kutlamalar mutluluk getiriyordu ve bu herkes için geçerliydi.

Malik, yeni evimin girişine bambudan iki sopa dikti ve aralarına mango yapraklarından yapılan çelenge benzer bir şey yerleştirdi. Tüm bunlar gelenek gereği doğurganlık sembolleriydi ama koşullarım göz önüne alındığında, geleceğinde çocuk göremeyen bir kadın olarak beni biraz tedirgin ediyorlardı. Yine de bu eve sonunda yuvam diyebildiğim için *heyecanlıydım*. Belki de beni, en az benim kadar iyi tanıyan Malik'in kutlamamı istediği şey de buydu. Bu duvarlar bana

aitti. Pencereler, mozaik döşeli yerler, avludaki toprak... Çatının üstünde yer alan yıldızlara bile istediğim adı verebilirdim.

Malik, *Griha Pravesh* merasimi için evi arındırmak üzere bir tür rahip olan *pandit* ile bile görüşmüştü. Tüm eşyalarımızı rahibin seçtiği uğurlu tarihte (ki 20 Nisan olarak belirlenmişti) taşımadıkça kötü şansı evimize davet etmiş olacaktık.

"Bize en ucuzundan bir rahip bulacağım, patron ," diye söz vermişti Malik.

"Ben de yemek pişireceğim," diye eklemişti Radha. Bayan Iyengar'ın evinden ayrılmak için can atıyordu. Altı ay önce Jaipur'a geldiği gün kaldığım odada taşta bile yatmaktan mutlu oluyordu ama Kanta'nın evinde ve Maharani Okulu'nda vakit geçirdikçe bizim mütevazı odamızı beğenmez olmuştu.

Radha ile Malik eşyalarımızı iki metal sandıkla, çok sayıda plastik ve bez torbalara koymuştu. Yeni evimizin pencerelerini gazete kâğıtlarıyla silmişler, rafların tozunu almışlar, parlayana kadar yer döşemelerini cilalamışlar ve avluyu süpürmüşlerdi. Misafirlerimiz oturabilsin diye avludaki toprak zemine örtü bile sermişlerdi. Evimiz tamamen arınana kadar kimsenin içeri girmesine izin verilmedi.

Malik, sözünü tutarak yirmi rupiye bir rahip bulmuştu. Cılız kol ve bacakları safran rengi cübbesinden patates filizi gibi fışkıran kel kafalı, küçük bir adamdı. Gözünde sokak tezgâhlarında satılan renkli su şişeleri kadar kalın bir gözlük vardı. (Bütün rahiplerin Gandi efendiye mi yoksa Gandi efendinin diğer rahiplere mi benzediğini merak etmeden duramamıştım.) Hâlâ pencerelerime perde (*Griha Pravesh* merasimi için gerekliydi) alamadığım için Malik, çömleğine beş rupi daha atana kadar rahip merasimi gerçekleştirmeye yanaşmamıştı.

Rahibin yardımcıları tören için gerekli olan eşyaları indirmeye başladı; bir Ganeşa heykeli, birkaç gümüş tabak, üç gümüş kâse, sandal ağacı tütsüsü, taze çiçekler (elbette, iyi şans getirsin diye kırmızı renkli çiçekler... Sabahları tapınaklara giden birçok kadının yaptığı gibi yolda gelirken parktan topladıklarına emindim), defne ağacının yaprakları, kırmızı bir mum, kırmızı iplik, susam tohumları, tam buğday tanesi, kırmızı kilden yapılma su testisi, gümüş bir saf yağ kabı, çan ve kırmızı iple bağlanmış bir tahta tespih.

Malik, bu sabah köşedeki dükkândan taze tatlılar da almıştı.

Önce rahip, Ganeşa Tanrısı için bir sunak hazırladı. Kelimeleri ezbere biliyor gibi görünmesine rağmen ara ara iyi hazırlanmış bir büyülü sözler kitabına baktı. "'Tuttuğu fil dişi hizmeti temsil eder; bayrak direği yol boyunca ışığımız olur; ilmik bize bağlı olduklarımızı hatırlatır; tüm nimetleri bize verir.'"

Misafirler gelmeye başlamıştı. Tanısak da tanımasak da her komşuyu tatlı kutusuyla davet etmek gelenek olduğundan Malik, herkesin kapısına bir kutu tatlı bırakmıştı. Bizimle tanışmak ve sokaktaki yeni evi kendi gözleriyle görmek isteyen komşular olacaktı.

Radha ile ben, Bayan Iyengar'ın pansiyonundan tanıdığımız Bay ve Bayan Pandey'i memnuniyetle karşıladık. Radha'nın da benim gibi Sheela Sharma'nın yakışıklı müzik öğretmeninden biraz hoşlandığından şüpheleniyordum.

Bay ve Bayan Iyengar da gelmişlerdi. Eski ev sahibim binayı incelerken burun kıvırdı. "En azından şu avlu bu küçük evi biraz çekilebilir kılıyor."

Bu tatlı sert serzenişe gülümseyip geçtim. Hiçbir şey bugünümü mahvedemezdi.

Bugünkü merasimden müşterilerime bahsetmemiştim. Hepsini evime davet etmek uygun olmazdı. Onlarınkine göre oldukça mütevazı bir evdi ama Radha, Kanta'ya çıtlatmış olmalıydı çünkü Kanta ile Manu avlumuza girince, kız kardeşim onları karşılamak için kapıya koştu. Eve ben geldiğimde Radha'nın beni heyecanla karşılamadığını düşününce bu durumu biraz kıskanmıştım. Dahası bu bana, kız kardeşim birkaç ay önce Maharani Okulu'na başladığından beri aramızda açılan uçurumun giderek derinleştiğini hatırlatıyordu.

Gözlerinin altı hafifçe morarmış olan Kanta, o hâlde bile neşeli görünüyordu. Manu, eşini bir örtünün üzerine oturttu. Kanta'ya onu son gördüğümden bu yana nasıl olduğunu sordum çünkü kendini randevuları iptal edecek kadar yorgun hissediyordu.

"Çok sevdiğim okuma etkinliklerinden ve arabayla gezmekten mahrum kalmam dışında her şey yolunda. Ah, bir de uyuma ve yeme sorunumuz var!" diye kıkırdadı.

Misafirler oturup kısık sesle sohbet ederken rahip yağ kâsesine defne yapraklarını koyuyordu. Ardından bir kibritle hepsini yaktı. Okuduğu duanın hiçbir kelimesini atlamadan tütsüyü işaret etti, yardımcısı da hemen onu yaktı. Kafur, saf yağ ve sandal ağacı kokularının karışımı, havaya buram buram kokan keskin, tatlı-acı bir koku yayıyordu. Unutulmaya yüz tutmuş törenlerin, eskileri anımsatan kokusu evimi sarıyordu.

Aklıma yıllar önce yaptığım evlilik gelmişti. Aceleye getirilen törene icabet eden rahip, ona sunulan ücretle yağı bile

zar zor alabildiğini söyleyip durmuştu. Dayım ya da amcam olmadığı için koluma bilezik takacak kimsem de yoktu. Çok içtiği için gözleri kan çanağına dönen babam, ayakta zar zor duruyordu. Annemse çeşitli yemek ve tatlı tabaklarını yetiştirmeye çalışıyordu.

Kırmızı düğün *sari*m yüzümü örttüğü için durmadan çaresizlikle ağlamıştım. Öncesinde tam beş gün boyunca anneme dil dökmemin, kalbim parçalanırcasına yalvarmamın ardından hâlâ akıtacak gözyaşımın kalmış olmasına şaşırıyordum. Ancak elimde değildi, o küçücük yaşımda istemediğim bir evliliğe zorlanıyordum. *Neden beni artık istemiyorlardı ki? Annemin babam uzaktayken okulda öğretmenlik yapmam için bana ihtiyacı yok muydu? On beş yaş evde durmak için çok mu büyük bir yaştı? Ben evden ayrıldıktan sonra nohudu kim kavurup kızartacaktı? Kim kuyudan su taşıyacaktı?*

Annem nazik ama kararlı bir kadındı. Ebeveynlerine ve kocasına itaat etmek için yetiştirilmişti, meydan okumak, sorgulamak veya çelişmek için değil. Bana babamın kitaplarının aklımı saçma sapan düşüncelerle doldurduğunu söylemişti. Ona göre, o kitaplar yüzünden kendi kararlarımı kendim alabileceğime dair faydasız bilgilerle kendimi kandırıyordum. Bir kadın olarak benim görevim, ailemin benim için seçtiği bir adamla evlenmekti, tıpkı onun yaptığı gibi... Eski gelenekleri değiştirmeye ikimizin de gücü yetmezdi. Ayrıca artık ellerinde avuçlarında bir boğazı daha doyurabilecek kadar paraları yoktu.

O zamanlar sık sık annemin boynuna, bir zamanlar altın zincirinin asılı olduğu yere bakardım. Artık boş olan boynu, bir anne olarak bizim uğrumuza feda ettiği şeylerin daimi bir

hatırlatıcısı gibiydi. O, doğru olduğunu düşündüğü şeyi yapmıştı.

Evlenir evlenmez kocamın da hemen çocuk sahibi olmamı isteyeceğini biliyordum. Ve o çocuklar doğduğunda artık *ben* diye bir şey olmayacaktı. *Biz* ve *onlar* olacaktık... Adını aldığım tanrıça Lakshmi'ye, küçücük bir hayata hapsolmamak, önümde uzanan koca dünyayı tanıyabilmek için çok dua etmiştim. Ancak sanki tıpkı heykellerinde olduğu gibi karşımda ellerini özür dilercesine birleştirmiş ve bana, "Her şey olacağına varır," demişti.

Bugünkü törende annemle babam da olsa ne güzel olurdu diye düşündüm. Onları rahibin önüne, onur makamına oturtur ve misafirlerime takdim edip kendi ellerimle yaptığım sütlü tatlıdan yedirirdim, yelpazeyle onları serinletirdim.

Yanımda bir hışırtı duyunca zihnim, bulunduğum ana, törene geri dönmüştü. Radha, sanki sunağın kokusu çok keskinmiş gibi örtüsüyle burnunu kapatmıştı. Ardından ayağa kalkıp koşa koşa tuvalete gitti. Bir saat içinde bunu üçüncü kez yapıyordu.

Malik, yarı yolda onunla denk geldiğinde Radha kulağına fısıldadı, o da *mutki* dediğimiz testiden soğuk su aldı. Daha nisan ayındaydık ama Radha sanki hava çok sıcakmış gibi yüzünü yelliyordu. Malik, bardağı ona uzatınca Radha bir yudum aldı, rengi bembeyazdı. O an kendimi suçladım. Birkaç gündür eşyaları toplamak, paketlemek, kına işlerimiz için atıştırmalık yapmak ve okul... Tüm bunlar ona fazla gelmiş olmalıydı.

Radha, yerine oturduğunda elini yüzünü yıkadığını fark ettim. Alnı nemliydi ve yanakları kızarmıştı. Altı ay önce

tanıştığım üstü başı toz içinde olan, yanakları içe çökmüş kızdan çok farklıydı. Yüzü artık haziran ayında olgunlaşan mangolar gibi dolgun ve canlıydı görünüyordu. Duruşu bile farklıydı, omuzlarını geriye atıp başını dik tutarak kendinden emin bir şekilde yürüyordu. Kısa saç oval yüzüne çok yakışmıştı. Köy şivesi bile pek fark edilmiyordu. *Küçüğün de küçüğü* ve *uzağın da uzağı* gibi ifadeleri kullanmaya başlamıştı. Hatta geçen gün yepyeni bir kelime kullanmıştı. *Antediluvian* mıydı? Ben bile kelimenin ne anlama geldiğini *ona* sormak zorunda kalmıştım. Nuh devrinden kalma gibi bir anlam taşıyordu. Bu kadar kolay uyum sağladığı için onunla gurur duyuyordum.

Rahip efendi susam tohumlarını, buğday tanesini ve kırmızıbiberi küçük ateşin içine attı. Duman açık gökyüzüne doğru kıvrılarak yükseldi. Sıcak kâsenin etrafına muz yapraklarını yerleştirdi ve kâseyi bana vermek için benden yana döndü ama ben Radha'ya işaret ettim. Bunu taşımak hoşuna gidecekti, biliyordum. Radha, kâseyi başına doğru kaldırırken alt dudağını ısırıp utangaç bir şekilde gülümsedi. Sonra ayağa kalktı ve arındırmak için boş eve girdi.

Kanta'nın onun için sipariş ettiği, bele oturan tüy gibi hafif, şifondan bir elbise giymişti. "Madhubala'nın *Mr. and Mrs 55* filminde giydiği elbisenin benzeri," demişti Kanta. "Terziden filmdeki elbisede olduğu gibi bel kısmına altın zincir eklemesini istedim."

Radha'nın göğüsleri kumaşa baskı yapıyordu. Sanki çok sıkı bağlanmış gibi ara sıra yüzünü buruşturuyordu. Onu tanıdığım zaman bir erkek çocuğu gibi sıska olan kalçaları, şimdi yürüdükçe salınıyordu. Misafirlerimi bile büyüledi-

ğini görmek beni şaşkınlığa uğratmıştı. Radha daha on altı yaşındaydı! Ancak çok daha büyük göründüğünü kabul etmem gerekiyordu.

Rahip, etrafı kutsal suyla arındırırken yardımcılarının doğudan başlayarak salonu ve avluyu üç kez kırmızı iple çevrelemesini izledim. Ardından rahip, tahıl ve kırmızı çiçeklerle dolu olan kil kabı, Malik'in avlunun güneydoğu köşesine kazdığı çukurun içine bıraktı. Nihayet ritüel tamamlanmış, evin ve içinde yaşayanların zarar görmemesi için dilekler dilenmişti.

Taşınma töreni bitene kadar evin boş kalması gerekiyordu bu yüzden deve arabasının sürücüsü, eşyalarımız ve sandıklarımızla birlikte evin önünde sabırla beklemişti. Misafirler gittikten sonra Malik'in törene davetli olan arkadaşları, eşyaları eve taşıdı. Malik'e yorgun göründüğünü, isterse eve gidebileceğini söyledim. Radha ile ben etrafı temizlerdik. Merasimin güzel (rahip üç saat evde kalmıştı) geçmesinden memnun kalan Malik, arkadaşları (ve artan tatlılar) ile birlikte gitti.

Yerleşmeye hevesli bir şekilde ilk kutuyu açtım ve kıyafetlerimizi raflara dizmeye başladım. Radha'dan da mutfağı düzenlemesini istemiştim. Ancak kutulardan birine eğilir eğilmez aniden kalkıp koşarak odadan çıktı. Kız kardeşimin banyoda öğürdüğünü duyabiliyordum. Banyodan döndüğünde midesini bozacak bir şey yiyip yemediğini sordum.

Radha, başını iki yana sallayıp yün yatağa doğru ilerledi. "Birkaç dakika şurada dinlenirsem..." Fakat daha o birkaç dakika geçmeden uykuya daldı.

Zavallıcık... Günleri çok yoğun geçtiğinden akşam yemeğinde genelde uyuyakalıyordu. Onun kıyafetlerini düzenleme işini de üstlenmeye karar verdim. İşim bittiğinde mutfağı düzenlemeye başladım, tencereleri, paslanmaz çelik tabakları, fincanları ve bardakları kutudan çıkardım. Diğer torbalarda ıvır zıvır bir sürü şey vardı. Ortaya çıkardığım işten memnun bir hâlde odaya bir göz attım.

Radha hâlâ uyuyordu. Odanın köşesindeki yatağın başına gidip uyuyan kardeşime hayranlıkla baktım. Madhubala kıyafeti yuvarlak kalçalarını örtüyordu, saçları Hindistan cevizi yağıyla parlıyordu. Teni ışıl ışıldı. Hasta görünmüyordu, aksine huzurlu ve güzeldi. Belki ona zencefilli ballı su yapsam iyi gelirdi. Gebeliklerin ilk aylarında mide bulantısı çeken kadınlara iyi gelirdi.

Gebelik... Kelimenin etkisi bir anda sert bir dalga gibi yüzüme çarpmıştı. Kulağım çınlıyordu... Boğazım düğüm düğüm, tüylerim diken diken olmuştu. Radha mide bulantısı çekiyordu. Göğüsleri de hassastı. Kendini her zaman bitkin hissediyordu. Küçük kardeşim... Gerçekten hamile olabilir miydi?

Kiminle birlikte olmuş olabilirdi ki? Kızlar okuluna gidiyordu, tanıdığı bir erkek de yoktu... Malik zaten çok küçüktü. Kanta'nın kocası Manu vardı ama onun da kardeşimden faydalanacağını hayal bile edemiyordum. Bay Iyengar? Baju? Kim?

Ve birden zihnimde beliren yanıt, kalbime âdeta bıçak gibi saplandı...

Pembe Şehir Çarşısı'na vardım. Havaya bayat yemek yağı, çürümüş sebze ve mazot yağı kokusu hâkimdi.

Malik, çok sevdiği yemek standının karşı duvarında oturmuş, arkadaşlarıyla bir İngiliz sigarasını paylaşıyordu. İngiliz sigaraları Hint sigarasından daha pahalıydı ve Malik, saraya gitmeye başladığından beri damak tadı daha da gelişmişti.

Arkadaşlarına en son maharininin sarayına gittiğimiz gün, aşçının onun için hazırladığı yemekten bahsediyordu. Beni gördüğü an cümlesini yarıda kesti.

Sinsi sinsi dolaşan bir çita gibi görünüyor olmalıydım. *Vahşi ve tehlikeli*... Bir tutam saçım topuzumdan çıkmıştı. Üstümdeki kıyafetim kutu boşaltmaktan, eğilip kalmaktan, eşya yerleştirmekten kırış kırıştı. Gözlerim ise öfkeyle parlıyordu.

Malik, duvardan zıplayıp neredeyse bitmiş sigarasını başka bir arkadaşına verdi. "Hayırdır, patron?" dedi.

"Beni Hari'ye götürebilir misin?"

Dar sokaklarda zikzak çizerek ilerlerken Malik, bir çay ya da tütün standında durup sahiplerine Hari'yi tarif ederek onu görüp görmediklerini soruyordu. Çaycıyla müşterileri bana dikkatli bir şekilde bakınca, ben de onlara öfkeli bakışlarla karşılık veriyordum. Mülteci Pazarı'ndaki caddenin kenarında dükkân kuran bir kadının yanından geçtik. Kadın bir örtünün üzerinde oturuyordu, ayakkabı tamiri için kullanılan araç gereçler önünde düzgün bir şekilde dizilmişti. Ayakkabılarımı inceleyerek, "Hanımım, bağcıklarınız açılmış," dedi.

Diğerleri gibi onlarca yıl önce pembeye boyanmış olan sıradan bir binaya geldik. En alt katta dükkânlar vardı. Birine kocaman bir boru döşenmişti. Bir diğerinde bir terzi, iki yardımcısıyla birlikte bir müşterisiyle ilgileniyordu. Küçük dikiş makinelerinin başına çökmüş, loş bir ışık altında çalışıyorlardı. Sonra kalabalık bir içecek dükkânına geldik. Adamlar dükkânın önünde toplanmış, kahkahalar eşliğinde sohbet ederlerken dikkatsiz bir şekilde boş bardaklarını yol kenarındaki çukura atıyorlardı.

Malik karanlık yola saptı. Ben de onu takip ettim. Loş ışıkla aydınlatılmış dar bir merdiveni çıkmaya başladık. Malik, her odaya göz atarak sessizce ilerliyordu. Sonunda arkasına dönüp bana baktı ve başını olumlu anlamda salladı.

Odada iki delikanlı ahşap zeminde kart oynuyordu. İçeri girdiğimde dönüp bana baktılar. Odanın penceresi yoktu, bu yüzden içerisi havasızdı. Duvarlar sıvaların döküldüğü yerlerde düzensiz görünüyordu. Odadaki tek mobilya sedirdi ve onda da üçüncü kişi uyuyordu. *Hari*. Yatağın ipleri öyle gerilmişti ki bedeni neredeyse ahşap zemine değecekti.

Üstüne atılmadan önce göğsümde derin bir acı hissettim. Onunla Jaipur'da karşılaştığım ilk anda yüzüne kusmam gereken öfke artık kendini gösteriyordu. Kollarını yumruklayıp kulaklarına tokat attım. Omuzlarına vurdum. Çıplak ellerle kafatasını parçalayabilsem o an onu bile yapardım. Gözüm işte o kadar dönmüştü.

Hari, kendini korumak için kollarını başının etrafına dolayıp sırtüstü yatarak bağırmaya başladı. "Ah, ne oluyor?!"

"Seni namussuz herif!" diye bağırdım. "*Salla kuta!* Alçak köpek!" Kendimi öyle kaybetmiştim ki sadece erkeklerin sarf edeceği cümleleri kullanıyordum.

Odadaki delikanlılar ellerinde kartlarla öylece kalakalmışlardı. Malik sanki güvercin kovar gibi kollarını sallayarak onları odadan kovdu. Çocuklar hemen ayağa fırlayıp açık kapıdan çıktılar. Kartları yerde kalmıştı. Kapıdan bakmaya çalışsalar da Malik onları tekrar kovdu. Ardından kendi de onların peşinden gidip kapıyı arkasından kapadı.

Hari, yana doğru yuvarlanıp oturdu. Kollarımı tutmaya çalıştıysa da içimdeki öfke bana âdeta deli gücü bahşetmişti. Bir kolumu onun tutuşundan kurtarıp kafasına defalarca vurdum.

Ciğerlerimin el verdiğince yüksek sesle ona bağırıp duruyordum. Komşuların ya da aşağıda bir şeyler içenlerin ne düşündüğü umurumda değildi. "O daha bir çocuk! O da senin kardeşin! Sen bunu *kız kardeşine* yaptın! Piç kurusu! Namussuz herif!"

Hari, güçlükle yatağından kalktı ama dengesini kaybedince yatağa çarptı. Gerileyerek duvara doğru yürüdü. Ben de tekmeler savurup tokatlar atarak onun peşinden gittim. Ellerim zonklamaya başlayınca etrafta ona vurabileceğim bir şeyler aramaya başladım. Hari o ara ayağa kalktı ve beni kavrayıp duvara yasladı.

"Kes şunu!" diye bağırdı Hari, kollarımı aşağıda tutarak. "Aklını mı kaçırdın?"

Gözlerinde korku vardı.

"İçine şeytan mı kaçtı be kadın?" Alnı kanıyordu ve alnında beliren damlalar yanaklarından aşağıya süzülüyordu.

Beni o kadar sıkı tutuyordu ki ne kadar çabalarsam çabalayayım kollarımı hareket ettiremedim. Et parçası için kavga eden köpekler gibi soluyorduk. Hari, farkına bile varmadan yüzüne tükürdüm, tükürüğüm yanağından aşağıya aktı.

Daha fazla dayanamayan Hari, bana sert bir şekilde tokat atınca yanağımın içini ısırdım. Kanın tadını alabiliyordum.

"*Buss!*" diye gürledi. *Yeter!*

Karşımdaki bu pis herifin kardeşimin hassas tenine dokunduğunu, o pis terinin onun üstüne aktığını hayal etmeye dayanamıyordum. Radha daha on altı yaşındaydı. Bir çocuk olmasına rağmen erkeklerin bir kadından neler bekleyeceğini bilecek yaştaydı. Tüm bunların sorumlusu *bendim*. Eğer Hari ile kalıp istediği gibi bir eş olsaydım Radha'ya bu şekilde davranmayacaktı. Onu kirletmeyecekti. Şimdi kız kardeşim onun çocuğunu taşıyordu.

Aniden tüm kanım çekilmiş gibi yere çöktüm. Çenemi dizlerime dayayıp kollarımı etrafına dolayarak ileri geri sallanmaya başladım. Gözlerimi sıkıca kapatmıştım. Feryat ederek ağlamaya başladım. Kendi hayatımı, ailemin hayatını, kız kardeşimin hayatını mahvetmiştim! Bu kadar bencil olmasaydım tüm bunlar yaşanmayacak, kardeşim böylesine zarar görmeyecekti. Kayınvalidem yanında ben olmadan hayata gözlerini yummayacaktı. Kimse ailemi hor görmeyecekti. Peki, tüm bunlar ne uğrunaydı? Sanki şu an kendi hayatımı yaşayabiliyor muydum? Ne kadar bencilce davranmıştım öyle!

Malik, kapıyı açınca korkuyla donakaldı. "Patron?"

Ben yanıt vermeyince yanıma gelip beni omuzlarımdan sarstı. "Patron... Benim." Gözlerimi açıp küçük yüzündeki korkuyu görene kadar bunu defalarca tekrarladı. O kendinden emin, kabadayı duruşu gitmiş, korkudan sinip kalmıştı. Neden onu bu berbat yere getirmiştim ki?

"Lütfen," dedim, "eve git."

Malik, sert bir ifadeyle bakarken başını iki yana salladı. Sonra kapıyı arkamdan kapatarak odadan çıktı. Ben ailemi kolayca terk etmiştim ama Malik'in aynısını bana yapmayacapını bilmem gerekirdi. Gerekirse bütün gece yanımda kalırdı.

Hari, yatağı düzeltip üzerine oturdu. Bir yandan da gözünü benden ayırmıyordu. "Neden buradasın?"

Alnı kan içindeydi. Uzayan saçları, düzensiz bir şekilde kulağına düşüyordu. Sakalını da uzatmıştı, bu seyrek, düzensiz hâliyle Keşmirli bir göçebeyi andırıyordu. Kıyafetleri kalitesiz ama temizdi, ayakkabıları da yeniydi.

Sormak üzere olduğum şeyin asıl suçlusu hangimizdi? "Radha ile birlikte olalı ne kadar oldu?"

Hari birden doğruldu. Gözleri âdeta yuvalarından fırlayacak gibi bakıyordu. "Neden *böyle* düşündün?"

"*Ne kadar* zamandır dedim?"

"Hiçbir zaman... O daha çocuk!"

"Seni şu küçük kızla gördüğüm zaman sana inandım. Buradaki kadınlara yardım ettiğini sandım ama o zaman da yalan söylüyordun, şimdi de yalan söylüyorsun!"

"Ben senin kız kardeşine elimi bile sürmedim!" Başını diğer tarafa çevirip ellerini ovuşturdu. "Bana kendini sundu ama..."

"Kendini mi *sundu*?"

Hari'nin alt dudağı morarıyordu. Diliyle usulca dudağına dokundu. "Köye yanıma geldiğinde onu sana getirirsem bana para vereceğini söyledi. Ona inanmadım. Bu yüzden ona istediğim her şeyi yapabileceğimi de söyledi." Bu sözlerin ardından kendini savunurcasına çenesini yukarı kaldırdı. "*Yapabilirdim*... Ama *yapmadım*. *Yapmam da*."

"O zaman nasıl *hamile* kaldı?"

Duyduklarına inanmakta güçlük çekiyormuş gibi ağzı açık kaldı.

"Yakında karnı belli olur."

Hari başını iki yana salladı. "Hayır!"

"Evet!"

Hari, ayağa kalktı ve yanıma gelip önümde düz çökerek kollarımı tuttu. "Lakshmi, yalvarırım inan bana, ben yapmadım." Eğer yalan söyleseydi çenesindeki yara izini kapatırdı.

Anıların zihnime hücum etmesine izin verdim. Radha'yı o kirli, örgülü saçlarıyla ilk kez görüşüm... Beni elinde yiyeceklerle karşılaması... Bayan Iyengar'a söz verdiği için bahçedeki kamelyalarla yaseminleri sulması... Radha ile Malik'in odamızda beş taş oynaması.

Anılarım sarayda çalıştığım dönemlerde netliğini kaybediyordu. Radha'yı çok az görür olmuştum. Radha okulda ya da Kanta'nın evinde olmadığında *neredeydi*?

Kaşlarımı çattım. "Buraya ilk geldiğinde bedeninde morluklar vardı."

Hari, yatağa geri dönüp oturdu. Bir parmağını kanayan alnına koyup yüzünü buruşturdu. "Trene binmedik. Verdiği parayla borçlarımı kapadım. Kamyonlarla, çiftçi arabalarıyla yolculuk yaptık." Yutkundu. "Bir gece koyun taşıyan bir kamyona bindik. Şoför tuvalet molası için durduğunda ben de peşinden gittim. Fakat adam benden önce geri dönmüştü ve Radha'ya..." Hari, bir anlığına gözlerime baksa da sonra bakışlarını kaçırdı. "Ama onu durdurdum, Lakshmi. Hiçbir şey olmadı, yemin ederim. Radha'yı korudum."

Elimle gözlerimi kapattım. *Hepsi benim hatam...* Dışarıdaki adamların sohbet ederken gülüşüp kahkaha attıklarını duyabiliyordum.

Uzun bir süre ikimiz de konuşmadık.

"Onun çocuğunu da ortadan kaldıracak mısın? Tıpkı bizim çocuklarımıza yaptığın gibi..."

Elimi gözümden çekip şaşkınlıkla ona baktım. "*Ne?*"

"Çocuklarımızı ellerinle öldürdün, Lakshmi. Neden? Bunu neden yaptın?" Hari'nin dudakları titriyordu.

Zar zor yutkundum. "Ne çocuğu?"

Hari, bana yaşlı gözlerle baktı. "Annem onca zaman ne yaptığını biliyordu." Ellerini dua eder gibi birleştirdi. "Nasıl yaparsın?"

"Saçmalıyorsun."

"O çocuklar bize Tanrı'nın hediyesiydi."

Kendimi bağırmamak için zor tutuyordum. *Tanrı'nın hediyesi mi?*

Evlilik süremizi kapsayan iki yıl boyunca her gün, doğurganlığımı artırmak için çaylar, yemişler ve Hindistan cevizleri tüketmiş ama kayınvalidemle kocam uykuya dalar dalmaz çocuk doğurmamı engelleyecek çaylar demlemiştim. Göğüslerim hassaslaşıp ağzıma tek lokma atamadığım zamanlar, kayınvalidemin tarifiyle demlediğim çayları içer, kanamam başlayınca da rahatlardım çünkü bu, hamileliğin sona erdiğinin işareti olurdu.

Gözlerimi açan onun annesiydi. Bunu Hari'ye nasıl açıklayabilirdim ki?

Her gün kadınlara şifa dağıtan kayınvalidemle birlikte çalışıyordum. Gelen kadınların çoğu hâlâ çocuk sayılırdı; ya

yirmi yaşlarında ya da daha küçüklerdi. Birden fazla doğum yaptıkları için vücutları zayıf düşmüş, hırpalanmıştı. Çoğunun oldukça zor doğum tecrübeleri olmuştu. Günleri doğurdukları çocuklara nasıl bakacaklarını düşünmekle geçiyordu. Başlarına yeni dertler açılmaması için kocaları işten yorgun argın gelsin diye dua ediyorlardı. Bir gün kayınvalidem bana doğum kontrol çayı yapmayı öğretti. O an bu çayın bir kadının hayatını değiştirebileceğini fark ettim: Kadınlar bu düzenin kurbanı olmak yerine artık kendi hayatlarını kendileri kontrol edebilirlerdi.

İşte bu, benim *istediğim* şeydi. Böylesi bir zamanda bir kadının hayatını değiştirebilmek, onlara seçme şansı verebilmek... Bu, bir çocuğun yapamayacağı şekilde beni tatmin edecek bir hayat olurdu. O günden itibaren kayınvalidemin öğrettiği her bilgiyi zihnime kazıdım. Neredeyse her gece, o küçük dünyam içim kurduğum hayaller genişliyordu.

Hari, ayağa kalkıp odada dolaşmaya başladı. "Beni başka bir adam için terk ettiğini sandım. Aklımdan bir sürü şey geçti. Sana bir zarar geldiğini düşündüm. Belki de bir çukura düşmüştün. Hasta olabilirdin, yaralanmış olabilirdin. Her yerde seni aradım. Gözüme uyku girmedi. Çalışamadım. Annem..." Bana bakarken gözleri acıyla parlıyordu. "Annem bir daha eskisi gibi olmadı. Yani sen gittikten sonra..."

Gözlerimi kapattım. Sanki kayınvalidem, üzerinde dulların giydiği tertemiz *sari*si ve yuvarlak gözlüğüyle odada aramızda duruyordu. Yüzünden eksik olmayan o nazik gülümsemesiyle... Çok üzgünüm, *anne*.

Gözlerimden akan yaşları sertçe sildim. "Sen annen gibi birini hak etmiyordun," dedim Hari'ye.

Bir an Hari'nin gözleri öfkeyle alev alev yandı. "Annem her zaman *senin* tarafını tuttu. Bizi terk ettiğini anladığımızda kavanozuna baktı ve senin tüm parayla onun şifalı bitki çömleğini aldığını fark etti. Onun sinirleneceğini sandım ama annem, '*Shabash.* Aferin,' dedi. Onun seni takdir ettiğini duymadığımı düşündü ama duymuştum. Annem *seni* seçti!"

Hari'nin gözyaşları gerçekti. Avuçlarıyla gözlerini sildi.

Annesinin onun parasını kullanmamı isteyeceğini *hiç* düşünmemiştim. Ona hiçbir zaman Hari'nin kısırım diye beni dövdüğünden bahsetmemiştim. Hari, genellikle yüzüme vurmadığından kıyafetim bedenimdeki morlukları gizlerdi. O an, yüzü şişen kadınları tedavi ederken lapayı hazırlamam için kayınvalidemin bana ısrar ettiğini hatırladım. Yoksa kendimi nasıl tedavi edeceğimi mi göstermeye çalışıyordu?

"Ne zaman hamile kalamadığımı öğrensen beni öldüresiye dövüyor sonra da yara bere içinde yerde iki büklüm yatarken bırakıyordun." Nasıl korktuğumu hâlâ hatırlıyordum. "Bir gün beni gerçekten öldürebileceğini anladım."

Hari yüzünü buruşturdu. "Ben... Özür dilemeye çalıştım."

İşte, bu şaşırtıcıydı. "Nasıl? Şehre kadar beni takip edip paramı alarak mı?"

Hari tam konuşacakken sustu. Başındaki şişliği kontrol etmek için dikkatli bir şekilde alnına dokundu. "Yardıma ihtiyacı olan kadınlara yardım ettim."

"Hayat kadınlarına mı?"

Hari, sesimdeki küçümsemeyi duyunca başını iki yana salladı. "Bana inanmıyorsun. İyi. On sene önceye kadar ben de kendime inanmazdım. Sen gittikten sonra... Annem sana öğrettiklerini bana da öğretti. O zaman o kadınların neden yana

yakıla annemin yanına geldiğini anladım. Annem onların son umuduydu."

Hari, yüzümdeki şaşkınlığı görmüş olmalıydı çünkü derin bir iç çekti.

"Bak, şu doğum kontrol çaylarını biliyordum ve erkeklerin çocuklarından mahrum kalması beni deliye döndürüyordu. Sonra sen de anneme yardım etmeye başladın. Derken bir gece... Seni o çaydan içerken gördüm. Öyle çok... Öfkelendim... Öyle çok utandım ki... *Benim* çocuklarımı istemiyordun! Sonra sen... Gittin ve annem de hastalandı."

Hari, susup başını ellerinin arasına aldı. "Bir kadın annemden yardım istemeye geldi. Çok kanaması vardı." Gözlerini kaçırdı. "Ah, Lakshmi... Kocası sırf zavallı kadın başka bir adamın şakasına güldü diye içine süpürge sopası sokmuştu! Kadın çok kan kaybetmişti. Ölmek üzereydi... Annem bana ne yapmam gerektiğini, hangi bitkilere ihtiyacımız olduğunu, kadının sancısını nasıl gidereceğimizi anlattı."

Neredeyse nefesim kesilmek üzereydi. Hari'nin ayrıntısıyla anlattığı sahneyi görüyor gibiydim. Annesiyle çalışırken benzer manzaralara ben de şahit olmuştum. *Baskı. Kadınların çaresiz çığlıkları. Ölümcül yaraları.*

Hari, ellerini tekrar kavuşturdu. "Kadın kurtuldu ama sonra mikrop kaptı. Annemin dediği her şeyi yapsam da onu kurtaramadım." Güçlükle yutkundu. "Zavallıcık daha on altı yaşındaydı, Lakshmi. Sırf başka bir adamın şakasına güldü diye hayattan koparılıp alındı. İşte, o an aklıma sen geldin. Bunu istemesem de senin canını ne kadar yaktığımı düşündüm. Hem de kaç kere... Utandım. O andan sonra ufak ufak anneme

yardım etmeye başladım. Kadınlara. Çocuklara... Öyle çok acı, sefalet, açlık gördüm ki..." Bir elini saçının arasından geçirdi.

Başımı duvara yasladım. Ona inanmak istemiyordum. Sadece sözlerindeki gerçekliği duyabilmek için gözlerimi yumdum.

"Buraya ilk geldiğim gün Düşkünler Mahallesi'ne gittim. Yapayalnız hissediyordum. Özellikle de Radha'nın mektubunda yazanlar konusunda bana yalan söylediğini anladıktan sonra..."

Gözlerimi açtım, aklım karışmıştı.

"Radha'ya Jaipur'a gelmesi için yardım etmek istemediğimde, bana senin mektubunu gösterip beni yeniden görmek istediğini yazdığından bahsetti. Bu beni öyle mutlu etmişti ki..."

Hem duyduklarımın inanılmazlığı hem de Radha'nın yüzsüzlüğünden dolayı kaşlarımı çattım. Beni bulmak için Hari'yi kandırmış olmalıydı. Hari'nin okuma yazma bilmemesinden yararlanmıştı.

"Sonunda onun isteğini yerini getirmem için bir açık bulmuştu." Hari, küçük bir kızın oyununa geldiğine inanamıyormuş gibi başını iki yana salladı. "Her neyse, Düşkünlerin Mahallesi'ne geldiğim zaman yardıma ihtiyaç duyan kadınlarla karşılaştım. Tam da annemin yardımına ihtiyaç duyacak türden kadınlar... Artık onlara ben yardım ediyorum. Paranı bu tür şeyler için harcadım. Ama daha fazlasına... Gerçek ilaçlara ihtiyacım var. Şifalı bitkiler yaralarını sarmama yetmiyor." Hari ciddi bir ifadeyle konuşuyordu. "Bazı kadınlar... Hizmet ettikleri erkekler tarafından şiddete uğruyorlar. Öyle

kötü muamele görüyorlar ki kemikleri kırılıyor ya da mikrop kapıyorlar."

"Neden bunu daha önceden söylemedin?"

"Denedim. Ama bana inanmazdın ve..." Hari bakışlarını yere çevirdi. "Seni suçlayamazdım. Ben..." Ellerini ovuşturdu. "Artık daha önce anlamlandıramadığım çok şeyi kavrayabiliyorum."

Göğsüm daraldı. Hari çabalıyor, yanlışlarını düzeltmeye çalışıyordu. Ben kayınvalidemi hayal kırıklığına uğratmıştım ama o, annesinin işini devam ettiriyordu. Annesi görseydi onu takdir ederdi. Bir zamanlar bana sahibimmiş gibi davranan, beni yara bere içinde bırakan genç Hari'yi affedemezdim. Artık ben de değişmiştim, güçlenmiştim. Hari'nin de değişip daha yumuşak bir mizaca sahip olduğuna inanmak bu kadar mı zordu? Annesinin dua edeceği bu Hari ile barışamaz mıydım? Bacağında yarası olan küçük kızı ve Hari'den onu uzaklaştırmasını istediğim anı hatırladım. Kayınvalidem yaşasaydı sırf bunun için bile beni kınayabilirdi.

"O küçük kız... Bacağı nasıl?" diye sordum.

"İyi. Hastanede bacağına dikiş atıldı."

Başımı olumlu anlamda salladım.

Duvardan destek alarak ayağa kalktım. Sanki günlerdir, hatta haftalardır yürüyormuş gibi bacaklarım titriyordu.

Hari, saçımı kulağımın arkasına sıkıştırırken beni izliyordu. Ardından gülümsedi.

"Biz evlenmeden uzun zaman önce seni izliyordum."

Ona sert bir ifadeyle baktım.

"Çamaşır yıkayan kadınları izleyip dedikodularını dinlemek için köyden çıkıp nehir kenarına giderdim. Babam uzun

zaman önce ölmüştü, annem de kadınları tedavi etmekle meşguldü. Nohut kavurmak için köy fırınına giderken bazen seni nehrin karşı kıyısında görürdüm. Sanki önemli bir görevi yerine getiriyormuş gibi dururdun. Öyle gençtin... Öyle ciddiydin ki..." Gülümsedi. "Anneme zamanı geldiğinde bir tek seninle evlenmek istediğimi söylemiştim. Annem de benimle birlikte bir kere nehir kenarına geldi. Seni uzaktan izledik. Sonunda annem elimi tutup okşadı ve 'Tamam, oğlum, tamam,' dedi."

Başımı iki yana salladım. Artık her şey için çok geçti.

"Sözlerimi tutmak istedim, Lakshmi. Anneme verdiğim sözü... Burada iyiyim. Keşke..." Ardından odada yürümeye başladı. "Çocukların ateşini düşürmek için ilaca ihtiyacımız var. Yakında yaşı hayli küçük olan dansçı kızlardan birkaçı doğum yapacak."

Bana söylediği şey doğruydu. Bunu kendi gözlerimle görmüştüm ama benim de cüzdanım dipsiz kuyu değildi. Ödemem gereken borçlarım vardı.

O sırada kapı açıldı. Malik odaya girdi. Kapıyı dinlemekten kulağı kızarmıştı.

"Patron," dedi, "ona yardım etmenin bir yolunu biliyorum."

Sokak lambasının ışığı yeni evimin içini aydınlatıyordu. Radha yatağımızdaydı. Eşyalarımızla dolu sandıklar, torbalar etraftaydı. Ne kadar gürültü çıkardığımı umursamadan, elektriği açtıracak kadar paramın olmasını dileyerek karanlıkta eşyalarımızı karıştırmaya başladım.

"Abla?"

"Kibrit. Onları nereye koydun?"

Bir çuvalı açıp içindekileri döktüm. Gazete kâğıdına sarılı bitkiler, kaşıklar, kürdanlar etrafa saçıldı. Radha'nın yanında getirdiği *Krishna Hikâyeleri* de içindeydi.

Radha, bir dirseğinin üzerinde yükseldi. "Saat kaç?"

"Kibrit dedim! Geçen hafta Malik'e verdiğim listeye yazmayı unuttum mu yoksa?"

Radhai hemen yataktan kalktı ve kapının yanındaki naylon torbaya baktı. "İşte." Esniyordu.

Kibrit kutusunu elinden kaptım. Bir kibriti yakarken ellerim titriyordu. Yerdeki başka bir kutunun içindekileri boşaltıp şişelerin ve paketlerin üstündeki etiketleri kontrol etmeye başladım.

"Şimdi ne arıyorsun?" diye sordu Radha, gözlerini ovalayarak.

Araştırmayı bırakıp yüzümde sert bir ifadeyle ona baktım.

Radha, gözlerini kırpıştırdı, artık tamamen uyanıktı.

Topuzum çözülmüştü. Karışmış saçlarım yüzüme dökülüyordu. Kıyafetim ıslaktı ve kusmuk kokuyordu. Eve gelene kadar defalarca kusmuştum.

Parmağım acıyınca kibriti söndürmek için elimi salladım. "Hari'yi görmeye gittim."

Radha'nın göz bebeklerinin çevresi karanlıkta beyaz beyaz parlıyordu. "Neden?"

"Radha, bak, ben bilmiyordum..."

Yeniden ağlamaktan korktum. Oturduğum yerden ayağa kalktım ve kardeşimin ellerini tuttum. Ürkek bir tavırla karanlıkta bir iki adım geriledi.

"Otur," dedim yatağı göstererek. "Lütfen."

Radha, yatağın kenarına oturdu, tetikteydi. Ellerini kucağında birleştirdi. Önünde yere diz çöktüm.

"Radha, bunu sana kim yaptıysa senin hatan değil! Bilseydim... Annemin benden sonra doğum yaptığını, bir kız kardeşim olduğunu, senin yalnız olduğunu... Hiç gitmezdim. Ben..."

Ne yaptığımdan emin değildim.

Radha kaşlarını çattı.

"Senin kendini Hari'ye teklif ettiğini düşündükçe... Bu çok ürkütücü. Hepsi benim suçum. Lütfen, beni affet."

Sonra kalkıp yanına oturdum.

Radha, yüzünde korku dolu bir ifadeyle benden biraz uzaklaştı.

"Seni korumam gerekirdi ama yapmadım. Bunun başımıza gelmesine izin verdim. O adam..."

"Abla, beni korkutuyorsun." Radha, ağlayacakmış gibi bakıyordu. "Neden bahsediyorsun?"

Gözlerimi karnına çevirdim. Radha, bakışlarımı takip ederek kırışmış elbisesine kaşlarını çatarak baktı, ardından gözlerini yeniden bana çevirdi. *Bilmiyor muydu?* Elbette, bilmiyordu! O daha bir çocuktu!

"Göğüslerin hassas mı?"

Kaşlarını yukarı kaldırdı.

"Sürekli tuvalete gidiyor musun? Miden bulanıyor mu?"

Radha'nın ağzı açık kalmıştı.

"En son ne zaman aybaşı gördün?"

Radha, gözlerini benden kaçırıp yere odaklarken ağzından nefes alıyordu. Ardından karnına baktı. Birden tatlı, hoş bir anıyı hatırlamışçasına gözlerinde tatlı bir ifade belirdi.

"Bu işi bana bırak, Radha. Dört ayı geçmediyse sıkıntı yok. Haydi, bana yardım et de pamuk kökü kabuğunu bulalım." Saçımı toplayıp ensemde topuz yaptıktan sonra yerden kalktım. "Bayan Harris'i hatırlıyor musun? Benim çayımı içmişti hani?"

Radha yüzünü astı.

"Şu an gayet iyi! Sen de iyi olacaksın. Bunu sana her kim yaptıysa... Bay Pandey değil, değil mi?"

Radha, başını iki yana sallarken dizlerini örten şifon elbisesini düzeltiyordu.

Kardeşimin yüzündeki ifadeyi okuyamıyordum. Şokta olmalıydı.

"Şu bitkiyi nereye koyduğumuzu hatırlamaya çalış."

"Abla."

"Şu örgü torbanın içinde miydi?" Hemen çantanın yanına gidip içindekileri yere boşalttım.

"Abla."

Daha çok ışığa ihtiyacım vardı. Şu kibritler nereye gitmişti ki? Dizlerimin üzerine çöküp emekleyerek dağınıklığı karıştırmaya başladım. Bir yığın kitabı kenara çektim. Bir top ip yerde yuvarlandı.

"Ya bebeği doğurmak istiyorsam?"

İpin yerde yuvarlanıp gidişini izledim. *Ne demişti öyle o?*

Ne kadar zaman sonra hareket edebildiğimi hatırlamıyordum. Başımı ağır ağır ondan yana çevirdim.

Radha, dudağını ısırırken gözlerini benden kaçırıyordu.

"O bebeği karnında tutmak *zorunda* değilsin," dedim. "Benden hiçbir şey öğrenmedin mi?"

Radha, başını öne eğip karnına baktı. Suçluluk duyduğunu hissedebiliyordum. Bunu kendi rızasıyla yapmıştı! *Radha, bir*

erkeğin ona dokunmasına izin vermişti, belki de birkaç kere... Bunu istemişti. Ben canla başla çalışırken... O benim evimde yaşarken... Ne kadar da aptaldım!

Bir de ona acımıştım. Kendime beni bağışlaması için zamana ihtiyacı olduğunu söyleyip durmuştum. Eninde sonunda toparlanacak, ona sunduğum imkânların kıymetini bilecekti: Bir ev, karnını yeterince doyuracağı kadar aş, Maharani Okulu ve hiçbirimizin hayal bile edemediği bir yaşam imkânı...

Ayağa kalkıp ona uzandım. Hiç düşünmeden onu elbisesinin eteğinden yakaladım. Radha, benden kurtulup kaçmaya çalıştı ama son anda onu topuzundan yakalayıp saçına yapıştım. Radha da çığlık attı. Yüzüne bir tokat atınca tökezleyip yere düştü.

Kalbim deli gibi atıyordu. Öksürüp aksırmasını izledim bir süre. Eşyaların arasında öylece uzanırken yana kıvrılıp bacaklarını içe çekmişti. Dudağı kanıyor, yüzünden acı çektiği belli oluyordu.

Kendimi tutamayıp üzerine atıldım. "O züppe, sana ne yaptı? Sana sonsuza dek aşk vaadinde mi bulundu?"

"Dur!"

"Hediyeler mi verdi?"

"Öyle bir şey değildi!"

"Yoksa bir şey karşılığında kendini mi *sundun*... Tıpkı Hari'ye yaptığın gibi?!"

Radha'nın yanakları kızarmıştı. "Ne yapabilirdim? Sana ulaşmam gerekiyordu ve bunu tek başına yapamazdım. Jaipur'a gelmek için onu kullandıysam ne olmuş? Sen kaçmayı seçtiysen ben de bu yöntemi seçtim! Ben seni suçlamıyorum, sen neden beni suçluyorsun?"

"Şu erkek arkadaşın kimse ve sana ne zırvaladıysa hiçbiri doğru değil. Sana bir söz vereceğini sanıyorsan da..."

"Yapacak!"

"Ah, nasıl bu kadar aptal olabiliyorsun? Beni dinle, Radha. Bu çocuğun bir geleceği yok!"

"Olacak!"

"Ben bu dünyayı bilirim, Radha ama sen bilmiyorsun. Çocuğun babasının seninle evleneceğini düşünüyorsan sadece hayal kuruyorsun, işte o kadar!"

Radha, başını öne eğdi. Hüngür hüngür ağlıyordu. "O beni seviyor."

Ellerimi üstüme silip yarın çay demlemek için suyla doldurduğumuz çaydanlığın olduğu fırına doğru yürüdüm. Etrafa bakınırken yerde bir kibrit buldum. Onu yerden alıp ucunu set üstü ocağa sürttükten sonra ocağı yaktım. Mavi ışık tüm odayı doldurdu.

"Gel de bana yardım et, Radha," dedim çatlak bir sesle, kibar bir şekilde konuşmaya çalışıyordum, tıpkı müşterilerimle konuşurken binlerce kez yaptığım gibi... Kız kardeşim ellerimin titrediğini görmesin diye demliği iki elimle tutmuştum. "Yarın her şey olması gerektiği gibi olacak. Her şey normale dönecek." Titreyen sesim, sözlerimi yalanlıyordu.

"Müşterilerinden korkuyorsun. Hakkımda ne düşünürler diye endişe ediyorsun..."

Burnumu çektim.

"Yatak odalarının dışındayken ne yaptığını bilmeyen şu saygın hanımefendilerin..." dedi Radha, küçümser bir tavırla. "Bebekleri nasıl yok ettiğini bilmeyen hanımefendiler." Öyle farklı konuşuyordu ki sözleri âdeta kılıçtan keskindi.

Yüzümü ondan yana çevirdim.

"Kendi bebeklerinden bile kurtulduğunu bilseler sence ne düşünürlerdi?"

Radha, yüzümdeki şaşkınlığı görmüş olmalıydı. "Hari bana her şeyi anlattı. Joyce Harris'i görünce kendi gebeliklerini nasıl sonlandırdığını da anlamış oldum."

Nefes almakta güçlük çekiyordum. "Konu ben değilim! Konu... Konu sensin. Daha on altı yaşındasın. Çok daha fazlasını yapma şans olan bir kız..."

"Sen kendinden bahsediyorsun, benden değil! Ben *sen* değilim."

Bir elimi göğsüme bastırarak, "Hayır, biz senden, çocuğu ve kocası olmayan gencecik bir kızdan bahsediyoruz," dedim.

Radha, başını yukarı kaldırdı. "Biz evleneceğiz."

Fazlasıyla gergindi. Kendini hayal dünyasına kaptırmıştı. Dik durabilmek için ocağa tutundum. "Radha, yarına kadar bu çayı içtiğini bile hatırlamayacaksın. Tamamen temizlenmiş olacaksın. Yarın, her şeye baştan başlayacağız."

"Sen beni dinlemiyorsun. Hiç dinlemedin! Çocuğun babasına söyleyeceğim ve evleneceğiz. Bebeğe sahip çıkacağız."

"Ya reddederse, Radha? O zaman ne yapacaksın? Bunu düşün. Sen okula gittiğin zaman ona kim bakıp karnını doyuracak?"

Anneme benzeyen o güzel yüzünü süsleyen gözlerini iri iri açmıştı. Şu an bile bunu düşünmediği ortadaydı. "Okula gitmeyeceğim. Çalışacağım. Tıpkı senin gibi."

Başımı iki yana salladım. "Bunun kolay olduğunu mu sanıyorsun? Bu evi yapmak tam on altı yılın emeğiyle oldu. '*Tamam, efendim, hayır efendim, siz nasıl uygun görürseniz,*

efendim.' Okula gidersen bunları yapmak zorunda kalmayacaksın. Okulu bitirdikten sonra çocuk sahibi olmak için önünde uzun yıllar olacak. Beni dinle, Radha. Lütfen. Maharani Okulu bir ödül. Birkaç kişi bu şansa ancak erişebilir ve sen oraya hiçbir ücret ödemeden gidiyorsun. Bir kına sanatçısından çok daha iyi yerlere gelebilirsin. Benden daha iyi yerlere geleceksin. Kayda değer bir hayatın olacak." Su neredeyse kaynamak üzereydi. "Sadece... Lütfen, bana şu pamuk kökü kabuğunu bulmamda yardımcı ol."

Radha'nın sesi titriyordu. "Senin bana basit bir yardımcıymışım gibi davrandığını söylüyor. İşlerin bile ben geldikten sonra arttı. Sen bile yaptığım kına sayesinde randevularının arttığından bahsettin. Eğer bu doğruysa neden bana güvenmiyorsun?"

Radha, artık karşımdaydı, neredeyse burun burunaydık. Dudağındaki kan parlıyordu. "Bana o partide güvenmedin, şimdi de güvenmiyorsun," dedi. "Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, ne yaparsam yapayım hiçbir önemi yok. Bana hiç inanmayacaksın!"

Sözlerinden ziyade o acı yüklü ses tonu, müşterilerimin katlanmak zorunda kaldığım küçümsemelerinden daha çok canımı yakmıştı. Ben bu kıza başını sokacak bir ev, karnını doyuracak yemek, üstüne giyecek kıyafet vermek dışında hiçbir şey yapmamıştım! Kalbimi ona âdeta kapatmıştım.

Bir parmağımı ona doğrulttum. "Şafak sökmeden şu çayı son damlasına kadar içeceksin."

"İçmeyeceğim. Sana yanıldığını göstereceğim!"

Radha'nın cümlesini bitirmesiyle bir sinek kuşu gibi hızla arkasına dönmesi bir oldu. Koşarak uzaklaşıp giderken

elbisesinin şifon kumaşı kolumu yalayıp geçmişti. Onu yakalamaya çalışmış ama sanki suda hareket ediyormuşum gibi sadece elbisesinin narin kumaşına dokunabilmiştim. Çıplak ayakla avludan koşarak çıktığını duydum, sonra da o ses de kesildi.

Ocağın mavi alevlerini izlerken suyun kaynadığını duyabiliyordum. Artık ona ihtiyacım kalmadığından ocağın altını kapattım.

Odanın diğer tarafına geçip kendimi yatağa bıraktım. Saat gecenin üçü olmalıydı.

Bugün kutlamalarla, geleceğe dair umutlarla sonlanması gereken bir gündü. Öte yandan ben kendimi bir nehrin azgın sularıyla boğuşuyormuş hissediyordum.

Buralara ulaşmak, bu evi yapmak için ne kadar çabaladığımı ailem görmediğinden her şey anlamsız geliyordu. Onların yerine göz kulak olmam için bana Radha'yı emanet etmişlerdi ama onun da geleceğini mahvetmiştim.

Radha gecenin bu saatinde nereye gitmiş olabilirdi ki? Sevgilisinin kollarına değildi herhâlde? Peki, o çocuk kimdi? Sütçü, Bay Iyengar ya da Bay Pandey değilse kimdi?

Maharani Okulu'ndaki öğretmenler kadındı. O dişsiz bekçi olamazdı, değil mi? İmkânsızdı!

Durumu en baştan düşünmeye başladım. Samir miydi? Kardeşimin güzelliğine hayran kalmıştı. Ama... Hayır. Radha onun istediği türden biri değildi. Hem dul değildi hem de çok gençti.

Radha, her nereye gittiyse yürümek zorundaydı. Bütün araç sürücüleri dâhil herkes şu an uykudaydı. Hari ile birlikte Jaipur'a geldikleri zamandaki gibi yürüyecek miydi? Hari'nin yanına gitmiş olamazdı, değil mi?

Kanta bilirdi. Ona telefon etmeliydim ama nasıl? Kaldığım pansiyonda Bayan Iyengar'ın izniyle telefonu kullanabiliyordum ancak buraya bir telefon hattı çekmeye gücüm yetmezdi. Ücret ödeyerek telefonlarını kullandığım postane de şu saatte kapalıydı.

Radha sabaha kadar dönmezse Malik'i bir notla Kanta'nın evine gönderecektim. Derin bir iç çektim. *Bir utanç daha...* İyi ailelerin yetiştirdiği kızlar evlerinden kaçıp gitmezdi. On altı sene önce dedikodu tayfası da benim arkamdan böyle söylemiş olmalıydı...

Sabah olduğunda Radha'dan hâlâ ses yoktu. Bütün gece gözüme uyku girmemişti. Bir başıma sokaklarda onu arayıp durmuştum. Radha'nın yaşındayken delikanlılara, adamlara bakmaya çekinir, onlarla pek konuşmazdım. Annem hep şöyle derdi: "*Erkekler önlerine konursa olmamış meyveyi bile yer.*" Kardeşim bu uyarıları hiç duymamış mıydı? Ya da annem gidişimden dolayı o kadar kendini kaybetmişti ki Radha'ya tüm bunları öğretememişti. Tavsiyelerinin bende etkili olmadığını görünce, kardeşimde de işe yaramayacağını hissetmişti.

Hari ile kaldığımı, çocuklarımı doğurup Radha'nın onlarla birlikte büyüdüğünü hayal etmeye çalıştım. Gerçekten bu kadar kötü bir gelecek miydi? Radha güvende olurdu. Bilmediği bir şehirde, her köşe başında bekleyen şehvet düşkünü erkeklerle gezip tozmazdı.

Malik iş için sabah şafak sökerken geldiğinde, onu hemen Kanta'nın evine gönderdim. Onun yokluğunda da gün için

gerekli olan eşyaları toplamakla oyalanmaya çalıştım. Bir saat olmamıştı ki dışarıda bir aracın sesini duydum. Hemen pencereye koştum. Büyük bir gri sedan araba, evimin önüne park etmişti. Direksiyonda Baju vardı. Dışarı çıkıp arka kapıyı açtı. Malik hemen dışarı fırladı ve Kanta'nın araçtan inmesine yardım etti.

Saniyeler içinde kapıdan dışarı çıktım. Beni gören Kanta, "Lakshmi!" diye bağırdı. Yüzü kireç gibi bembeyazdı.

Kalbim deli gibi atıyordu. *Ah, Tanrım, lütfen Radha iyi olsun! Ona bir şey olmasına izin verme!*

"Radha benim evimde. İyi ama ben dünyanın en berbat teyzesiyim! Ben nasıl anlamam ya da en azından..."

İyi kelimesini duyar duymaz omuzlarımdan büyük bir yük kalktı. *Radha iyiydi.*

Kanta öyle yüksek sesle konuşuyordu ki komşumun dikkatini çekmeyi başarmıştı. Kadın evinden çıkmış, bahçesindeki bir limon ağacını suluyormuş gibi yapıyordu.

"Kanta!" dedim sert bir sesle. "İçeri geçip çay içelim mi?"

Kendine gelen Kanta, hemen ağzını kapattı ve Malik ile birlikte onu içeri geçirmemize izin verdi. Baju ise aracına geri döndü.

Kapıyı arkamızdan kapatmamızla birlikte Kanta, kollarını karnına dolayarak sızlanmaya başladı. "Keşke tüm bunların onu nasıl etkilediğini anlayabilseydim! Batı dünyasını tanımasının ona iyi geleceğini düşünmüştüm. Yani modern dünyaya, kadınlığa hazırlanmasına yardımcı olur sanmıştım. Bunu bir eğitim gibi gördüm! İleri görüşlülüğümün beni kör etmesine izin verdim! Senin de memnun kalacağını sandım. Ben hiç... Fark etmedim..."

Titreyen ellerimle yağ lambasını yaktım. "Radha sana ne anlattı?"

"Her şeyi." Kanta, sanki nefes almakta zorlanıyormuş gibi kesik kesik solup alıp veriyordu. "Bu çok korkunç."

O an Kanta'nın bir süredir ağladığını fark ettim. Gözleri şişmişti. Teni kireç gibiydi. Onu omuzlarından tutarak yatağa oturttum, sonra da yanına yerleştim.

Malik testiden biraz su alıp Kanta'ya verdi. Sonra ocağa gidip çayın altını yaktı.

Odadaki hava bir önceki gün gerçekleştirilen taşınma töreninden kalma kokular yüzünden ağırdı ama komşular bizi duyar korkusuyla camları açmaya cesaret edememiştim. Kanta kendisiyle birlikte korkusunu da yanına getirmişti.

"O... Ben... Ah, Tanrım! Konuya nereden başlasam ki?" Elini alnına götürdü. "Şu benim romanlarım, bana okuduğu İngilizce romanlar yüzünden... O kitapların onun İngilizcesini geliştireceğini düşündüm. Ona dış dünyayla ilgili fikir vereceklerdi. Okuldaki şu züppe kızlara da gününü göstermiş olacaktı. Bir de şu götürdüğüm filmler var, tabii! Ah, Tanrım! Kitaptaki ya da filmdeki bir hikâyenin onun gerçek hayatını bu kadar etkileyebileceğini düşünmedim."

Gözlerimi yumdum. Daha altı ay öncesine kadar tamamen saf olan Radha'nın hayal gücü fazla gelişmişti. Aşk dolu hayallerini dizginleyecek bir ebeveyni olmadığı için de hayal gücünde yarattıkları gerçeğe dönüşmüştü.

Kanta, Radha'dan yaşça büyüktü, bunu anlamalıydı ama kız kardeşinden sorumlu olması gereken asıl kişi bendim. Ben nasıl bir ablaydım?

Kanta hâlâ sızlanıp duruyordu. "Hep şu aşk meşk konuşmaları yüzünden. İngiliz kızlar için sıkıntı değil ama Hintli kızlara uymuyor." Şu an kayınvalidesi gibi konuşuyordu. "Onun ne kadar genç olduğunu, kolayca etkilenebileceğini fark etmem gerekirdi. Her şeyi âdeta bir sünger gibi kalbine çekmiş! Öyle çabuk öğreniyordu ki... Kendimi onun öğretmeni gibi hissediyordum. Eğleniyorduk..."

Başımı diğer tarafa çevirdim. Darmaduman olduğumu görmesine izin veremezdim. Gözlerim yaşlarla dolarken yer döşemelerine çizdiğim hayatıma bakıyordum. Desen değişiyor, artık fark bile edemediğim bir hâle bürünüyorlardı.

Kanta yine hıçkırarak ağlamaya başladı. "Ah, Lakshmi! Bizim Radha'mızın bir bebek beklediğine inanamıyorum! Bana babasının kim olduğunu söylemedi. Doğum sırasında senin de yanında olmanı istiyor."

Radha bunu herkesin içinde açıklamak istiyordu. Tapınak süslerimizi mahveden şiddetli muson yağmurları gibi kız kardeşim de ellerimle inşa ettiğim kaleyi yıkmayı planlıyordu. Buna hiç şüphe yoktu. Benim için her şey değişmek üzereydi. Titizlikle işlediğim planlar bozulacaktı. Oda sanki etrafında dönüyordu. Düşmemek için pencerenin kenarından tutundum.

Malik, beni tutmak için koşsa da kollarını ilk açan Kanta oldu ve beni usulca yere bıraktı.

"O küçücük kızın kafasını saçmalıklarla doldurdum! Ben, kitaplarım, filmlerim, dergilerim ve fikirlerim... Gebeliğim beni savunmasız kıldı. Yapabileceğim tek açıklama bu. Tüm bunların yararlı olacağını sandım ama bedelini ödeyecek kişi Radha olacak. Ve bir de sen, Lakshmi."

Kanta, kendini kaybedercesine ağladığından, komşularımın ailede bir cenaze olduğunu sanacaklarını düşünmeye başlamıştım.

"Çok üzgünüm," dedi. "Çok çok üzgünüm."

Kanta, kollarını boynuma dolarken gözyaşları göğsümü ıslatıyordu. Benimse tüm bedenim uyuşmuştu. Onu sakinleştirecek gücüm bile yoktu...

On İkinci Bölüm

21 Nisan 1956

Kanta'nın evinde, oturma odasındaki koltukta yan yana oturuyorduk. Radha da âdeta bir İngiliz sorgusuna çekiliyormuş gibi önümüzde duruyordu. Üzerinde Kanta'dan ödünç aldığı bir elbise vardı. Madhubala elbisesinin giyilecek bir yanı kalmamıştı.

Kız kardeşim gergin bir ifadeyle önce halıya, sonra bize, ardından duvarda asılı duran Gandi ve Kanta'nın yeni keşfettiği tanrıça Saraswati'nin fotoğraflarına baktı.

"Anlat, canım," dedi Kanta cesaret verircesine.

Radha, dün gece ona vurduktan sonra dudağında oluşan yarayı yaladı. "Her gün okuldan sonra teyzemin evine gelmeden Jaipur Club'ın oraya gidiyordum. Şu yol kenarındaki oyun alanı."

Tam konuşmak için ağzımı açacaktım ki Kanta bir elini koluma koyarak bana engel oldu.

Radha yanağını ısırarak, "Tatil günlerinde onun oyun oynayışını izlemek hoşuma gidiyordu," dedi. "Bir gün o da beni

fark etti. Ahırdaki atına gidiyordu. Durdu, sonra da konuşmaya başladık. Bana okulundaki bir Shakespeare oyununda oynadığını söyledi. Sonra da onu çalıştırmamın bir sakıncası olup olmadığını sordu. Ondan sonra görüşmeye başladık. Bazen yarım, bazen de bir saat görüşür olduk."

Sabrımı kontrol altında tutmaya çalışırken koltuğun kumaşını tırmalıyordum.

"Bir gün bana ünlü aktris Madhubala'ya çok benzediğimi söyledi." Radha utanıp bakışlarını bizden kaçırdı. "Hayatı boyunca benim kadar tatlı bir kıza denk gelmediğinden, tüm zamanını benimle birlikte geçirmek istediğinden bahsetti. Tüm gün beni düşünüp duruyormuş." Kız kardeşim bir an bana baktıktan sonra bakışlarını yine yere çevirdi. "Tıpkı filmlerdeki gibiydi."

Kanta sızlanırken, benim kalbim deli gibi atıyordu.

Radha ellerini kucağında birleştirdi. "Ondan hoşlanıyordum. Partide yaşananlardan dolayı benden özür diledi. Benimle o şekilde konuştuğu için annesi adına da özür diledi. Bu konu yüzünden başımın büyük derde girdiğini ona söyledim, abla."

Oda sanki üstüme üstüme gelirken, gözlerim kararmaya başladı.

"Senin beni kıskandığını söyledi," dedi Radha, başını kaldırmadan bana bakarak. "Çünkü senin hayatında kimse yokmuş ama benim varmış."

Bedenimden soğuk terler boşanıyordu. Radha'nın sesi gittikçe uzaktan geliyor gibiydi.

Kız kardeşimin bahsettiği kişi, Parvati ile Samir'in oğlu Ravi Singh'ten başkası değildi.

Kendime geldiğimde başım Kanta'nın kucağındaydı. Genç kadın da *sari*siyle alnımı siliyordu. Üşüdüğümü hissettim. Sonra ne olduğunu anladım, muhtemelen kumaşı ıslatmıştı. Radha da tam karşıdaki tekli koltuğa oturmuş, gergin bir şekilde ellerini ovuşturuyordu.

Doğrulmaya çalıştığım an başım döndü. Kanta omuzlarımdan tutarak beni tekrar kucağına yatırdı. Tepedeki vantilatörün ağır dönüşünü izlemeye koyuldum. Zihnim hâlâ, kız kardeşimin bebeğinin babasının Ravi Singh olduğu gerçeğini idrak etmeye çalışıyordu.

"Onca insanın arasından bula bula... *Parvati'nin oğlunu* mu buldun?"

Radha korkmuş olsa da kararlı bir ifadeyle bize bakıyordu. Ardından destek bulmak için Kanta'ya baktı. "İşte bu yüzden senin yardımına ihtiyacım var, teyze. Onun beni anlamayacağını biliyordum ama sen beni anlarsın, değil mi?"

Kanta endişeyle kaşlarını çattı. Konuşmak üzereymiş gibi ağzını açtıysa da bir şey demedi ve bakışlarını kaçırdı.

Kardeşim yalvarırcasına, "Sen anlat ki anlasın, teyze," dedi. "O beni seviyor, beni önemsiyor. O da benim kadar bu bebeği istiyor..."

Lanet olsun! Şu ana kadar bitki çayını içme konusunda onu ikna edebilirsem bu gebeliği saklayabileceğimizi umuyordum. "Bebeği biliyor mu? Şimdiden mi?"

Radha sanki bir çocukla konuşuyormuş gibi, "Bilmiyor... Henüz," dedi. "Ama ona söylediğim zaman o da çok heyecanlanacak. Şu dünyada önemsediği tek kişinin ben olduğumu söyledi."

"Ne saçmalık! O daha on yedi yaşında. Sen ise on altı!" dedim.

Radha gözlerini kıstı. "Aybaşı görmeye başladığım zaman bir kadın olacağımı söyleyen sendin."

"Çocuk doğurmaya *hazır* olduğunu söylemedim!"

"Bizim köydeki kızlar on üç yaşında çocuk doğuruyor. Ben neden yapamayayım? Daha yirmili yaşlara gelmeden bir aile kuruyorlar. Benim hiç ailem olmadı. *Gerçek bir aile*. Annem günlerini üzülmek geçiriyordu. Babam sarhoştu. Sen... Sen de Hari'den kaçtın ve seni bulana kadar nerelerde gezip tozduğunu Tanrı bilir!"

Hari'nin adı geçince ister istemez Kanta'ya baktım. Kanta bu sabah bize geldiğinde ona tüm geçmişimi anlatmıştım. Hari'yi, attığı dayakları, hepsini... Hayatımda hiç kimseye anlatmadığım şeyleri ona anlatmıştım. Anlattıklarım onu huzursuz etse de beni yargılamadan dinlemişti.

Radha hıçkırarak, "Bebeği öğrenir öğrenmez Ravi ile evleneceğiz," dedi. "Bu *onun* bebeği!"

"Lakshmi," diye fısıldadı Kanta, bir eliyle ağzını kapatarak. "Parvati öğrenirse ne olacak?"

İşte, ben de bunu merak ediyordum.

Radha bakışlarını benden alıp Kanta'ya çevirdi. "Neden annesini düşünüyorsunuz ki? Ravi bebeğin babası. Bu konu bir tek onu ilgilendirir!"

Radha'nın hayal âleminin bu kadar geniş olduğunu hiç anlayamamıştım. Ne kadar saftı! Onun duygularını hiç fark edememiştim. Gerçi fark etmek de istememiştim...

Radha'nın merak ettiği konular hakkında onunla konuşmak zorunda kalmamayı ummuştum. Mesela aşk gibi... Âşık

olduğunu nasıl anlardı insan? Nasıl bir histi bu? Ben o duyguyu hiç tatmamıştım. Onun bu sorularına yanıt veremeyeceğimi kabullenmek hiç hoşuma gitmiyordu. Kanta'nın bunu halledebileceğini umuyordum.

Dikkatli bir şekilde koltukta doğruldum. Şakaklarım acıyla zonkluyordu. "Radha, çok üzgünüm. Bu benim hatam. Seninle daha çok sohbet etmeliydim... Ama şimdi beni dinlesen iyi olur. Ravi Singh ile evlenemezsin."

"Hayır, hayır, hayır, dinlemeyeceğim!" Radha ağzını acıyla büzüştürerek ağlamaya başladı. "Önce bana saraya gidemeyeceğimi söyledin. Sonra beni saçımla, şivemle, giydiklerimle dalga geçilen bir okula yerleştirdin. Ben sana ne yaptım ki? Neden *sen* hayatta her istediğini yapıyorken, *ben* senin dediklerini yapmak zorundayım?"

Onu saraya götürmediğim için bana kızgın olduğunu biliyordum ancak bu konuyu aştığımızı düşünmüştüm. Artık üstünde Bombay stili kıyafetler vardı. Saçı kısaydı. Batılı dansları, sekiz kişilik bir İngiliz çay partisini nasıl hazırlayacağını öğreniyordu. Tüm bunlar, benim ona veremeyeceğim şeylerdi.

Belki de Radha'nın koltuğundan fırlayıp yanıma diz çökmesini sağlayan, yüzümde oluşan şaşkınlık ifadesiydi. Ellerimi tuttu. Gözyaşlarını sildiği için elleri ıslaktı.

"Abla, benim için hayal ettiğin bir kocada olmasını istediğin her şey Ravi'de yok mu? Bir film yıldızı gibi yakışıklı. Eğitimli. Yetenekli." Tüm bu maddeler, Ravi için önerdiğim kızlara ait özelliklerin listesi gibiydi.

Ah, seni aptal kız, diye bağırmamak için kendimi zor tutuyordum. Bunun yerine sakin bir sesle konuşmaya devam ettim. "Radha, Parvati Singh senin onun oğluyla evlenmene asla

izin vermez. Üniversiteyi bitirene kadar oğlunun evlenmesine bile müsaade etmez."

Radha ellerimi sıkı sıkı tutuyordu. "Teyze, sen de biliyorsun, aşk hiç olmadık yerde çiçek açar, lütfen, bunu ablama da söyle." Kanta'ya yalvarırcasına bakıyordu. "Bay Rochester, parası olmamasına rağmen Jane Eyre'i sevmemiş miydi? Ve Leydi Chatterley! Tüm mal varlığına rağmen fakir bir kriz yöneticisini sevmişti. Sen, Kanta teyze, sen de Manu ile mantık değil, aşk evliliği yaptın. Neden Ravi ile benim de aşk evliliği yapacağımıza inanmakta güçlük çekiyorsun?"

Kanta gözlerini kapatarak korkudan sinmişti. "Aman Tanrım!"

Derin bir iç çekerek, "Çünkü Parvati Singh bir aşk evliliğine izin vermez," dedim.

Radha ellerini hızla çekti. Sesine öfke hâkimdi. "Benim ne hissettiğim umurunda değil. Ya da Ravi'nin..."

Yeterince dinlemiştim. "Kanta, söyle ona."

"Bilseydim..."

"Söyle ona!!!"

Kanta'nın dudakları hüzünle seğiriyordu. Radha'ya baktı.

"*Bheti*, kızım," dedi, "seni korumak için her şeyi yaparım. Ama Sheela Sharma on sekiz yaşına geldiği zaman Ravi Singh ile evlenecek. Sharmalar iki gün önce bir akşam yemeğinde bunu duyurdu."

Kız kardeşim şaşkın bir ifadeyle ona baktı. Arkasındaki tekli koltuğa gidip oturdu.

"Manu ile ben de oradaydık," dedi Kanta. "Tabii, Ravi de."

"Ama... Bana kendi rızası olmadan ailesinin ona bir evlilik ayarlamayacağını söylemişti!"

"Ona sordular," dedi Kanta, "ve o da gözlerimizin önünde kabul etti."

Radha'nın gözleri yaşlarla doldu.

"Canım, Ravi sana gerçekten seninle evlenmek istediğini söyledi mi?" diye sordu Kanta, nazik bir ses tonuyla.

Kardeşim tamamen sessizliğe bürünmüştü. Öyle çaresiz görünüyordu ki onu teselli etmek istedim ama buna izin vermeyeceğini biliyordum.

"Ravi senin düşündüğün gibi biri değil," dedim, olabildiğince kibar bir şekilde.

"Tüm bunları canımı yakmak için söylüyorsun. Hep öyle yaptın. Beni hiç arayıp sormadın. Yanında yaşamamı istemedin." Kan çanağı gözlerle Kanta'dan yana döndü. "Bu yüzden bir ailem olsun istiyorum, teyze! O benim ailem değil. Gerçek anlamda değil. Göründüğü gibi değil! Ona kıyasla, sen ve amcam bana daha çok aile gibi davrandınız!"

Sözleriyle âdeta kalbime bir ok saplamıştı. Kanta anlayışlı bir ifadeyle bana baktı.

Bir süre kimseden ses çıkmadı. Sonunda Kanta uzun bir soluk vererek ayağa kalktı. Radha'nın oturduğu koltuğun kolçağına yerleşip iki parmağıyla kız kardeşimin çenesinden tutarak başını yukarı kaldırdı. "Lakshmi'yi dinle. O senin ablan. Ne yaptıysa senin iyi bir geleceğin olsun diye yaptı. En iyi geleceğe sahip ol diye... Onunla bu şekilde konuşamazsın. Ben buradayken olmaz."

Minnet dolu gözlerle Kanta'ya baktım. Bu zamana kadar kimse benim için böyle sözler sarf etmemişti. Kız kardeşimden yana döndüm. "Radha, bu evliliği ben ayarladım. Bunu yaptım çünkü..."

"Ne?! *Sen* bana bunu da mı yaptın?"

"Ben sana hiçbir şey *yapmadım*. Hiçbir şey bilmiyordum..."

Radha gözlerini kırptı. "Bir dakika, Ravi'nin evlenmesine yıllar var! O zamana kadar çok şey değişir! Hem senin müşterilerin seni dinler... Eğer Ravi'nin annesiyle konuşursan, abla..." Radha, geleceğini değiştirmek için çaresizce direniyordu, ona bakarken zihnimde on beş yaşındaki hâlim canlanmıştı.

Başımı iki yana salladım. "Parvati, oğlu daha ilk dişini çıkarmadan önce onun geleceğini planladı. O ve Samir de bu şekilde evlendi, Singh Ailesi'nin geleneklerini değiştiremezsin."

Kanta derin bir iç çekti. "Ya... Ya Ravi çocuğu inkâr ede..."

"Radha, çocuğu doğurmak zorunda değil."

"Hayır! Bu bebeğe zarar verecek hiçbir şey yapmayacağım! Bunu diğer kadınlara yapabilirsin ama bana yapmana izin vermeyeceğim!"

Kanta'nın yüzündeki şaşkınlık ifadesi, bir sırrımın daha ortaya çıktığını gösteriyordu.

Kanta'dan yana döndüm. "Kanta, sakın bana kürtaj olan kadınları bilmediğini söyleme. Âşık olup da sonuçlarını umursamayan kadınlar... Üniversitede de mi yoktu? Ya İngiltere'de?"

Kanta bir eliyle ağzını kapatıp önce bana, sonra yere baktı.

Radha, bir yanıt beklerken ondan yana olması için arkadaşıma âdeta yalvarıyordu. Ortama çöken sessizlik yüzünden tepemizdeki vantilatörün sesi daha çok dikkat çekiyordu. Kanta bir süre sonra kardeşimin omzunu hafifçe sıkıp başını olumlu anlamda salladı. "Daha sonra evlendiler, genelde başka birileriyle. Sonra yine çocukları oldu."

Radha, sadece başını iki yana salladı. "Hayır!"

"Lakshmi doğru olanı yapıyor."

Ancak Radha'nın duymak istediği bu değildi. Gözlerini sıkıca yumdu. Ne düşündüğünü tahmin edebiliyordum. *Ablamın tek yaptığı beni hor görüp istediğime sahip olmamı engellemek...*

Kanta bir elini Radha'nın ıslak yanağına koydu. "Böyle surat asma. Çok hoş bir kızsın. Lakshmi bana altı ay öncesine kadar senin varlığından bile haberi olmadığını söyledi. Öylece çıkıp geldiğinde şaşırmış ama hiçbir zaman seni geri göndermeyi düşünmemiş.

"Bana bak, Radha. Ablanın sorumluluk alma becerisine hayranlık duyuyorum. Ona gücenmiş olabilirsin ama seni çatısının altına aldı. Seni muhteşem bir okula yazdırdı. Bir anda görüş açın değişince henüz on altı yaşında olduğunu unuttun." Kanta, Radha'nın elbisesini çekiştirdi. "Lakshmi'nin kolay bir hayatı yok." Benden yana baktı. "Kocasını neden terk ettiğini çok iyi anlıyorum. Olanlar yüzünden ne seni ne de ablanı yargıladığımı bilmeni isterim. O sadece sana dünyanın nasıl işlediğini öğretmeye çalıştı. Güçlü biri, sen de öylesin. Fakat onun görevi sana ablalık yapmak. Bu arada..." Genç kadın derin bir iç çekti. "...ben kötü bir teyzeyim."

Radha oturduğu yerde doğrulup yumruklarını sıktı. "Ama senin gibi bir teyzem olduğu için çok mutluyum! Kimse senin kadar iyi değil!"

"Ben de seni çok seviyorum," dedi Kanta. "Ama ben senden sorumlu değilim. Uygun olmadığı hâlde şu kitapları sana okuttum." Yüzünü buruşturdu. "Ne kadar düşüncesizce davranmışım, hâlâ inanamıyorum. Canım sıkılıyordu, bir arkadaş istiyordum ve sen de çok iyi bir arkadaştın."

"O kitapları çok seviyorum!" diye itiraz etti Radha. "O kitapları başka nerede okuma şansım olacaktı ki?" Ardından bana baktı. "O benimle hiç vakit geçirmiyor. Tek bildiği iş!"

Radha'nın dile getirdiği her suçlama âdeta yanağıma inen bir tokat gibiydi.

"Kendine bakmak zorunda," dedi Kanta, Radha'nın elini tutarak. "Sana. Malik'e. Ablan çok cesur ve çok tutku dolu bir kadın. Birbirinize çok benziyorsunuz."

Benzemek mi? Radha'nın bana benzediğini hiç düşünmemiştim, ikimizin tek ortak yönü su rengindeki gözlerimizdi.

"Ben çok şanslıyım, Radha," diye devam etti Kanta konuşmasına. "Nasıl geçinirim diye düşünmek zorunda hiç kalmadım. Parayı hiç dert etmedim. Şu an bile Manu'nun maaşı masraflarımıza yetmediğinde babam bize yardım ediyor. Benim durumum sizinkinden çok farklı." Tekrar iç çekti. "Her ne kadar durumun sizin için farklı olmasını istesem de öyle değil. Siz nasıl para kazanacağınızı düşünmek zorundasınız. Kirayı ödemeyi, yeni bir ayakkabıyı ne zaman alabileceğinizi, yiyeceği... Ablana gelince tüm bunların üstesinden her zaman geldi. Ben yaptığım şeyin sorumluluğunu alıyorum, Radha. Suçlanması gereken ablan değil. Sen de değilsin."

Radha elini Kanta'nın elinden çekti. "Önce ablam, Ravi'yle evlenmesi için başka birini ayarlıyor! Şimdi sen de bebeğimi öldürmemi söylüyorsun, öyle mi?"

Kanta oturduğu yerde doğruldu. "İyi bir hayatın olsun istiyorum, Radha." Nazik bir hareketle kardeşimin sırtını okşadı. "Hepimiz senin yanındayız ama sen anne olamayacak kadar küçüksün. Daha hayatının baharındasın, tatlım. Önünde yapacak çok şeyin var. Birçok kadın..."

"Yeter!" diye bağırdı Radha, hıçkırarak. Gözlerini yumunca gözyaşları yanaklarından süzüldü. Yanakları kızarmıştı.

Kanta bitkin bir hâlde oturduğu yerden kalktı. "Şimdilik bu kadar yeter, Lakshmi."

Tavandaki vantilatör yavaşladı, sonra da tamamen durdu.

"Ah, yetti ama! Bugün üçüncü oluyor, elektrik gitti. Daha nisan ayındayız, şimdiden hava ateş gibi." Kanta *sari*siyle boynundaki teri sildi. "Bir şey düşüneceğiz fakat şimdilik bunu kendi aramızda tutmakta fayda var. Sen, ben, Radha ve Manu." Bana baktı. "Radha, olaylar durulana kadar bizimle kalabilir." Bunu söylerken ikimize de bakmamıştı, muhtemelen utancımıza utanç katmak istemiyordu.

Kanta, örtüsünü omuzlarına çekip ucunu iç etekliğine sokuşturdu. "Belki çay bizi biraz rahatlatır, ne dersiniz?"

O an tüm bunların başladığı zamana, Singh Malikânesi'ndeki partiye gitmek istedim. Ravi ile Radha'nın tanıştığı yere... Samir'in bana saray işini söylediği yere... O akşamın ilk saatlerinde kendimi nasıl da umutlu hissediyordum. Radha ile birlikte bir kız kardeş olarak birbirimizi anlamaya başlamıştık. Şehir hayatını öğreniyordu. Ona yardım ediyordum ama o gece hayal kırıklıkları ve can yakan duygularla sona ermişti.

Canım çay içmek istemiyordu. Zihnimi boşaltmam lazımdı. Ayrılmak için izin isteyip kapıya yöneldiğim sırada Kanta'nın yüzündeki rahatlamayı fark ettim.

On Üçüncü Bölüm

Malik'ten o günkü tüm randevularımızı iptal etmesini istemiştim. Bir yere gidemeyecek hâldeydim. Kanta'nın evinden çıktıktan sonra öylece yürüdüm. Saatlerce... Nereye gittiğimi bilmeden... Tek yaptığım şey, düşünmekti. Hatalarımı. Bir eş olarak hayal kırıklığına uğrattığım Hari'yi. Bir evlat olarak hayal kırıklığına uğrattığım ailemi. Ve abla olarak başarısızlığıma başarısızlık eklediğim Radha'yı. Evimi tamamlamakta bile başarısız olmuştum. Avluyu düzenleyememiştim, her yer toprak içindeydi. Arka çitler tamamlanmamıştı. Yatak bile eskiydi. Tek istediğim beni ayakta tutan işimdi. Peki, şimdi ne olmuştu?

Radha'nın hamileliğiyle ilgili söylentileri hayal ettim. Arkamdan gerçekleşecek olan fısıldaşmaları... İlk başta hizmetçilerle başlayıp âdeta bir yangın gibi hızla yayılarak müşterilerime kadar ulaşacak olan dedikoduları... Öfkeli bakışlar, hor görmeler, ayıplamalar... Başım dik bir şekilde yürüyemez hâle gelecektim. Mülteci Pazarı'ndaki satıcılar bile bana bir

şey satmak istemeyebilirdi. Saatler geçtikçe umutsuzluk denen o çukura daha da saplanıyor, müşterilerim beni bırakırsa Samir'e olan borcumu nasıl öderim diye düşünüyordum.

Akşam yemeği saati geldiğinde kendimi GulabNagar'daki düşkünler bölgesinde buldum. Agra'daki gibi burada da her zevke, her keseye göre bir ev vardı. Önce yıkık dökük kulübeler karşılıyordu gelenleri. Dağınık saçları ve el yapımı iç eteklikleriyle hayat kadınları, ya duvarlara yaslanmışlardı ya da açık kapının önündeki sandalyelerde oturuyorlardı. On, on iki yaşlarındaki köy kızları –ya kaçmışlardı ya da öksüzlerdi– iki ya da üç rupi için dileniyordu. Belki de Hari'nin günlerini geçirdiği yer burasıydı. Ben başarısız olmuşken o bu kızlara yardım eli uzatıyordu.

Barakaları geçtikten sonra eski, bakımsız tek katlı evler geliyordu. Buradaki kadınlar yaşça daha büyüktü, sürmeli gözleriyle sertçe bakıyorlardı. Bir geceliği yirmiden başlayıp otuz rupiye kadar değişiyordu. Önlerinden geçerken kıyafetime, saçıma ve ayakkabılarıma dikkatle bakıp başlarını çevirdiler. Muhtemelen onları veya çocuklarını, bu korkunç hayattan kurtarmak için başka bir hayırseverin daha geldiğini düşünüyorlardı.

Kırmızı bir evin önünde duran genç kızı görünceye kadar düşüncelerimin arasında boğulup kalmıştım. Üstündeki turuncu renkteki ucuz *sari*, şişkin karnını saklayamıyordu. Yaklaştıkça genç kız kapıya doğru döndü. Acaba bu kız... Lala'nın yeğeni *olabilir* miydi? Parvati'nin kovduğu iki hizmetçiye ne olduğunu merak etmiştim.

Bir süre sonra bölgenin sonuna, düzgün görünümlü hayat kadınlarının bulunduğu evlere geldim. Eski dostlarım Hazi ve

Nasreen gibi, buradaki kadınlar da müzik, şiir ve dans gibi eğitimler alıyorlardı. Soylular, kraliyet mensupları ve iş adamlarıyla ilgileniyorlardı. Akşam olana kadar kapılarını kimseye açmazlardı ve içeriye halktan kimse giremezdi. Onlarla bir gece geçirmek bin rupiden aşağı değildi. Hari gibi birinin onlara yardım etmesine ihtiyaçları yoktu. Doktorlara görünebilirlerdi. Benim saç bakım yağlarımı, nemlendirici kremlerimi ve elbette, Malik'in her ay getirdiği doğum kontrol çaylarını alabiliyorlardı.

Yürümeye devam ettim. Yarım saat sonra Avrupa Bölgesi'ne gelmiştim, Fransızlar, Almanlar, İskandinavlar yıllarca Hintlilerle birlikte burada yaşadıkları için burası bu ismi almıştı. Samir, ofisinde ya da Jaipur Club'da değilse burada olmalıydı. Belki de istemesem de gelmek istediğim yer burasıydı.

Gösterişli beyaz eve baktım. Çok küçük bir ev olduğundan dışarıda bekçi yoktu. Kırmızı güllerle donatılmış avluya girdim. Akşamın bu saatinde buram buram kokuyorlardı.

Verandaya çıkan merdiven geniş ve gösterişliydi. Kapıyı çalınca üst katta bir panjurun açıldığını duydum. Birkaç adım geri gidip yukarı baktım. İpek bir *sari* giymiş güzel bir kadın, ikinci katın penceresinden bakıyordu. Gülümsedim ve avuçlarımı birbirine bakacak şekilde birleştirerek selam verdim.

Kadın duraksadı. "Aşağıya geliyorum."

Birkaç dakika sonra Samir'in metresi Geeta, kapının önündeydi.

Samir'in birlikte olduğu kadınlar genelde aynıydı. Genç yaşta dul kalan, bakımlı, gösterişli kadınlar... Makyaj yapan kadınlar...

Samir bahçesini tek bir çiçekle donatırdı. Kadınlarındaki farklılıklar, boyları, göğüslerinin büyüklüğü, burun ve dudaklarının şekillerinden ibaretti. Otuzlu yaşlarının başında dul bir kadın olan Geeta da iri gözlere sahipti. Küçük bir burnu ve biçimli, dolgun dudakları gözlerinden daha çok dikkat çekiyordu. Elinde bir kitap tutuyordu.

"Bu saatte seni rahatsız ettiğim için özür dilerim," dedim.

Genç kadın sağa sola bakarak caddeyi kontrol etti. "İçeri gel," dedi, kapıyı açarak.

"Samir Bey ile konuşmam lazım," dedim.

"Bana bırakabilirsin."

Bitki çayı getirdiğimi sanmıştı.

"Bunun için gelmedim," dedim gülümseyerek. "Onunla konuşmam gereken bir konu var."

Geeta kısa bir sessizlikten sonra, "O burada değil," dedi.

"Gelecek mi?"

Bir sessizlik daha... "Sonra."

"Bekleyebilir miyim?"

Geeta kitabı girişteki bir masaya bıraktı. İç mi çekmişti? "Elbette, lütfen." Ardından bana misafir odasını gösterdi.

Odaya adımımı attığım an bayılacağımı sandım. Kan beynime hücum etmişti. Bacaklarım sızlıyordu. Kendime hâkim olabilmek için kapıya yaslandım.

Geeta, beni kolumdan yakaladı. "Tanrım!" Endişeli görünüyordu. "İyi misin?"

O an bütün gün hiçbir şey yemediğimi ve Kanta'nın evinde de baygınlık geçirdiğimi fark ettim. Alnıma dokundum. "Meyve suyu içebilirsem iyi gelecektir. Varsa limonata." Ardından kendimi Fransız tarzı berjer koltuğa bıraktım.

"Elbette."

Gülümseyerek karşılık verdikten sonra başımı arkaya yasladım.

Şöminenin üstünde duran saat tatlı bir şekilde çalmaya başladı. Zümrüt yeşili emaye ile kaplıydı ve birçok müşterimin evinde olan ağır İngiliz saatlerine göre çok daha zarifti.

"Fransız," dedi Geeta, limonatayı yanımdaki masaya bırakırken. "Kocam Fransa hayranıydı. İngilizler ona göre asla yeterli değildi. Sonunda haklı olduğunu kanıtladı." Genç kadının gülümsemesi gamzelerini ortaya çıkarmıştı. O an Samir'in neden bu kadına çekildiğini anladım. Ardından Geeta da bir koltuğa oturdu.

Limonatamdan bir yudum aldıktan sonra geri kalanını bir dikişte içtim. Bu kadar susadığımı hiç fark etmemiştim.

"Bir tane daha?" diye sordu Geeta, ayağa kalkarak ama başımı iki yana salladım.

"Teşekkür ederim, hayır. Sadece ben biraz... Sakıncası olmazsa... Biraz uzanabilir miyim?"

"Hasta mısın?" diye sordu Geeta, elimdeki bardağı alarak. "İstersen birini çağırabilirim."

"Hayır, hayır. Sadece çok çalıştım ve... Bir şeyler yemeyi unuttum."

Geeta'nın bundan hoşlanmadığını görebiliyordum. Yine de beni üst kata, misafirlerini ağırladığı bir odaya götürdü. Burada ne fotoğraf ne tablo ne de kitap vardı. Duvarlar açık sarıya boyanmıştı. Süslü başlığı olan dar bir yatak ve makyaj masasından oluşan mobilyalarla burada tamamen Fransız esintisi hâkimdi. Aklımda düşünceler dönerken, benim sert döşekli yatağıma benzemeyen bu kuş tüyü yatakta uyuyup kalmıştım.

Sert bir tık sesiyle uykumdan uyandım. Gözlerimi açtığımda Samir kapıyı kapatıyordu. Yanıma, yatağa oturdu ve bir elini koluma koydu. Bana kaşlarını çatarak bakıyordu. "Ne oldu? Yaralandın mı?"

Nerede olduğumun ya da buraya nasıl geldiğimin farkında değildim. Oda karanlıktı. Rüya mı görüyordum?

"Saat kaç?" Uyku sersemliğiyle gözlerimi yeniden kapattım.

Samir, yatağın yanındaki lambayı yakıp cep saatine göz attı. "On ikiyi çeyrek geçiyor."

Derin bir iç çektim.

"Acil olan nedir?"

Gönülsüz de olsa gözlerimi açtım. Alnımdaki şişliği incelemek için önüme düşen saçı usulca kenara çekti. Yüzü yüzüme çok yakındı. Zeytin rengi göz bebeklerini çevreleyen bakır rengini görebiliyordum. Kirpikleri ne kadar uzundu! Göz kenarlarındaki çizgiler, kaşlarını çatınca daha da derinleşmişti. Kendimi tutamayıp yanağını okşadım. Parmak uçlarımla yumuşak tenini, sert favorilerini hissedebiliyordum. Başparmağımla alt dudağına dokundum.

Samir yüzünde şaşkın bir gülümsemeyle beni izliyordu.

Ben de ona gülümsedim. Karşımdaki bu adam bana kendimi hep güvende hissettirmişti. Bana her zaman sığınacak liman olmuş, dertlerimle ilgilenmişti. Rajnagar arazisinin sahibi, arsayı bir kadına satmak istemediğinde Samir devreye girip onunla konuşmuştu. Jaipur'a geldiğim zaman şifalı bitkileri almam için bana borç para vermişti. Her zaman yanımdaydı.

Başparmağımla dudaklarını aralayıp ağzının ıslaklığını hissettim. Samir gözlerini gözlerimden ayırmadan başparmağımı öptü. İçimde bir şeyler kıpırdanıyordu. Elimi Samir'in göğsüne koyarken avucumun altında atan kalbini hissedebiliyordum. Gömleğinin üst iki düğmesi açıktı. Açık olan kısımdan parmaklarımı içeri sokup göğsünde gezdirmeye başladım. Kalbi daha da hızlı atıyordu.

Samir, bana doğru eğilip dudaklarını bluzumun boyun kısmına sürttü. Sırtım âdeta bir yay gibi gerilmişti, tenim alev alev yanıyordu.

Daha fazla dayanamayarak onu öptüm, o da beni öptü.

Gömleğini, pantolonundan kurtarıp tırnaklarımı sırtındaki kaslara batırdım. Samir de bluzumu çıkarıp kopçasını bulana kadar bir parmağıyla sutyenimi yokladı.

Tüm bedenim tetikteydi... Samir'i geri itip gömleğini çıkardım ve onu öpmeye başladım. O da benim gibi inliyordu. *Demek böyle hissettiriyor. Kardeşimin de hissettiği bu...*

Kendimizi yatağa bırakırken, Samir inleyerek dudaklarımı büyük bir tutkuyla öpmeye başladı. İç etekliğimin bağcıklarını tamamen çözünce, basit kumaş parçası bedenimden kaydı gitti, bir tek sarim bizi sarıyordu. Not defterim, kesem ve cep saatim yatağa düşünce Samir hepsini yere attı. Ardından pantolonunu çıkardı. Baldırları, baldırlarımı eziyordu. Dudaklarını ısırarak kakule kokan nefesini içime çektim ve kendimi ona bıraktım. Artık hiçbir şey düşünemez hâldeydim, tek hissettiğim salt zevkti. Ne bedenimi ne de yatağı hissediyordum. Tamamen kendimi kaybetmiştim...

Tekrar uykuya daldığımın farkında olmadan irkilerek uyandım. Samir üstünü giyiniyordu.

Geçtiğimiz saatlerde tutku hariç diğer tüm duygularımı yok saydığımdan buraya ne için geldiğimi ona henüz söylememiştim.

Samir, onu izlediğimi görünce gülümseyerek beni ayağa kaldırdı ve kıyafetlerimi giymeme yardım etti. Bluzumun önündeki düğmeleri tek tek iliklediği.

Söylemek üzere olduğum şey aramızdaki her şeyi değiştirebilirdi. Söze nereden başlamalıydım?

Artık kırışmış olan *sari*mi yataktan alıp iç etekliğime sokuşturmaya başladı. Hareketleri sanki bunu binlerce kez yaptığını gösterir gibiydi. Zaten öyle olduğu da kesindi. Örtümü düzgün bir şekilde omuzlarıma yerleştirdi ve ortaya çıkardığı işe bakmak için birkaç adım geriledi.

Sonra da gülümseyip beni öpmek için öne eğildi.

Elimi göğsüne koyarak onu durdurdum. "Samir."

Samir, keyifli olduğunu gösteren bir tavırla başını yana yatırdı.

"Bir durum var..."

Kaşlarını kaldırarak bana baktı.

Ben hiçbir şey söylemeyince pantolonunun cebindeki sigara kutusunu yoklayıp içinden bir tane aldı. Sigarasından bir nefes çekip dumanını odaya üflerken onu izliyordum. Ardından yatağa oturdu ve beni dinlediğini göstermek istercesine ellerini iki yana açtı.

Boğazımı temizleyerek konuşmaya başladım. "Oğlun ile kız kardeşim... Birlikte..." Yataktaki dağılmış çarşaflara göz atınca Samir de bakışlarımı takip etmişti. "Vakit geçirmişler... Tıpkı böyle.. "

Samir, yatağa baktıktan sonra gözlerini kısarak bakışlarını benden yana çevirdi. Çekimser bir ifadeyle gülümserken şaka yaptığımı düşünüyordu.

"Partide tanışmışlar," dedim dudaklarımı birbirine bastırarak. "Kardeşim hamile."

"*Ne?! Kim?*"

"Kız kardeşim Radha, hamile."

"Hamile mi?"

"Radha hamile. Bebeğin babası da Ravi..."

"Senin kız kardeşin daha..."

"On altı yaşında."

"Ama... Bebeğin Ravi'den olduğunu nereden biliyorsun?"

Mantıklı bir soru olsa da soran kişinin Samir olması beni çileden çıkarmaya yetiyordu.

Radha, öylesine sırlarla dolu bir kızdı ki aynı şeyi ben de kendime sormuştum. Ancak Ravi'den bahsederken yüzünün nasıl ışıldadığını görmüştüm. Işıldayan yüzü benim için yeterli bir cevaptı. Yine de... Benim kardeşimden şüphe etmem başka, Samir'in şüphe etmesi ise bambaşka bir durumdu.

"Ona inanıyorum ama istersen oğluna sorabilirsin."

"Hayır, hayır, hayır, hayır, hayır!" Ayağa kalkıp başını iki yana salladı ve yanan sigarasını bana doğrulttu. "Daha önce de hizmetçi kızlarla başımız derde girmişti."

Hizmetçi kızlar... Sarf ettiği kelimeler âdeta havada asılı kalmıştı. Samir, Radha için böyle mi düşünüyordu? Ya da benim için?

Daha önce hizmetçi kızlarla başımız derde girmişti? O zaman bu ilk değil miydi?

Ben daha ne dediğimin bile farkına varamadan cümleler ağzımdan dökülüverdi. "Parvati, bu yüzden mi Lala'nın yeğenini kovdu? *Ve* Lala'yı?"

Samir, bana sert bir ifadeyle baktıktan sonra bakışlarını öteki tarafa çevirdi.

Lanet olsun! Bedenim öfkeyle titriyordu. "Sorunlarınla bu şekilde mi baş ediyorsun? Onları göz önünden uzaklaştırarak? Oğlun bildiğini okumaya devam ederken... İlk başta Radha'ya inanmadım! Ama kardeşim doğruyu söylüyordu. Ben..."

"Bunun yaşanmasına izin veren *sensin*," dedi Samir, kaşlarını çatarak. "O *senin* kız kardeşin."

"Ya senin oğlun? Ondan kim sorumlu?"

Samir, diğer tarafa dönüp halıyı incelerken sigarasını içmeye devam etti. "Bu durumdan kurtulamaz mısın? Yani, sana bu yüzden ödeme yapmıyor muyuz? Bu tür şeylerle ilgilendiğin için?"

Daha bir saat önce Samir'in bana yardım edeceğini hayal etmiştim. Bu sorunu birlikte çözeriz diye düşünmüştüm. Ne aptaldım ama! Elbette, gebeliği sonlandırmayı ben de teklif etmiştim ama bunu Samir'den duymak acımasızca geliyordu. Kardeşim de benden bu teklifi duyduğunda böyle mi hissetmişti?

Bakışlarımı ellerime çevirip parmaklarımı ovuşturdum. "Bitki çayını önerdim ama kabul etmedi. Ravi'nin onunla evleneceğini düşünüyor."

"Saçmalık! Ravi böyle bir şey olmayacağını çok iyi biliyor."

"Biliyor mu?" Kaşlarımı çatarak ona baktım. "Babasının da bildiği gibi mi?" Bunun doğru olduğunun farkındaydım. Samir'in de geçmişinde hizmetçiler vardı.

Gözlerini benden kaçırdı. Sigarasının külünün gömleğine döküldüğünü bile fark etmemişti. Yatağı işaret etti. "Yani her şey bunun için miydi?"

"Bu derken?"

"Yaptığımız şey!"

"Hayır!" Şakaklarıma masaj yapmaya başladım. "Metresinin evine sırf... Bunun için geldiğimi mi düşünüyorsun? Ravi'yi kardeşimle evlendirmek için mi? Sessiz kalayım diye para vermen için mi?"

Samir, gözlerini yere çevirip derin bir nefes verdi. "Lakshmi, çok şaşkınım. Ben... Evlilik söz konusu bile olamaz."

İşte bu, Radha'ya da söylediğim şeydi. Kendimi yavaşça makyaj masasının önündeki pufa bıraktım.

"Ravi ile konuştun mu?"

Başımı kaldırıp ona baktım. "Bunu yapmak sana düşer diye düşünüyorum."

Samir ensesini kaşıyarak, "Kız kardeşin nerede şimdi?" diye sordu.

"Arkadaşlarla."

Gerginliği yüzünden okunuyordu. Sigarasını komodinin üstündeki kül tablasında söndürdü. "Sharmalar..."

"Sharmalar." Ne ironiydi ama... Herkesin anlaşma sağlayacağı bir çözüm sunarak Sheela ile Ravi'nin arasını yapmıştım. Samir, Sheela ve Ravi için Singh arazisinde ayrı bir ev planı çizecekti. Bay Sharma da onu inşa edecekti. Öte yandan

ben bunları planlayıp gerçekleştirmeye çalışırken Ravi ile kız kardeşim birlikte... Ben bile kendimi suçlarken Samir'in beni hatalı bulmasına nasıl şaşırabilirdim ki?

Samir, başka bir sigara daha yakıp dumanı derin derin içine çekti. Ardından bir kez daha yatağa oturup bana baktı. "Pekâlâ. Ne yapmamızı öneriyorsun?"

"Radha kürtaja karşı ama evlatlık vermeyi kabul edecektir. Yetimhane söz konusu olamaz. İkimiz de öyle yerlerin bir hapishaneden daha berbat olduğunu biliyoruz."

Hindistan'da evlatlık edinme kültürü yoktu, evlatlık alan ailelerin sayısı bir elin parmağını geçmezdi. Kimsesiz ya da istenmeyen çocukların çoğu, belirli bir yaşa gelene kadar yetimhanelerde kalmak zorundaydı. Çiftler bir bebek sahibi olamayacaklarını kabul etmenin bu kadar utanç verici olduğunu düşünmeselerdi, her şey farklı olabilirdi. "Ancak evlat edinmenin utanç değil, gurur kaynağı olacağını düşünen *bir* aile var," derken ellerimi birleştirip dudaklarıma götürdüm. "Saray evlat edinmek için yeni bir taç prensi arıyor."

"Yani..."

"Mihrace, öz oğlunu sürgüne yollayarak İngiltere'ye göndermiş çünkü müneccimi ona gelecekteki hükümdarın kendi oğlu değil, evlat edindiği biri olması gerektiğini söylemiş. Radha'nın bebeği bunun için uygun bir aday olabilir çünkü Ravi'nin oğlu Parvati'den ötürü kraliyet kanı taşıyor. Bu yüzden ona iyi bakılır, çok iyi eğitim görür ve her şeye sahip olur. Öte yandan bir yetimhane ona hiçbir şey veremez. Oğlunun çocuğu için böyle bir hayat istemez misin?"

Samir yüzünü buruşturdu.

"Maharani Indira sana bayılıyor, Samir. Sana güveniyor. Mihrace ile konuşmaktansa bu meseleyi ona çıtlatmak çok daha güçlü bir etki bırakır. O kadın fikir sanki mihracenin kendisinden çıkmış gibi davranabilir."

"Ravi benim oğlum. Benden onun ayıbını ortalığa dökmemi..."

"O, aynı zamanda Radha'nın bebeğinin *babası*," dedim öfkeyle ona bakarak. Sesimi yükseltmek niyetinde değildim. Samir de burnundan soluyordu, belki benim yüzündendi, belki de Ravi ya da gerçekler yüzünden... Emin değildim.

"Ben de bu meseleyi tamamen gizli tutmayı çok istiyorum, Samir. Ancak çocuğun babası olduğunu kanıtlamak için Ravi'den kan örneği almamız lazım. Böylece Radha'nın da doğruyu söylediğini öğrenmiş olursun."

Oturduğum pufta arkamı döndüm. Makyaj masasının aynasında saçımı örerken aynadan Samir'i izliyordum. Sharmaları düşündüğünü biliyordum. Bu sırrı saklayabilecek miydi? Saklayamazsa Singh adı lekelenecek miydi?

Bir de Rambagh Sarayı sözleşmesi vardı... Müşterileri... Ya da Jaipur Club üyeleri gayrimeşru bebeği duyarsa tüm işleri ve cemiyetteki yeri zarar görebilirdi. Samir, on yıldır benim hem arkadaşım hem de iş ortağımdı. Her zaman rahattı ve neşeli bir adam olmuştu. Onu ne zaman görsem moralim düzelirdi. Yine de şu an onu gerçekten tanıyıp tanımadığımı merak ediyordum. Aynada gördüğüm, oğluna öğrettiği *–ya da öğretemediği–* derslerden daha çok sosyal statüsüne önem veren gerçek Samir miydi?

Samir konuşmadan önce boğazını temizledi. "Eğer kardeşin bebeği düşürmeyi kabul etmediyse sana onu evlatlık vermeyi kabul edeceğini düşündüren nedir?"

"Etmeyebilir," dedim omzumu silkerek. "Ancak yasal vasisi olarak güç kullanabilirim." Aynadan Samir'in gözlerine baktım. "Ve yapacağım da."

Saçımı topuz şeklinde tepemde topladıktan sonra sabitlemek için tel toka takmaya başladım.

Samir sigarasını içmeye devam etti. "Kraliyete evlatlık alma konusunda çok dikkatliler. Bütün yasal vasiler bir sözleşme imzalamak zorunda. Yani Parvati'ye her şeyi anlatmak zorundayım."

Karısının adı geçince elimdeki tel toka kayıp saç derime battı. Konuşmadan önce boğazımı temizledim. "Ne yapman gerekiyorsa onu yap."

Samir ellerini iki yana açtı. "Bebek yüzünden..." Dudağının seğirmesinden bu kelimeden hoşlanmadığı anlaşılıyordu. "Ravi'yi İngiltere'ye planladığımızdan da erken göndermek zorunda kalacağız. Bu skandaldan ne kadar uzak olursa o kadar iyi. Böyle bir hata tüm hayatını mahvetmeye yeter."

"Ya Radha'nın şerefi?!" diye patladım. "Tüm hayatı boyunca bu lekeyi mi taşıyacak?" Kan beynime sıçramıştı. Kardeşimin geleceğini hiçe sayan *bu* Samir'i hiç sevmemiştim.

Sert tavrımı gören Samir, söylediklerine pişman olmuştu. Ne de olsa hayatındaki kadınların onu sevmesini, ona tapmasını, onunla ilgilenmesini isterdi. "Lakshmi, ben... Ben çok üzgünüm. Gerçekten çok şaşkınım. Hiçbir fikrim yoktu, yani onların... Elbette, o kız senin kardeşin..."

Yanıma gelip bir elini koluma koydu. Beni teselli mi etmeye çalışıyordu? Öfkeli bir tavırla elini itince Samir neye uğradığını şaşırdı. Sanki ona tokat atmışım gibi şaşkınlıkla bakıyordu.

Hem kendimden hem de ondan tiksinerek ayağa kalktım. Tam on yıldır o ve arkadaşları eşlerini aldatabilsinler diye işimi ayaklar altına almıştım! Metreslerinin gebeliklerini tereyağından kıl çeker gibi kolayca sonlandırmıştım. Bunu da kendimce bir tür ticaret olarak görmüştüm. Bana göre aldığım her iş, evim için bir kat daha sıva veya yeni bir yer döşemesinden başka bir şey değildi. En azından bu yolla hayatları zaten zor olan hayat kadınlarını, çok daha büyük sıkıntılardan kurtarmıştım.

Tenim karıncalanıyordu. Samir'in çok kısa süre önce dokunduğu, öptüğü, okşadığı yerleri anımsayınca ürperdim. Hemen ondan uzaklaşıp buradan gitmeliydim. Not defterimle kesemi alıp iç etekliğime koydum.

"Bak, hata yaptığımı biliyorum... Lakshmi, lütfen böyle olmasın..."

Onun yüzüne bir daha ondan ya da kendimden tiksinmeden, utanmadan bakamayacağımı biliyordum. Bedenimden bile nefret etmek üzereydim. Kapıya doğru ilerledim.

Samir peşimden geldi. "Ya... Ya bebek kız olursa?"

Ona yanıt vermeye bile tenezzül etmeyerek yürümeye devam ettim.

Yaşananlar yüzünden acı çeker miydi, şüpheliydim. Başını sallayıp bildiği hayatı yaşamaya devam edecekti. Büyük maharaniye yapacağı bir sonraki ziyarette kadın yine onu gülümseyerek karşılar, Samir de onu şakalarıyla eğlendirir ve hediye olarak saç yağı verirdi. Çoktan babasının yolundan ilerlediğini gösteren oğlu Ravi de asla umursamadığı o gencecik, masum kızlarla birlikte olmaya devam ederdi...

Odadan çıktığımda Samir'in metresi Geeta, gölgelerin arasından sıyrılıp aniden karşıma çıkarak beni korkuttu. Onu ve Samir ile onun evinde birlikte olduğum gerçeğini tamamen unutmuştum. Fazlasıyla yakınımda durduğundan kirpiklerinin ve gözlerinin ıslak olduğunu görebiliyordum.

Konuşurken sesi titriyordu. "Bir daha buraya gelmeyeceksin," dedi. Bu, bir rica değildi.

"Asla," dedim ve onu geçip koridora yöneldikten sonra kendimi gecenin karanlığına bıraktım.

On Dördüncü Bölüm

28 Nisan 1956

Kanta'nın bitki çayı işime itiraz ettiğini ve içten içte Radha'nın doğum yapmasını istediğini biliyordum. Dahası Radha'nın bu durumundan kendini sorumlu tuttuğu için doğumu rahat yapabilsin diye onu Jaipur'dan başka bir yere götürmek istiyordu.

Bu yüzden Kanta, Radha'yı her yaz Jaipur'un sıcağından ve tozundan kaçmak için gittiği Shimla'ya götürmeyi teklif ettiğinde itiraz etmedim. Bu sene planladığından çok daha erken bir tarihte, mayısın başında gitmeye karar vermişti.

Bir sonraki hafta iki mektup birden geldi.

2 Mayıs 1956
Lakshmi,
Büyük Maharani Indira seninle görüşecek. Kraliyetin evlat edinebileceği bir bebeğin söz konusu olduğundan bahsettim ama detayları sana bıraktım. Eğer kabul ederse saray, hamileliğin ilerleyişini izlemek ve annenin sağlığının hiçbir

şekilde tehlikeye atılmadığını görmek için kraliyet hekimine ihtiyaç duyacaktır. Bayan Kanta Agarwal'ın Radha'yı, bebeğini dünyaya getirmesi için Shimla'ya götürdüğünden bahsetmiştin. Ben de sana doktor arkadaşım Kumar'ın kraliyet hekimi olarak hizmet vermesinde bir sakınca var mı diye sormayı düşünüyordum. Bu senin için de uygun mu? Kraliyet hekimi Ravi'den kan aldı. Bebeğinki de onun kanıyla uyuşmak zorunda.

Ravi'nin adına birkaç görüşme yaptım. Bu hafta kendisi İngiltere'ye gidecek. Eton'da eğitimini tamamlayacak.

Samir

İkinci mektup Hari'dendi. İçinde ona gönderdiğim boşanma sözleşmesi vardı. İmzalamıştı! Heyecandan titreyen parmaklarımın arasında tuttuğum belgeyi Malik'e gösterdim.

"Artık seni rahatsız etmeyecek, patron. Ben o konuyu hallettim," dedi Malik, sırıtarak.

Ancak ne kadar zorlasam da daha fazlasını anlatmadı.

Maharani Indira'nın salonunun kapısının önüne geldiğimizde Malik, başımı örtmem gerektiğini hatırlatarak *sari*mi işaret etti. Sonra beni şaşırtan bir hareketle yanaklarımı sıkarak, "Renk gelsin diye," dedi. Majesteleri ile yapacağım görüşmeden dolayı gergin olduğumu biliyordu, bu yüzden beni cesaretlendirmek niyetindeydi. Gözlerimin şiş olduğunun farkındaydım, altları da mosmordu. Bir haftadır huzursuzdum, maharaninin Radha'nın bebeği için vereceği kararın ne

olacağını düşünmek kalbimi sıkıştırıyordu. Bir haftadır saçıma bakım yapamadığımdan uçları mahvolmuştu.

Onuncu kez cep saatimi kontrol etmek için iç etekliğime uzandım ama sonra aklıma onu evde de bulamadığım geldi.

Görevli beni çağırdı. Maharani Indira, onunla ilk görüştüğüm zaman olduğu gibi yine aynı koltukta aynı pozisyonda oturuyordu. Genç maharani tamamen iyileştiğinden saraydaki işime devam etmeme gerek kalmamıştı. Birkaç haftadır iki maharaniyi de görmemiştim.

Majesteleri tıpkı o günkü gibi şimdi de dikkatli hareket ediyordu, kartları maun rengi masaya düzgün bir şekilde sıralamıştı. Bugün kadife çiçeği sarısı ipek bir *sari* ile ona uygun, irili ufaklı kahverengi yaprak desenli bir bluz giymişti. Boynu, tam ortasında hayatımda gördüğüm en büyük ametist taşını barındıran beş sıralı bir inci kolyeyle süslüydü.

Kafesinde duran Madho Singh, daha çok homurdanıyormuş gibi gelen sesler çıkarıyordu. Kafesinin kapısı açıktı.

Majestelerini selamlayıp ayağına dokundum. Sonrasında bana yakınındaki koltuğa oturmamı işaret etti. Bugün kartlar konusunda şanslı günündeydi. Kartlarının çoğu düzgün bir şekilde yüzüstü duruyordu, bu da iyiye işaretti.

"Madho Singh bugün çok huysuz," dedi. "Oyun oynarken kartlarımızı çalıp durdu." Ardından dönüp öfkeyle kuşa baktı. "*Badmash*. Düzenbaz."

Muhabbet kuşu başını aşağıya eğerek yürümeye başladı. "Kötü kuş." Ne kadar üzgün olduğunu göstermek istercesine her heceyi uzatarak söylemişti.

Maharani, bana baksa da başını hafifçe kuştan yana çevirmişti. "Adaşı kadar tuhaf. Rahmetli kocam Kral Edward'ın

taç giyme töreninde *'kirli İngiliz suyunda'* yıkanmamak için Ganga'dan su getirtmekte ısrar etmişti." Masaya bir valeyle sinek onlusu koydu. "Daha da kötüsü o suyu gümüş urnelerle taşıtmıştı. İngilizlerin onunla dalga geçeceğini biliyordum ama beni dinleyen kim?" Sonra dönüp kuşa baktı.

"Kötü kuş," diye tekrarladı Madho Singh, sanki bu saçmalıktan o sorumluydu.

Maharani Indira bakışlarını benden yana çevirdi. "Pek iyi görünmüyorsun, tatlım," dedi, gerçekten şefkat gösteriyormuş gibi hissettiren bir ses tonuyla. "Kendine dikkat et, lütfen."

"İyiyim, majesteleri. Sadece biraz yorgunum."

Kartların yanında bir kâse tuzlu fıstık vardı. Maharani birkaç tane seçip aldı. Başını geriye atıp bir fıstığı ağzına attı ve beni inceleyerek kuru yemişini çiğnemeye başladı. En azından dinlenmiş ve zinde görünüyordu. Paris'ten daha yeni döndüğünü duymuştum.

"Çok kısa süre içinde harika bir başarı elde ettin, Bayan Shastri. Mihrace bu durumdan çok etkilendi. Latika iyileşti, enerji dolu ve yeniden yaşamak için bir amacı varmış gibi hissediyor. Neredeyse her gün etkinliklerde yer almak, bebekleri öpmek veya kurdele kesmek için saraydan çıkıyor. Düşkünler için yapılan devlet merkezlerinin açılışlarına katılıyor. Böylece ben de artık..." İkinci fıstığı da ağzına atıp çiğnedi. "...özgür bir kuşum." Bu sözünün ardından kıkırdadı.

"Hizmetinizde olmak bir şereftir."

"Samir, maharaninin tedavisi için seni önermeden önce majesteleri Latika'yı bir uzmana görünsün diye Avusturya'ya göndermeyi planlıyordu. Ne utanç verici olurdu! Sen de takdir

edersin ki bir aile meselesi kendi içinde çözüme kavuşmalı, ben buna inanıyorum."

Kesinlikle, içimden kesinlikle diye geçirsem de bir şey demedim.

Tam o sırada bir görevli çay getirip servis etmeye başladı. Majesteleri önceki ziyaretlerimde çay soğuyana kadar beklerdi ama şimdi çayını hemen yudumlamıştı. Hiçbir şey yememiştim, bu yüzden vanilya ve safranla tatlandırılmış çayı içmek iyi gelecekti.

"Duydum ki halledilmesi gereken bir mesele daha varmış. Samir Singh, ekim ayında doğacak evlilik dışı bir bebekten bahsetti. Kraliyet kanı taşıyan bir bebek... Taç prensi olarak evlat edinmeyi düşünebileceğimiz bir bebek..."

Maharani konuşmaya devam etmeden önce birkaç dakika bekledi.

"Bizim soyumuzdan geldiğinden nasıl emin olabiliriz? Bana bir kan testinin bunu kanıtlayabileceğini söyledi. Daha fazla ayrıntı istediğimde de bana seninle konuşmam gerektiğinden bahsetti, tatlım. Neden Samir, sadece bir kına sanatçısı olarak bildiğimiz bir kadın adına böyle bir konuşma yapsın?"

Utançtan boynumun kızardığını hissettim.

Maharani konuşmasına devam etti. "Yeteneklerinin sanatının da ötesinde olduğunu düşünmeye başlıyorum." Bakışlarını bilerek karnıma çevirdi.

Fincanımı masaya koyarak, "Bebek benim değil, majesteleri," dedim. "Kız kardeşimin ve o henüz reşit değil. Ben de onun yasal vasisiyim. Benim ihmalkârlığım yüzünden Singhlerin büyük oğlu Ravi ile baş başa vakit geçirmiş."

"Ah."

"Bebek Rajput kanı ve özellikleri taşıyacak, majesteleri. Bütün vasiler anlaştı."

Maharani *sari*sinin arasından bir mendil çıkarıp tuzlu parmaklarını sildi. Mendil ortaya çıktığı gibi tekrar *sari*nin katları arasında kaybolmuştu.

"Anlıyorum," dedi, fincanını eline alarak.

"Singh Ailesi'ni çok iyi tanırsınız. Geçmişlerini, soylarını bilirsiniz, majesteleri," dedim. "Shastriler Brahmin'dir. Kardeşim Radha, Maharani Latika'nın sunduğu cömert burs sayesinde Maharani Kız Okulu'na başladı."

"Durumu nasıl peki?"

"Birinci sınıfta, majesteleri."

Maharani iç çekerek, "Yazık," dedi.

Bununla ne demek istediğini anlamamıştım. "Affedin Majesteleri ama ben anlayama..."

"Bebeğin senden olmasını ummuştum," dedi sırıtarak, ardından omzunu silkti. "Pekâlâ. Ben zaten majesteleri ile görüştüm. Mihrace, Samir'i çok sevdiği için danışmanlarıyla görüştü ve anlaşmaya sıcak bakıyor. Tabii, bu görüşmenin ve kan testinin sonuçları da etkili olacak."

Aldığım nefesi yavaşça verdim.

Maharani, fincanını tabağıyla birlikte bir kenara koyup köşede sessizce bekleyen görevliye işaret etti. Görevli, kadının önüne gümüş bir tepsi bıraktı. Tepside bir deste kâğıt ve dolma kalemle birlikte kırmızı-altın sarısı renkte bir sıvıyla dolu olan gümüş bir kâse, küçük gümüş bir kaşık ve iki peçete de vardı.

Maharani elini koynuna daldırıp bir gözlük çıkardı. Gözlüğü takınca yüzü ciddi bir ifadeye büründü, zaten niyetinin de bu olduğunu düşünüyordum. Kâğıtları bana vermeden önce

kısaca yazılanlara bir göz attı ama bu belgeleri önceden satır satır okuduğundan emindim.

Hayatım boyunca ne kraliyetin evlatlık edinme belgesini görmüş ne de görmeyi ummuştum. Sözleşmede "çocuğun yasal ilişkileri", "ebeveynlik haklarını kalıcı devretme" ve "biyolojik aileye görüş yasağı" gibi terimler geçiyordu. Üçüncü sayfadaki bir maddede fiziksel özellikler belirtilmişti: Doğum kilosu, boyu, kalp atışı, bebeğin cinsiyeti; ki bu erkek olmak zorundaydı. Samir de Radha kız doğurursa ne olacak diye sormuştu. Bu sorunun yanıtını benim kadar o da bilmiyordu ama bu konuyu şu an düşünmek istemiyordum. Her ne kadar bunun üzerine zihnimi yormaktan kaçınsam da Samir'in de diğer ihtimali düşünmek istemediğinden emindim çünkü bu konudan bir daha asla bahsetmemişti.

Kraliyet hekimiyle ilgili de uzun bir madde vardı. Özellikle bebeğin cinsel organının sağlıklı olduğunu ve cinsel kimliğini net bir şekilde belirtmesi gerekiyordu. Bu son cümlenin, gelecekte kraliyet ailesinde oluşabilecek bir kimlik karmaşasını önlemek amacıyla yazıldığını düşündüm.

Dördüncü sayfada yukarıda belirtilen şartlardan herhangi biri kraliyete uymazsa sözleşmenin kesinlikle feshedileceğini, Jaipur Ailesi'nin hiçbir zarar görmeyeceğini ve sayfa altıda da belirtilen maddi yükümlülüklerden muaf tutulacağını ortaya koyuyordu.

Hamilelik ve doğum masraflarına ek olarak anneye ya da vasiye otuz bin rupi verileceği de yazıyordu. Rakamlar gözlerimin önünde belirdi. *Otuz bin rupi*... Tazminat ödeneceği bir kez olsun aklıma gelmemişti. Otuz bin rupi Radha'nın üniversite masraflarına yeterdi. Yurt dışında okuyabilirdi.

Sözleşmeyi okumaya devam ettim. Herhangi bir sebeple sözleşme feshedilirse yasal vasisi olarak hastane masraflarından ben sorumlu olacaktım. Dudağımı ısırdım. Bu ihtimali de düşünmek istemiyordum çünkü bunu karşılayacak gücüm yoktu.

"Bir şey sormam gerek, Bayan Shastri." Majestelerinin gözlüğü burnunun ucunda duruyordu. Çenesiyle elimdeki kâğıtları gösterdi. "Adil bir sözleşme hazırladığımız konusunda bize güvenmiyor musun?"

Alnımda boncuk boncuk terlerin belirdiğini hissetsem de *sari*mle alnımı silmemek için kendimi zor tutuyordum. Radha için iyi olan neyse onu yapmak zorundaydım ama bu resmi belge, bebekten tamamen vazgeçme fikrinin laftan ibaret olmadığını gösteriyordu.

"Mazur görün, majesteleri," dedim, elimden geldiğince ağırbaşlı davranarak. "Daha önce böyle önemli bir belgeyi imzalama sorumluluğunu almamıştım. Detayları dikkatle okumamın sizi gücendirmemesini umuyorum."

"Nasıl istersen."

Ben sözleşmeyi okumaya devam ederken o da kartlarıyla yeni bir el açtı.

Sözleşmeyi okumayı bitirdiğimde Maharani Indira üçüncü el oyununa yeni başlamıştı. Kâğıtları düzeltip sehpanın üstüne koydum, elimden geldiğince sehpanın kenarlarına denk getirmeye çalışmıştım. Çay servisi çoktan toplanmıştı. Maharani kartlarını toplayıp tek bir deste yaptı.

"Uygun mu?" diye sordu maharani gülümseyerek.

"Evet, teşekkür ederim."

Maharani gözlüğünü düzeltip dolma kalemi açtı ve belgelerde belirtilen üç yeri imzaladı. Sonra kalemi bana verdi. İlk iki imzamı sanki kına yakıyormuşum gibi kolaylıkla atmıştım. Sanki hiçbir şey değişmeyecekti. Bu çocuğa ne olacağı, nasıl bir hayat yaşayacağı ya da kaderinin nasıl şekilleneceği... Hiçbirinin önemi yok gibiydi.

Son imza kısmına geldiğimde elim havada kalakaldı. Rahatlayacağımı düşünürken içimi bir endişe dalgası sarmıştı. Bir hayatı –kanlı, canlı bir yavruyu– eski kıyafetlerimi dilenciye veriyormuş gibi başkalarına veriyordum.

Radha'nın bebeğini sonsuza kadar hayatımızdan çıkarıyordum. O bebek annesini asla tanımayacak, herhangi bir kan bağı olmayan akrabalarıyla birlikte büyüyecekti. Radha'nın oğlu –*benim yeğenim*– kendisine kızmak için haklı nedenleri olan iki kraliçenin yanında kalacaktı. Maharani Latika, oğlunun yerine geldiği için onu hiç affetmeyecekti. Maharani Indira ise bir kez daha kendi kanından olmayan bir çocuğu ailesine sokmak zorunda kalacaktı. Bu küçücük bebek kötü rüya gördüğünde yanında onu sakinleştirecek, kulağına tatlı sözler fısıldayacak, babamın bana yaptığı gibi ona ninniler söyleyecek bir annesi olmayacaktı.

İlk adımlarını atarken düştüğünde annesi onu yüzlerce kez öpücüğe boğmayacak ya da yanaklarını okşamayacaktı. Anne sevgisini sadece sütanne, dadı ve mürebbiyelerden görecekti. Bu da sadece küçük bir ihtimaldi...

Bir hafta öncesine kadar yapılacak en mantıklı şeyin bu olduğunu düşünmüştüm hâlbuki...

Oda soğuktu. Vantilatörün sesini duyabiliyordum. Yine de ter içinde kalmıştım. Şakaklarımda beliren hafif baş ağrısı kısa

süre sonra zonklayan bir acıya dönüşecekti. Dilimi dudaklarımda gezdirdiğimde dudaklarımın âdeta çöle döndüğünü fark ettim.

"Bir su alabilir miyim, majesteleri?" Bunu sormak uygunsuz olabilirdi belki ama aksi hâlde devam edemeyecektim.

Majesteleri bana endişeyle baksa da hizmetçisine emir verdi. Hizmetçi, kristal sürahiden su doldurup bardağı bana uzattı. Nedense suyumu içerken Samir'e Radha'nın bebeğinden bahsettiğim gece aklıma gelmişti. O korkulu bakışları ve yüzündeki öfkenin utanca karıştığı o ifade... Hüzünlü gözleri ve büzülmüş dudaklarıyla yetimhanede büyüyen çocukları düşündüm. Sarayda yetişmek kesinlikle daha tercih edilebilir bir seçenekti. Ben, Samir, Ravi ya da Radha... Bizim için başka bir ihtimal yoktu. Konu üzerinde daha fazla düşünmeden adımın olduğu yeri karaladım ve kâğıtları kendimden uzaklaştırdım.

Maharani gözlüğünü çıkarıp yanındaki yastığa hafifçe vurdu. "Buraya gel, Bayan Shastri. Sözleşmeyi mühürleyeceğiz." Başını muhabbet kuşundan yana çevirdi. "Sen de bize katılabilirsin."

Kadının sesinden Madho Singh'i affettiği anlaşılıyordu. Kuş kafesinden çıkıp sehpaya kondu.

Majesteleri, kırmızı-altın sarısı sıvıdan alıp sağ avucuna kaşıkla döktü ve elini kaldırıp ustalıkla emmeye başladı. Madho Singh olanları izlemek için boynunu yana yatırmıştı. Ayaklarının üzerinde sekerek gergin bir şekilde bekliyordu. Onun bu tür ritüellere daha önce de şahit olduğunu düşünmeden edememiştim.

Maharani, elini temiz bir peçeteyle silip sıvıdan bir kaşık daha alarak avucuna döktü ve bana doğru uzattı. "İç," diye emretti.

Emrine itaat ederek maharaninin elinden pek de zarif olmayan bir şekilde höpürdeterek sıvıyı içtim. Sıvı kokusuz ve biraz tatlıydı. Kaşlarımı kaldırsam da ne olduğunu soramamıştım.

"Sıvı afyon." Gülümserken yaşlı kadının gözleri ışıldadı. "Mihraceler sözleşme mühürleyebiliyorsa biz de pekâlâ aynısını yapabiliriz."

Ardından maharani sıvıdan bir kaşık daha alıp Madho Singh'e verdi, kuş siyah dilini uzatarak bitirene kadar sıvıyı içti. Ardından kanatlarını çırpıp ciyakladı. "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!"

Birden gevşediğimi hissettim. Baş ağrım azalmıştı.

"Bir konu daha var," dedi majesteleri, sırtını yastıklara yaslayarak.

"Evet?"

"Hari Shastri denen bir adam."

Kalbim hızla atmaya başladı, afyon yüzünden miydi, emin değildim.

"Şef bana onun bir kuzeninden bahsetti. Adı Shastri, anladığım kadarıyla bir hayırsever. GulabNagar'daki kadınlara yardım ediyormuş. İçim rahatladı doğrusu, çünkü onlarla ilgilenecek doktor bulamıyorduk. Şefin isteği –daha doğrusu yalvarması– üzerine Bay Shastri'nin emeklerinin karşılığını ödemeyi kabul ettim. Herkesin geçinmeye hakkı var, *n'est-ce pas*?" Maharani sırıttı. "İnanır mısın, şef, neredeyse bir gecede yemeklerime tam sevdiğim gibi baharat katmayı öğrendi. Keyifli bir ticaret oldu!"

Demek Malik'in benden sır gibi sakladığı konu buydu. Saray şefine (sanırım ucuz gıda malzemeleri temin etmek vaadiyle) maharaniyi Hari'ye yardım etmesi için ikna etmek üzere rüşvet vermişti. Böylece Hari de benden para istemeyi bırakmıştı.

Maharani dudaklarını büzerek, "Shastri adı Rajasthan'da çok sık rastlanılan bir isim değil," dedi. "Seninle herhangi bir akrabalık bağı var mı?"

Kadının gözlerine bakarken bir an olsun gözlerimi kırpmamaya çalıştım. "Hayır, majesteleri."

Maharani uzun bir süre beni inceledikten sonra konuşmaya devam etti. "Ben de öyle düşünmüştüm."

On Beşinci Bölüm

6 Mayıs 1956

Evlat edinme sözleşmesi imzaladığımızı Radha'ya söyleyen kişinin Kanta olmasına karar verdik. Kanta konuyu dile getirdiğinde Radha'nın durumu kabullendiğini duyunca rahatlamıştım. Eğer bunu yapan ben olsaydım kız kardeşimin beni dinleyeceğinden bile şüpheliydim. Öte yandan ne Kanta'ya ne de Radha'ya çocuğu Jaipur Sarayı'nın evlat edineceğini söylememeyi planlamıştık. Eğer bilirse Jaipur'a döndüğü zaman bebeğini görmek için sarayın kapısını gözetlemeye gidebilirdi. Samir bana Radha'yı, Shimla'ya gitmeden önce Ravi ile konuşabilmek için Singh Malikânesi'nin oralarda dolaşırken gördüğünden bahsetmişti.

6 Mayıs 1956
Sevgili Dr. Kumar,
Bir kez daha zor şartlar altında iş birliği yapıyor gibiyiz. Geçtiğimiz aralık ayındaki konuşmamızı hatırlarsınız belki. Yine sıkıntılı bir durumda bana şifalı bitkilerimin herhangi

bir yararı olup olmadığını sormuştunuz. Şimdi öyle görünüyor ki kız kardeşimin benimkilerden ziyade sizin ilaçlarınıza ihtiyacı var.

Bay Singh, Jaipur Sarayı adına Shimla'da vekil doktor olarak çalışacağınızı, Radha'nın hamileliğini izleyeceğinizi ve kraliyet ailesine düzenli rapor göndereceğinizi söyledi. Sizinle mektup aracılığıyla değil de yüz yüze konuşuyor olmayı dilerdim ama ancak doğum zamanı orada olmayı umut ediyorum. Kardeşimin durumunun ne kadar hassas olduğunu ve gizliliğe duyulan ihtiyacı takdir edebileceğinizi biliyorum, özellikle de bazı bilgileri Radha'dan saklama konusunda... Gerekli olmadığı sürece ona bebeği kimin evlat edineceğini söylememeye karar verdim.

Radha henüz on altı yaşında. Hiç çiçek hastalığı, kızamık veya kabakulak geçirmedi. Herhangi bir ilaca veya bitkiye alerjisi yoktur, ancak kızartılmış yiyeceklere düşkündür (belki de bebeğin bu besinlere ihtiyacı olmadığına dair onu ikna edebilirsiniz). Uykuya da düşkündür, bu yüzden gebelik süresince bolca dinleneceğinden emin olabilirsiniz. Genellikle neşeli bir yapıya sahiptir, aynı zamanda hiç dur durak bilmeyen meraklı bir mizacı vardır. Okumayı çok sever. Bu hem onun hayal gücünü geliştiren hem de dünya görüşünü fazlasıyla geliştiren bir alışkanlık.

Radha, Shimla'ya geldiği zaman bu mektup da sizin elinizde olacaktır diye tahmin ediyorum. Kendisine, sizinle tanışmayı dört gözle bekleyen ve aynı zamanda mükemmel bakımınız altında tedavi görecek olan sevgili arkadaşım Kanta Agarwal eşlik ediyor. Kanta da kız kardeşimden bir ay önce doğum yapacak. Tatlı bir tesadüf, ikisinin yakın tarihlerde

doğum yapacak olması içimi rahatlatıyor. Kanta, Himalaya tepelerini ve Shimla'yı iyi bilir. Ailesi, Jaipur'un tozlu yaz havaları kızlarının astımını tetiklediğinden serin dağ havasına seyahat etmeyi alışkanlık hâline getirmiş. Kanta'nın kocası Manu Agarwal, birkaç haftada bir ziyaretine gelecek.

Radha ile kendi kardeşinizmiş gibi ilgileneceğiniz için şimdiden teşekkür ederim, Dr. Kumar. Size karşı fazlasıyla mahcubum.

Bir sonraki görüşmemize kadar mektup aracılığıyla ya da Bay Singh'i arayarak bana istediğinizi sorabilirsiniz.

Saygılarımla,
Lakshmi Shastri

On Altıncı Bölüm

23 Temmuz 1956

Posta kutumu kontrol ettim. Bir mektup Kanta'dan, bir diğeri de sık sık mektup yollayan ve mektupları gittikçe uzayan Dr. Kumar'dandı. Radha'dan hâlâ ses soluk yoktu ama umut etmekten vazgeçmeyecektim. Her ne kadar buna ben bile şaşırıyor olsam da onu özlemiştim. Yatağın üstünde oturup kendini kaptırmış bir hâlde kaşlarını çatarak *Jane Eyre* okurken onu görmeyi özlemiştim. Bir yandan Malik ile neşeli bir şekilde sohbet ederken bir yandan ocakta hamur kızartmasını da... Ona anlatmak istediğim çok şey vardı. *Bayan Patel Alman çoban köpeği yavrusu aldı. Bayan Pandey dikiş makineleri sattığı bir iş buldu.*

İşin tuhafı, kelimeleri sayfalara yazarken hâlâ başı döndüğü için Kanta'nın haftalık mektuplarını Radha yazıyordu. Bu yüzden Kanta'nın mektuplarını okurken, arkadaşımın kıkırdayarak kelimeleri arka arkaya sıraladığını, Radha'nın da ona yetişmeye çalıştığını hayal edebiliyordum. Sonra da o mektup Radha'dan gelmiş gibi davranıyordum.

18 Temmuz 1956

Sevgili Lakshmi,

Radha'yı çoğunlukla Shimla Pazarı'na götürüyorum ama o sadece benim paramı harcayıp duruyor! Etrafımızdaki Tudor mimarisinin güzelliğinin tadını çıkarmasını isterken o çimlerde zıplayan tavşan gibi sekerek gidip bebek eşyalarına gidip bakıyor. Dün bir şapka getirdi, o kadar büyük bir şapkaydı ki bebek şapkayı değil, şapka bebeği takacak gibiydi (Kahkaha atıyor!)

Bhagwan sayesinde alerjim rahatladı, gerçi ne zaman Shimla'ya gelsem hep iyi oluyorum. Bu yaz Jaipur'da kalsaydım kesin nefes alamazdım. Leydi Bradley Hastanesi'ndeki Dr. Kumar (tam da söylediğin gibi müthiş biri), sakin olmam gerektiğini çünkü hâlâ kanamamın olduğunu söylüyor. Yani Radha bir dağ keçisi gibi tepelere tırmanırken benim Himalaya ayısı gibi koltukta öylece yatmam gerekiyor. İçtiğim bütün o güllü sütlerden sonra gerçekten bir ayı gibi oldum!

Kız kardeşinin kırmızı yanaklarını görmen lazım (bunu söylerken şu an yanakları kızarıyor). Ten rengi bile açıldı. Geçen hafta Dr. Kumar, bebeğinin gayet iyi olduğunu söyledi. Bovlingte çok iyi bir vurucu olabilirmiş. Radha böylece bebeğin neden onu bütün gece uyutmadığını anlamış oldu. Çocuk içeride bovling oynuyor olmalı! (Umarım Gray's Anatomy *kitabını yanımda getirmekle iyi bir şey yapmışımdır, böylece bebeklerimizin nasıl geliştiğini anlayabilir. Eğer uygun görmezsen o kitabı hemen imha edebilirim.) Radha birkaç günde bir Shimla kütüphanesinden kucak dolusu kitapla geri dönüyor. Kitapların çoğu İngilizlerden kalma. Şu an İngilizcesi bayağı iyi. Radha'nın günün birinde bir yazar*

ya da öğretmen olması ihtimali çok kuvvetliymiş gibi görünüyor. (Bunu dememle Radha'nın başını sallaması bir oldu.)

Neyse, Uma bizim güllü sütlerimizi getirdi (bu süte iyice alıştığımı sakın kayınvalideme söyleme), bu yüzden yataktan kalkma vakti. Radha da hoşça kal diyor.

Sevgilerimle,

Kanta

Not: Kâhyamız Baju birine mektup yazdırıp onu Shimla'ya aldırmam için bana yalvarıyor. Kayınvalidem onu deliye çevirdiği için beni işi bırakmakla tehdit ediyor. Görüyor musun? Onun pençelerinden kurtulmak isteyen tek kişi ben değilim!

Mektubu Malik'e verdim ve diğer zarfı açmaya başladım.

17 Temmuz 1956

Sevgili Bayan Shastri,

Mektubunda Radha'nın okumayı ne kadar çok sevdiğinden bahsetmiştin. Hiç de abartmamışsın! Geçen salı günü ona denk geldiğimde Shimla kütüphanesinden çıkıyordu. Çantasını yarıya kadar doldurmuştu, hatta aldıklarını benimle paylaşmayı da teklif etti. Yanlış hatırlamıyorsam Elizabeth Barrett Browning'in bir şiir kitabı, Canterburry Hikâyeleri, *Shelley'den* Frankenstein *ve Thurber'dan* Fabl. *Bu seçimleri beni büyüledi! Parasını alan bir doktor, kız kardeşin için geçici bir bakıcı olduğumun ve tıbbi alanın dışında tavsiyelerde bulunmaya yetkili olmadığımın farkındayım ama bir tavsiyede bulunmamı hoş karşılarsın diye umuyorum: Özel ders. Radha'nın edebiyata karşı alışılmışın dışında bir yeteneği var*

ve Elizabeth dönemi şairlerini ustalıkla tartışabiliyor. Bu talihsiz durumundan dolayı eğitiminden geri kalması üzücü olur.

Mektuplarımda sürekli tekrarladığım üzere senin tecrübeli olduğun şifalı bitkilerle tedavi konusuna oldukça ilgiliyim. (Gecikmiş bir özrü tuhaf bulmazsın umarım... Yani şu pamuk kökü kabuğundan bahsediyorum.) Himalaya'nın tepelerinde yaşayan halkın Leydi Bradley'ye tıbbi tedavi için gelirken şifalı bitkilere güvenmesi gerçekten endişe verici. Dün pazarda şiddetli deri iltihabı olan küçük bir çocuk gördüm, annesi bana tulsi tozuyla tedavi ettiğini söyledi. Açıkçası pek işe yarıyor gibi durmuyordu. Ertesi gün ona verdiğim hâlde antiseptik merhemi kullanmayı reddetti. Belki sen daha yararlı olduğunu düşündüğün başka bir şey tavsiye edebilirsin? Bu konudaki görüşlerini merakla bekliyorum.

Bu arada kız kardeşinin gebeliği de gayet sağlıklı bir şekilde ilerliyor. Son derece sağlıklı, egzersiz yapmaktan hoşlanıyor ve iyi besleniyor. Ona bakmak bir zevk. Bir sonraki mektubunu ve eski dünya ile yeni dünya tıbbı arasındaki boşluğu doldurmak için önerilerini dört gözle bekliyorum.

Arkadaşın,
Dr. Jay Kumar

Not: Hardal lapası gönderdiğin için teşekkür ederim. Öksürüğüm büyük ölçüde azaldı. Ancak göğsüm hamura bulanmış da kızartılmaya hazırmış gibi!

Bir sonraki mektubumda ona neem ağacının yaprağını gül suyuyla karıştırmasını, böylece hoş kokulu bir antiseptik elde edeceğini ve Himalaya kadınlarının tıbbi kokulu bir merhem

yerine bu tedaviyi daha çabuk benimseyeceğini söylemeyi aklıma not ettim.

Mektubu tekrar zarfın içine koyarken Kanta ve Radha'nın bebeklerinin sağlıkla dünyaya gelmeleri için dua ettim. Her ne kadar şüphelerim olsa da Tanrı'ya inanıyordum.

Tam bu sırada dışarıdan bir bisiklet zili duydum. Ön kapıda Singh Ailesi'nin ayak işlerine bakan çocuk duruyordu. Bana kahverengi kâğıda sarılı küçük bir paket uzattı.

Paket Samir'den geliyordu. Kalbim deli gibi atmaya başlamıştı. Samir birkaç kez beni görmek için çabalamış, bana mektuplar göndermişti. Hatta evime bile gelmişti ama onu içeriye almamıştım, bu yüzden benimle kapının diğer tarafından konuşmuş, o gece Geeta'nın evinde söylediklerinden dolayı özür dilemişti. Her şeyin eskisi gibi olmasını diliyordu. Belki de beni tekrar koynunda istiyordu. Ya da yeniden atasözleriyle atışmayı, kahkahamı duymayı... Belki de sadece bitki çaylarımı... Ancak artık umurumda değildi.

Paketi açtım. Radha'nın okula başladığı ilk hafta ona hediye ettiğim kalem kutusunun aynısıydı. İçinde de ona verdiğim turuncu renkteki aynı mermer kalem vardı. *Wilson 1. Kalite.*

Radha'nın kalemi Samir'in eline nasıl geçmişti?

Pakete bakındım ama içinden not çıkmadı.

Radha'nın hediyeme verdiği yanıt canımı yakmıştı. *Eğer bunu kaybedersem bana kızarsın.* O zaman bunu gerçekten kayıp mı etmişti? Samir de bir şekilde onu bulmuş muydu?

Sonra ne olduğunu anladım.

Radha gizliden gizliye Ravi ile buluştuğunda hediye olarak bu kalemi ona vermiş olmalıydı. O zaman neden Ravi bunu geri göndermişti? Parvati mi böyle yapmasını istemişti?

Belki de Radha hamile olduğunu öğrenince onunla buluşur umuduyla Ravi'ye iletmesi için kalemi Singhlerin bekçisine bırakmıştı.

Öyle ya da böyle Ravi'nin onu reddedişi kız kardeşimin hislerini incitmiş olmalıydı. Kalbimdeki sızı daha da derinleşirken, "Ah, Radha," diye fısıldadım.

Bir sonraki hafta Bayan Gupta'nın adını randevu defterimden sildim.

Malik, yeni evimdeki şifalı bitkilerimin olduğu masanın önünde durmuş, avucundaki bir misketle oynuyordu. "Kınaya alerjisi olduğunu söyledi."

Şaşkın bir hâlde ona baktım. "Ne? Bayan Gupta altı yıldır benim sadık müşterim! Onun kızının düğün kınasını yaptım. Sonrasında da bir oğlu oldu!" Kaşlarımı çattım. "Benim kınam kimseye dokunmaz."

Malik omzunu silkti. Geçtiğimiz altı ayda boyu on beş santim uzamıştı. Başı artık çeneme geliyordu. Maharani Indira'ya da dediği gibi artık sekiz yaşındaymış gibi durmuyordu. Bence on yaşında olabilirdi ama kendi de tam olarak yaşını bilmediğinden ikimiz de onun dokuz yaşında olduğunu varsayıyorduk. Öyle ya da böyle saçını kestirip üstüne yeni kıyafetler almam gerekiyordu.

"Peki, Bayan Abdul? Kızının doğum günü yaklaşıyor."

"Üzgün olduğunu söyledi." Malik tam bu sırada misketini yere düşürünce gidip onu aldı.

"Neden?"

"Bir şey demedi," dedi Malik, yanağını ısırarak. "Ah, Bayan Chandralal da yaz için Avrupa'ya gidecekmiş, o yüzden randevu ayarlamaya gerek yok."

"Bütün yaz mı?" diye sordum iç çekerek. "Bu hafta tam beş kişi iptal etti."

Müşterilerim dağlık bölgelere ya da akraba ziyaretine gittikleri için kına randevularım haziran ve temmuz aylarında genelde az olurdu. Ancak artık ağustos ayına geliyorduk. Küçük bileziklerini erkek kardeşlerinin bileklerine bağlarken, kadınların ellerinin süslü olmasını istedikleri kardeşlik bağı diye bilinen Rakhi merasimi randevularına ne olmuştu? Sonbahar aylarında genelde mandala yapılan Dhussera ve Bagapanchaka festivalleri için yoğun olurdum ama şu zamana kadar sadece iki müşterim randevu istemişti. Genelde iki hafta boyunca yoğun olduğum ışık festivali Diwali için de arayan soran yoktu.

Parvati ile iş bağımızın kopması şaşırtıcı değildi. Samir'in ofisinde karşılaştığımız günden bu yana ondan hiç haber almamıştım. Samir ona Radha ile Ravi'den bahsettiği için onun adını bir daha randevu defterimde görmeyeceğimi biliyordum. Yine de sağduyulu olacağı konusunda ona güvenebilirdim çünkü siyasi bağlantılarından ötürü ortaya çıkacak tek bir dedikodu ona benden daha çok zarar verirdi.

Ancak ajandamdaki birkaç boş yer için birbirleriyle yarışa giren daimi müşterilerim neden randevularını iptal ediyor ya da kayıt yaptırmıyorlardı? Maharani Latika ile ilgili birkaç şey duymak isteyen meraklıları hesaba katmıyordum. İşleri bittiğinde beni arayıp sormayacaklarının farkındaydım. Onlar için fazla lükstüm.

Şaşkın bir tavırla Malik'e baktım.

Elindeki misketi havaya atıp yakaladı. "Neler öğrenebilirim bir bakayım."

Bayan Patel sadık bir müşteriydi. Randevularını iptal etmemişti. Kireçlenme ellerinin şeklini bozmuştu, bu yüzden kınayla onları saklayabileceğim konusunda bana güvenirdi. Kibirli olduğu tek konu buydu. Ayrıca eklem ağrılarını rahatlatması için pişirdiğim atıştırmalıkları da severek yerdi.

Bugün avucunun tam ortasına lotus çiçeği çiziyordum, tam o sırada boğazını temizleyerek konuşmaya başladı. "Her şey yolunda mı, Lakshmi?"

"Evet, efendim. Sorduğunuz için teşekkür ederim."

"Herhangi bir... Maddi sıkıntı çekmiyorsun, değil mi?"

Gelirimin azalması haricinde mi? Müşterilerimin saçma bahanelerle randevuları iptal etmesi haricinde mi? Samir'e on bin rupi borçlu olduğum gerçeği dışında mı? Kaldı ki artık iki katı borcum vardı. Parvati henüz çöpçatanlık komisyonunu da ödememişti. Neredeyse kahkaha atacaktım ama deli gibi görünebileceğimi fark ederek kendimi tuttum.

"Neden sordunuz?"

"Birileri... Birkaç şey duymuş." Yüzünden utandığı belli oluyordu. Bakışlarını ayaklarının dibinde yatan, Radha'ya bahsettiğim çoban köpeğine çevirdi.

Kalbim hızla atmaya başladı. Parmaklarına yaprak çizmeye başladım. "Ne gibi şeyler?"

"Dedikodu çabuk yayılır."

Hislerim teyakkuz hâlindeydi. "Ne duydunuz, efendim?" diye sordum, elinin arkasına sıhhat için üçüncü göz çizerken.

Bayan Patel, hizmetçiler duymasın diye sesini alçaltarak konuşmasına devam etti. "Hırsızlık yaptığın söyleniyor."

Oturduğum yerde doğrulup soğukkanlı bir ifadeyle bakmaya çalıştım. "Kim söylüyor bunu?"

"Aşçımdan duydum, o yüzden bilgi güvenilir olmayabilir. İnsanlar Bayan Prasad'ın altın bileziklerinin kaybolduğundan bahsediyor. Gümüş işlemeli *sari*si de kaybolmuş."

Kim böyle bir dedikodu yayardı ki? Hiçbiri doğru değildi ama söylentilerin nereden çıktığı önemli değildi.

"Bayan Chandralal'ı ziyaretinden sonra da bir kolye ortadan yok olmuş. Bunu da benim bekçim duymuş."

Kaşlarımı çattım. "O kadınlara on yılı aşkındır hizmet ediyorum. Neden birdenbire onları soymaya kalkayım? Çalmaya ihtiyacım yok benim... Kendi evim var."

Bayan Patel başını öne eğip ellerine baktı. "Şey..."

"Lütfen, devam edin."

"Söylentiler de aldı başını gitti... Başkalarından çalmadığın sürece o evi nasıl yaptığınla ilgili söylentiler..." Henüz çizmeye başlamadığım diğer elini elimin üzerine koydu. Eli buz gibiydi ya da ben sinirden alev alev yanıyordum. Elimi geri çektim. "Lakshmi, bu söylentilerin tek bir kelimesine dahi inanmadığımı bilmeni isterim ama çıkan bu dedikoduları bilmen gerektiğini düşündüm."

Eğer Bayan Patel bu dedikoduları hizmetçilerinden duyduysa diğer müşterilerim de duymuş olmalıydı. Ne zamandır ortada böyle haberler dolanıyordu ki?

Tüm bedenim âdeta bir korku dalgasına kapılmıştı. Köpek de bunu hissetmiş olacak ki başını benden yana çevirdi. "Neden? Neden böyle yalanlar söylüyorlar?"

"Bayan Sharma daha çok şey biliyordur, eminim. Hep öyle olmuştur. Ben kulübe onun kadar sık gitmiyorum." Bana şefkatli bir ifadeyle bakıyordu.

Kına desenlerini neredeyse tamamladığım eline uzandım. Fakat ne kadar denesem de kamışı doğru düzgün tutamıyordum.

"Bugünlük bu kadar yeter," dedi Bayan Patel usulca. "Git de Bayan Sharma'yı gör." *Sari*sinin katmanından elli rupi çıkarıp bana uzattı.

"Ama daha bitirmedik."

"Bir dahaki sefere. Bunu peşinat olarak düşün."

Niyetinde samimi olsa da bu üstü kapalı yardım sinirlerime dokunmuştu. Eşyalarımı toplamaya başladım. Bu sırada köpek de ayaklandı.

"Bir dahaki sefere," dedim, gözlerimi kaçırarak, "bugün işimi tamamlayamadığım için ücret almayacağım."

Parayı almadım. Çıkmadan önce veda etmem gerekiyor muydu, ondan bile emin değildim.

Ben uzaklaşırken köpek de arkamdan hoşça kal dermişçesine havlıyordu.

Eski bir ordu çalışanı olan Sharmaların bekçisi, haki renkte ceketle beyaz peştamal giymişti. Beni kapıda nazikçe karşıladı. Teej Festivali için Bayan Sharma ile ayrıntılar üzerine görüşmek amacıyla geldiğimi söyleyince, sanki beni içeri almak

konusunda emin değilmiş gibi işaret parmağını bıyığının her iki tarafında gezdirdi. Sonunda başını olumlu anlamda salladı.

Bayan Sharma'nın her ağustos ayında gerçekleşen Teej Festivali'ni dört gözle bekleyen birçok gelini ve yeğeni vardı. Yüz yıllık ayrılıktan sonra Shiva ve karısının yeniden birleşimini kutlayan bir kadın töreniydi. Teej mutlu bir evliliği temsil ediyordu. Tecrübelerime dayanarak bunda şüphelerim olsa da festivali severdim çünkü muson yağmurlarının başlangıcında, sevdiğim bitkiler, losyonlarım ve kremlerim için iyileştirici özellikler üretecek kadar güç topladığında yapılırdı. Bayan Sharma'nın yıllık Teej partisi –tüm kadınlar hikâyeler anlatır, kahkahalar havada uçar, şarkılar söylenip danslar edilir, ben de o sırada ellerine kına yakardım– eğlenceli bir iş olurdu. Bayan Sharma her kadına ipek bir *sari* ile ona uyan camdan bilezik verirdi. Her sene aşçısı kendisini aşarak çok daha farklı lezzetler ortaya çıkarırdı.

Festivale üç hafta kalmıştı, bu yüzden Bayan Sharma'nın randevu almamasına şaşırmakla birlikte endişelenmemeye çalışıyordum. İdare etmesi gereken kocaman bir evi vardı ve Sheela'nın altına imzamı attığım nişan kutlamalarıyla meşguldü. Bayan Patel'in anlattıklarından sonra bu gecikmenin çıkan söylentilerle bir alakası olup olmadığını merak ediyordum.

Her ne kadar güneş yakıyor olsa da verandanın basamaklarını çıkarken tüylerim diken dikendi. Başım ise alevlerin içinde kalmış gibiydi.

Kapıda beni genelde gülümseyerek karşılayan hizmetçi kız, kaşlarını yukarı kaldırdı. Dedikoduları duyduğu kesindi. Her zamankinden farklı olarak bana beklememi söyledi ve koridor boyunca ilerledi. İçerideki mırıldanmaları duyabiliyordum.

Bayan Sharma ile konuşuyordu... Ardından hizmetçi kız kapıya geldi ve başıyla misafir odasını gösterdi.

Bayan Sharma, gömme çekmeleri ve pirinç kupları olan alçak bir çalışma masasında oturuyordu. İçeri girince bana baktı. Altın çerçeveli gözlüğü camdan yansıyan ışıkla parlıyordu.

"Ah, Lakshmi, geldiğine sevindim ama bir dakika izin verirsen oğluma yazdığım şu mektubu tamamlayayım." Başını tekrar önüne eğip mektubuna geri döndü. "Oğlum Londra'nın pahalı bir şehir olduğunu söylüyor, daha çok paraya ihtiyacı varmış. Tanrı bilir, o paraları nerelere harcadı?" İnce, mavi kâğıdı katladı. "Acilen yanıt vermezsem arkadaşlarıyla Coca-Cola içme fırsatını kaçıracağını düşünür."

Dilini ince zarfın kenarında dolaştırarak iyice kapattı. Sonra gözlüğünü çıkarıp belindeki gümüş kemere taktı. O kemerde dolapların, mücevher kutularının, iç ve dış kapı anahtarları da asılıydı.

Alnımdaki teri silmek için iç etekliğimden bir mendil çıkardım. Bayan Patel'den buraya neredeyse yüreğim ağzımda koşarak gelmiştim. Hizmetçi kız, sanki içimi okumuş gibi elinde tepsiyle mangolu içecek dolu bir sürahi ve iki bardak getirdi. Mangolu içecekleri sehpaya bıraktıktan sonra kapıyı ardından kapattı.

Bayan Sharma yanıma, koltuğa oturup bardağın birini uzattı. "En sıcak yazlardan biri, değil mi?"

Başını arkaya yatırıp tatlı, soğuk bir dikişte içeceği içti. Üstünde pamuklu bir *sari* vardı. Kalın pallusuyla dudağının üst kısmındaki teri sildi. Tepedeki pervane sıcak havayı aşağıya ittiğinden pudra ve ter kokusu burnuma geliyordu. Nasıl olurdu da Bay Sharma gibi müteahhit olan bir adam, varlıklı

ailelerin evlerine klima takarken kendi ailesini ihmal ederdi? İşte, bu tam bir muammaydı.

Bayan Sharma, düşüncelerimi duymuş gibi yamuk dişleriyle gülümseyerek, "Bay Sharma her zaman vücudun terlemeye ihtiyacı vardır der," dedi. "Toksinleri vücuttan atmaya yardımcı oluyormuş."

Kibar bir ifadeyle gülümseyip içeceğimi yudumlarken sohbete nasıl başlayacağımı merak ediyordum, bir yandan da korku içindeydim.

"Hâl böyleyken," dedi Bayan Sharma, boynunu silerek, "muson yağmurlarını dört gözle bekliyorum."

"Evet." Konuya girmek için bana yol gösterdiğinin farkındaydım. "Teej zamanı da neredeyse geldi."

Bayan Sharma gülümsedi. Parmaklarıyla ağzını silip masanın üstünü süsleyen, birbirine altın zincirle bağlanmış üç porselen köpeğe baktı. En büyüğü, boyalı kirpikleri ve kırmızı dudaklarına bakılırsa anne olan, cilveli bir şekilde Bayan Sharma'ya bakarken, yavrular da annelerine bakıyordu.

Bayan Sharma, hâlâ önündeki porselenlere bakarak konuşmasına devam etti. "Teej bize çok iyi geliyor. Bütün yeğenlerim evli. Sayende Sheela'nın da evliliği ayarlandı."

Bir kadının tenine daha da değer katan kına yakma işlemini sonlandırmadan önce bir an vardı. Desene son noktayı koyduğum o an... Bu özel tasarımı bir daha asla tekrarlamayacağımı ve özenle çizdiğim desenin birkaç hafta sonra tamamen kaybolacağını bilirdim. Bayan Sharma ile yaşadığım bu an da tıpkı o desenler gibi geçici ve nihaiymiş gibi hissettiriyordu.

Tüm bedenim ürperdi. Dişlerim tıkırdayacak korkusuyla bardağı sehpaya bıraktım.

"Sheela'nın gösterisi için yaptığın mandalanın sönük kaldığını söylesem ne derdin?" dedi Bayan Sharma.

Şaşkınlığımı gizlemek imkânsızdı. Bayan Sahrma'nın gelinlerinin ellerine kına yaktığım zaman birkaçı ortaya çıkan deseni orijinal ve güzel bulduklarını söylemişti. "Sakıncası yoksa hoşunuza gitmeyen ne vardı?"

"Yeterince geleneksel değildi. Daha çok renkli olabilirdi." Sanki bunun bir önemi yokmuş gibi omuzlarını silkti.

Bana işimi sorgulamam gerektiğini mi söylüyordu? "Ama Bayan Sharma, mandalanın kına desenlerime benzer olmasını isteyen sizdiniz. Özellikle farklı bir mandala olmasını istemiştiniz."

Bayan Sharma dudaklarını büzüp *sari*siyle boynunu sildi. "Dedim, evet. Ya kınanın kaliteli olmadığını söylesem?"

O akşamı yeniden düşündüm. Kınam pürüzlü müydü? Hayır, Radha'nın ipek gibi olan kınasından kullanmıştım. Kullandığım tüm ürünler birinci kaliteydi ve hem Radha'nın hem de benim elimden çıkmıştı. Acaba Malik misafirleri rahatsız edecek bir şey mi yapmıştı? Daha önce hiç böyle bir şey olmamıştı. Ancak sonra aklıma Sheela partiden ayrılmasını istediği için mandalaya neredeyse elini bile sürmediği geldi. Birileri Radha'nın Sheela'ya taş atmaya çalıştığını görmüş olmalıydı. Fakat bu olay neredeyse sekiz ay önce gerçekleşmişti. Bunu hizmetçilerden çoktan duymuş olurdum.

Dikkatle konuşmaya başladım. "Bildiğiniz gibi ben işimde çok dikkatliyimdir, Bayan Sharma. Kendimce standartlarım var. Hanımlardan... Birinin bir şikâyeti mi oldu?"

Bayan Sharma iç çekti. Sanki ayağa kalkacakmış gibi ellerini baldırlarına bastırdı. "Tam da düşündüğüm gibi konuştun,

Lakshmi. Zaten neden aksini söyleyesin ki? Senin hiçbir suçun yok. Ben de yalan söylemekte iyi değilim. Bir şey çevirmeye kalksam hemen anlarsın."

Bayan Sharma, koltuktan kalktı ve yazı masasına gidip belinden çıkardığı anahtarla bir bölmeyi açtı. Ardından geri dönüp tam önümde durdu ve bir ucunda ağırlık olan zarfı bana uzattı. İçinden bozuk para şıngırtısı geliyordu.

"Senin," dedi. "Lütfen al." Zarfı bana verip ağır bir hareketle koltuğa oturdu. "Parvati yaz tatiline gitmeden önce bunu sana verme fırsatı bulamamış. Benden rica etti." Parvati'nin, Ravi'nin Jaipur'a geri dönmesini engellemek üzere İngiltere'ye gittiğine şüphe yoktu.

Zarfın bir köşesinde Singh Mimarlık'ın adı ve adresi yazıyordu. Kişi adı yoktu.

"Zarfı açtığını görmemi de rica etti." Bayan Sharma'nın yüzünde utangaç bir ifade vardı. Dikkatini yeniden porselen köpeklere verdi. "Çöpçatanlık komisyonuymuş."

Zarfın mührünü açtım. İçinde sadece birliklerden oluşan bozuk rupiler vardı. Tek tek hepsini saydım. *On rupi mi?* İçinde başka bir şey olup olmadığından emin olmak adına zarfı baş aşağı sallamamak için kendimi zor tuttum. Sonra kâğıdı biraz daha yırttım.

Boştu.

Başımı öne eğip başımdaki uğuldamayı yok etmek için gözlerimi kapattım. Parvati'nin amacı beni Bayan Sharma'nın önünde küçük düşürmekti. Bu utancın çok daha berbat bir his olacağını biliyordu.

"Parvati benden bir şey daha rica etti..." dedi Bayan Sharma. Sesi gittikçe azalmıştı. İçeceğinden bir yudum daha almak

üzere bardağını yukarı kaldırmıştı ki boş olduğunu hatırladı. İster istemez bardağı yerine koydu. Uysal bir ifadeyle bakıyordu.

"Seni kaybettiğim için çok üzgünüm, Lakshmi. Senin gibi sanatçılar zor bulunur ve sen benim aileme çok iyi hizmet ettin."

Beni rahatlatmak niyetindeydi, bunu ses tonundan anlayabiliyordum. Yanağındaki koca ben bile bana cesaret vermek istercesine yukarı kalkıyordu. "Ancak Parvati senin hırsızlık yaptığını iddia ediyor. Her ne kadar ona inanmasam da, bunu aklımdan bile geçirmesem de onun yanında durmak zorundayım. Beni anlayacağından eminim. Sheela ile Ravi evlendiğinde Singhler ailemizin bir parçası olacak. Parvati'ye inansam da inanmasam da her şeyimiz ona bağlı."

Parvati! Ona hizmet etmiştim. Bir dediğini iki etmemiştim. Onun arkasında durmuştum. Radha'nın gebelik durumunu elimden geldiğince hem onun hem de benim ailemin yararına olacak şekilde ele almaya çalışmıştım. Herhangi bir olay çıkarmamış, para istememiştim. Öte yandan o benim hakkımda *yalan* mı söylüyordu? Kardeşimle Ravi'nin birlikte olmasının intikamını alıyordu. Ancak suçlanması gereken artık kocaman bir adam olan oğluydu. Yine de Parvati hıncını benden çıkarıyordu.

Bu haksızlıktı! Gözyaşlarıma engel olmaya çalıştıysam da başaramadım. Çok çalıştım, demek istiyordum Bayan Sharma'ya. *Onların kurallarına uydum. Hor görmelerini yuttum. Görmezden gelmelerini önemsemedim. Kocalarının ellerinden sakındım. Yeteri kadar cezalandırılmadım mı?* O an bu iyi kalpli, duyarlı kadının karşısında otururken, bu dünyada en

çok nefret ettiğim şeyi istediğimi fark etmiştim: Şefkat. Dahası bunu istediğim, bu kadar zayıf olduğum için de kendimden nefret ediyordum. Joyce Harris'e bitki çayını verdiğimde kadının kendine acıyarak bakmasından nefret ettiğim gibi...

Ah, Radha olmasaydı...! O geldiğinden bu yana hayatımda hiçbir şey eskisi gibi olmamıştı. O benim muson yağmurumdu. Zorlukla kazandığım müşterilerimin güvenini sarsmış, uğruna çok çabaladığım şöhretimi yerle bir etmişti. Radha olmasaydı, Bayan Sharma'nın karşısında öyle sessize durmazdım ama bunu hak etmiştim. İlk günahı işleyen bendim, yedi ömür boyunca birlikte kalmam gereken kocamı ardımda bırakmıştım.

Bayan Sharma, bana endişeli gözlerle bakıyordu. Gözyaşlarımla koltuğunu sırılsıklam etmeden önce buradan gitmem gerekiyordu.

Boğazımı temizledim ve parmak uçlarımı gözlerime bastırdım. Sonunda gitmek için ayağa kalkarken tek diyebildiğim, "Peki," oldu.

Bayan Sharma da aynı şekilde son sözlerini söyledi. "İyi şanslar, kızım."

On Yedinci Bölüm

31 Ağustos 1956

Ağustos ayı, kavurucu, sert ve acımasız bir şekilde geçiyordu. Not defterimi açıp boş sayfalara göz gezdirdim. 15 Ağustos, ulusumuzun bağımsızlığa kavuştuğu gündü ve tek bir tane bile randevu alamamıştım.

Her geçen hafta randevudan ziyade iptallerle dolup taşıyordu. Bir günde altı veya yedi müşteriyle ilgilenirken şimdi birini bile bulsam kendim şanslı sayıyordum. Bugünlerde edindiğim birkaç müşteri de bana hiç sormadan azıcık ödeme yapıyor, ben de şikâyet etmeden kabul ediyordum.

Dr. Kumar'ın son mektubunu defterime sıkıştırmıştım. Üçüncü kez o mektubu çıkarıp okumaya niyetlendim.

17 Ağustos 1956
Sevgili Bayan Shastri,
Radha için temennilerine saygı duyuyordum. Bebeğini sarayın evlatlık alacağını ona bildirmedim ama bu konuyu sizinle görüşmek istiyorum.

Radha doğumdan sonra bir hafta kadar hastane gözetiminde olacak. Ancak o süre zarfında bebeği ondan uzak tutmak sıkıntı oluşturabilir. İçinde büyüyen hayata her geçen gün daha da bağlanıyor ve sürekli bebeği hakkında konuşuyor. Bebeğin evlatlık verilmesi fikrine tam olarak razı olduğundan emin değilim. Durumu mantıken anlıyor, ancak duygusal olarak bunu kabullenmiş gibi görünmüyor.

Arkadaşınız Bayan Agarwal, Radha'nın durumu anladığı konusunda bana güvence verdi ve Radha'nın bebeğe olan güçlü bağının yalnızca hormonlardan kaynaklandığına inanıyor. Daha iyi bir açıklamam yok, bu yüzden şimdilik ona güveneceğim...

Mektubun bu kısmına geldiğimde her zamanki gibi okumayı bıraktım. Radha, bebeği evlatlık vermeyi kabul etmişti. Aksini düşünmek istemiyordum. Saray onun bebeğini büyütecekti. Otuz bin rupi ödeme alacaktım, bu hem bizi kurtaracak hem de Radha'nın eğitim masrafını karşılayacaktı. Bebek sağlıklı olacaktı. Erkek olarak doğacaktı. Öyle olmalıydı çünkü Dr. Kumar ile diğer ihtimal üzerine konuşmak bile istemiyordum.

Eylül ayının başında kendini gösteren muson yağmurları genelde insanın içini huzurla doldururdu. Âdeta *eskiyi yıkayıp götürür, yeniyi getirirdi.* Ancak bu sene yağmur yağdığında tek hissettiğim korkuydu. Gidecek bir yerim olmadığından evim zindanım olmuştu. Hatalarımla, eksikliklerimle yüz yüzeydim. Bitkilerimi yetiştirmeyi planladığım bahçemin çıplak

toprağında su birikiyor, yağmur suları körpe bitkilerimi koruyacak olan kuru sazdan içeri akıyordu. Arka çitimi yapmak için aldığım tuğla yığını ıpıslaktı. Komşumun bahçeme giren hayvanlarını bile umursamıyordum.

Çoğu zaman tezgâhımda saatlerce durup kimsenin kullanmayacağı yağları ve losyonları karıştırıp duruyordum. Havandan çıkan ritmik ses, sürekli yağan yağmur gibi beni rahatlatıyordu. Bazen de bir anlığına kendime gelip başka ne yapabilirdim diye düşünüyordum. Çok daha önceden koruyup kollamam gereken Radha'nın yanında olabilirdim. Kadınları en az oğlu kadar acımasızca kullanan Samir gibi bir adamla birlikte olmaktan kaçınabilirdim. Çöpçatanlık hizmetim için Parvati'den normalin çok daha üzerinde bir meblağ ödemesini talep edebilirdim.

Bayan Sharma'nın evinden ayrıldıktan sonra bir an Parvati'yle yüzleşmeyi düşünmüştüm. On yıl boyunca onun esaretindeydim, onun kahrını çekmiş, bana üstünlük taslamasına sesimi çıkarmamıştım. Onunla yüz yüze görüşme düşüncesi boyumu aşan bir görev gibiydi. Aniden babamın İngiliz güçleriyle yüzleşmek zorunda kaldığında ne kadar yetersiz hissettiğini anladım. İngilizler de bize her zaman üstünlük taslamışlardı ve bir noktada babamda da onlara karşı koyacak güç kalmamıştı. Bir korkağın seçeceği yolu seçmişti. Her gece bir şişe, sonra günde iki veya üç şişe şarap içmeye başlamıştı.

Ben de bir korkak gibi davranmıştım. Onunla yüz yüze gelmek yerine Parvati ile kafamda konuşuyordum. Senin oğlunu ben kontrol edecek değilim! Ailen için ayarladığım eşleşmeye bir bak! Sen ne yaptın? Başarmak için çok uğraştığım her şeyi yok ederek karşılık verdin!

Diğer seçeneğim ise tüm Jaipur'a oğlunun on altı yaşındaki kız kardeşimi baştan çıkardığını söyleyerek misilleme yapmaktı, ancak bunun bir faydası olmazdı. Küçük, intikamcı bir dolandırıcı olarak görünürdüm. Müşteriler bana inansalar bile kendilerinden biri olan Parvati'nin yanında olmaya mecbur kalacaklardı. Oğulları benzer bir durumda kalırsa (ki olması da çok muhtemeldi), onun desteğine ihtiyaçları olacaktı.

İşimiz olmasa bile Malik her gün beni ziyarete gelerek yemek yiyip yemediğimi kontrol ediyordu. Yine köfte dolu bir sefer tasını burnumun dibinde sallandırmaya başlamıştı.

"Köfte yemez misin? Şef bol kimyon koydu." Saraya indirimli gıda malzemesi satarak yaptığı ek işi sayesinde hâlâ saray aşçısından beş yıldızlı yemekler alabiliyordu.

Hiçbir şey söylemeden eski *sari*mle boynumdaki teri silip sırıttım.

"Patron, lütfen."

Malik'e canımın istemediğini söyledim.

Omzumu tutup hafifçe sarsınca ben de omzumu silkerek elini ittim.

"Dedim sana! Canım istemiyor."

"Patron?"

Öfkeli bir hâlde ondan yana döndüm. Malik başıyla kapıyı işaret ediyordu. Bakışlarını takip ettim.

Parvati Singh, bir kolunda çantası, diğer elinde şemsiyesiyle kapımın önünde duruyordu. Rüyamda görsem bile onun evime geleceğine inanamazdım. Havan tokmağını aniden bırakınca durana kadar havanda öylece dönüp durdu.

"İçeri girebilir miyim?" diye sordu Parvati, soğuk bir sesle.

Malik kapıya gidip Parvati'nin karşısına dikildi, kapıyı yüzüne kapatacakmış gibi duruyordu. Parvati ister istemez geri çekilmek zorunda kaldı.

"Ayakkabılarınız," dedi Malik.

Parvati'nin karşı çıkacağını sandım ama ıslak ayakkabılarını çıkarmak için yere eğildi.

Malik de dışarıya çıkıp kendi ayakkabılarını giydi ve başını dik tutarak sokağa doğru yürüdü. Elinde şemsiyesi yoktu ama yağmur onun için dert değildi.

Parvati bir an duraksadıktan sonra girdiği âdeta benim değil de onun eviymiş gibi üstün bir tavırla koridora adımını attı. Kapıyı kapatıp öylece durdu. Odayı incelerken ben de ona bakıyordum. Losyonları karıştırdığım eski masa, yıpranmış karyolam, aşınmış taslar, eski battaniyeler, komşumdan aldığım kırık dökük dolap... Eşyalarıma onun gözüyle bakınca utanmıştım.

"Hımm," dedi, "tam da beklediğim gibi..." Cümlesini bilerek tamamlamamıştı.

Ardından bana doğru bir adım attı.

Ben de istemsizce geriledim.

Parvati duraksadı.

Çantasını tezgâha koyup yağ lambasının yanındaki kibrit kutusunu aldı. "*Senin bana* gelmeni umdum," dedi, yağ lambasını yakarken.

O ana kadar içerisinin karanlık olduğunu fark etmemiştim. Ne yapmam gerektiğini bilemeyerek öylece duruyordum.

"Sen hep bana güvendin. Hatırladın mı?" Ardından kibriti söndürdü. "Jaipur'a geldiğin zaman cemiyete takdim edilmek istedin. Sonra saraya. Hırslı bir kadınsın. Bunu yüzüne vurmuyorum."

Ona baktım. Gülüyor muydu yoksa kaşlarını mı çatıyordu, emin değildim.

"Şimdi işin batmak üzere. En azından bana sormanı bekle..."

Duyduklarıma inanamıyordum! Yumruklarımı sıkarken öfkeyle soludum. "İşim *senin* yüzünden batıyor. Sen de hakkımda yaydığın yalanları durdurman için sana *yalvarmamı* istiyorsun?"

Tıpkı Sheela'nın yaptığı gibi hoşnutsuz bir ifadeyle gözlerini kısarken dudakları seğirdi. "Bir an olsun durup dedikoduları benim başlatmamış olma ihtimalini düşündün mü?"

Şaşkınlığım yüzümden okunuyor olmalıydı.

"Tabii ki kıvılcımı alevlendirmek hoşuma gitmedi değil," diye devam etti konuşmasına. "Müşterilerinin bu suçlamaları inanılmaz derecede saçma bulacaklarını düşünmüştüm. Yanılmışım. Her ne kadar inanmak istemesek de insanlar kusurlu ve merhametsiz, değil mi?"

Parvati çantasına uzandı. Elini tezgâha koyup bana doğru uzattığında çantasından çıkardığı şeyi gördüm. Samir'in bana verdiği saat aramızda duruyordu.

Bir an elim iç etekliğime gitti. Elbette, saat orada değildi. Bu saati ne zamandır görmemiştim, yani olmamam gerektiği bir yerde bulunduğumdan beri... Geeta'nın evinde kaldığım gece yaşanılanlar gözlerimin önünde belirdi. Samir'in dudakları, elleri, çıplak bedenlerimiz... Oradan çıkarken saati almayı unutmuş olmalıydım.

Cesaretim kırılmıştı, yüzüm alev alev yanıyordu.

Parvati hayal kırıklığıyla başını iki yana salladı. "Geeta birkaç ay önce beni görmeye geldi. Samir'in son zamanlarda takıldığı kadın..." Yüzündeki gülümseme kaybolmuş, yerini

hoşnutsuz bir ifadeye bırakmıştı. "Kocanın *metresinin* içini dökmek üzere *sana* gelip kocanın, sana değil de *ona* ihanet ettiğini anlatması ne kadar onur kırıcı bir durum, biliyor musun?"

Gözlerimi kapattım. O gece yaşanılan her şeyi unutmak istiyordum.

Parvati, tıpkı parti gecesinde şöminenin önünde yürüdüğü gibi yine huzursuz bir şekilde odada dolaşmaya başladı. Bir yandan da bir eliyle diğer elinin eklemlerini ovuyordu. Birden durup başını yana yatırdı ve yer döşemelerini incelemeye başladı. "Hımmm." Ardından benden yana dönüp benim tasarımım olduğunu anlamışçasına başını olumlu anlamda salladı.

Bir yandan da odada dolanmaya devam ediyordu. "Samir'in sevilmeye, tapılmaya ihtiyacı var. Onun gibi erkekler bunu seviyor. Anlıyorum. Ben onun sığınağıyım."

Beni mi yoksa kendini mi inandırmaya çalışıyordu?

"Önemli olan *senin* bana ihanet etmiş olman, Lakshmi. Sana güvenmiştim. Sana güvendim. Evime aldım. Kocam konusunda da güvendim. Aranızda bir şey olmadığına dair bana yemin ettin."

Sadece bir gecelikti. On sene boyunca dayandım. Bir daha tekrarı olmayacak, demek istedim ama diyeceğim hiçbir şeyin bir önemi yoktu.

Parvati tekrar çantasının başına geldi. Dolu bir para kesesi çıkardı ve tezgâha koydu. Kese, parayla dolu olduğunu gösterircesine şıngırdadı.

"Halletmemiz gereken mesele bu," dedi, keseye bakarak. "Çöpçatanlık komisyonunu vermeye geldim. Bir kuruş bile eksik değil." Bir an duraksadı. "Bunu hak ettin." Aslında bana teşekkür etmek niyetinde değildi.

Elimi paraya uzatmayınca konuşmasına devam etti. "On bin rupi. Anlaştığımızdan da fazlası." Bana gülümseyerek bakarken, söyleyeceklerinin çok daha fazlasını barındırdığı hissine kapıldım; özür, bağışlanma, anlayış, saygı. Onun kalbini tekrar kazanmak istememe hem şaşırmıştım hem de aklım karışmıştı. Babamı ve Hintli arkadaşlarımın bağımsızlıktan sonra İngilizler hakkında nasıl hissettiklerini düşündüm. İtaat etmeye alışkın olduklarından, ne kadar aşağılayıcı olsa da oynadıkları rollere geri dönme konusunda daha rahatlardı. Tıpkı şu an olduğum gibi...

"Ve?" Kelime dudaklarımdan âdeta fısıltı gibi dökülmüştü.

"Ve herkese dedikoduların bir yanlış anlaşılma olduğunu söyleyeceğim. Etkinlikler için de seninle düzenli olarak yeniden çalışmak istiyorum. Daha çok evlilik ayarlaması yapman için sana yardımcı da olacağım. İstediğin bu, değil mi?"

Birden öksürük tuttu. Fazlasıyla doğruydu. "Bedeli nedir?"

"Samir'den uzak duracaksın. Geeta bana onu şu... Bitki çayı işine çektiğinden bahsetti. Gerçekten mi, Lakshmi?" Sözlerini tamamlar tamamlamaz ürperir gibi oldu.

Ağzımda acı, sıcak bir tat vardı. O bitki çaylarını satması için *Samir* ile konuştuğumu düşünüyordu. Samir'in beni çayları satmak üzere Jaipur'a getirdiğinden bihaberdi.

Tatlı bir sesle konuşmaya başladım. "O zaman Samir ile konuştun, değil mi?"

Parvati sanki bunu yapmak canını yakmış gibi boğazını temizledi. *Konuşmamıştı.*

Keseye bir göz attım. Samir'in borcunu ödemeye yeter de artardı bile. Onun şartlarını kabul edebilirdim ve kısa zamanda da ajandam yine müşteri isimleriyle dolup taşardı. Önde

gelen isimler beni bir kez daha büyük evlerine davet eder, koltuklarına oturtup kremalı çaylarını içmemi isterlerdi.

O an annemin sesi kulaklarımda yankılandı: İtibar bir kez kaybedildi mi geri kazanılması zor olur. Haklıydı. İngiliz işverenleri onu bağımsızlık hareketindeki rolü nedeniyle baş belası olarak etiketledikten sonra babam, itibarını asla geri kazanamamış, ömür boyu o lekeyi taşımıştı.

Popüler bir kına sanatçısı olarak benim adım da sonsuza dek lekelenmişti. Parvati sözünü tutsa bile hırsızlık skandalı beni kötü bir koku gibi takip ederdi. Evlerine gittiğimde kadınlar her hareketimi izleyecek, bir bileklik ya da çantalarından para kaybolduğunda beni suçlayacaklardı. Sonra ne yapacaktım? Her seferinde aksini söylemesi için Parvati'ye yalvaracaktım.

Ona borçlu kaldığım sürece Parvati'nin bana sahip olacağını fark ettim, kaldı ki onundan benden istediği asıl şey de buydu.

Evet diyerek işimi sağlama alabilirdim; lekeli ama sağlam bir iş... Tıpkı küçük, unutulmuş Ajar köyünde de olsa bir öğretmen olarak kalabilen babam gibi...

O küçücük köyde, eskimiş kitaplar ve malzemelerle idare etmeye çalışırken kendini kim bilir ne kadar kötü hissetmişti ama kaçacak başka yeri yoktu.

Başımı kaldırıp para kesesini ona doğru ittim. "Paran sende kalsın. *Ben* de karşılığında, kocanın kaç tane piçinin dünyaya gelmesini önlediğimi Jaipur kadınlarına söylemeyeceğim."

Yüzü buruştu. Hızla elini havaya kaldırdı ama yüzüme tokat atamadan kolunu tuttum. Göz gözeydik. Yüzü kıpkırmızıydı, ağlamamak için kendini zor tuttuğu belliydi. Bu son

yarım saat içinde kontrolü elinde tutabilmek için kendiyle savaş hâlindeydi.

"Birkaç bitki çayını oğlun için saklasan iyi edersin," dedim. "Kız kardeşim ilk değildi. Korkarım, son da olmayacak." Sonra kolunu ittim.

Parvati ayakta durabilmek için çabalıyordu. Gözleri nefret... Ve utançla parlıyordu. Siyah sürmesi gözyaşlarıyla birlikte yanaklarından süzülüyor, burnu akıyordu. Ağzının bir kenarına pembe ruj lekesi bulaşmıştı. Sanki el izine kalmış gibi kolunu ovuyordu.

Konuşacak çok şeyi olduğunu düşünsem de bir şey demedi. Bir süre çatımı döven yağmurun sesini dinledik. Parvati, gümüş para kesesini alıp tekrar çantasına attı. Kısa bir an o keseyi ondan almayı düşündüm (on bin rupiydi sonuçta!).

Sonra Parvati, daha önce yaptığını hiç görmediğim bir şeyi yaptı. Üstündeki örtüyle yüzünü sildi, makyajının pahalı *sari*sini mahvetme ihtimalini umursamamıştı. Yüzü siyah, kırmızı ve pembe renklerine bulanmıştı. Gözü hâlâ tezgâhta duran saatteydi. Ardından arkasına döndü.

Kapıda ayakkabılarını giyerken dik durabilmek için kapı pervazına yaslandı. Gitmeden önce yağmuru izleyerek şöyle dedi: "Er ya da geç hepinizden bıkacak."

Öylece bekledim, tüm bedenim gerilmişti. Bir süre sonra pencereye doğru yürüdüm. Parvati, sırılsıklam bir hâlde sokağın ortasında duruyordu. Şemsiyesini almayı unutmuştu. Sırılsıklam olan *sari*si üzerine yapışmış, bütün vücut hatlarını ortaya dökmüştü. Yağmurdan mahvolan topuzu, arkasından sarkıyordu. Onu istediği yere götürmek için durağa çekçekin bile farkında değildi. Ona hizmet etmeye alışın olan bir

yanım, arkasından koşup şemsiyesini götürmem için yalvarıyordu âdeta ama kendimi tuttum. Görüş alanımdan çıkana kadar sokakta zar zor yürümesini izledim.

Uzun bir süre pencereden dışarıya bakmaya devam ettim. Birkaç dakikalığına hissettiğim o haklı gurur ve öfkeyle yaptığım şeyi düşündüm. Onun kocasıyla birlikte olmuş, o adam için doğum kontrol çayları hazırlamıştım. Böyle ahkâm kesmeye hakkım yoktu.

Göz ucuyla bir postacının sokağın diğer tarafından evime doğru geldiğini gördüm. Âdeta bir güvercin gibi yürüyerek hızla ilerliyordu.

Yağmuru umursamadan ön kapıya koştum. Bir telgraf getirdiğini söylemesine bile fırsat vermeden zarfı ondan kaptım ve hızla açmaya başladım.

Radha'dan geliyordu...

Ve sadece şunlar yazıyordu: *Gel. Hemen. Teyzemin sana ihtiyacı var.*

DÖRDÜNCÜ KISIM

On Sekizinci Bölüm

Shimla, Himalaya Tepeleri, Hindistan
2 Eylül 1956

"Teyzemi *sari*si kanlar içindeyken gördüğüm o anı unutamıyorum," dedi Radha, hıçkırarak boynuma sarılırken. "Dr. Kumar, bebeğinin artık nefes almayı bıraktığını söyledi. Hem de günler önce. Teyzemin bedeni de bebekten kurtulmaya çalışıyormuş ama teyzem bu gerçekleşmeden önce bunu engellemek istemiş."

Kız kardeşimle birlikte Kanta'nın hastane yatağının karşısındaki bir yatakta otururken onun kolunu okşadım. Radha kilo almıştı, sadece karnı şişmemişti. Kolları ve yüzü de tombullaşmıştı. Geçtiğimiz kasım ayında Jaipur'a gelen o kızdan ne kadar da farklıydı!

"Hemen Dr. Kumar'ı aramakla iyi etmişsin. Yoksa Kanta kan zehirlenmesinden ölebilirdi," diye fısıldadım saçına doğru.

Kanta'nın kolundan sarkan serum boruları yatağının başında asılı duran şişelere bağlanıyordu. Dokuzuncu ayında görmeyi beklediğim gebelik karnı, artık yoktu. Örtülerin altında

yatan Kanta, küçük ve kırılgan görünüyordu. Kocası Manu da başka bir odada, boş bir yatakta uyuyordu. Shimla'ya gelmek için bütün gece araba kullanmıştı.

Radha, hıçkırarak ağlamaya başladı. Ona mendilimi uzatınca alıp burnunu sildi.

Buraya geldiğimde bir çocuk gibi ağlamıştı. "Abla!"

Hiç tereddüt etmeden karnının el verdiğince ona sıkıca sarılmıştım. Radha titriyordu. "Tamam, geçti. Her şey yoluna girecek," demiştim. Beni kardeşimin yanına götüren Dr. Kumar, bir gece önce Kanta'yı getirdiğinde uğradığı şoktan dolayı ona sakinleştirici verdiğinden bahsetmişti.

"Burası beni korkutuyor," dedi kız kardeşim. "Sert ifadeli, başlarında kepleri olan, öyle olmasalar bile birbirlerine 'kardeşim' diye seslenen tüm bu hemşireler... Bebeğim dünyanın ilaç şişesi gibi koktuğunu sanacak." Burnunu çekti. "Jakhu Tapınağı'nda her gün Kanta için dua ettim, abla. Bebeklerimizin isim merasimlerinin birlikte olması için dua ettim. Aynı partide ilk pilavlarını yemeyi hayal ettim. Aynı oyuncaklarla oynamaları için dua ettim. Yapmamam gerektiğini biliyorum ama bebeklerimizin birlikte büyüdüğünü hayal etmekten kendimi alamadım." Radha başını boynuma yaslarken, gözyaşları *sari*mi ıslatıyordu.

Dr. Kumar'ın mektubunda bahsettiği şey bu olmalıydı. Radha bebeğini fazlasıyla sahiplenmişti. Ayrılmaları zor olacaktı ama dilimi tutup bir şey demedim. Radha en son ne zaman bana bu denli ihtiyaç duymuştu, hatırlamıyordum. Onun bu durumu tek başına aşmasına izin vermeyecektim.

Radha boğuluyormuş gibi bir ses çıkardı. Neler olduğunu anlamak için geri çekilip yüzüne baktım. Kız kardeşim şaşkın

bir ifadeyle bana bakıyordu. Ağzını açsa da tek bir kelime edemedi. Karnını tuttu ve keskin bir çığlık attı.

Dr. Kumar, tıpkı onu ilk gördüğüm zamanki gibi bekleme odasında bir şeyleri inceliyordu. Demir masayı, deri sandalyeleri, Leydi Bradley'nin eski bir fotoğrafını... Sonra bakışlarını bana çevirdi. "Üç kilo, birkaç gram eksik veya fazla olabilir. Bebeğimiz küçük ama gayet sağlıklı. Bir erkek. Radha da gayet iyi. Dikişler yüzünden iyileşmesi biraz zaman alacak."

Ellerimle ağzımı kapatıp rahat bir nefes aldım. *O iyi. Küçük kız kardeşim iyi!* Dr. Kumar'a sarılmamak için kendimi zor tutuyordum. İçten içe gurur duyduğumu fark ettim. *Radha'nın bir oğlu olmuştu!* Sonra bu düşünceye kapılmadan kendimi toparladım. Ne yapıyordum böyle? O bebek artık saraya aitti!

Ellerimi kucağımda kenetledim. "Bebek nerede şimdi?"

"Hemşireler onu temizliyor. Sonra, senin dediğin gibi, bebek odasına götürülecek."

Başımı olumlu anlamda salladım. "Ya Kanta? O nasıl?"

Doktor gözlerini arkamdaki duvarda asılı duran bir fil ve sürücüsünü tasvir eden tabloya çevirdikten sonra bana baktı. "Organları zarar görmüş. Enfeksiyon riskine karşı önlemler alıyoruz. Ona söylemek istemedim ama Bayan Agarwal ısrar etti." Dr. Kumar ellerine bakıyordu. "Bir daha çocuğu olmayacak. Bedeni büyük bir hasara uğramış."

Ah, Kanta. Deli gibi atan kalbimi sakinleştirmek istercesine bir elimi göğsüme koydum. "Belki de senin ilacın daha

faydalıdır, Dr. Kumar. Benim şifalı bitkilerim bebeğinin tutunmasına yardımcı olamadı."

"Senin yardımın olmadan gebe kalacağından bile şüpheliyim."

O sırada bir hemşire odaya girdi ve doktora bir fincan çay uzattı. Doktor çayını bana verip hemşireden bir çay daha getirmesini istedi. "Bunu al, Bayan Shastri. Lütfen. Uykusuz görünüyorsun."

Minnet dolu bir ifadeyle fincanı aldım. "Tepelere çıkmak bana pek iyi gelmiyor. Şu Himalaya tepelerine çıkan dolambaçlı yollar da öyle. İnsanların neden tren yolculuğunu tercih ettiğini artık anladım."

"Buraya gelmene sevindim," dedi doktor, ayakkabılarına bakarak. "Sağ salim bir şekilde..."

Hemşire elinde dumanı tüten başka bir fincanla geldiğinde Dr. Kumar fincanı aldı. Gözlerinin altı şişti. Belli ki o da gece uyumamıştı.

"Sana bir şey göstermek istiyorum," dedi Dr. Kumar. Birlikte bir koridoru geçip çift kapılı kapıdan bahçeye çıktık. Burada, Himalayalar'da güneşe daha yakındık. Gün ışığı o kadar parlaktı ki gözlerim yanıyordu. Dışarıdaki ışığa alışmak için bir süre bekledim. Sonra kısık gözlerle etrafımızı çevreleyen pembe gülleri, mavi hibiskusları, turuncu begonyaları görebildim.

Bu eylül sabahının erken saatlerinde birkaç hasta, şallarına sarılmış, aile yakınları veya hemşireler yardımıyla bahçede yürüyordu.

Dr. Kumar fincanıyla bahçeyi işaret ederek, "Ne düşünüyorsun?" dedi.

Yirmi dört saat içinde yaşadığım onca şeyden sonra zar zor ayakta duruyordum ama rengârenk bahçe bir nebze de olsa beni rahatlatmıştı. "Çok güzel."

"Hastalara iyi geliyor ama ben daha fazlasını yapmayı planlıyorum."

Hafifçe esen serin rüzgâr kollarımla bacaklarımın üşümesine neden olmuştu. Isınmak için çayımı yudumladım. Dr. Kumar kendi fincanını bir sıraya koyup beyaz önlüğünü çıkardı ve omuzlarıma yerleştirdi. Hâlâ bedeninin sıcaklığını taşıyan önlük, nane, antiseptik ve misket limonu kokuyordu.

"Mektuplarımda bahsettiğim üzere... Himalaya halkının tercih ettiği bitkisel ilaçların modern tıpta yeri olduğunu anlamaya başladım. Ev yapımı losyonları, lapaları işe yaramasaydı... Hâlâ onları kullanıyor olmazlardı." Sanki düşünceler parçalar hâlinde aklına geliyormuş gibi duraksayarak konuşuyordu. "Onların yöntemlerini öğrenmemiz gerektiğine ikna oldum. Ve o yöntemleri kendi tedavimize de katacağız. Her ikisini de. Ben... Bu düşüncem işe yarayacak mı görmek istiyorum." Başını öne eğdi. "Senin de bana yardım edebileceğini umuyorum."

"Ben mi?"

"Bize hangi bitkileri ekmemiz gerektiğini söyleyebilirsin... Buraya, bu bahçeye. Şu *neem* tozu işte. Küçük hastama iyi geldi. Cildi tamamen temizlendi. Neden ona benzer bitkileri burada yetiştirmeyelim ki?" Gri gözleri heyecanla parlıyordu.

"Ciddi misin?"

"Kesinlikle."

Elimdeki fincan sallanıyordu ama bunun gerginlikten mi, yorgunluktan mı yoksa heyecandan mı olduğundan emin değildim.

Hayatım boyunca badem ağaçları, sardunyalar, acı kavunlar, çiğdemler ve çeşitli otlar ekebileceğim büyük bir bitki bahçesi kurmayı hayal etmiştim. Uzun zaman önce bunu kendi bahçemde yapma fırsatı ise yakaladığım an ellerimden kayıp gitmişti.

"Jaipur'da yaşadığımın farkındasın, değil mi?" diye sordum gülümseyerek.

"Şu anda yaptığımız gibi yazışma yoluyla birbirimize danışacağız. Bak, Bayan Harris'e nasıl yardım ettiğini gördüm. Bitkisel ilaçtan, ona yaptığım iğneden daha fazla fayda gördü. Bunu aklımdan çıkaramadım. Ve öksürüğümü hafifleten hardal lapası... İnanılmaz!"

Durduğumuz çakıl taşlı yolda ağırlığını bir ayağından diğerine veriyordu. "Bu yeni Hindistan'ı düşünüyorum da insanlar eski âdetlerinden vazgeçmeye henüz hazır değil. Aklımdaki bu düşünce de herkes için daha iyi olacak." Doktor bakışlarını omzuma çevirmişti. "Bunu bir düşün." Tekrar fincanına bakmaya başladı. "Eğer... Eğer kabul etmezsen hayal kırıklığına uğrayacağımı itiraf etmek durumundayım."

Beyazlar içindeki bir hemşire ona seslendi. Çift kapılı kapının orada durmuş, saati işaret ediyordu.

"Hastalar," dedi Dr. Kumar utangaç bir ifadeyle. "Hasta ziyaretlerinden sonra belki devam ederiz."

"Burada olacağım."

"Radha'nın odasına bir yatak daha koyduracağım. Yorgun olmalısın."

Ona teşekkür ettim.

Dr. Kumar başını olumlu anlamda sallayıp onu bekleyen hemşireye doğru yürümeye başladı, ardından arkasına döndü. Beyaz önlüğünü işaret ederken yanakları kızarmıştı.

"Hımm, alabilir miyim?" diye sordu. "Tabii, bir ameliyata girmeyi düşünmüyorsan..."

Bir kahkaha atıp önlüğü ona verdim. Doktorun kokusu *sari*me sinmişti. Yolda yürümeye devam ederken yaptığımız konuşmayı zihnimde döndürüp duruyordum.

Radha yatağında yatıyordu. Yaklaşık bir sene önce yanıma gelen, hem tanıdık hem de bana hâlâ yabancı olan bu kızın gerçekleştirdiği mucizeye inanamıyordum. Bir yanım onu doğduğundan beri tanıyormuşum gibi hissetse de diğer yanım ona tamamen yabancıydı.

Kanta yine Radha'nın karşısındaki yatakta yatıyordu. Gözlerini açmış, boş bir ifadeyle tavana bakıyordu.

Çantamı açıp lavanta yağı şişemi aldım ve Kanta'nın yatağına gittim. Serum takılı elinden ziyade diğer elini alıp öptüm ve göğsüme bastırdım. Şu beş ay içinde yaşlanmış gibiydi. Teni solmuş, dudağının çevresi kırışmıştı. Saçları da tıpkı bedeni gibi tüm canlılığını yitirmişti.

Alnımı alnına dayadım.

Çukura kaçmış gözleri yaşlarla doluydu. "Çok dikkatliydim," dedi, sözlerini toparlamaya çalışarak.

İşaret parmağına bir damla lavanta yağı alıp onu rahatlatmak için kaşının üstüyle şakaklarına masaj yapmaya başladım. "Öyle olduğuna eminim," dedim.

Söylenecek başka bir şey yoktu. Kanta'nın başka şansı kalmamıştı.

"Bir kız çocuğu olsa bile onu deliler gibi severdim. Neden kız değildi ki? O zaman hayatta kalırdı."

Neden böyle düşündüğünden emin değildim ama muhtemelen yasta olduğu içindi. Elinde olsa şu son iki günü baştan yazardı, eminim. Keşke yapabilseydi, bu hepimize iyi gelirdi.

"Biliyorum," dedim. "Radha'ya çok iyi baktın."

Kanta hafifçe gülümsedi. "Bence çok da harika değildi. Gözetimimde olmasına rağmen yoldan saptı."

"Benim de gözetimimde olmasına rağmen... Ama kız kardeşim seni çok seviyor."

"Seni de çok seviyor, bunu biliyorsun."

Başımı yana yatırdım. "Beş aydır tek bir satır bile yazmadı. Bir kere bile."

"Sen de onu görmeye gelmedin."

"Çok inatçı."

"Sen de öylesin, arkadaşım," dedi Kanta.

Oturduğum yerde doğruldum. Haklıydı. İlk adımı ben atmalıydım.

Camdan dışarı baktım. "Sabah erken saatlerde Manu'yu bahçede gördüm."

"Ben gönderdim. İkimizin de üzülmesinin bir yararı yok." Kanta bana bakıyordu. "Çocuğuyla tanışmayı dört gözle bekliyordu."

"Şişşt." Kaşlarının ortasına masaj yapmaya devam ettim.

"Manu bana Radha'nın bir erkek çocuğu dünyaya getirdiğini söyledi."

Bir süre sessizce birbirimize baktık.

"Güzel bir bebek olmalı."

Şu an o bebek hakkında konuşmak istemiyordum. Kanta fazlasıyla acı çekiyordu. Bunun yerine farklı şeylerden bahsettim. Bir tutam saçını elime alıp bıyık yapar gibi dudağımın üst kısmına tuttum ve hizmetkârı Baju'nun taklidini yapmaya başladım.

"Madam," dedim, elimden geldiğince onun şivesini taklit etmeye çalışarak. "Ben kaçtım! Yanınıza gelmek için kayınvalidenizin cüzdanından para çaldım. Lütfen, ona söylemeyin. Beni kesin hapse tıkar."

Kanta yaşlı gözleriyle gülmeye çalıştı ve sanki bir yaşlı ya da din adamıymış gibi elini, beni kutsarcasına başıma koydu.

Kanta uykuya daldıktan sonra bebek odasına gittim.

İşte, Radha'nın oğlu olanca güzelliğiyle karşımdaydı. Ten rengi çok tatlıydı, sütlü çay gibi... Başında bir tutam siyah saç bile vardı. Bir parmağımla ipek gibi yanağını, boğumlu eklemlerini okşadım. Aramızda bir çekim vardı. Aynı kanı taşıyorduk. Aynı deniz rengi gözlere sahiptik. Önceki hayatımızda aynı aileyi bile paylaşıyor olabilirdik.

"Nasıl olur da senin bir çocuğun olmaz?"

Arkamı döndüğümde Dr. Kumar'ın orada durduğunu gördüm, hemen peşimden gelmiş olmalıydı. Sorusuna nasıl yanıt vermem gerektiğinden emin değildim.

*Sari*me bakarken alnı endişeyle kırıştı. "Affedersin. Haddimi aştım."

Gözlerimi yeniden uyuyan bebeğe çevirdim. Pembe göz kapaklarının altındaki gözleri hareket ediyordu. Bu dünyaya

geleli daha bir saat olmuştu. Rüyasında ne gördüğünü hayal bile edemiyordum. Küçük elini sanki meyve sıkıyormuş gibi açıp kapattı.

"Bir kocam yok, doktor."

"Yani o zaman... Affedersin... Ben evli olduğunu düşünmüştüm."

Boşandım. Artık resmiyete kavuşmuştu ama bunu dile getiremedim.

"Evliydim," dedim. "Uzun zaman önce."

Jay Kumar'ın, Samir'le aramda geçenler hakkında bir şey öğrenip öğrenmediğini merak ediyordum. Ancak yüzüne, çekik gözlerine baktığımda öyle olmadığını düşündüm. Sorduğu masum bir soruydu.

Gülümsedim. "Elbette, senin de bir ailen vardır."

"Vardı. Ben çok küçükken." Ne kadar küçük olduğunu göstermek için avucunu yere doğru uzattı. "Annem ile babam. Hiç kardeşim olmadı. Sonra her ikisi de hayatını kaybetti, bir araba kazasında... Ben çok küçüktüm..." Stetoskobunu dikkatli bir şekilde boynundan çıkarırken kolalı önlüğü hışırdadı, ardından boru kısmını metalin etrafına dolamaya başladı.

"Üzüldüm."

"Ah, üstünden uzun zaman geçti. Altımda hâlâ bez vardı. Beni küçük teyzem büyüttü. Eğitim masraflarımı da o karşıladı."

Bir hemşire küçük misafirlerini kontrol etmeye geldi. Radha'nın oğlu, diğer yeni doğanlardan ayrı olarak köşedeki bir beşikte yatıyordu. Diğer beşiklerin aksine soyadı yazan karttan yoksundu. Fakat yatağı temizdi, yanakları kıpkırmızıydı ve huzurlu bir şekilde uyuyordu. İyi bakıldığı belliydi.

"Shimla'ya nasıl geldin, doktor?"

"Yatılı okulla. Bishop Cotton Erkek Okulu. Sonra da Oxford'a gittim. Samir ile tanıştığım yer."

O an Samir'e bebekle ilgili telgraf çekmeyi unuttuğumu fark ettim. "Saraya haber verdiniz mi?"

"Bununla ilgileneceğim," dedi. "Belgeleri doldurmak için vakit bulamadım. On, yirmi sayfa... En küçük ayrıntıyı bile istiyorlar. Tırnaklarını bile ölçmemiz gerekiyor. Diğer kısımlarını da..." Utangaç bir ifadeyle bana bakarak kıkırdadı.

Ben de kahkaha attım.

Doktor kendi saatiyle duvar saatini karşılaştırdı. "Muayenehaneye gitme vakti. Bana katılmak ister misin? Seni tanıştırmak istediğim birkaç kişi var."

"Şimdi mi?"

"Şu andan daha uygun bir zaman yok. Radha birkaç saat uyuyacak."

Radha'nın oğlu gönülsüz bir şekilde ağlayıp tekmeler savurmaya başladı. İkimiz de dönüp ona baktık.

"Radha'nın hâlâ çocukla bağ kurmaması konusunda hemfikir miyiz?"

Doktor ellerini yukarı kaldırdı. "Hemşireler bilir. Onların kendi düzenleri var."

Duvarları yeşil renge boyalı küçük muayenehane hastanenin ilk katındaydı. Sandalyelerin yarısı doluydu; göz kamaştırıcı bluzlar, Himalaya kır çiçekleri renginde kombinezonlar, orkidelerle süslenmiş başörtüler giymiş kadınlar; yün tunikle takım elbise giyen ve yün şapka takan adamlar.

Dr. Kumar danışma masasının arkasındaki hoş görünümlü bir hemşireye yaklaştı. "Bugün kaç kişi var, hemşire?"

"On dört."

Doktor gamzelerini ortaya çıkararak gülümsedi. "Alışık olduğumuzun iki katı."

Beni odasına yönlendirerek bir sandalye gösterdi. "Muayenehanem," dedi. "Bu şekilde."

Masası evrak yığını, reçete defterleri ve mürekkep hokkası ile doluydu. *Time* dergisinin son sayısının üstünde açık bir tıp ders kitabı vardı. Duvarda, Gandi'nin Hindistan Ulusal Kongresi liderleriyle çevrili bir fotoğrafı bulunuyordu. Mahatma'nın arkasındaki manzara tanıdıktı: Çiçek açan Shimla.

Dr. Kumar masasına geçip oturdu. Gözleri yine sağı solu inceliyordu. "Burayı bir sene önce açtık; dağlık bölgede yaşayanlar için... Hastalar Leydi Bradley'de tedavi olmak için kilometreler kat ediyorlar. Bayan Agarwal gibi iyi durumda olanlar... Elbette, saray tarafından masrafları karşılanan Radha gibi olanlar da... Ancak kimse, gerçek anlamda kimse, yüz yıllardır burada yaşayan halk için hizmette bulunmamış." Utangaç bir ifadeyle bana bakarak konuşmasına devam etti. "Küçük çocuk için önerdiğin merhem. O merhem sayesinde yeni hastalar da gelmeye başladı. Bugün her zamankine göre daha çok hastamız var."

Gülümsedim. "Beni abartıyorsun."

Doktorun yüzünde ciddi bir ifade belirdi. "Bilakis, az bile söylüyorum."

Bir hemşire başını kapıdan içeri uzattı. "Hazırız, doktor."

Dr. Kumar ayağa kalktı. "İzin ver de sana ne demek istediğimi göstereyim."

Basit bir çuval bezinden yapılmış perde, bekleme odasını muayene odasından ayırıyordu. Orada bir hemşire hamile

bir kadının masaya çıkmasına yardım ediyordu. Dr. Kumar, beni şifalı bitkiler konusunda uzman olan danışmanı olarak tanıttı ve hastasına, Hintçe ile yerel lehçenin karışımı bir dil kullanarak bir şeyler sordu. Hastasına ilişkin teşhisini benimle paylaştı ve tıbbi terminolojiyi anlamadığım zaman konuyu normal terimlerle açıkladı. Ben de birkaç soru sorunca onları çevirdi. Bu şekilde beş hastayı muayene ettik. Beş hastanın dördünde Batı ilacından ziyade, şifalı bitkilerle yapılan ilacı tavsiye etmek durumunda kaldım.

Şiddetli hazımsızlık çeken hamile kadın için sarımsakta pişirilmiş acı kavun önerdim. Eklem ağrısı şikâyeti olan bir büyükanne için *neem* yağını, gaz sancısı olan bir bebeği sakinleştirmek için herhangi bir bitki satıcısından alınabilecek şeytantersi otunun suyla karıştırılmasını tavsiye ettim. Beslenme önerilerimi guatrının alınmasına tercih eden bir çoban için de şalgam ve çilek...

Duvardaki saat on biri gösteriyordu.

Dr. Kumar kendini saatini de kontrol etti. "Radha artık uyanmıştır."

Son bir saat nasıl da geçip gitmişti! Kendimi hastalara o kadar kaptırmıştım ki Radha aklıma bile gelmemişti. Bebek ile Kanta bile uçup gitmişti aklımdan. Ne açlık ne de susuzluk hissediyordum.

Doktor kıkırdadı. "Hoşuna gitti, değil mi? Seni izledim. Lütfen, bizimle çalışacağını söyle! Bayan Agarwal bana bu işin zamanlamasının harika olduğunu..." Yüzüme bakarken sözlerini yarıda kesti.

Kanta ona sıkıntılarımdan bahsetmiş olmalıydı! İşimi nasıl kaybettiğimi... İki yakamın bir araya gelmediğini... Doktor bana acıyor muydu? Bu yüzden mi onca sıkıntıya girmişti?

O an kararımı verdim. "Doktor, kimsenin merhametine ihtiyacım yok."

"Hayır, ben sadece bir teklifte bulunuyorum... Demek istediğim... Bilgin bizim için çok kıymetli. Neye ihtiyacımız olduğunu gördün. Kimse bu işi senin kadar iyi yapamaz. Ben de araştırdım ama yine de sana ihtiyacım var." Parmaklarını saçlarının arasından geçirdi. Elini indirdiğinde bukleleri sağa sola savrulmuştu.

"Ama ben sadece Rajasthan ve Uttar Pradeş bitkilerini bilirim. Burada... Bu şartlarda ve soğuk iklim koşullarında nasıl bitkiler yetişir bilmem."

Doktor yüzümü inceliyordu. "Bu işi elime yüzüme bulaştırıyorum, Bayan Shastri. Tıp fazla ödeme yapmaz ama... Karşılığını alırsın. Ödenek için başvuruyoruz. Senden profesyonel tavsiye istiyorum. Yardım edebileceğin bütün insanları düşün."

Muayenehanedeki hastaların kötü kolu ilaçları kullanmak zorunda olmadıklarını öğrenince rahatladıkları bir gerçekti. Hamile kadın gitmeden önce minnetini koluma dokunarak göstermişti. Kayınvalidemle geçirdiğim zamanı hesaba kattığımda düzeltip geliştirdiğim otlar ve doğal malzemeler hakkında on beş yıllık bilgi birikimine sahiptim. Bu birikim, müşterilerim dışındaki insanlar için yararlı olabilirdi. (*Müşterilerim!* Sanki hâlâ varlarmış gibi.)

Yine de bir karar vermeye hazır değildim. Seçeneklerimi gözden geçirdim. Bebeğin doğumuyla saraydan gelecek ödeme bana vakit kazandırırdı.

"Bunu düşünebilir miyim?"

"Yanıtın evet olursa..." Dr. Kumar gülümsedi, çenesindeki gamze bir kez daha ortaya çıkmıştı.

On Dokuzuncu Bölüm

3 Eylül 1956

Radha, bana saatlerce yalvardıktan sonra nihayet henüz bir günlük olan bebeği görmesine izin vermiştim.

"En azından sağlığı yerinde olsun diye sandal ağacı macunu sürelim, abla," diye ısrar etmişti.

Yanıtım hayırdı.

"Yeni doğan bir bebek sağlıklı olsun diye kutsaması için rahip çağrılır. Alnına *tikka* konulmayacak mı?"

Yanıtım yine hayır olmuştu.

Şimdiyse Radha, çaresizce ondan almaya çalıştığım bebeğiyle birlikte hastane yatağında oturuyordu. Yalnızdık. Manu ile Kanta bahçede yürüyüşe çıkmıştı.

Radha, bebeğin pudra kokan başını kokluyor, parmaklarını okşuyordu. Parmaklarının her biri karabiber tanesi kadardı. Dudakları pürüzsüz kadife çiçeği yaprakları gibiydi ve Radha, parmaklarını ağzında gezdirdikçe iştahla minik ağzını açıyordu. Küçücük çıplak ayaklarını öperken tabanlarındaki

çizgileri inceliyordu. Minik adam buraya gelmek için kilometrelerce yürümüş gibiydi.

"En azından onu emziremez miyim?"

Başımı diğer tarafa çevirdim. Göğüslerinin şiş olduğunun farkındaydım. Odadan çıktığım an memesini küçük bebeğe verip emzirmeye çalışacağını biliyordum.

"Biberona alışması gerek. Onu evlat edinecek aile ona biberon verecek," dedim.

Tam o sırada bebek gözlerini açtı ancak kısa süre sonra uykuya yenik düşerek tekrar kapandı. Radha bana baktı, su rengi gözleri iri bir misket gibiydi.

"Abla, gözleri mavi! Oğlumun gözleri mavi! Tıpkı seninkiler gibi. Tıpkı anneminki gibi. Ah, *bize* de benziyor."

Başımı yine diğer tarafa çevirip boğazımı temizledim. "Sürme istediğine emin misin?"

Kabul ettiğim tek şart buydu: Kem gözlerden korunsun diye bebeğe sürme çekecektik. Tamamen batıl inançtı ama Radha inanıyordu ve bir zamanlar ben de böyle şeylere inanırdım.

"Elbette! Kem gözlerden korunmaya ihtiyacı var."

Yanımda getirdiğim tası açtım ve sürme kutusunu çıkardım. Pek çok kadının göz kalemi olarak kullandığı pürüzsüz macunu yapmak için sandal ağacı ve Hint yağlarını karıştırmıştım. Serçe parmağımı macuna batırdım. Radha, bebeği sabit tutarken gözünün altındaki hassas tenini nazikçe aşağıya çektim ve kenarlara ince, siyah bir çizgi çizdim. Şakaklarına ve ayak tabanlarına da üçer nokta koydum.

"Hemşireler onu yıkadığında bunlar gidecek," dedim, kutunun kapağını kapatırken.

"Ama tanrılar bunu yaptığımızı gördü. Bu da onun güvende olacağı anlamına geliyor." Bebek tombul parmaklarını, annesinin başparmağına dolamıştı. "Onu kucağına almak ister misin?"

Elimi havluya silerken söylediğini duymamış gibi yaptım. Hastane odasının camından dışarıdaki gökyüzü görülüyordu. Gümüş rengi bir hava, salınan bulutlar, sedir, çam ağacı ve orman güllerinden oluşan yeşil bir ufuk...

"Abla?"

"Bebek sağlıklı. Yeni ailesi çok sevinecek."

Radha'nın dudakları âdeta bir ip gibi gerilmişti, sözlerimin onu sinirlendirdiği belli oluyordu.

Bebek, annesinin parmağını emmeye çalışıyor gibiydi.

"Ona bakmadın bile."

Radha, bebeği sevdiğimi kabul etmemi istiyordu. Bizden bir parça taşıdığını gördüğümü... Oysa eğer bunu yaparsam ondan bebeğinden vazgeçmesini isteyemezdim. "Gördüm."

"O zaman ikimize bir bak."

"Hayır," dedim kararlı bir ifadeyle.

Bir süre sessizce birbirimize baktık.

"Ondan vazgeçmeyeceğim, biliyorsun."

Ne?

"Kabul ettiğimi söyledim çünkü bebek doğunca kararından vazgeçersin sandım..."

"Kararımdan vazgeçmek mi? Yapamayız..."

"Ama ben fikrimi değiştirdim," dedi Radha. "O *benim* bebeğim."

Kalbim âdeta kaburgalarımı dövercesine hızla atıyordu. Bunu çok uzun zaman önce konuşmuştuk! Kanta bana

Radha'nın bebeğin evlatlık verilmesini kabul ettiğini söylemişti.

"Radha, o artık başka bir aileye ait... Yasal olarak. Anlaşma sağlandı."

"O *benim* oğlum. Bizden biri. Gerçekten ailenden vazgeçecek misin?"

Ben zaten ailemden vazgeçmiştim. "O, onu büyütmeyi dört gözle bekleyen başka bir aileye ait!"

Bebek pembe diş etlerini ortaya çıkararak esneyince Radha, bebeği diğer koluna aldı. Gözlerini kısarak bana bakıyordu. "Neden bebeklerden nefret ettiğini kabul etmiyorsun?"

Gözlerimi kırpıştırdım. "Ne?"

"Müşterilerinin evinde küçük çocuklarla birlikteyken seni izledim. Her zaman nazik ve şefkatli yaklaştın. *'Ah, ne tatlı bir çocuk, Bayan Seth. Tıpkı size benziyor. Evinizde bir Einstein var, Bayan Khanna.'* Ama sonrasında bir kere bile onlara bakmadan işine odaklandın. Çarşıda bebek arabalarıyla dolaşan annelere hiç bakmadın. Ama ben baktım. Kız mı, erkek mi olduklarını görmek istedim. Saçları düz mü, kıvırcık mı bilmek istedim. Sen ise onların yanından öylece geçip gidiyorsun.

"Yolda denk geldiğimiz dilenci çocuklar var bir de... Bir kez bile yüzlerine bakmadan onlara para veriyorsun, onlara sanki hayaletlermiş gibi davranıyorsun. Ben onlarla konuşuyorum. Onlar da insan, abla. *Bu* bebek de bir birey. *Bizden* biri. Şunun gözlerine bir bak. Annemin gözlerini almış. Kulakları babamınkilere benziyor. Bu senin için bir şey ifade etmiyor mu?"

Bebek ciyaklayarak ağlamaya başladı.

"Tanrı aşkına! Aile kavramına çok önem verdiğin için mi sahip olduğun tek aileyi de mahvettin?" dedim. Sinirden şakaklarım zonkluyordu. "*Ben* ailenim, Radha. Ben de senin kanındanım. Beni düşünüyor musun? Ben seni düşünüyorum, umursuyorum. Elimden geleni yaparak seni en iyi okula yazdırdım. Sen de hamile kalarak bana teşekkür ettin!"

"Seni incitmek istemedim!"

"Ben bu hayatı inşa edebilmek için on altı senemi harcadım. Şimdi ajandam bomboş. Bütün sayfaları... Bomboş."

Bebek artık bağırıyor, yumruklarını havada savuruyordu.

"Ama onu sevdim... Ben Ravi'yi seviyorum," dedi Radha, sanki bu her şeyi yoluna sokacakmış gibi.

İster istemez sesim yükseldi. "Aşk mı? Bu, şu izlediğin oyuncularının her istediğini yaptığı Amerikan filmlerinden biri değil. Sen de Marilyn Monroe değilsin." Kendimi durduramıyordum. "Bu bebeğe hak ettiğini verecek imkâna sahip olmadığımızı sana kaç kez söylemem gerekiyor? Ne kadar istersen iste polo seti ya da yardımcı tutacak gücümüz yok. Biz o insanlardan biri değiliz. Onlar bir ay Avrupa turuna çıkarken biz işten bir gün bile izin alamayız. Terziler, manavlar, ayakkabıcılar... Hepsi onların evine gider, bizim değil. Keşke durumlar farklı olsaydı ama değil. Ve olmayacak da." Dilime hâkim olamayarak onu yumuşak karnından vurdum. "Uğursuz Kız olmak istemediğini söylüyorsun. İyi, bu bebekle şehirde dolaş da bak ne oluyor! Sonsuza kadar Uğursuz Kız olarak anılacaksın! Çünkü hiç kimse yanınızda görünmek istemeyecek."

Radha'nın gözleri, Malik'in yere attığı bilyeler gibi parlıyordu. "Senden *nefret* ediyorum! Benden uzak dur!" diye bağırdı.

Bebek yüksek sesle bir çığlık attı. Radha, onu bir sağa sola sallamaya başladı ama kolları titrediğinden bebek daha çok korkmuş, yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

O sırada odanın kapısı açıldı. Dr. Kumar, yakasında broş saati olan, sert ifadeli bir hemşireyle birlikte içeri girdi.

Gözlerini benden Radha'ya, bebeğe, sonra yeniden bana çevirdi. "Her şey yolunda mı?"

Ağzımın köşesini sildim. Ona bakamıyordum çünkü utançtan yüzüm kıpkırmızıydı. Kardeşime Uğursuz Kız diyebilecek kadar zalim biri olduğumu bilmiyordum. Boğazımı temizleyip konuşmaya başladım. "Lütfen, bebeği alın."

"Hayır!" diye bağırdı Radha. "Onu emzirmek istiyorum!"

Bebeğin ağlaması kulakları sağır ediyordu âdeta.

Büyük bir çabayla müşterilerimle konuşurken takındığım şefkatli ses tonuyla konuşmaya başladım. "Doktor, lütfen."

Dr. Kumar derin bir iç çekti. Usulca hemşireden yana döndü ve başıyla işaret etti. Bundan pek hoşlanmadığını gösteren hemşire, ağlayan bebeği Radha'nın kollarından alarak hemen odadan çıktı.

Doktor gözlerini ovaladı. "Radha..."

"Dr. Kumar, size yalvarıyorum. Lütfen, bebeğim benimle kalsın."

Kız kardeşimin âdeta bir dilenci gibi yalvarmasını duymak beni utandırıyordu.

"Bu benim kararım değil," dedi.

"Ona bakarım, söz veriyorum! Bir yolunu bulurum."

"Reşit olana kadar kız kardeşin senin vasin. O ne isterse ona uymak zorundasın."

Radha elleriyle kulaklarını kapatarak başını iki yana salladı. "O *benim* bebeğim! Benim söz hakkım yok mu?"

Çenesini ovuşturup sıkıntılı bir ifadeyle bakan Dr. Kumar'a göz attım.

Yanıma gelip omzuma dokundu. Elini bir süre oradan çekmedi. Bu tavrı cesaret vericiydi. Hepsinin gelip geçici olduğunu söylüyordu sanki. Sonra odadan çıktı ve usulca kapıyı kapattı.

Yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış ve öfkeden kıpkırmızı kesilmiş olan Radha, bağırmaya başladı. "Her şeyi kontrol ediyorsun! Öz bebeğimi emzirip emziremeyeceğimi... Kiminle vakit geçireceğimi... Nasıl konuşacağımı... Ne yiyeceğimi... Bu hep böyle mi olacak? Ne zaman hayatımı mahvetmeyi bırakacaksın? On altı senedir kendimi idare edebildim! On altı sene! Tek başına da idare edebiliyordum. Babam sarhoştu. Annemin varlığıyla yokluğu birdi. Onca yol kat edip senin yanına geldim! Bunun ne kadar zor olduğunu biliyor musun?"

Süt sızdıran göğüsleri yüzünden artık ıpıslak olan geceliğine baktı. "Ben bir ailem olsun istiyorum, abla. Tek istediğim bu. Bu yüzden seni bulmak için onca yolu geldim. Bu bebek benim ailem. O sütümü istiyor. Bana nasıl baktığını gördün mü? Karnımdayken onunla hep konuştum. Sesimi tanıyor. *Beni* tanıyor. Onun bana ihtiyacı olduğunu *biliyorum.*"

Elbette, minik bebek onu tanıyordu. Sekiz aydır annesiyle birlikteydi. Bunu anlıyordum. Ve evet, ona karşı duyduğum hisler öyle hassas, öyle güçlüydü ki ben bile şaşırmıştım. Bu yüzden ikisi için de en iyisi olanı yapmaya çalışıyordum. Kardeşim bunu anlayamıyor muydu? Her şeyi onun iyiliği için yaptığımı anlamasını sağlayacak bir cümleyi nasıl dile

getiremezdim? Bu kız bazen beni yoruyor, bazen de çileden çıkarıyordu ancak her şeyi onun hayatı daha iyi, daha kolay olsun diye yapıyordum.

Radha kollarını göğsünde kavuşturdu ama canı yandığı için bundan hemen vazgeçti.

Bebeği emzirmesine izin vermediğim için göğüsleri sütle doluydu. Sanki Radha'nın o bebeğe ihtiyacı olduğu kadar onun da annesine ihtiyacı vardı. Öte yandan Radha'nın görmediği şeyleri görmüştüm: Yüklerinden kurtulmak için kayınvalideme yalvaran çaresiz kadınları. Onun neşeyle baktığı yerde ben sıkıntı, dert görüyordum. Onun aşk gördüğü yerde ben sorumluluk, zorunluluk görüyordum. Bu bir madalyonun iki farklı yüzü olabilir miydi? Radha hayatıma girdiğinden beri sevgiyle sorumluluğu, mutlulukla yorgunluğu aynı anda tatmamış mıydım?

Ayağa kalktım. "Sana bir şey getireceğim." Çantamdan iki termos çıkarıp birinin kapağını açtım ve içindeki sıcak sıvıyı bardağına doldurdum.

"Bunu iç. Tadı biraz acıdır ama göğüslerindeki sızıyı dindirir."

Radha yüzünü buruşturdu.

"Lütfen."

"İçinde ne var?" Bardağı elimden alıp kokladı.

"Dulavratotu. Burunca otu. Biraz karahindiba. Şişkinliği alır."

Radha, içeceği yudumlarken diğer termostan bardağa başka bir sıcak bir sıvı döküşümü izliyordu. İki bez parçasını sıvıya daldırıp çıkardım. "Geceliğinin ön kısmını aç."

Radha, elindeki bardağı komodine bıraktı ve elinin tersiyle gözlerini sildi. Geceliğinin ön kısmını açarak göğüslerini

ortaya çıkardı. Meme uçları, Jaipur'a geldiği zamankine göre iki kat daha büyümüştü. Utandığı için yüzü kıpkırmızıydı ama bunu fark etmemiş gibi yaptım. Usulca ıslattığım bezleri göğüslerine koydum.

Radha, derin bir iç çekerek gözlerini yumdu. "Zencefil?"

"Papatya yağı ve aynısefa çiçeği."

Radha'nın yüzünden rahatladığı anlaşılıyordu, derin bir nefes aldı.

Kayınvalidem bana sevgimi bu şekilde göstermeyi öğretmişti. Kelimeler ya da dokunuşlarla değil, insanları iyileştirerek...

Dışarıda yeşil bir kuş öttü, sesten yana dönünce pencereden uçup gittiğini gördük.

"Teyzemin göğüsleri de süt dolu."

Derin bir iç çekerek, "Bunu ona da yapmayı önerdim," dedim. "Ama istemedi. Acıyı hissetmek istiyor. Sanırım bebeğine bu şekilde veda edecek. Göğüsleri bir süre daha sızlar ama sonra süt tamamen çekilir."

Radha, yeniden ağlamaya başladı. "Benim bebeğim hayatta olduğu için kendimi suçlu hissediyorum."

"Bu senin suçun değil."

"Shimla'ya benim yüzümden geldi... Kocasını ardında bıraktı. Bir de şu olanlara bak."

"Leydi Bradley, Jaipur'daki hastanelere göre daha donanımlı bir yer. Buranın havası onun astımına iyi geliyor. Ayrıca o seninle burada olmayı *istedi*."

Kuş bir arkadaşıyla geri geldi. İkisi de pencerenin yanındaki ormangülünün dalına kondu. Dişi kuş, gagasıyla tüylerinin altını kaşırken diğeri onu kolluyordu.

"Yeniden deneyebilir mi?"

Biri ona gerçeği söylemek zorundaydı. "Dr. Kumar bunun pek mümkün olmayacağını düşünüyor."

"Ah."

Dişi kuş bizden yana döndü; ya bize bakıyordu ya da camdaki yansımasını hayranlıkla inceliyordu.

"Senin yerinde teyzem olsun çok isterdim, biliyorsun."

Bunu duymak canımı yaksa da şaşırtmadı.

"Ama sana telgraf gönderdiğim gün kız kardeşim olduğun için hiç bu kadar sevinmemiştim."

Gözlerine bakınca Radha bakışlarını benden kaçırmadı.

"Senin her şeyi yoluna koyacağını biliyordum."

Bu sözleri duyunca bir parçam aniden gardını indirdi. Bana kızgın olsa da, benden nefret ettiğini söylese de onun yanında olacağım konusunda bana güveniyordu. Fazla yıkanmaktan ve ütülenmekten pamukçuklanan örtüsünü düzelttim. Radha'nın kucağındaki ellerini tuttum. Bunu yapmama izin vermişti.

"Malik nasıl?" diye sordu Radha.

"Yoğun. Birkaç siparişi götürüyor. Saç toniği, o tarz şeyler. Buraya da sürekli geliyor. Bir arkadaşa ihtiyacım olduğunu düşünüyor."

"Öyle mi?"

Omzumu silktim. Göğüslerindeki ılık bezleri soğuk olanlarla değiştirdim. Radha'nın iç çekişlerinden göğüslerindeki sızının azaldığını söyleyebilirdim.

"Müşterilerinin artık kına için randevu almadığını söyledin..."

Kana'nın olanları ona anlattığını sanıyordum. "Bana güvenmiyorlar. Hırsızlık yaptığımı düşünüyorlar."

Radha, kaşlarını yukarı kaldırdı. "Bu saçmalık! Neden böyle bir şey düşünsünler ki?"

"Dedikodu tayfası." *Beyaz yalanlar...*

Bezleri kaldırınca Radha da geceliğinin önünü kapattı. Her hâlinden düşünceli olduğu anlaşılıyordu.

Camdan dışarı baktım. Kara bulutların arasından gün ışığı sızıyordu. Camdan kendi yansımamı görebiliyordum. Gözlerimin altı morarmış, dudaklarımın kenarlarındaki çizgiler belirginleşmişti. Tepedeki floresan ışığı saçımdaki birkaç gümüş tel ile alnımdaki kırışıklığı belli ediyordu. Hafiften kamburum çıkmıştı. Yaşlanıyordum. Ellerime baktım. Artık pürüzsüz değillerdi, cildim damarlar yüzünden inişli çıkışlı, çukurlu bir yola benziyordu.

O sırada Dr. Kumar içeri girdi. Sanki önemli bir anı bozuyormuş gibi bir an duraksadı.

"Her şey yolunda mı?" diye sordu, kardeşime bakarak. "Radha, kendini nasıl hissediyorsun?"

"Daha iyi," diye yanıt verdi Radha, yaptığım bitki kompresinden bahsederek.

"Birçok yönden yeteneklisin, Bayan Shastri," dedi Dr. Kumar.

Bana dik dik baktığını fark edince dikkatini Radha'ya, Kanta'nın boş yatağına ve ellerindeki belgelere verdi. "İmzan gerekli."

Ah. Resmi belgeler, yeni taç prensinin doğduğunun kanıtları. Belgeleri almak için ayağa kalktım, ancak bacaklarım titreyince yeniden oturdum.

"Bize bir dakika verir misin, doktor?"

Doktor başını olumlu anlamda sallayıp odadan çıktı.

Radha gülüyordu.

"Komik olan nedir?"

"Doktor." Radha, başıyla doktorun az önce çıktığı kapıyı işaret etti. "Her zaman bebeğimin çok iyi olacağını ve güçlü bacaklara sahip olduğunu söyleyip durdu."

Elbette, Radha bebeğinin geleceğini düşünmüştü. Bir kriket oyuncusu olabilirdi ya da bir yıldız atıcı. Kahvaltıda pirinç lapası ya da patatesli krep ister miydi? Saçları onunki gibi düz veya babasınınki gibi kıvırcık mı olurdu?

"Abla?" diye sordu Radha utangaç bir ifadeyle. "Bebeği yeniden görebilir miyiz? Olay çıkarmayacağıma söz veriyorum."

Yataktan kalkmaya çalıştığım sırada Radha, beni şaşırtan bir güçle kolumu yakaladı. Parmaklarımı sıkıyordu. Elleri sıcak ve hafiften terliydi. Yatağa yeniden oturdum.

"Abla, seni şaşırttığımı biliyorum. Dört ya da beş yaşlarında olmalıydım... Postacı senin mektuplarından birini getirdiğinde yoğurt yapmak için süt kaynatıyordum. Annem zarfa şöyle bir baktı, ardından ocağın ateşine attı. Neden zarfı açmadığını sorduğumda omzunu silkip şöyle dedi: 'Çünkü bu mektup uzun zaman önce kalbime gömdüğüm birinden.'

"Annemin kimden bahsettiğini merak edip durdum. Ondan sonra o dedikodu tayfasının söylediklerini daha dikkatle dinlemeye başladım. İşte, o zaman annemin senden bahsettiğini anladım. Her şeyi ardında bıraktığına göre senin ne kadar güçlü ve cesur olabileceğini düşündüm. Sonra seninle tanıştım. Sen hayal ettiğim her şeydin. Zeki. Güzel. Komik. Seninle öyle gurur duydum ki... Elinden birçok şey geliyordu. Seni ilk gördüğüm andan itibaren çok sevdim. Ancak fikirlerine alışmam gerekiyordu."

Gözlerim yaşlarla doldu. Daha önce hiç kimse bana, beni sevdiğini söylememişti. Ah, annemle babamın beni sevdiklerini biliyordum ancak bu onların yüksek sesle dile getirdiği bir şey değildi. Hari de kendince beni seviyordu ya da sevdiğini düşünmüştü ama onun sevgisi de özverili değildi. O bana sahip olmak istiyordu. Bir eşya gibi ona ait olmamı... Samir ise beni sevmiyordu, sadece koynunda olmam yeterliydi.

"Çocuk istiyorum. Günün sonunda sütlaç için süt kaynatmaktan, onlarla oyun oynamaktan, canları yanınca çılgına dönmekten, anlattıkları hikâyeleri dinlemekten ve onlara *Ramayana* okumayı ve ateş böceği yakalamayı öğretmekten yorgun düşmek istiyorum. Tüm bunları bebeğimle yapamayacağım için düşündüğünden de çok üzülüyorum."

Kız kardeşimin varlığı beni tüketiyordu. Çok mu dar kafalıydım? Belki şu güzel yavruyu birlikte büyütebilirdik. Ben çocuğa bakarken Radha okula giderdi. Hayır, yapamazdım. Samir'in borcunu ödemem için çalışmam gerekiyordu. Şimdi bu açıdan bakınca Jaipur'daki hiçbir okul bebeği olan bir kızı kabul etmezdi. Radha, eğitimini tamamlayamayacaktı. Evimizde gayrimeşru bir bebek varken toplumdan dışlanır, düğünlerden, cenazelerden mahrum bırakılırdık. Hatta geçimimizi bile sağlayamazdık. Kimse benden onlara kına yakmamı, mandala yapmamı ya da evlilik ayarlamamı istemezdi. Kendi karnımızı bile doyuramazdık! Neresinden bakarsam bakayım Radha'nın bebeğini eve götürmenin bir yolu yoktu.

Pencereden dışarıya baktım. Güneş bulutların arasından kendini gösteriyordu. Kırmızı safran kuşları, bahçedeki süs havuzunda küçük başlarını sallayıp tüylerine su sıçratarak yıkanıyorlardı.

Leydi Bradley Hastanesi'nin bahçesinde dizlerine bir battaniye örtmüş, bankta oturan Kanta ile Manu'yu izlemeye koyuldum. Kanta, başını kocasının omzuna yaslamıştı. Gözleri kapalıydı.

Kanta da anne olmayı tüm kalbiyle istemişti. Harika bir anne olabileceğinden zerre şüphem yoktu. İyi kalpli, eğlenceli, cömert bir kadındı. Evde ona yardım edecek kocası Manu, kayınvalidesi ve Baju vardı. Bebeği için bir yardımcı da tutabilirdi. Keşke Radha'nın bebeğini evine götürebilseydi. O küçük çocuğu da kendi oğlu gibi severdi.

Birden kalbim hızla atmaya başladı.

O ve Manu'nun bebeğe iyi bir yuva verecek imkânları, zamanları ve enerjileri vardı.

Hayır, böyle bir şey düşünmek çok saçmaydı! Sözleşmeyi imzalamıştım.

Sadece...

Alnım ter içindeydi.

"Radha," diye fısıldadım. Artık konuşmaya başlamıştım, sözlerimi geri almanın imkânı yoktu.

Yüzümü kardeşimden yana çevirdim.

Ne yaptığımın farkındaydım. Buna devam edersem ve kraliyet ailesi gerçeği anlarsa, yasal bir sözleşme ihlali, ağır para cezaları ve hatta hapis riskini göze almış olacaktım.

Radha, yüzümdeki heyecanı anlamış olmalıydı. "Evet?"

Otuz bin rupiden ve Radha'nın geleceği için düşündüğüm her şeyden vazgeçiyordum! Ama bebek sevgi dolu bir yuvada büyüyecekti.

Çenemle pencereyi işaret ettim. Kanta ile Manu banktan kalktılar. Hastanenin diğer ucuna, bebek odasının olduğu yere yürüyorlardı.

"Kanta çocuğunu hiç kucağına alamadı. Bu yüzden senin bebeğini kucağına almak için bebek odasına gidiyor."

Radha, kaşlarını yukarı kaldırarak pencereden dışarıya baktı.

"Ona şarkı söyler. Bebek de onun sesini sever," dedim.

Radha gülümsedi. "Bebeklerimiz daha karınlarımızdayken saçma sapan şarkılar söylüyordu zaten. Tıpkı babamın yaptığı gibi."

"Kanta senin bebeğini büyütse..." Radha'ya baktım. Kalbim göğüs kafesimi dövüyordu. "Ona Shakespeare ya da *Krishna Masalları*'nı okur muydu?"

Radha'nın gözleri ışıldadı.

Ellerini tuttum. "Ona tatlılar yedirir miydi?"

Radha'nın dudakları aralandı. "Kanta benim hamur işlerimi seviyor." Sesi fısıltı hâlinde çıkmıştı.

"Kayınvalidesi ona güllü süt içirir miydi?"

Gözlerinde merakın umuda karıştığı bir ifade hâkimdi. "Pespembe olana kadar hem de."

Gülümsedim ve alınımı, kız kardeşimin alnına dayadım. "Kanta onu çok sever miydi?"

Kardeşim usulca başını salladı, gözleri yaşlarla doluydu. Ardından o da ellerimi tuttu. "Ama abla, bebeği evlat edinmek isteyen aile ne olacak?"

"O konuyu bana bırak."

Kanta sanki ben görünmezmişim gibi arkamda bir şeye bakıyordu. Bir an beni dinleyip dinlemediğini merak ettim. Sonra konuşmaya başladı. "Ama Lakshmi, sözleşme ne olacak sa..."

"O konuyu hallederim." Radha, hâlâ bebeği sarayın evlatlık edineceğini bilmiyordu. Şu andan itibaren söylememe gerek de yoktu.

Kanta'nın yüzündeki ifadeyi inceledim. Bunun doğru olduğuna inanmak istiyordu ama şansına güvenip güvenemeyeceğinden emin değildi.

Manu şaşkın bir ifadeyle Radha'ya baktı. "Emin misin?"

"Ona kendi çocuğunuz gibi bakacaksınız." Radha, bu konuda ciddiydi. Öte yandan örtüleri sıkarken eklemlerinin nasıl da beyazladığını görebiliyordum. O ana kadar hep onun adına seçimler yapılmıştı. Şimdi bu gencecik yaşında hayatının en zor kararını vermek zorundaydı.

"Haklıydın, teyze. Ben ona bakamam. Ne Jaipur'da ne Ajar'da ne de Shimla'da. Ama sen bakabilirsin, teyze. Sen de bakabilirsin, amca."

Kanta ile Manu heyecanlarını gizleyemiyorlardı. Aynı anda konuşmaya başladılar. Onlar adına mutluluğumu saklayamazken ellerimi dudaklarıma götürdüm.

"Ona elimizden geldiğince en iyi..."

"...onun zaten bir ailesi var..."

"...tuzlu kajuyu seveceğini biliyorum..."

"Elbette, dişi çıkana kadar bekleyeceğiz..."

Kanta'nın sonraki cümlesinde ne diyeceğini bilseydim onu durdurur, bunun acele bir karar olduğunu, akılla değil kalple söylenen bir cümle olduğunu belirtirdim. Ancak Radha heyecanla sunulan teklifi çoktan kabul etmişti. Radha okula geri dönmeyecekti. Kanta'nın yanında kalıp bebeğin bakıcısı olacaktı.

Kanta ile Manu, Radha'yı kucaklarken, kahkahalar atıyor bir yandan da döktükleri sevinç gözyaşlarını siliyorlardı.

Odaya girdiğimde Dr. Kumar elinde kalemiyle masasında oturuyordu.

"Teklifini düşündüm. Profesyonel olarak bunu seninle konuşacağım, doktor."

Kalemini masaya bıraktı ve mutlu olduğunu gizlemeye çalıştı. "Bu müthiş bir haber! Harika..."

"Ama planlarımızda bir değişiklik var."

"Ne gibi değişiklik?"

Kendimi vereceği tepkiye hazırladım. "Bay ve Bayan Agarwal, Radha'nın bebeğini evlatlık edinecekler."

Şimdi aklı karışmıştı. "Ben... Ben anlamıyorum. Saray..."

"Bunu halledebileceğini umuyorum... Onlara sunacağınız belgeler..."

Dr. Kumar ellerini şakaklarına koyup masasına baktı. "Bayan Shastri? Bir şey sorabilir miyim, sen..."

"Sarayın hangi durumlarda bebeği istemeyeceğini bilmem gerek. Tıbbi nedenler." Sözleşmeyi biliyordum ama o da buna uygun tıbbi terimleri biliyordu.

Ellerini şakaklarından çekip yanaklarına koydu. Yüzü gerilmişti. Birden ayağa kalktı ve odasının kapısını kontrol etmek için masanın diğer tarafına yürüdü, ancak ben zaten kapıyı arkamdan kapamıştım.

"Benden ne yapmamı istediğinin farkında..."

"Uygun olanı."

Doktor yeniden masasına geçip ellerini kavuşturdu. Dolmakalemi alıp kapağını kapattı ve önündeki belgelere usulca vurarak kâğıdı lekelemeye başladı.

"Radha kararını verdi mi?"

"Evet."

Dr. Kumar arkamdaki kitaplığa baktı. "Böyle bir şeyin olabileceğini söylemiştim. Bebek daha doğmadan önce sözleşmeyi iptal edebiliriz demiştim. Ama artık çok geç."

"Dr. Kumar, hayatında hiç yanlış yolun doğru yol olabileceğini keşfettin mi? Bebek yabancılarla dolu bir saraydan ziyade, onu seven bir kadının yanında daha iyi olacak. Kraliyet ailesi soylarının kanını taşıyan Kshatriya mensubu bir bebeği evlatlık edinebilir."

Jay Kumar'ın ifadesini anlamak zordu. Gözleri âdeta gri bir inci gibi ışıldıyordu. Alt dudağını ısırırken zayıf yapılı bedeniyle sandalyesini geriye doğru itti ve mürekkep lekeli eliyle çenesini ovalayarak odada yürümeye başladı.

"Dr. Kumar," dedim. "Lütfen."

Doktor yeniden masasına geçti ve yazdığı mektubu eline aldı, o sırada mektubun lekelendiğini fark etti. Derin bir soluk vererek sayfayı yırttı. Ardından sol tarafındaki kâğıt yığınından bir kâğıt çekti. Kraliyet mührünü taşıyan bir belge olduğunu görebiliyordum. Dolmakalemin kapağını açtı, bana bir bakış atıp belgedeki bir rakamı dikkatlice düzeltti.

"Yeni doğan bir bebeğin kalp atışı dakikada yüz ve yüz yirmi olarak atar," dedi. "Ancak kalpte büyüme varsa kalp atışı da yavaşlar."

Temiz sayfayı koparttı. Sayfanın üzerinde tuttuğu kalem ışıldıyordu. Doktor iki dakika geçmeden sayfayı doldurmuştu bile. Bitmiş mektubu kaldırıp mürekkebi kurusun diye üfledikten sonra kâğıdı bana verdi.

3 Eylül 1956

Sevgili Dr. Ram,

2 Eylül 1956, sabah 06.20'de, bana emanet ettiğiniz hasta, üç kilogram ağırlığında bir erkek bebek doğurdu. Görünür fiziksel bir kusur olmasa da hayati istatistikler 84 bpm'lik bir kalp atışı olduğunu gösteriyor. Bildiğiniz üzere hipertrofik obstrüktif kardiyomiyopati veya asimetrik septal hipertrofi gibi durumlar, şimdi olmasa bile ilerleyen zamanlarda tehlikeli olabilir.

Bebek üç hafta erken doğduğu için komplikasyonu erken doğuma bağlıyorum. Keşke sizin için daha iyi haberlerim olsaydı. Bayan Shastri, sözleşmenin feshiyle ilgili olarak sizinle iletişime geçecek.

Lütfen, saraya en içten üzüntülerimi iletin. Böylesine ayrıcalıklı ve ilahi bir görevi bana emanet ettiğiniz için size binlerce kez teşekkür ederim.

Saygılarımla,
Dr. Jay Kumar

Mektubu iki kez okudum. Kimse bir zarara uğramayacaktı. Ne kraliyet ailesi ne Dr. Kumar ne de Singh Ailesi. Ancak şimdi Radha'nın doğum masraflarını kim ödeyecekti? Hemen bu düşünceyi aklımdan çıkardım. Onu sonra düşünürdüm.

Mektubu üçüncü kez okudum. O an Jay Kumar'ın ünlü olmak için eline geçen fırsattan da vazgeçtiğini anladım. Jaipur'ın yeni taç prensini dünyaya getiren doktor olarak anılabilirdi.

Başımı ondan yana çevirdim. "Üzgünüm."

Dr. Kumar da bana bakıyordu.

"Bayan Agarwal," dedi, "iyi bir anne olacak. Hem de çok iyi bir anne."

Mektubu ve belgeyi bana doğru itti. Tek eksik benim imzamdı. Ardından dolmakalemini bana uzattı.

Yirminci Bölüm

Jaipur, Rajistan Eyaleti, Hindistan
15 Ekim 1956

Shimla'da iki hafta kadar kaldım. Eylül sonu Jaipur'a döndüğümde kendimi uzun zamandır hissetmediğim kadar mutlu ve hafiflemiş hissediyordum. Shimla'da bana ihtiyacı olan, tavsiyelerimin kıymetini bilen insanlarla çalışmıştım. Himalaya insanları, önerilerimi toprağın yağmura kucak açması gibi hevesle kabul etmişlerdi. Birkaç kişi bana teşekkür etmek için Dr. Kumar'ın muayenehanesine çiçekler, kekler ve börekler bile getirmişti. Kayınvalidemle çalıştığım zamanlardan bu yana, birilerini iyileştirirken hiç bu kadar mutlu olmamıştım.

Kanta ile Manu'yu Radha'nın bebeğiyle birlikte görmek de beni etkilemişti. İlgili ebeveynlerdi ve ilk, elbette tek çocuklarına bakmak için fazlasıyla hevesliydiler. Radha'nın bu durumu kıskanıp kıskanmadığını anlamak için onu inceliyordum ancak bebeğini teyze ve amcasıyla paylaşmaktan mutlu görünüyordu. Onlar da bir hafta içinde Jaipur'a döneceklerdi ve Radha artık onlarla birlikte yaşayacaktı.

Öte yandan Jaipur'daki gerçek hayatıma dönmem birkaç günümü almıştı. On altı senelik sıkı çalışmanın ardından başladığım yerdeydim, beş parasız... Evlat edinme sözleşmesinden alacağımız otuz bin rupiden feragat etmiştik. Parvati'nin çöpçatanlık komisyonlarını da reddetmiştim. Samir'in borcunu ya da Leydi Bradley'deki hastane masrafları da ödeyecek param yoktu. Kıyafetlerim yıkanmaktan solmuştu. Yeni kıyafet alacak param bile yoktu. Çekçeklere para vermemek için birkaç randevuma (Bayan Patel gibi hâlâ benimle çalışmaya devam eden hanımefendiler) yürüyerek gidiyordum.

Kanta ve Manu'dan borç isteyebilirdim ama bebeği evlat edindikleri için karşılık bekliyormuşum gibi görünürdü. Bu düşünce beni bundan alıkoymuştu.

Başka borçlarım da vardı. Birkaç yüz rupi borçlu olduğum bitkisel yağ satıcısı kapımı çalmıştı. Altı ay önce ona Malik ile parayı göndereceğimi söylemiş ve dün ona sadece boş ellerimi göstermiştim. Adamın gözleri birbirine çok yakındı ve zayıf, şahine benzer bir yüzü vardı. Evimi, yırtık pırtık eşyalarımı, eski püskü bluzumu inceledi. Daha ne kadar düşebileceğimi görmeye çalışıyor gibiydi.

O küçük gözleriyle beni baştan ayağa incelerken göğüslerime dik dik bakmaya başlayınca, ister istemez kollarımı göğsümde kavuşturdum.

Homurdanarak yutkundu. "Sen kınacı kadınsın, değil mi?"

Başımı olumlu anlamda salladım.

"Borcuna karşılık karıma kına yakabilirsin."

Evine vardığımızda satıcı, karısının yatak odasında beklediğini söyledi. Odaya doğru giderken adam kolumu yakaladı.

Bir anda donakaldım.

"Kınayı göğüslerine yakmanı istiyorum."

Ona sert bir ifadeyle baktım. Agra'da hayat kadınlarıyla geçirdiğim zamandan bu yana, Kanta'nın karnına kına yakmak dışında el veya ayak haricinde başka bir yere kına yapmam istenmemişti.

Onu geri çevirme imkânım yoktu çünkü borcumu başka türlü nasıl ödeyeceğimi bilmiyordum. Yatak odasına girip arkamdan kapıyı kapattım. Hindistan cevizi kabuğu kadar esmer ve zayıf olan satıcının karısı, yere uzanmış beni bekliyordu. Saçı örtüyle kapalıydı. Yalnız olduğumuzdan isterse saçını açabileceğimi söyledim. Kadın utangaç bir ifadeyle gülümsedi ve yüzünü *sari*siyle daha da örterek teklifimi reddetti.

"Zayıflamışsın," dedi kadın, bu sözü beni şaşırtmıştı. Malik ile birlikte kocasının dükkânına geldiğimiz zamanlarda beni görmüş olmalıydı.

İştahımın azaldığıyla ilgili bahaneler uydurmayı çoktan bırakmıştım. Biri bir şey sorduğunda ya da fark ettiğinde sadece omzumu silkiyordum. Malik neredeyse her gün saray aşçısının yaptığı yemeklerden getiriyordu ama canım istemediğinden bir iki lokma ancak yiyebiliyordum.

Kadına bluzunu çıkarmasını söyledim. Üç çocuk emzirmiş olduğundan göğüsleri sarkmıştı. Elimden geldiğince çatlak izlerini kınayla gizlemeye çalıştım. Yatak odasının kapısının aralandığını duyduğumda bir tarafın kınasını yeni bitirmiştim. Kamışı kaldırıp başımı çevirdiğimde, kapıda satıcının durmuş bir kürdanla dişini karıştırdığını gördüm.

Ne istediğini sorarcasına bir kaşımı havaya kaldırdım.

"Devam et," dedi, odaya girerek. Kapıyı da ardından kapattı. Karısı *sari*sine iyice sarılmıştı.

"Hanımlarla yaptığım iş gizlidir. Ben gittikten sonra istediğin kadar bakarsın."

"Borcu olan sensin, hatırladın mı?"

Başımı yere çevirip karısından yana döndüm.

"Bir yüz çizebilir misin? Göğüslerine?"

Onu duymazlıktan gelip kamışımı kınaya batırdım. "Yeni tomurcuklardan oluşan bir sarmal çiziyorum, evine bolluk bereket getirsin diye."

"Diğer desenler de aynı etkiyi verir." Sesi, beni ürperten bir tonda çıkmıştı. Yüzündeki pis bakışı hayal edebiliyordum.

"Ne gibi?"

"Senin yüzün."

Küstah! Ne kadar çaresiz bir durumda olduğumu biliyordu yoksa buna cüret edemezdi. Bu aşağılama sadece beni değil, çocuklarının annesini de yaralamıştı. Öte yandan bu kadını aşağılaması ya da onu utandırması adamın umurunda bile değildi. Nasılsa bu kadın onun malıydı! Hafta başında dondurmacının evindeki adam benden saçına kına yakmamı istediğinde hissettiğim tiksinti yine kendini gösterdi. Elbette, onu reddetmiştim. Gurur duyduğum çizim becerilerimi onun gibi insanlara harcayacak değildim.

"Ee?"

Çenesini kapatması için ona bir şey fırlatmak istedim ama kamış çok hafifti, kınam da çok değerliydi. Sadece gözlerine baktım. "Hayır. Anlaşmamız göğüslerine desen çizmem içindi."

Adam ağzındaki kürdanı çiğnemeye başladı. Bir süre sonra konuşmaya başladı. "İyi."

Ancak odadan çıkmadı. Arkama geçip yere oturdu. Gözümün ucuyla bile olsa onu görmemek için biraz daha öne doğru

ilerledim. Kadının göğüslerinin kalkık görünmesini sağlamak için meme ucundan dışarı ve yukarı doğru kıvrılan yaprakları şekillendirmeye devam ettim.

Birkaç dakika sonra mırıldandığını duydum. Karısının başını çevirmesiyle onun da aynı şeyi duyduğunu anladım. Adamın peştamalını yokladığını fark edince midem bulandı. Karısının utancını da hissedebiliyordum. Başka bir şey daha vardı. Kızgınlığı... *Bana* değil, kocasına karşı...

Kamışımı yere atıp ayağa fırladım. Hemen eşyalarımı çantama doldurmaya başladım.

Adam kolumu tuttu. Kendini rahatlatmaya çalıştığından elleri hâlâ sıcaktı. Ondan kurtulmaya çalıştım. "Dokunma bana!"

Ardından kına tabağıma uzandım.

"Ama daha bitirmedin!"

Dişlerimi sıkarak, "Bu eve adım atmaktansa tuvalet temizlerim daha iyi," dedim.

Kına tabağımı elimden alıp duvara fırlattı. "*Dalga* mı geçiyorsun benimle?" Kına yere ve duvara saçılmıştı. Karısı *sari*sini yüzünden çekti. Bir an üçümüz de oluşan enkaza bakakaldık.

Kayınvalidemin kâsesi, benim kıymetli kına tabağım artık paramparçaydı. Pembe Çarşı'dan birkaç rupiye tabak alırdım, önemli değildi ama bu kâse binlerce kilometre uzaklıkta olsam bile ona yakın hissetmemi sağlayan tek şeydi.

Öfkeyle satıcının kaburgalarına dirseğimi geçirip onu kapıya doğru ittim. Adamın omzu kapı pervazına çarpınca yere düştü. Tüm gücümle ona bir tekme savurdum. Satıcı kendini toparlayamadan kırık kil parçalarını çantama atıp evden koşarak uzaklaştım.

Yolda koşup karşıma çıkan ilk sokağa saptım. Bir fare karanlık, kokuşmuş suda bir yana koşturuyordu. Çökmeye yüz tutmuş bir duvara yaslanıp yere eğildim ve kustum. İçtiğim sütlü çay tütün rengi suda dönüyordu.

Aklıma buna benzer başka bir anı geldi. On altı yaşındaydım, köydeydim. Öfkeden deliye dönmüş Hari'den kaçıyordum. O gün de içim dışıma çıkana kadar kusmuştum.

Şimdi otuz yaşında olsam da yine kaçıyordum. Ama nereye gidecektim ki?

"Hanımım? İyi misin?"

Arkama döndüm.

Parvati'nin eski hizmetkârı Lala, bana endişeyle bakıyordu. Beni kanalizasyon çukurundan uzaklaştırıp başındaki örtünün ucuyla ağzımı sildi.

Bileğini tutup onu durdurdum, ardından kendi *sari*mle ağzımı sildim.

"Vazgeçilmesi zor bir alışkanlık," dedi yaşlı kadın, gülümseyerek, "onca yıl hanımın çocuklarına baktıktan sonra..."

Esmer yüzü hatırladığımdan daha küçüktü, yanakları da çukura kaçmıştı. Yamalı *sari*sini fark ettim.

"Nereye gittin, sonrasında...?" Sorumu tamamlayamadım. O ve yeğeninin Singh Ailesi'nin malikânesinden neden kovulduğunu zaten biliyordum. Samir bunu onaylamıştı.

Yaşlı kadın dilini dişlerinde gezdirdi. "Önce erkek kardeşimin yanına. Büyük bir adamdır, inşaatçıdır ve imkânları vardır ama kız karnında çocuk taşıdığı için bizi reddetti. Sonunda kızı evlendirdi."

O an Naraya'nın hamile kızını alelacele evlendireceğini hatırladım. "Senin erkek kardeşinin adı... Naraya mı?"

Yaşlı kadının gözleri doldu. "Evet." Ardından gözlerini sildi. "Ondan zoru yoktur. Öz kızına fahişe diyerek ona acımasızca davrandı."

Yanıtı bilsem de sormadan edemedim. "Peki, Efendi Ravi..."

"O çocuğu ben büyüttüm. Şımarttım da... Hepimiz aynı şeyi yaptık. Öyle güzel bir çocuktu ki... Yeğenime onun uygun biri olmadığını söyledim ama dinletemedim."

"Kız nerede şimdi?"

Yaşlı kadının kırışık yanaklarından gözyaşları âdeta birer sicim gibi süzülüyordu. "Evlendiği adam kızın hamile olduğunu anlayınca onu evden kovdu. Zavallı kız da avluya çıkıp kendini ateşe verdi. İkisi de öldü... Hem kendisi hem de bebeği..."

Duyduğum bu sözler karşısında dizlerimin bağı çözüldü. Lala, beni tutmasaydı yere düşecektim.

"Senin şu bitki çaylarını duymuştum. Zavallı kıza yardımı dokunurdu." O gün, tam bir sene önce, Parvati'nin evinde... Lala'nın verandada durduğunu hatırladım. Benimle konuşmak istediğine dair bir hisse kapılmıştım ama konuşacak hâli yok gibiydi. Onun yanına gidip neyi olduğunu sormalıydım. Bu, kayınvalidemin yapacağı türden bir şeydi. Kayınvalidemin bana öğrettiklerinden nasıl bu kadar uzaklaşmıştım!

Lala'ya baktım. Bu kadın sırf yeğenine bakmak için her şeyinden vazgeçmişken ben oturmuş kendi hâlime acıyordum.

"Sen Lala. Nasıl...?"

"Diğer hanımlara ulaşmaya çalıştım ama Parvati Hanım beni işe almamaları için onları tembihlemiş. Şimdi evlere temizliğe gidiyorum. Burada, bu mahallede."

Parvati, oğlu skandala karışmasın diye Lala'nın hayatını da mahvetmişti.

Lala'dan destek alarak ayağa kalktım, başım dönüyordu. "Keşke... Çok üzgünüm..."

"Tanrı'nın yazgısı karşısında hepimiz aciz kullarız sadece."

Yaşlı kadın sanki bir çocuğu avutur gibi sırtımı sıvazladı.

Kayınvalidem de yaptıklarımdan dolayı bana kızmaz, tıpkı Lala'nın yaptığı gibi kolumu şefkatle okşardı. Bu daha çok kalbime dokunmuştu. Her şeye en baştan başlamayı öyle çok isterdim ki...

Eve yürümeden önce yaşlı kadından tekrar özür dilemekten başka bir şey yapamadım.

Rajnagar'daki evime yaklaşmışken Malik'le denk geldik. Sigara içiyordu.

Ondan uzak durmaya çalıştım. Hem kendimi kötü hissediyor hem de utanıyordum.

Elimdeki kırık kâse parçası Malik'in gözünden kaçmadı.

"Seni eve götüreyim," dedi.

"Çekçek için param yok."

"*Benim* var."

"Ben senin paranı istemiyorum," dedim, sert bir ifadeyle konuştuğum için pişman olsam da. "İki bacağım var."

"Benim de öyle. O zaman birlikte yürürüz."

Malik uzun zamandır benim yardımcım, dostumdu. Ben daha onu fark etmeden Jaipur'da peşimde dolanıp durmuştu. Nihayet onu fark ettiğimde, berbat bir hâlde, yalın ayak bir

çocuğun dikkatle beni izlediğini görmüştüm. Yeterince uzun süre beklersem yanıma geleceğini biliyordum. Eşyalarımı taşımak için izin istemek üzere yanıma geldiğinde küçük yaşının ve cılız bedeninin aksine tam bir güvenle saygılı bir şekilde konuşmuştu. Ona taşıması için eşyalarımı vermiştim, tıpkı şu an olduğu gibi...

Malik'in sadakatini hak etmiyordum, gerçi Lala'nın beni rahatlatmasını da hak etmiyordum.

"Patron..."

"Ben artık senin patronun değilim."

"Sen her zaman benim patronumsun," dedi Malik, yüzünde hemen beliren o sıcak gülümsemesiyle. "Çünkü sen aşçıdan daha zekisin." Yüzüme bakabilmek için geri geri yürümeye başladı. "Ona körili kuzu etli yemeğine koyduğundan daha iyi kalite ve ucuzlukta, en tatlı kavrulmamış kajuları Peştunlardan getirebileceğimi söyledim. Ama aptal adam teklifimi geri çevirdi. Neden biliyor musun?"

Hiçbir şey demedim.

"Elbette, benim haricimde... Bir Müslümanla iş yapmazmış! Ama sen iyi bir iş insanısın. Pazarlık nasıl yapılır biliyorsun."

Birden durdum. "Madem bu kadar akıllıyım, neden iki yakam bir araya gelmiyor?"

"Ah! O tamamen benim hatam! Sen Shimla'dayken dondurmacıya senin kınandan bahsettim," diye söyleyiverdi Malik. "O da başına kına yakıp herkese bunu senin yaptığını söylemiş! Şimdi bütün Jaipur senin o pis kafasına dokunduğunu düşünüyor."

İşte bu, terzinin ve manavın geldiğimi gördüklerinde neden yollarını değiştirdiğini açıklıyordu. Tabii, neden sütçünün artık bana süt getirmediğini de... Sütçüye sütümü unutup unutmadığını sorduğumda düşkün bir Brahmin'den para almayacağını söylemişti. Şimdi her hafta evimden yirmi dakika uzaklıktaki bir dükkâna koşarak giderken, âdeta bir suçlu gibi yüzümü saklıyordum.

Malik yerden bir taş alıp atarken göz ucuyla bana baktı. "Böyle devam edemezsin."

Bu konuşma şekli, beni bir bütün hâlinde tutan her neyse kırıp geçmişti. Olduğum yerde kalakaldım ve *sari*mle ağzımı kapatıp hıçkırarak ağlamaya başladım.

Malik bir kolunu omzuma atınca onu durdurmadım.

"Patron, çok çalıştığını biliyorum ama şu evi yaptırmadan önce daha mutlu değil miydin? İşin daha iyiydi. Bankada paran vardı. Özgürce istediğini yapabiliyordun."

"Ben hiçbir zaman özgür olmadım, Malik. Hiçbir şey şu an olduğundan farklı değildi."

"Buradan taşın."

"Nereye? Ne için?"

"Burada ne yapıyorsan onu yapmak için. Delhi'ye ya da Bombay'e. Ben de seninle gelirim."

"Sen burada iyisin."

"Aptallarla çalışmayı sevmediğimi söylemedim mi, madam?"

Ah, sevgili Malik. Onu öyle çok özlemiştim ki...

Uzun bir soluk verdim. "Baştan başlamak hiç kolay değil."

Malik, elinden geldiğince bana sabır göstermişti, artık daha sert konuşmak zorundaydı.

"Zorluklar seni ne zaman durdurdu ki, patron? Jaipur'dan taşınmak zorundasın... Başka yolu yok. Tabii, aklında başka bir çıkış yolu yoksa..."

Karnımla göğüslerim ovalanmaktan kıpkırmızı kesilmişti. Hindistan cevizi kabuğu ile kömür parçaları, koltuk altlarımı, uyluklarımın içini ve kafa derimi âdeta delip geçmişti. Acıdan irkilip bu cezanın bana daha az zarar vermesi için dua ederek avuç içlerimle tenimi kazıdım. Ancak ne kadar ovalanırsam ovalanayım bu akşamüstü şu satıcının kolumu tutuşunu, ensemdeki nefesini hissetmekten kendimi alıkoyamıyordum. Bu yüzden defalarca temizlenip durdum.

Artık devam edemeyecek kadar bitkin düştüğümde tahriş olmuş bedenime lavanta yağı sürdüm. Kenarları aşınmış, temiz bir *sari* giydim. Düğüm düğüm olmuş saçımı tararken gözlerim, aşınmaya başladığını fark ettiğimden beri yani yaklaşık bir senedir onu tamir etmemi bekleyen yataktaki deliğe odaklandı. Şimdi o kısım tamamen yırtılmıştı. Uyurken ayağım bazen o deliğin içine kayıyordu.

Bir derviş, sokaktan geçerken yemek dileniyordu. Tarağı bırakıp Malik'in dün getirdiği pişinin sarılı olduğu gazeteyi açtım. Yiyeceği adama vermek için kapıya koşturdum. Solmuş safran rengi bir bezle örtülü olan adam, bir bastona yaslanmış bekliyordu. Evini ve maddi imkânlarını ardında bırakarak kendini egodan kurtarmıştı. İşte bu, benim yapmaya cesaret edemediğim bir şeydi.

Yemeği ona uzattığımda adam anlamadığım bir dilde bana dua etse de hediyemi kabul etmedi, sadece bana baktı.

O an göz bebeklerinde kendimi gördüm; üstündeki ince *sari*si, yılan gibi omuzlarından sarkan ıslak saçlarıyla cılız bir kadın. Boynuyla kolları çizik içinde ve kanıyor. Ona kendisinden bile biçare göründüğüm için sunduğum yemeği reddetmişti.

Pişiyi hemen eline tutuşturup içeri koştum ve kapıyı ardımdan kapattım. Kapıya yaslanıp gözlerimi yumdum, kalbim göğüs kafesimi dövüyordu.

Sakin bir şekilde nefes almaya başladığımda çalışma masasına gittim.

Titrek ellerle dün gelen mektubu açtım.

10 Ekim 1956

Sevgili Bayan Shastri,

Şu anki durumumuzu Bay Dickens İki Şehrin Hikâyesi *kitabında çok güzel tasvir etmiş: Hem ışık mevsimiydi hem de karanlık... Ne yazık ki tepe kabileleri ile sürülerinin güney iklimlerine göçü yerel kliniğimizi ve bununla birlikte danışma anlaşmamızı (en azından mevsim değişene kadar) aniden durma noktasına getirdi. Öte yandan karanlıkta ışık da vardır; bitki bahçesini ekme fırsatı...*

Shimla'da uzun süre kalmaya karar vermiş olsaydın, burada iklimimizi, toprak koşullarını ve yerli otları inceleyebilir, şehrin sakinleriyle konuşabilir (personelimiz arasında bitki meraklıları bile bulabilirdin) ve Ledyi Bradley Şifa Bahçesi'nde bitkileri geliştirmek için bir plan hazırlayabilirdin.

Teklifimi düşündüğünü ve Shimla halkına yardım etmem için beni yönlendireceğini söyle, lütfen. Elbette, buraya geldiğin an bu tatlı şehre yerleşmen için seni ikna etmek adına elimden geleni yapacağım. Çevremiz yeterince güzel değil mi? Halkımız yeterince misafirperver değil mi? İnkâr edilemez bir şekilde Jaipur'un hanımlarına değerli hizmetini sunuyorsun ama Bayan Agarwal'ın söylediklerine göre haksız suçlamalara maruz kalmışsın. Açık konuşmama izin ver. Gurur, yeteneğini daha büyük bir kitleye sunmana engel olmamalı. (Bayan Agarwal durumunu benimle paylaştığı için hatalı değil. Kız kardeşinin hastane masrafını ödediğinde senin nasıl olduğunu sordum. Tüm bunları bana anlatmasaydı bu ricayı yazmaya cesaret edemezdim.)

Bize öğretecek çok şeyin var. Yaptığın iş bize fayda sağlayacak ve sağladı da... Birkaç hayatı kurtarıp hastaları rahatlattın. Tepe insanı seni unutmadı. (Yardım ettiğin Gaddi kabilesindeki hamile hastamız senin acı karpuz tarifinden vazgeçmedi. Yarın öbür gün bebeği dünyaya gelecek!)

Umarım bu teklifimi düşünür ve bu daveti kabul edersin. Hem istekli bir öğrencin hem de bir dostun olarak gelişini dört gözle bekliyorum...

Saygı ve hürmetle,
Jay Kumar

Kanta'nın bu cömert tavrı gözlerimi yaşartmıştı. Ne yapacağını bana söyleseydi buna izin vermeyeceğimi biliyordu. Radha'nın hastane masraflarını artık düşünmeme gerek kalmamıştı.

Malik'in sözlerini düşündüm. Jaipur'dan taşınmamı ilk kez önermemişti.

Jay Kumar, bana insanları iyileştirme, onlarla çalışma şansı sunuyordu. Bilgimin kutsal olduğuna inanıyordu. Bu, kayınvalidemin bana öğrettiği işi yapma şansıydı. O kadın hâlâ benim içimde yaşıyordu. Onu bir kez daha gururlandıracaktım. Yeniden kendimle gurur duyacaktım.

Ama... Evim! Onu hayal etmiş, onun için dişimi tırnağıma takıp çalışmış, onu inşa etmiştim. Tüm kararların bana ait olduğunu biliyordum. Taşınmak, tüm bunları ardımda bırakmak demekti.

Yine de bu ev bana borç, endişe ve uykusuz gecelerden başka ne getirmişti ki? Bir zamanlar olduğu gibi başarılı insanların dünyasına katılmamı duyurmak için buna ihtiyacım var mıydı? Zor yoldan öğrendiğim için başarı geçici ve akıcıydı. Gelmiş ve gitmişti. O başarı beni dıştan değiştirse de özümü değiştirmemişti. İçimde bir yerde hâlâ ona tatma fırsatı verilenden daha büyük bir kaderi hayal eden aynı kız vardı. Gerçekten yetenekli, hırslı ve zeki olduğumu ispat etmek için bu eve ihtiyacım var mıydı? Ya...

Birden kendimi hafiflemiş hissettim. Shimla'dayken de bu hissi tatmıştım. Derin bir nefes aldım. Sanki Himalaya dağlarının o güç veren havasını içime çekiyordum.

Cesaretimi yitirmeden not defterimden bir kâğıt kopardım.

15 Ekim 1956

Samir,

On bir senedir evim dediğim bu şehirden ayrılmak zorunda olduğumu pişmanlıkla belirtmek isterim. İçin rahat olsun,

borcumu kapatmadan gitmeyeceğim. Borcunu ödemek için evimi satmak zorundayım. Emlakçılar kadın ev sahiplerini temsil etmekten hoşlanmıyorlar, bu yüzden bunu benim için yapmanı rica ediyorum. Eğer uygun görürsen borcumu satış fiyatından düşüp kalanını aşağıdaki adrese iletmenden memnuniyet duyarım.

Şartlar farklı olsaydı dayanışmamız devam edebilirdi. Ama ne derler bilirsin: Olmuşla ölmüşe çare yoktur.

Bir ay içinde Shimla'dan ayrılacağım. Kararını önümüzdeki hafta iletirsen sevinirim.

Lakshmi Shastri
Adına Leydi Bradley Hastanesi
Harrington Malikânesi
Shimla, Himaçal Pradeş

Mektubumu birkaç kez okudum. İçime sindiğinden emin olunca başka bir kâğıt yırtıp Jay Kumar için de bir mektup yazdım. Sonra lambamı söndürüp on iki saatlik deliksiz bir uykuya daldım.

İki gün sonra evime gelen postacının getirdiği lavanta kokulu zarfı açtım.

Lakshmi,

Samir'den evini satmasını rica etmişsin. Bunu nasıl öğrendiğimin bir önemi yok, öğrendim işte. Ancak o desenli yer döşemesini satmaktansa evi bizim satın almaya karar vermemiz belki seni şaşırtabilir. Zarfın içinde borcun hariç (evet, bunu da biliyorum) evin parası var. Sana iyilik yapmıyorum

(artık birbirimize iyilik borcumuz yok), sadece bir daha asla senin ellerinin yardımıyla dünyaya gelecek bir mucizenin ellerini tutamayacağımızı kabul ediyorum.

Parvati

Bu bir ne affedişti ne de bir özür... Ancak içimdeki bir şeyi çözüme kavuşturmuş, uzun zamandır kalbimde taşıdığım öfkeyi eritmişti. Elimde mektupla uzun bir süre öylece oturdum.

Yirmi Birinci Bölüm

20 Ekim 1956

Artık param vardı. Kaçınılmazla yüzleşme vakti gelmişti. Kanta'nın evine gitmek için bir çekçek çağırdım.

Birkaç hafta önce Shimla'dan geldiklerinden bu yana Kanta, Radha ve bebekten âdeta kaçıyordum. Onları özlemiş ama bir aile olarak biraz zaman geçirmelerini istemiştim. Ayrıca Radha'nın da ayakaltında dolanarak onun hayatına müdahale ettiğimi düşünmesini istemiyordum.

"Lakshmi! Ne güzel bir sürpriz!" dedi Kanta, beni kucaklayarak. Mutlu ve iyi görünüyordu. Gözlerinin altındaki morluklar gitmiş, yanakları dolmuştu.

"Radha bebek odasında. Haydi, içeri gir. Dua için kayınvalidemin yanındaydım, sonra yanınıza gelirim."

Kanta'nın kayınvalidesi bebeği öz torunu gibi benimsemişti. Bebeğin doğumu hakkında gerçeği tahmin ettiyse ya da Radha'ya olan benzerliğini fark ettiyse bile hiçbir şey dememişti. Sonunda istediği toruna kavuşmuştu.

Aralık olan bebek odasının kapısının önünde durdum. Eğer bebek uyuyorsa onu uyandırmak istememiştim. Radha'nın içeriden gelen sesini duyabiliyordum. "'Varlığınla beni nasıl küçük düşürmeye cüret edersin?' diye kükredi kötü Kral Kansa. Birçok kere Lord Krishna'yı yenmeye çalışmış ama her seferinde başarısız olmuştu.'"

İçeri usulca girdim. Sırtı bana dönük olan Radha, sallanan sandalyede öne arkaya sallanıyordu. Bebek kucağındaydı ve ona sayfaları tamamen eskimiş *Krishna Masalları*'nı okuyordu.

Kanta ile Manu bebeğe Nikhil adını vermişlerdi. Kanta, isim töreninde bebeği kayınvalidesine vermeden önce bebeğin alnını temizlemişti. Rahip, doğum tarihi ve saati göz önüne alındığında isminin *N* harfi ile başlaması gerektiğine karar vermişti. Mavi gözleri olduğundan Neel adı uygun bir isimdi ancak Manu bebeğin kulağına dört kez Nikhil ismini fısıldamıştı.

Bebek aguladı.

Radha tatlı bir sesle, "Nee, Karishna bunu demiş!" dedi. Ardından bebeğin yanağını öpmek için eğildi. "Sen çok mu zekisin?"

"En az Krishna kadar da yakışıklı."

Sallanan sandalye birden durdu ve Radha arkasına dönüp bana baktı. "Abla! Beni böyle korkutma!" Kaşlarını çatıyordu.

Bir elinde muhtemelen bebeğin ağzında olan bir biberon vardı. Bebek küçük tombul parmaklarıyla uzanıp biberonu istese de Radha neredeyse boş olan biberonu bebek çantasına geri koydu.

Yüzünde suçluluk ifadesi mi vardı yoksa bana mı öyle geliyordu?

"Affedersin. Eğer uyuyorsa onu uyandırmak istememiştim."

Bebeğin tombul elini tutup salladım. Minik yavru, kenetlenmiş parmaklarımıza bakıyordu. Sağlıklı ve mutlu görünüyordu. Üstünde krem rengi keten bir zıbın vardı.

"Teyzem geleceğinden bahsetmedi." Radha'nın sesinde suçlama var gibiydi. Tam da korktuğum gibi onu kontrol ettiğimi düşünüyordu.

Radha, bebeği gazını çıkarmak için temiz bir havlunun durduğu omzuna yasladı. Tüm bunları içgüdüsel olarak nasıl bildiğine hâlâ şaşırıyordum. Sanki birçok bebek büyütmüştü.

"O da bilmiyordu ki. Malik ile size bir haberimiz var..."

Tam o sırada Kanta odaya girdi. "Duamız bitti! Tamam, haydi ver de onu emzireyim."

"Bebek neredeyse uyumak üzere," dedi Radha, sandalyeden kalkıp bebeğin sırtını ovalayarak.

Kanta bebek odasının ortasında ne yapacağını bilemez gibi öylece kalakaldı. "Ama... En son bir saat önce emzirdim. İyi olduğuna emin misin? Hasta falan değil, değil mi?"

Radha, sanki o yetişkinmiş de Kanta çocukmuş gibi başını yana eğdi. "O iyi, teyze. Fazla endişeleniyorsun."

Kanta, Radha'nın omzundaki beze baktı. "Onu biberonla mama vermedin, değil, mi?"

Radha yanıt vermeden önce bana baktı. "Sadece biraz. Çok ağlıyordu."

Kanta beni görmediğinden kaşlarımı çattım. Odaya girdiğimde biberon neredeyse boştu. Neden Radha yalan söylüyordu ki?

"Ama Radha, sen ona sürekli böyle biberon verirsen benim sütüm kuruyup gider." Kanta yüzünde cılız bir gülümsemeyle

bana baktı. "Sadece... Bir yaşına gelene kadar onu emzirmek istiyorum... Ya da o ne kadar isterse." Ardından bakışlarını Radha'dan yana çevirdi. "Böylece kendimi ona daha yakın hissediyorum. Sanki onun annesiymişim gibi hissediyorum."

Bebeği emzirmek *istediği* için Radha'dan özür diler gibi konuşuyordu.

Yüzümdeki ifadeyi görünce Radha'nın yüzü kızardı, ardından başını diğer yana çevirdi. Sonra Niki'yi gönülsüz de olsa Kanta'nın kollarına bıraktı. "Ben gidip bezleri yıkayayım." Kirli bez sepetini alıp odadan çıktı.

Kanta sallanan sandalyeye oturdu ve bluzunun düğmelerini açmaya başladı. Bir göğsünü bebeğe uzattı ama bebek başını diğer tarafa çevirdi. Defalarca denese de bebeğin karnı tok olduğu için onunla ilgilenmiyordu. Kanta'nın yüzü asılmıştı. Bebeği omzuna yaslayıp sırtını okşarken gözleri yaşlarla doldu.

"Kanta, neyin var?"

Genç kadın bitkin görünüyordu. "Nasıl anne olunur bilmiyorum. İstiyorum... Bunu yapmayı gerçekten çok istiyorum ama... Radha daha çok şey biliyormuş gibi. Onu nasıl besleyeceğini, ne zaman besleyeceğini... Onu ne zaman uyutması gerektiğini... Onu doğurduğu için sanki daha iyi bir anneymiş gibi..."

Kanta, gülmeye çalışsa da sesi ciyaklıyormuş gibi çıkmıştı. "Beni dinle! Bu bebeğe bakabildiğim için kendimi çok şanslı hissediyorum." Sonra bebeğin tombul kolunu öptü. "Sadece saçmalıyorum işte."

"Hissettiğin şey..." Sözlerimi özenle seçmeye çalıştım. "Radha'nın varlığı..."

Kanta şiddetle başını iki yana salladı. "Hayır, hayır. Eminim ki sadece... Yok, ben aptalın tekiyim! Lohusalık döneminde annelerin nasıl davrandığını gördüm. Çok hassas olunuyor, duygular karışıyor."

Kanta sandalyeden kalktı ve artık uykuya dalan bebeği beşiğine yatırdı. Bluzunun düğmelerini iliklerken neşeliymiş gibi davranıyordu. "Çay içelim mi?"

Başımı salladım ve odadan çıktık.

Bisküvilerimizi yiyip çaylarımızı yudumlarken Kanta ile Manu'ya Shimla'dan gelen havadisleri verdim. Kanta ellerini çırparken Manu da beni tebrik etti. Leydi Bradley Hastanesi ve Dr. Kumar'ın muayenehanesinde ne yapacağıma dair sorularına yanıt verdim, onlar da şimdiden bu işte başarılı olacağımı söylediler. Eğer Kanta olmasaydı Shimla'ya gidemeyeceğimden, o dağlık bölgeyi, cana yakın halkını bu kadar çok sevemeyeceğimden bahsettim.

Bir saat sonra izin isteyip havadisleri vermek için Radha'nın yanına gittim. İçimden bir ses kız kardeşimin bilerek benden uzak durduğunu söylüyordu. Onu bulduğumda bahçede bezleri asıyordu.

Malik ile birlikte iki hafta içinde Shimla'ya gideceğimizi ve Parvati Singh'in Rajnagar'daki evi satın aldığını söylediğimde şaşırdı. Islak bezlerle dolu olan kolu bir süre havada asılı kaldı.

Tepkisi beni şaşırtmıştı. Hâlbuki uzağa gidecek olmam onu sevindirir sanıyordum.

"Jaipur'dan taşınmanın benim için en iyisi olacağını biliyorsun," dedim kibar bir dille. "Artık burada kına sanatçısı olarak çalışamam. Farklı bir şey denemeye hazırım."

"Ama... Seni bir daha görebilecek miyim?"

Yaşanan onca şeyden –babamın boğulması, annemin ölümü ve Ravi'nin ihaneti– sonra benim de onu terk ettiğimi düşündüğünü fark ettim. Kolunu sıkıp gülümsedim. "Ne zaman istersen görebilirsin. Sana bir bilet gönderirim. İstediğin zaman gelirsin ama Malik okulda olacağı için birazcık yalnız kalabilirsin."

Radha şüpheli bir ifadeyle bana baktı. "Malik mi? Okula mı gidecek?"

"Malik okulu çok özlüyor. Ben de artık daha fazla onu bundan mahrum bırakmak istemiyorum. Bishop Cotton Erkek Okulu'na gidecek." Şakacı bir ifadeyle sesimi alçaltarak konuşmaya devam ettim. "Ayakkabı giymeye alıştırıyor kendini."

Radha'nın kahkaha atacağını sanmıştım ama düşünceli görünüyordu. Çamaşır sepetine bakıp içinden bir bez aldım. "Niki'yi her gün görüp Kanta'nın da onun annesi gibi hissetmeyi istediğini bilmek zor olmalı." İpe bir mandal sepeti asılmıştı, sepetten iki tane mandal aldım. "Bebeğini kaybetmek ona çok ağır geldi. Bundan önce de iki düşük yapmıştı. Kendinden şüpheye düşmüş. O eski şen şakrak Kanta değil gibi."

Bezi ipe astım. "Niki'nin seni daha çok sevmesinden endişe duyuyor. Tabii, sen de onunla daha iyi ilgileniyorsun. Eğer burada olmasaydın, tabii, şu an buradasın ama olmasaydın bebek Kanta'ya daha çabuk alışmaz mıydı?"

Kız kardeşime göz attım. Radha alt dudağını ısırıyordu. Söz konusu Radha olunca ancak rehberlik edip önerilerde

bulunabilirdim. Güçlü bir kişiliği olduğundan kendi kararını vermeyi tercih ediyordu. Bunu öğrenmiştim artık.

Sepetten bir bez daha aldım. "İşe ihtiyacı olan harika bir dadı tanıyorum. Başka ailenin yanında çalışmıştı ama o ailenin artık ona ihtiyacı kalmadı. Lala çok nazik bir kadındır. Çocukları çok sever. Kendi oğluymuş gibi Niki'yi de seveceğinden eminim." Sustum. "Elbette, bu, bizimle Shimla'ya gelmeye karar verirsen gerçekleşecek olan bir şey." Sonra omzuna dokundum. "Sana kalmış."

Radha, bana bakınca gözlerinin parıldadığını gördüm.

Konuşmaya devam ettim. "Malik havalara uçuyor. Ev ödevlerinde ona yardım edecek birine ihtiyacı olacak. Sen de orada okula gidersen ona yardım edebilirsin. Bu, Dr. Kumar'ın da çok hoşuna gidecektir." Kendimi tutamayıp bir kahkaha attım. "Seninle şiirler hakkında konuşmayı çok özlemiş."

Radha sessizdi ama dudaklarını büzmesinden bunu düşündüğünü söyleyebilirdim.

İki hafta sonra Rajnagar'daki ev bomboştu. Nakliye çalışanları ağır eşyalarımızı Shimla'ya götürmüştü. Malik eskiyen yatağımı babası jütle çalışan bir arkadaşına vermişti. Trene sadece üç valiz taşıyacaktık.

Yarın sabah Malik, bizi istasyona götürecek olan fayton ile beni alacaktı ama bu akşam evime veda etmek istiyordum. Son bir kez yer döşemelerine hayranlıkla bakmak üzere duvar kenarındaki lambaları yaktım. Odayı dolaşırken deseni tasarlamak için saatlerimi harcadığım geldi aklıma. Çocuğum

olmadığı için safran çiçekleri... Ashoka aslanı da Hindistan'ın ve benim hırsımı temsil ediyordu. Adım bitki sepetinde saklıydı. Tabii, o sepette bana her şeyi öğreten kayınvalidemin de adı gizliydi.

Heyecanlandığımı hissettim. Hayatımın haritasını burada, Jaipur'da bırakıyordum. Binlerce kına çalışmamı ardımda bırakıyordum. Artık kına sanatçısı diye bahsetmeyecektim kendimden, soran olursa iyileştiriyordum, rahatlatıyorum diyecektim. Bir bütün oluşturuyorum... İtaatsizliğim için dilemem gerektiğini sandığım tüm o gereksiz özürleri ardımda bırakıyordum. Geçmişimi yeniden yazma çabasını da...

Yeteneğim, öğrenme hırsım, kendi hayatıma sahip olma tutkusu yanıma alacağım şeylerdi. Kan, nefes ve kemik kadar beni oluşturan şeylerdi onlar.

Odayı hızlı bir şekilde iki, hatta üç kez turlamaya başladım. Zihnimde eskilerin bildiği, *kathak* dediğimiz bir müzik çalmaya başladı. *Da-dın... Da-da-dın...* İblis Tripuraasur'un öldürülmesini kutlayan bir dansın eski ritimleriydi.

Da-da-dın... Da-tın... Da-da-dın...

Ellerimi lotus çiçeği gibi açarak dans etmeye başladım. Agra'da Hazi ve Nasreen'in yaptığı gibi kollarımı âdeta yüzen bir balık gibi eğip büküyordum. Beni böyle dans ederken görseler acaba ne derlerdi? Onların hevesle alkışlayıp kalçalarını bir yana savururken kıkırdaklarını hayal edebiliyordum. "Dansı dansçı kızlara bıraksan iyi edersin, Lakshmi!"

Kahkaha attım.

Da-dın... Da-da-dın...

Ayaklarım yere sertçe vururken sadece zihnimde duyduğum tef eşliğinde dans ediyordum. Kayınvalidem olmasaydı

kendimi koruyamaz, Agra'ya taşınma şansını elde edemez ve bu evi inşa edemezdim.

Da-dın... Da-da-dın...

Uçsuz bucaksız Jaipur gökyüzüne karşı yarışan bulutları seyretmek, havada süzülüyormuşum hissiyle doldurmuştu içimi. Daha hızlı döndüm. Kalbim deli gibi atıyordu.

Da-dın... Da-da-dın...

Yüzlerce kez dönüp durdum, sona ulaşmış, sonra yeniden doğmuştum.

Da-dın... Da-da-dın...

Tam o sırada kapı birden açıldı ve içerisi serin havayla doldu.

Olduğum yerde nefes nefese kaldım. Derin derin nefes alırken boynumdan aşağıya ter boşanıyordu.

Kız kardeşim kucağında bir yığınla kapıda duruyordu. Elindeki Nikhil için ördüğüm battaniyeydi.

"Radha?"

Radha battaniyeyi omzuna doğru kaldırdı. Dudakları titriyordu. "Teyzemin Niki'yi sevdiğini biliyorum. Biliyorum." Battaniyeyi okşamaya başladı. Nefesi düzensizdi. "Ama bunu istemiyorum. Ona karşı iyi davrandığını da biliyorum, ancak ona ne zaman yaklaşsa içimden onu itmek geliyor. 'O benim!' diye bağırmak istiyorum." Bir an susup nefes aldı. Söyleyeceklerini bir çırpıda söyleyiveriyordu.

"Radha..."

"Beni bebeğimden uzaklaştırmadığı için ona minnettarım. Ama... Onu sevmesini istemiyorum. Bunun kulağa korkunç geldiğinin farkındayım. Yine de gerçek bu. Neden bana yasakken o bebeğimi özgürce büyütecek?"

Şakaklarım zonklamaya başladı. "Sen ne yaptın?"

Radha, battaniyeyi sıkı sıkı tutarak sallıyordu. "Bu yüzden ondan *nefret* ediyorum. İstemesem de ondan nefret ediyorum." Yürekleri delen bir feryat kopardı. "Niki'nin de ondan nefret etmesini istiyorum. Bunun korkunç olduğunun farkındayım. Bencil olduğumun farkındayım ama elimde değil!"

Sonra birden kollarını serbest bıraktı. Kollarının arasındaki yığın ellerinden kayıp yere düştü.

"Hayır!" diye bağırdım, o yığını tutmaya çalışarak.

Battaniye açıldı. Bir çift sarı, küçük patik ayaklarımın dibine düştü.

Nikhil'in gümüş çıngırağı da yere düşüp duvarda sekmişti.

Radha'nın Ajar'dan getirdiği *Krishna Masalları* ikiye ayrılmıştı.

Başka bir şey yoktu.

Radha gözlerini sıkıca yumarak, "Abla," dedi. Konuşacak takati yok gibiydi. "Bebeğimi ardımda bırakmak zorundayım." Derin derin nefes almaya çalıştı. Sonra o ana kadar tuttuğu gözyaşları âdeta birer sicim gibi yanaklarından akarken hıçkırarak ağlamaya başladı.

Hemen kardeşimin yanına koştum. Bana sıkıca sarıldığında kalbinin ne kadar kırıldığını anlamıştım. Bebeğini salladığı gibi onu kucağımda sallamaya başladım.

"Ben kötü bir insanım. Sıkıntı çıkarmaktan başka bir şey yapmıyorum." Hıçkırdı. "Dedikoducular haklıydı. Ben Uğursuz Kız'ın tekiyim."

Ona bakmak için geri çekilip çenesini yukarı kaldırdım. "Hayır, Radha, değilsin. Hiç de olmadın. Hiçbir zaman da olmayacaksın. Sana öyle söylediğim için özür dilerim. Hayatıma,

hayatımıza öyle güzellikler getirdin ki... Sen olmasaydın ben Shimla'ya gider miydim sanıyorsun? Kendi bahçemi yapabilir miydim? Dr. Kumar ile çalışabilir miydim? Sen olmasan tüm bunları nasıl yapardım?"

Radha gözlerini kırpıştırdı.

"Yıllardır sırf onları iyi *hissettirmem* için bana ihtiyaç duyan kadınlara çalıştım. Onlar benim kınalı çiçeklerimdi... Ancak Shimla'da onları iyi *etmemi* isteyen insanlar için hizmet vereceğim. Çünkü oradaki insanlar gerçekten acı çekiyor. Onlar kayınvalidemin yardım etmem için beni eğittiği insanlar. O insanların bana *ihtiyacı* var. Ben de onlarla birlikte olmak *istiyorum*."

Kardeşimin saçını düzelttim.

"Senin sayende bir ailem oldu. Malik. Kanta ve Manu. Nikhil. Ve elbette, sen. *Sen* Radha, Krishna'nın bilge çoban kızı."

Onun beni, benim de onu bulmam ne büyük bir mucizeydi.

"*Rundo Rani, burri sayani*... Bizimle Shimla'ya geliyor musun?"

Radha bana baktı. Bir süre sonra başını olumlu anlamda salladı.

Birkaç dakika sonra da bir köpeğin havladığını ve ağaçların arasından gelen bir faytonun sesini duydum.

Sonunda Radha beni bıraktığında başını öptüm.

"Yarın sabah Kanta'nın evinden eşyalarını alırız." *Sari*mle yüzündeki yaşları sildim. "Gel. Patatesli karnabahar kavurması söyledim. Niye bilmiyorum ama akşamları o yemek daha lezzetli geliyor."

Ertesi sabah evi süpürürken Malik ile Radha eşyalarımızı, bizi bekleyen araca taşıyorlardı. Tren istasyonuna giderken veda etmek için Kanta'nın evine uğrayacaktık.

Odaya son kez baktım. Duvarlarına dokundum. Yer döşemelerinde parmaklarımı gezdirdim son kez...

Kına sanatçısı olarak yaşadığım hayat artık sona ermişti. Bir daha Jaipur'lu kadınların ellerine kına yakmayacaktım.

İç etekliğimden cep saatini çıkardım ve *L* harfini oluşturan beyaz incilere dokundum.

Hiç düşünmeden Samir'in bir zamanlar bana verdiği saati tezgâhın üstüne bırakıp dışarı çıktım ve kapıyı arkamdan kapattım.

Yirmi İkinci Bölüm

Jaipur Tren İstasyonu
4 Kasım 1956

Jaipur Tren İstasyonu'ndaki platform yolcular, baharatlı fıstık satıcıları, ayakkabı boyacıları, dişsiz dilenciler ve yemek artıklarını koklayan sokak köpekleriyle doluydu. Bir tren hareket ettikten sonra bile insanlar istasyona gelmeye devam ediyor, valizlerini vagonların her iki yanına yerleştiren yardımsever yolculardan kendi valizlerini yüklemeleri için yardım istiyorlardı. Bir trenin hareket etmesi gerçekten bir mucizeydi.

Bizim trenimiz on dakika içinde hareket edecekti. Evin satımından elde ettiğim parayla hepimize birinci sınıf bilet satın almıştım. Bulunduğumuz kompartımanda Malik ile Radha heyecanla sohbet ediyordu.

Ben de kompartımanımızın hemen dışındaki koridorda, platforma bakan camlardan dışarıyı izliyordum. Atkılara sarılmış hamallar trenden valizleri alıp trene valizleri taşıyorlardı. Eşleri ve çocuklarıyla trene binecek olan zengin görünümlü yelekli kocalar, valizleri dikkatli taşımaları için hamallara

bağırıyorlardı. Birinci sınıf bileti olan aileler, bizim bulunduğumuz vagona doğru yürüyordu. Çoğu yolcu ise ikinci sınıf vagonlara ilerliyordu. Hamallara parası yetmeyenler, uyumsuz eşyalarını üçüncü sınıf vagona tıkıyor, herkese yer açması için bağırıyorlardı. Çaycılar platform boyunca bir ileri bir geri yürüyerek vagonların camlarından çaylarını satıyorlardı. Bir gözünü zaman çizelgesinden ayırmayan adamlar, eşlerinin, annelerinin, kardeşlerinin, teyzelerinin veya arkadaşlarının hazırladığı pişilerle baharatlı sebze kavurmalarını alelacele yiyorlardı.

O an aklıma yirmi yaşındayken Jaipur'a adım attığım ilk an geldi. Trenle ilk kez yolculuk yapmıştım. Ne kadar heyecanlı bir yolculuktu! Yeni hayatımın başlangıcıydı. Başarıp başaramayacağımı bilmediğim için endişeleniyordum. Ama işe yaramıştı. Bu şehre geldiğimde elimde yeteneğim ve kayınvalidemin öğrettiklerinden başka bir şey yoktu. Kadınların hayatlarına devam edebilmeleri için arzularını yerine getirmelerine yardım etmiştim. Şimdi Jay Kumar bana kendimi yeniden keşfetme, yaşlı, genç, hasta, zayıf, fakir ve yardıma ihtiyaç duyan insanları iyileştirmek için yeteneğimi kullanma fırsatı veriyordu.

Birçok kişi bana bu hayat yolculuğumda yardım etmişti. Kayınvalidem. Hazi ve Nasreen. Samir. Kanta. Maharani Indira ve Latika. Bayan Sharma. Hatta Parvati bile...

Jaipur'u özlemeyecektim. Her şehrin kendine has bir çekiciliği vardı ama Samir'i özler miydim?

Dürüst olmak gerekirse onu hâlâ düşünüyordum.

İşimizi ustaca yönetmemiz, birlikte güldüğümüz zamanlar, bağımızın gerçek, güçlü hissettirdiği anlar, o şehvet gecesi...

Gerçi bir zamanlar olduğu gibi ona hayranlık duymuyordum. Ancak Samir uzun bir süre hayatımın bir parçası olmuştu. Bu hatıraları ezip geçmek, hayatımın üçte birini yok saymak olurdu.

Eğer onunla tanışmasaydım hâlâ Agra'da, keyif evlerinde saklanarak hayat kadınlarıyla çalışıyor olurdum. Samir'in bağlantıları olmasaydı kına sanatçısı olarak bir iş kurabilir miydim, kim bilir? Beni Parvati ile tanıştırmasaydı saraya hiçbir zaman takdim edilemezdim. Majesteleri ile çay içme şerefine erişemezdim.

Saray üniforması giyen biri, yolcu denizinin arasından sıyrılırken platformdaki kargaşa beni düşüncelerimden sıyırdı. Adam maharanilerin hizmetinde olanlar gibi kırmızı kuşak ile bir sarık takmıştı. Elinde saten kumaşla örtülü büyük bir kutu tutuyordu. Sol kolunun altında rulo yapılmış ince bir halı vardı. Platformdaki yolcuların bakışlarından ve fısıldaşmalarından habersiz olan adam, bir elindeki kâğıda, bir geçtiği vagonlara bakıyordu.

Malik'e seslenip cam kenarına çağırdım ve çenemle platformdaki adamı işaret ettim.

Malik camdan bakmak için başını eğdi. Sonra sırıtıp el salladı. "Şef!"

Saray aşçısı, başını Malik'in olduğu tarafa çevirdi. Küçük çocuğu görmesiyle yüzünde sıcak bir gülümseme belirmişti. Malik onu karşılamak için vagonun kapısına koşturdu. Birbirleriyle selamlaşmalarını izledim. Saray aşçısı Malik'e elindekilerle birlikte ceketinin cebinden çıkardığı bir zarf uzattı. Birkaç dakika konuşmalarının ardından saray aşçısı vedalaşıp gitti.

Malik eli kolu dolu bir şekilde vagonumuzun koridorunda yürürken yüzünde güller açıyordu. Bana adımın yazılı olduğu krem rengi ağır zarfı verdi. Saray mührünü kırdıktan sonra kâğıdı açıp okumaya başladım.

"Kıymetli Bayan Shastri,

"Küçük arkadaşın bizim Madho Singh'in kalbini fethetti. Bizim kuşun tek konuştuğu şey rabri ve Malik, Malik ve rabri. Son zamanlarda Red and Whites demeye de başladı ki bu da bana genç arkadaşımızın sigara içip içmediğini düşündürttü. Bu katlanabileceğim bir şey değil. Dahası artık Fransızca kelime öğrenmek istemiyor (bonjour ve bon voyage'dan öteye geçemedik). Ayrıca vaktimin çoğunu Paris'te geçirdiğimden bu büyük bir sorun teşkil ediyor. Bu yüzden çok sevdiğim arkadaşıma veda etmek ve kuşu Malik'e hediye etmeni rica etmek durumundayım. Madho Singh'in orada, saraydaki dört duvara sıkışmış olan salonumdan daha mutlu olacağına eminim.

"Hem ikisi çok iyi arkadaş olmadı mı?

"Arkadaşın ve hayranın,

"Maharani Indira Man Singh

"Not: Madgo Singh o halıyı çok seviyor. Halı olmazsa evini özleyebilir diye..."

Malik, saten örtüyü kaldırdı. Madho Singh kafesinde bir o yana bir yana zıplıyordu. "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!" dedi ve ıslık çaldı. Malik de ıslık çalarak karşılık verdi. Madho Singh'i ilk kez gören Radha, mutluluktan ciyakladı.

Karşımdaki tabloya bakarken benim de yüzümde gülümseme belirdi.

Trenin tiz sesi kulaklarımı delerken yolculuk vaktinin geldiğini söylüyordu. Son kez camdan dışarı baktım. İnsanların karınca gibi göründüğü platformun tam ortasında bir adam âdeta bir heykel gibi duruyordu.

Adamın gözleri benim üzerimdeydi. Üstünde temiz bir gömlek ile peştamal vardı. Tıraş olmuştu. Saçını kestirmişti. Aslında... Yakışıklı görünüyordu.

Hari ile iki sene yaşamış olsam da hayatımın yarısını onunla geçirmişim gibi hissediyordum. Ondan korkmuş, nefret etmiş hem de ona acımıştım. Bir an olsun onun değişebileceğine inanmamıştım. Ama ben değiştiysem o da değişebilirdi, değil mi?

Tren ağır ağır yol almaya başladı. Tekerlekleri bir iniyor, bir kalkıyordu... Son anda trene yetişen yolcular çantalarını vagona atıp binmeye çalışıyorlardı. Çaycılar da camlardan uzatılan boş bardaklarını alıyorlardı.

Hari, avuçlarını göğsünün altında birleştirip *namaste* diyerek selam verdi ve ellerini gözünün önüne kaldırdı. Yüzündeki gülümseme de ne kınama ne de öfke vardı. Onu tanıdığımdan bu yana ilk defa mutlu görünüyordu.

Ben de selamına karşılık verdim.

Tren hızlandı. Hari ağzını açtı ve dudakları kımıldadı ama tekerleklerin sesinden ne dediğini duyamadım...

Son söz

Shimla, Himalaya Tepeleri, Hindistan
5 Kasım 1956

"Bu son tünel, patron!"

Malik yol boyunca bir haritayı incelemiş ve girdiğimiz yüzlerce tüneli saymıştı. Jaipur'dan Kalka'ya normal trenle, oradan da daha küçük bir trenle Shimla'ya yol almıştık.

Malik haritada ineceğimiz yeri göstererek, "Birkaç dakika sonra Shimla Tren İstasyonu'ndayız!" dedi. Yüzünde kocaman bir gülümseme belirmişti. "Duydun mu, Madho Singh?" Yanındaki koltukta duran kuş, kafesini örten satenin altında bir şeyler mırıldandı.

Radha, başı önde uyuyakalmıştı ama şimdi dik bir şekilde oturmuş, gözlerini ovuşturuyordu. Trenin camından bakıp vadinin karşısındaki kayalık dağları süsleyen sedir ağaçları ve Himalaya çam ağaçlarını izliyordu. İlk kar düşmüş, ağaçların tepelerini beyaza bürümüştü.

"Burada hep kar mı var, Radha?" diye sordu Malik. Hayatı boyunca bulunduğu tek yer Rajasthani çölü olmuştu.

Radha gülümseyerek, "Sadece kışın," diye yanıt verdi.

"Ama sen gelecek ayı gör. Yerler olduğu gibi karlarla kaplı olacak. Sonra seninle Bayan Iyengar'a benzeyen kardan kadın yapacağız!"

Kahkaha attılar. Aslında ben bile *sari*ye dolanmış sert ifadeli bir kardan kadını komik bulmuştum. Gülümsememi yeniden okuduğum mektubun ardına gizledim.

Dr. Kumar, onunla çalışmayı kabul ettiğim günden beri birkaç günde bir bana mektup göndermişti. Elimdeki Shimla için yola çıkmadan hemen önce gelmişti.

1 Kasım 1956
Sevgili Lakshmi,

Ailen için Shimla'da üç yatak odalı bir ev buldum. Radha ile Malik'in kendi odaları olacak! Ev Leydi Bradley'ye çok yakın olduğundan rahatlıkla yürüyerek gelebilirsin. Ya da, tabii istersen, senin için bir araçla şoför ayarlayabilirim.

Ayrıca ayağının tozuyla senin için birkaç randevu ayarladığımı da belirtmek isterim. Seni bu kadar çabuk işe dahil ettiğim için özrümü kabul et. Trenden indiğin an çalışıyor olacaksın!

Auckland Ev Okulu müdiresi Bayan Sethi, sevgili Radha'yı kayıt etmek için sizinle tanışmayı dört gözle bekliyor. Sana ve Malik'e mezun olduğum Bishop Cotton'da eşlik etmekten mutluluk duyarım. Tabii, bu zevki kendine saklamak istemiyorsan... (Okul müdürüm hâlâ orada ama benimle ilgili anlatacağı hikâyelere kesinlikle inanma!)

Samir Singh, Radha'nın eğitim masraflarını ödemeyi teklif etmişti. Bu konuyla ilgili gönderdiği mektup beni gerçekten şaşırtmıştı. Kız kardeşimin Shakespeare okumaya devam

etmesini umduğunu söylemişti. Her ne kadar Radha daha iyilerini hak etse de özür niyetine sunulan bu teklifi kabul etmiştim. Ona ödemeyi isimsiz olarak yapmasını söylemiştim çünkü onunla hiçbir şekilde iletişime girmek istemiyordum. Öte yandan Radha'nın da herhangi bir sebeple Singh Ailesi ile bir iletişim kurması taraftarı değildim.

Jay Kumar bu maddi anlaşmayı bilse de Samir'le yaşananlar hakkında herhangi bir fikri yoktu. Ona açıklama yaptığımda da tek bir soru sormamıştı. Sadece paylaşacağımız ortak geleceğe odaklanmış görünüyordu. Her attığı mektupta tepe insanlarını ve eski usul ilaçlarını öğrenmeye çalıştığından bahsediyordu.

Ormangülü çalılarının bir kısmının şişmiş ayak bileklerine iyi geldiğini söylediler. Bunu duydun mu? Dün yaşlı bir Gaddi kadın, hamile temizlikçilerimizden biri için bir kâse neem ağacının kurutulmuş meyvesinden yapılmış bir lapa getirdi. Doğum öncesi ve sonrası için vücudun sağlığını koruyormuş. Her iki kadının dediklerini de merakımdan tattım!

Jay Kumar'ın gebe bir kadın için yapılan bir kâse lapayı yemesi gülmemi sağlamıştı.

Her gün insanlar bana senin ne zaman geleceğini soruyorlar. Birçoğu seni hatırlıyor. Onlarda bir iz bıraktığın aşikâr... İyi bir izlenim... Senden bahsederlerken bunu anlayabiliyorum. Hem onlar hem de ben gelişini dört gözle bekliyoruz.

Görüşmek üzere,

Jay

Trenin düdüğü beni şu ana geri döndürdü.

"İşte, geldik!" Malik, daha tren durmadan koltuğundan fırladı.

Mektubu çantama koydum. Radha ile Malik de eşyalarımızı toparlamaya başladı. Tren yavaşladı, dağın kıvrımından sıyrılırken karşımızda Shimla Tren İstasyonu'nu görebiliyordum.

Jay Kumar platformda duran en uzun boylu adamdı. Yuvarlak yaka yeşil bir kazağın üstüne beyaz önlüğünü giymişti. Hastaneden çıkıp doğruca buraya gelmiş olmalıydı. Himalaya rüzgârı buklelerini uçuşturuyordu. Saçının arasına konan birkaç gümüş teli unutmuş olmam ne tuhaftı. Ya da önemli bir şey dinliyormuş gibi başını yana eğdiği için de öyle görünüyor olabilirdi.

Beni camda fark edince gözleri bana kilitlendi, ifadesi değişti. Yüzünde bir gülümseme belirdi. Ben de onu fark etmiştim. İlk defa başka yöne çevirmediği o gri gözlere bakıyordum.

O an yüzümün kızardığını hissettim.

Radha kolumu dürttü. "Abla, bak!"

O an doktorun yanında toplanan kalabalığı fark ettim. Parlak yün etekler, işlemeli şapkalar ve renkli bluzlar giyen insanları... Hamileliğinde şiddetli hazımsızlık çektiği için acı kavun ve sarımsak tavsiye ettiğim kadın bile gelmişti. Küçük bebeğini gururla kollarının arasında tutuyordu.

Onun sağ tarafında da eklem iltihabı çeken büyükannesi duruyordu. Dişsiz bir şekilde gülerken katırının yularını tutuyordu.

İşte, tam şurada çoban duruyordu! Jay bana önerdiğim diyetle çobanın guatr ameliyatı olmaktan kurtulduğunu yazmıştı. Adam selam verircesine elini kaldırırken mutluluktan gözleri parlıyordu.

Hayatıma başladığım minicik köyden binlerce kilometre uzaklıkta, sonunda yuvamdaydım.

Hemen arkamızdaki kafesinden Madho Singh ötmeye başladı: "*Namaste! Bonjour!* Hoş geldiniz!"

Yazarın Notu

Bu kitabı annem için kaleme aldım.

Sudha Latika Joshi on yedi yaşında görücü usulü evlendirildi ve yirmi iki yaşında üç çocuk sahibi bir anneydi. Kiminle evleneceği, ne zaman evleneceği, çocuk sahibi olmak isteyip istemediği, eğitimine devam etmek isteyip istemediği ya da hayatında ne yapmak istediği ona hiç sorulmadı. Böyle bir şansı olmadı. Ama benim kendi seçimlerimi yapmamı sağladı.

Kaleme aldığım hikâyede onu yeniden hayal ettim. Bu sefer adı Lakshmi idi, kendi hayatını kuran bir kına sanatçısıydı. Her gün o muhteşem kadına, anneme sevgisi, azmi, kardeşlerime ve bana olan mutlak bağlılığı için teşekkür ediyorum. O olmasaydı bu kitap yazılmayacaktı.

Mütevazı bir köylüden dünyayı dolaşan mühendise uzanan olağanüstü yolculuğu beni asla şaşırtmayan babam, Ramesh Chandra Joshi, başından beri bu romana çok meraklıydı. Bana İngiliz yönetimi altındaki Hindistan'ı ve yeni Hindistan'ı

kurarkenki rolünü anlattı. Anlattığı anılar, hikâyeye işlediğim bağımsızlık öncesi heyecanı daha iyi anlamama yardım etti. Babam çok daha önceden roman taslağını okudu ve fikrilerini almak için Hintli arkadaşlarına danışıp benimle paylaştı. Herhangi bir kusur varsa bana aittir.

Yıllar önce bu hikâyeye tutkuyla bağlanan ve tüm dünyaya duyurmak için hazır olmasını sabırsızlıkla bekleyen Emma Sweeney Telif Hakları Ajansı'ndan Emma Sweeney'ye bir teşekkür borçluyum. Binlerce teşekkür de MIRA Books'tan kıdemli telif hakları editörü Kathy Sagan ve muhteşem HarperCollins ekibine: Loriana Sacilotto, Nicole Brebner, Leo MacDonald, Heather Connor, Heather Foy, Margaret Marbury, Amy Jones, Randy Chan, Ashley MacDonald, Erin Craig, Karen Ma, Irina Pintea, Kaitlyn Vincent, Roxanne Jones ve Laura Gianino. Muhteşemdiniz!

Romanları bana başka bir zaman, yer ve kültürde geçen bir hikâye yazmam için ilham veren Anita Amirrezvani'ye içten şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitabın duyulmasına yardımcı olan ön okuyuculara da teşekkürü bir borç bilirim. Tom Barbash, Janis Cooke Newman, Aimee Phan, Lanny Udell, Sandra Scofield, Robert Friedman, Samm Owens, Bonnie Ayers Namkung, Ritika Kumar, Shail Kumar, Grant Dukeshire, AJ Bunuan, Mary Severance ve CCA MFA katılımcıları.

Erkek kardeşlerim Madhup Joshi ve Piyush Joshi roman taslağını okuyup bana fazlasıyla destek verdiler. 2008 yılından sonra annemle birlikte birkaç kez Jaipur'u ziyaret ettik, orada da Piyush'un evinde kaldık. Jaipur'dayken Rajput ailesi, Pembe Çarşı'daki dükkân sahipleri, yaşıtlarım olan kadınlar

ve kızları, Maharani Gayatri Devi Kız Okulu'ndaki öğretmenler, Ayurvedic doktorları ve elbette, kına sanatçıları ile görüştüm. Okullar ve kolejlerle görüşüp gösterişli düğünlerde dans ettim ve meşhur çaylarından içtim.

Ayrıca Hindistan'ın şifalı bitkilerini, Ayurveda ve aromaterapi ilaçlarını, kınanın tarihini, nasıl yapıldığını ve Hint kültüründe neden bu kadar önemli olduğunu araştırdım. Rajasthan'daki İngiliz tarihini, o dönemdeki kızlar için eğitimi, kast sistemini ve hayatları nasıl etkilediğini inceledim.

İlham almak için eserleri geçmiş ve şimdiki zamanların Hindistan'ından bahseden yazarları okudum: Kamala Markandaya, Ruth Prawer Jhabwala, R. K. Narayan, Anita Desai, V. S. Naipaul, Rohintin Mistry, Amitav Ghosh, Manil Suri, Chitra Banerjee Divakuruni, Thrity Umrigar, Shobha Rao, Akhil Sharma ve Madhuri Vijay. Jamaica Kincaid, Chinua Achebe, Khaled Hosseini, Chimamanda Ngozi Adichie ve Edwige Danticat gibi yazarların sömürge sonrası hikâyelerini de okudum.

Sonunda –ve her zaman– gizlice yazar olmak istediğim için bir yazarla evlendiğimi söyleyen kocam Bradley Jay Owens'a teşekkür ediyorum. Bana 1997 yılında bu cesareti vermeseydi asla bir yazı atölyesine girip MFA'mı asla kazanamazdım, annemi hak ettiği şekilde ölümsüzleştirme şansım hiç olmayabilirdi. Kalbim sana ait, aşkım.

Okuyucuların geri dönüşleri beni fazlasıyla mutlu ediyor, bu yüzden iletişime geçmek isterseniz bana www.thehennaartist.com'dan veya Facebook (alkajoshi2019) ve Instagram (@thealkajoshi) hesaplarından ulaşabilirsiniz.

Kınanın Hikâyesi

Kına beş bin yılı aşkın bir süredir insanların bedenlerini süslemek için kullanılıyor. Hindistan, Pakistan, Çin, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın sıcak bölgelerinde kına bitkisi (*lawsonia enermis*) bir buçuk metreye kadar uzanır. Bitkinin –yaprakları, çiçekleri ve gövdesi kına yapımı için kullanılır– bulunması çok kolaydır ve ucuzdur.

Su, şeker, yağ, limon veya diğer bileşenlerle karıştırıldığında tozun rengi yoğunlaşır ve tıbbi, iyileştirici özellikleri artar. Kına, sıcak havalarda vücudu serin tutar ve cildi kurumaya karşı korur. Hindistan'da erkekler ve kadınlar ağaran saçlarını kimyasallarla boyamak yerine kına yakmayı tercih eder. Rahatlatıcı etkisi de vardır. Bazı kültürlerde sıcaktan korunmak adına el ve ayaklara kına yakmak yaygındır.

Düğün ve düğün öncesi hazırlıklarında alışık olduğumuz kına, farklı amaçlar için de kullanılır. Nişan töreni, doğum günleri, tatiller, dini bayramlar, isim törenleri ve daha fazlası... Eski Mısırlılar mumyalamadan önce bedeni kınayla kap-

larmış. Güney Çin'de kına ise üç bin yıldır erotik ritüellerde kullanılıyor.

Bugünün kına sanatçıları ise özel bir fırsatın yokluğunda bile giderek daha ayrıntılı, karmaşık ve benzersiz tasarımlar oluşturmaya devam ediyor. Bir sanatçının, coğrafi konumu ne olursa olsun, tasarımı kullanıcıya göre kişiselleştirme yeteneği, kına sanatının kültürü, dini inançları veya etnik kökenleri aşmasına izin verir.

Radha'nın Kına Tarifi

Kına bitkisinin yaprakları, çiçekleri ve sapları önce kurutulur, sonra toz hâline getirilir ve damarlar gibi sert parçalar çıkarılır. Öğütme işlemiyle bağlayıcı madde salınır, böylece toz sıcak suyla karıştırıldığında elde edilen macun bir süre ciltte bekletilir ve taze bitki kokusu süren kişide kalır.

Kınanın rengi ne kadar koyuysa tasarım ciltte o kadar uzun kalacaktır. Limon suyu, sirke veya güçlü siyah çay gibi asidik elementler kına renginin kehribardan koyu kahverengiye doğru yoğunlaşmasına yardımcı olur. Aynı şey kınayı cilde daha güçlü bir şekilde bağlama özelliğine sahip olan çay ağacı, okaliptüs, sardunya, karanfil veya lavanta yağları için de geçerlidir. Cildimizin en kalın kısımları olan ayak tabanlarımız ve avuç içlerimiz kınayı uzun süre hapseder.

Macunu karıştırdıktan sonra uygulamadan önce serin ve karanlık bir yerde altı ile on iki saat bekletin.

Renk kendini vermeden kınanın kurumasını veya deriden düşmesini önlemek için nemli tasarıma dikkatlice şeker/limon

karışımı serpin (veya uygulamadan önce macunun kendisine şeker ekleyin). Sadece mango ve guava gibi asidik olmayan meyve sularının doğal şekerlerini kullanın, bu da kınanın rengini ve yoğunluğunu etkiler. Ne kadar çok meyve suyu eklerseniz, macuna o kadar az su katmanız gerekir.

Kına yakan kişi, macun döküldükten hemen sonra ellerini yıkamamalıdır. Isı, tasarımın daha fazla yer etmesine yardımcı olacaktır, bu nedenle cilde hemen karanfil veya lavanta yağıyla masaj yapılmalıdır. Birkaç gün içinde renk açık turuncudan kırmızımsı kahverengiye dönecektir. (Bu nedenle kınayı yakan kişinin, kınasını tasarımın en iyi durduğu zamana denk getirebilmesi için bir kutlama etkinliğinden birkaç gün önce kınayı yaptırması gerekir.)

Hindistan'da Kast Sistemi

Hindistan'ın kast sistemi karmaşık ve açıklaması zordur. Toplumu dört ayrı meslek kategorisine ayırmanın bir yolu olarak Hz İsa'dan bin yıl önce başlayan sistem, şimdi 3.000'den fazla kast ve 25.000 alt kastı tanımlıyor.

Bazıları orijinal dört kastın, Yaratılış Tanrısı Brahma'nın bedeninden yaratıldığına inanıyor. Başından rahipler, eğitimciler ve entelektüel rolü verilen Brahminler yaratıldı. Kollarından, halkı korumakla sorumlu savaşçılar ve yöneticiler olan Kshatriyalar geldi. İşlerini yürüten ve borç veren Vaishyalar ya da tüccarlar uyluklarından geliyordu. Dördüncü kast, Shudras, tarlalarda işçiler ve evde hizmetçilerdi; Brahma'nın ayaklarından geldiler.

Dalitlerin veya Dokunulmazların kast sistemindeki herhangi bir rolü reddedildi. Kasap, tuvalet ve sokak temizleyicisi ve deri tabakçı olarak çalışıyorlardı; ölüleri de buna dahil ettiler. Çocuklar ebeveynlerinin kastını miras aldı.

On altıncı ve on yedinci yüzyılların çoğunda Hindistan'ı yöneten Babürler, Hindistan'ın kast sistemini korudu. Daha sonra İngilizler, sömürge yönetimlerini organize etmenin uygun bir yolu olarak kast geleneğini kullandılar.

Hindistan'ın 1947 yılındaki bağımsızlığı ile birlikte sistemin bazılarına haksız bir şekilde ayrıcalık verirken diğerlerini geride bıraktığını kabul ederek, kast temelinde ayrımcılığı yasaklayan yeni bir anayasa geldi.

Hindistan, Dalitlerin üniversitelere kabul edilmesine ve kamu sektöründe çalışmasına izin veren önemli 'çekinceler' (ABD'deki Olumlu Eylem programına benzer) sunmadan önce ne yazık ki bu durum birkaç on yıl sürdü ve Dalitler protestolarına devam etti.

Kast, görücü usulü evlilik, yemek hazırlığı ve dini ibadetlerde önemli bir rol oynamaya devam ediyor. Farklı kastlar arası evlilik, ilgili her iki ailenin itibarını zedeleyebilir ve genellikle çiftin dışlanmasına neden olabilir. Bazı kastlar et yemeyi reddederken, diğerleri ısrar ediyor. Hintliler kendilerininkinden farklı dini uygulamaları hoş karşılar ancak her kast kendi dini ritüellerini uygulamaya devam etmektedir.

Kast sistemi Hindistan'ın kültüründe çok derin köklere sahip olduğundan ve binlerce yıldır var olduğundan, halkın kastların gücü, ayrıcalıkları ve kısıtlamaları konusundaki uzun süredir devam eden inançlarından vazgeçmesi zaman alacaktır. Sosyal medya, nüfusun böyle bir sisteme sahip olmayan Batı dünyasına açılmasına ve o dünyayla iletişimin artmasına yardımcı oldu. Bu da bu inançların bazılarını değiştiriyor. Benzer şekilde, kadınlar ve daha düşük kastlar için daha fazla eğitim ve kariyer fırsatı, birçok kast tabusunun sorgulanmasına

neden oldu. Bununla birlikte, kast benzeri sistemler sadece Hindistan'da değil, Sri Lanka, Nepal, Japonya, Kore, Yemen, Endonezya, Çin ve Afrika'daki bazı ülkelerde var olmaya devam ediyor.

Malik'in Batti Topları Tarifi

Otantik bir Rajasthani çorbası olan *dal batti churma*, düğünlerde ve diğer birçok törenlerde servis edilen hem tuzlu hem de tatlı doyurucu bir yemektir. *Dal* denilen çorba, yeşil, sarı veya siyah mercimekten ve kuru nohuttan yapılabilen, kimyon, zerdeçal, kişniş, yeşil biber, soğan, sarımsak ve tuzla tatlandırılan basit bir çorbadır. Lavaş ekmeği için olduğu kadar bu çorba için de birçok tarif vardır.

Bu çorbaya bir top hâline getirilmiş ve bir kömür ateşinde veya fırında pişirilmiş tam buğdaydan yapılma bati, yani hamur kızartması eşlik ediyor. Bütün olarak servis edilebilir, sos içinde servis edilebilir veya tatlı *churma* yapmak için ezilip şeker ile karıştırılabilir.

Aşağıda Malik'in yağda kızarttığı, ancak daha sağlıklı bir yemek için fırında pişirilebilen *batti* topları için bir tarif mevcut.

İÇİNDEKİLER:

- Tam buğday unu: 2 su bardağı
- Rezene tohumları: 2 çay kaşığı
- Tuz: 2 çay kaşığı
- Eritilmiş tereyağı (veya sıvı yağ): 4 yemek kaşığı (batti kızartılırsa daha fazla gerekir)
- Tam yağlı yoğurt: 1/4 su bardağı (az yağlı veya yağsız yoğurt kullanmayın)
- Ilık su: 2 yemek kaşığı

YAPILIŞI:

1. Fırını önceden 180 derecede ısıtın.
2. Rezene tohumlarını, tuzu ve tereyağı veya sıvı yağı buğday ununa ekleyin ve iyice karıştırın.
3. Pürüzsüz olana kadar yoğurttaki suyu karıştırın. Un karışımına ekleyin.
4. Tüm un iyice karışana kadar hamuru yoğurun. Kek karışımı değil, kurabiye hamuru gibi sert olmalı.
5. Cevizden biraz büyük toplar yapmak için hamuru avuçlarınız arasında yuvarlayın.
6. *Batti* toplarını aralıklarla bir fırın kabına yerleştirin ve 15 dakika pişirin. Topların alt kısmı altın renginde olmalıdır. Ardından diğer yüzünü de çevirip 15 dakika daha pişirin.
7. Test etmek için bir topu ikiye ayırın ve tamamen piştiğinden emin olun.
8. *Dal* ile servis yapın.

4 kişiliktir...

Kraliyet Tarifi Rabri Tatlısı

Yapması kolay bir tatlı olan rabri, krema kıvamında, yoğun ve sağlıklı bir tatlıdır. Yapımı zaman alır ancak verdiğiniz emeğe kesinlikle değecektir. Karıştırırken kitap okuyabilirsiniz!

İÇİNDEKİLER:

- Tam yağlı süt: 10 su bardağı
- Yoğun krem şanti: 2 su bardağı
- Şeker: 4⁄5 su bardağı
- Kakule tohumu, ezilmiş: 1 çay kaşığı
- Kavrulmuş badem: 2 yemek kaşığı
- Safran: 6 diş
- Gül veya kewra özü (isteğe bağlı): 1 çay kaşığı

YAPILIŞI:

1. Derin bir tencerede süt ve kremayı karıştırın. Karıştırmaya devam ederek kısık ateşte 2 saat kaynatın. Tencerenin

kenarlarında biriken kremayı sıyırın ve tekrar karışıma ekleyin. Sütün yanmasına izin vermeyin.

2. Sıcak süt karışımından 2 yemek kaşığı bir kâseye koyun ve safran dişlerini çözdürün.
3. Şekeri karışıma katın.
4. Süt karışımı krema kıvamına gelip yarı yarıya azaldığında tencereyi ocaktan alın. Soğumaya bırakın.
5. Safran özünü, ezilmiş kakule tohumlarını ve bademi karışıma ekleyin.
6. 4 saat soğumaya bırakın.

10 kişilik

Hindistan'ın Rajasthan kentinde dünyaya gelen **ALKA JOSHI**, 1967 yılında ailesiyle birlikte Amerika'ya göç etmiştir. İki farklı üniversitede sanat üzerine ihtisas yapmış olan yazar, California'da eşiyle birlikte yaşamakta ve sık sık Avrupa'ya seyahat etmektedir.

www.alkajoshi.com